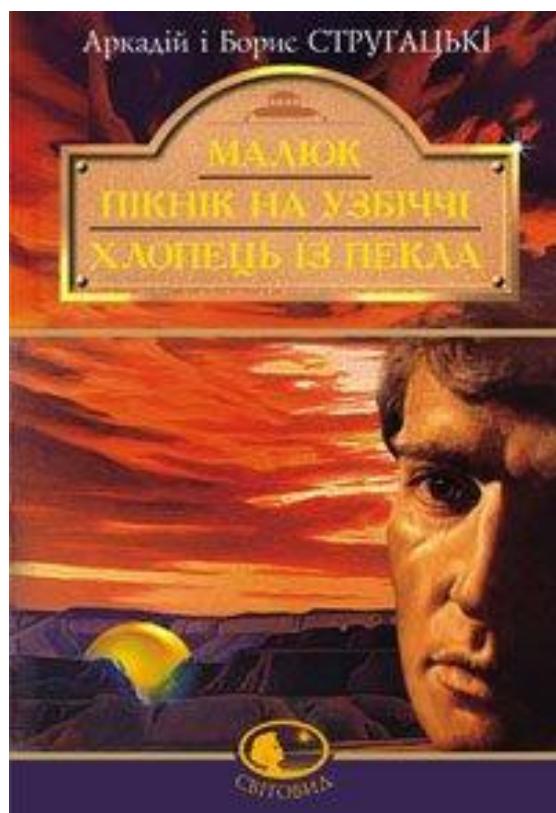

ARKADIJ I BORYS STRUGAČKI PIKNIK NA UZBIČČI

Biblioteka svitovojoj literatury dla ditej u 100 tomach «Svitovyd»
2007

Siužet tvoru «Piknik na uzbičči» rozhorejaťsia na Zemli čerez trynadciat' rokiv písania prylitolu nevidomych prybul'civ. Dejaki učeni robliať dotepne prypuščennia ščodo mety inoplanetnoho vizytu — movliav, ce buv takyj sobi pikničok na uzbičči mižgalaktyčnych tras. Usi zalyšky «smittia», jake zaľyšly prybul'ci, stajuť predmetom poliuvanania i pošukiv, doslidiv i neščast.

Pereklyaly z rosijškoji A. Sahan i B. Ščavurškyj

ARKADIJ I BORYS STRUGAČKI

PIKNIK NA UZBIČČI

Ty povynen zrobyty dobro zi zla, tomu ščo bił'se joho nema z čoho zrobyty.

R. P. Varren

Z intervju, jake speciäl'nyj korespondent Harmontskoho radiö vziav u doktora Valentyna Pil'mana z nahody prysudžennia ostanniomu Nobelivškoji premiji z fizyky za 19.. rik

— Napevno, vašym peršym serjoznym vidkryttiam, doktore Pil'man, slid vvažaty tak zvanyj radiänt Pil'mana?

— Hadaju, ni. Radiänt Pil'mana — ce ne perše, ne serjozne i, vlasne, ne vidkryttia. I ne zovsim moje.

— Vy, mabuť, žartujete, doktore. Radiänt Pil'mana — poniattia, vidome kožnomu školiarevi.

— Ce mene ne dyvuje. Radiänt Pil'mana i bulo vidkryto vperše same školiarem. Na žal', ja ne pamjataju, jak joho zvaly. Podyviťsia u Stetsona v joho «Istoriji Vizytu» — tam use ce detaľno rozkazano. Vidkryv radiänt uperše školar, opublikuvav koordynaty vperše student, a nazvaly radiänt čomuś mojim imjam.

— Tak, iz vidkryttiamy trapliajuťsia podekoly dyvovyžni reči. Ne mohly b vy pojasnyty našym sluchačam, doktore Pil'man...

— Posluchajte, zemliače. Radiänt Pil'mana — ce zovsim prosta štuka. Ujaviť sobi, ščo vy rozkrutyly velykyj globus i vzialysisia smalyty v nioho z revol'vera. Dirky na globusi liažuť na pevnu plavnu kryvu. Usia suť toho, ščo vy nazvyvajete mojim peršym serjoznym vidkryttiam, poliahaje u prostomu fakti: vsi šisť Zon Vizytu roztašovujuťsia na poverchni našojej planety tak, niby chtoś dav po Zemli šisť postriliv iz pistoleta, ščo znachodyťsia deš na liniji Zemlia — Deneb. Deneb — ce al'fa suzirja Lebedia, a točka na neboschyli, z jakoji, tak by movyty, strilialy, i nazvyvajeťsia radiäntom Pil'mana.

— Diakuju vam, doktore. Dorohi harmontci! Narešti nam do puttia pojasnyly, ščo take radiänt Pil'mana! Do reči, pozavčora vypovnylosia rivno trynadciať rokiv vid dnia Vizytu. Doktore Pil'man, može, vy skažete svojim zemliakam kil'ka sliv z cieho pravodu?

— Ščo same jich cikavyť? Majte na uvazi, v Harmonti mene todi ne bulo...

— Tym cikaviše diznatysia, ščo vy podumaly, koly vaše ridne misto vyjavyllosia objektom našestia inoplanetnoji nadcyvilizaciji...

— Česno kažučy, peredusim ja podumav, ščo ce hazetna sensacija. Važko bulo sobi ujavyty, ščo v našomu staromu maleńkomu Harmonti može trapytysia ščoś schože. Schidnyj Sybir, Uhanda, Pivdenna Atlantyka — ce šče kudy ne jšlo, ale Harmont!

— Odnače vrešti-rešt vam dovelosia poviryty.

— Urešti-rešt — tak.

— I ščo ž?

— Meni raptom spalo na dumku, ščo Harmont i rešta pjať Zon Vizytu... vtim, darujte, todi bulo vidomo til'ky čotyry... Ščo vsi vony liahajuť na duže hladeńku kryvu. Ja občyslyv koordynaty radiänta i poslav jich u «Nejčur».

— I vas aniskil'ky ne schvyliuvala dolia ridnoho mista?

— Bačyte, todi ja vže viryv u Vizyt, ale nijak ne mih prymusyty sebe poviryty paničnym korespondencijam pro palajuči kvartaly, pro čudovyšk, jaki vybirkovo požyrajuť starych i ditej, pro krovoprolytni boji miž nevrazlyvymi prybul'ciamy ta nadzvyčajno vrazlyvymi, prote neodminno doblesnymy korolivskymy tankovymi častynamy.

— Vy maly raciju. Pamjataju, naš brat žurnalist todi bahato naplutav... Odnak povernimosia do nauky. Vidkryttia radiänta Pil'mana bulo peršym, ale, mabuť, ne ostannim vašym vneskom u znannia pro Vizyt?

— Peršym i ostannim.

— Ale vy, poza sumnivom, uvažno stežyly veš cej čas za chodom mižnarodnych doslidžeň u Zonach Vizytu...

— Tak... Čas vid času ja hortaju «Dopovidi».

— Vy majete na uvazi «Dopovidi Mižnarodnoho Instytutu Pozazemnych Kul'tur»?

— Tak.

— I ščo ž, na vašu dumku, je najvažlyvišym vidkryttiam za vsi ci trynadciať rokiv?

— Sam fakt Vizytu.

— Pereprošuju?

— Sam fakt Vizytu je najvažlyvišym vidkryttiam ne til'ky za mynuli trynadciať rokiv, a j za veš čas isnuvania liudstva. Ne tak uže važlyvo, chto buly ci prybul'ci. Nesuttievo, zvidky vony prybuly, naviščo prybuly, čomu tak nedovho probuly i kudy podilysia potim. Važlyvo te, ščo teper liudstvo tverdo znaje: vono ne samotnie u Vsesviti. Pobojujusia, ščo Instytutu Pozazemnych Kul'tur uže nikoly bil'se ne poščastyť zrobyty bil's fundamental'ne vidkryttia.

— Ce strašenno cikavo, doktore Pil'man, ale ja, vlasne, mav na uvazi vidkryttia technologicného poriadku. Vidkryttia, jaki mohla by vykorystaty naša zemna nauka i technika. Adže cilyj riad vydatnych včenych vvažaje, ščo znachidky u Zonach Vizytu zdatni zminyty veš chid našojo istoriji.

— N-nu, ja ne naležu do prychyl'nykiv cijeji točky zoru. A ščo stosuješsia konkretnych znachidok, to ja ne fachiveć.

— Odnak vy vže dva roky je konsul'tantom Komisiji OON z problem Vizytu...

— Tak. Ale ja ne maju žodnoho stosunku do vyvčennia pozazemnych kul'tur. U KOPROVI ja razom zi svojimi kolegami predstavliaju mižnarodnu naukovu hromadšíst', koly zachodyť move pro kontrol' za vykonanniam rišennia OON stosovno internacionálizacji Zon Vizytu. Hrubo kažučy, my stežymo, ščob inoplanetnymy dyvamy, zdobutymy v Zonach, rozporiadžavsia til'ky Mižnarodnyj Instytut.

— A chiba na ci dyva zazichaje šče chtoś?

— Tak.

— Vy, mabuť, majete na uvazi stalkeriv?

— Ja ne znaju, ščo ce take.

— Tak u nas u Harmonti nazyvajuť vidčajduchiv, kotri na svij strach i ryzyk pronykať u Zonu i tiahnuť zvidty vse, ščo jim vdaješsia znajty. Ce spravžnia nova profesija.

— Rozumiju. Ni, ce poza našojo kompetencijeju.

— Šče b pak! Cym zajmaješsia policija. Ale bulo b cikavo diznatysia, ščo same vchodyť do vašojo kompetenciji, doktore Pil'man...

— Isnuje postijnyj vytik materiäliv iz Zon Vizytu do ruk bezvidpovidal'nych osib i organizacij. My zajmajemosia rezul'tatamy cioho vytoku.

— Čy ne možna trochy konkretniše, doktore?

— Davajte krašče pohovorymo pro mystectvo. Nevže sluchačiv ne cikavyt' moja dumka pro nepereveršenu Gvadi Miuller?

— O, zvyčajno! Ale ja chotiv by spočatku pokinčyty z naukoju. Vas jak učenomu ne kortyť samomu zajniatysia inoplanetnymy dyvamy?

— Jak vam skazaty... Možlyvo.

— Otže, možna spodivatysia, ščo harmontci odnoho čudovoho dnia pobačať svoho znamenytoho zemliaka na vulyciach ridnoho mista?

— Ne vykliučeno.

1. REDRIK ŠUCHART, 23 ROKY, NEODRUŽENÝJ, LABORANT HARMONTŠKOJI FILIJI MIŽNARODNOHO INSTYTUTU POZAZEMNYCH KULTUR

Naperedodni stojimo ce my z nym u schovyšči — vže vvečeri, zalyšajeťsia til'ky spe-civky poskydaty, i možna zakotytysia u «Boržč», prjnosti v organizm kraplynu-druhu micnoho. Ja stoju prosto tak, stinu pidpyraju, svoje vidrobyv i vže trymaju napochvati sy-garetku, kuryty chočeťsia dyko — dvi hodyny ne kuryv, a vin use moročyťsia zi svojim dobrom: odyn sejf zavantažyv, zamknuv i zapečatav, teper druhyj zavantažuje — bere z transportera «porožniaky», kožen zusibič ohliadaje (a vono važke, sobaka, šisť z polovynoju kilo, miž inšym) i z krektanniam akuratno povertaje na polyciu.

Skil'ky vže času vin iz cymy «porožniakamy» bjeťsia, i, jak na mene, bez žodnoji ko-rysti dla liudstva. Na joho misci ja davnym-davno by vže pliunuv i čym-nebud' inšym zaj-niavšia za ti sami hroši. Choča, z inšoho boku, jak podumaty, «porožniak» dijsno štuka za-hadkova i jakaś malozrozumila, čy ščo. Skil'ky ja jich na sobi peretiahav, a vse odno, ščo-razu jak pobaču — ne možu, čudujušia. Usioho že u nij dva midnych dysky jak čajne bliudce zavbil'sky, milimetrv pjať zavtovšky, i vidstań miž dyskamy milimetrv čotyrysta, i, krim cijeji vidstani, ničoho miž nymy nema. Tobto zovsim ničoho, porožnio. Možna tudy pro-pchnuty ruku, možna j holovu, jakščo ty het' očmaniv vid zdyvuvannia, — porožneča i po-rožneča, samisińke povitria. I popry vse ščoś miž nymy, zvisno, je, syla jakaś, jak ja ce ro-zumiju, bo ni prytysnuty jich, ci dysky, odyn do odnoho, ni roztahty jich nikomu šče ne vdavalosia.

Ni, druzi moji, važko ciu štuku opysaty, jakščo chto ne bačyv, nadto vže vona prosta na vyhliad, osoblyvo koly prydvyšsia j poviryš, narešti, vlasnym očam. Ce vse odno ščo sklianku komu-nebud' opysuvaty abo, ne daj Bože, čarku: til'ky paľciamy vorušyš i čorty-chajeſsia vid povnoho bezsyllia. Harazd, vvažatymemo, ščo vy vse zrozumily, a jak chto ne vtoropav, vižmiť instytutski «Dopovidi» — tam u vsich vypuskach statti pro ci «po-rožniaky» z fotografijamy...

Zahalom, Kyrylo bjeťsia z cymy «porožniakamy» vže majže rik. Ja v nioho vid samoho počatku, ale dosi ne vtoropaju, čoho vin vid nych domahajeťsia, choča, česno kažučy, i zrozumity osoblyvo ne prahnu. Nechaj vin spočatku sam zrozumije, sam rozbereteſsia, oś todi ja joho, može, posluchaju. A poky meni zrozumilo odne: treba jomu choč by ščo tam bulo jakoho-nebud' «porožniaka» rozpanachaty, kyslotamy joho protravyty, pid presom rozčavyty, rozplavyty u peči. I oś todi vin use zrozumije, bude jomu česť i chvala, i vsia svitova nauka až zdryhneťsia vid zadovolennia. Ale narazi, naskil'ky ja rozumiju, do cieho šče duže daleko. Ničoho vin narazi ne domihsia, zamučyvšia til'ky het'-čysto, siryj jakyj stav, movčaznyj, i oči jomu zrobylyś jak u chvoroho psa, naviť slioziaťsia. Buv by na joho misci chto inšyj, napojiv by ja joho v drabadan, zaviv by do klasnoji divachy, ščoby rozvo-rušyla, a vranci znovu by napojiv i znovu do divachy, do inšojo, i buv by vin u mene čerez tyždeň jak noveńkyj — vucha storčma, chvist pistoletom. Til'ky oś Kyrylovi ci liky ne pidchodiať — ne varto i proponuvaty, ne ta poroda.

Stojimo, značyť, my z nym u schovyšči, dyvliaš ja na nioho, jakyj vin stav, jak jomu oči pozapadaly, i škoda meni joho stalo, sam ne znaju jak. I todi ja zvažyvšia. Tobto naviť ne sam ja zvažyvšia, a načebto mene chtoś za jazyk potiahnuv.

— Sluchaj, — kažu, — Kyryle...

A vin jakraz stojiť, trymaje v rukach ostannioho «porožniaka», i z takym vyhliadom,

nače tak by v nioho i vliz.

— Sluchaj, — kažu, — Kyryle! A jakby ty mav povnoho «porožniaka», ha?

— Povnoho «porožniaka»? — perepytuje vin i brovy chmuryť, niby ja z nym po-tara-baršky zahovoryv.

— Avžež, — kažu. — Cia twoja hidromagnitna pastka, jak jiji... objekt simdesiat simbe. Til'ky z lajnom jakymoś useredyni, z syneńkym.

Baču, počalo do nioho dochodyty. Zviv vin na mene oči, prymružyvsia, i zjavysia v nioho tam, za sobačoju sliozoju, jakyjś problysk rozumu, jak vin sam liubyť vyslovliuvatysia.

— Stryvaj, — kaže vin. — Povna? Taka ot sama štuka, til'ky povna?

— Ehe ž.

— De?

Use, vylikuvavšia mij Kyrylo. Vucha storčma, chvist pistoletom.

— Chodimo, — kažu, — pokurymo.

Vin žvavo zapchav «porožniak» u sejf, hriuknuv dverciatamy, zamknuv na try z polovynoju oberty, i pišly my z nym nazad u laboratoriju. Za porožninho «porožniaka» Ernest daje čotyrista monet hotivkoju, a za povnoho ja b iz nioho, sučoho syna, vsiu joho pohanu krov vypyv, ale chočete virte, chočete — ni, a ja pro ce naviň ne podumav, bo Kyrylo u mene prosto ožyv, znova stav jak struna, až brynyť veš, i po schodach skače čerez čotyry schodynky, zakuryty liudyni ne daje. Zahalom, use ja jomu rozpoviv: i jakyj vin, i de ležyť, i jak do nioho najkrašče pidibratysia. Vin vidrazu vytiah kartu, vidšukav cej garaž, paľcem joho prytysnuv, podyvysia na mene i, zrozumila rič, vidrazu vse pro mene vtiamyv, ta j čoho tut bulo ne vtiamyty...

— Nu ty daješ! — kaže vin, a sam usmichajeťsia. — Nu ščo ž, treba jty. Davaj prosto zavtra vranci. O devjati jaham zamovliu perepustky i «kalošu», a o desiatij blahoslovyyvšyj vydjemo. Davaj?

— Davaj, — kažu. — A chto tretij?

— A naviščo nam tretij?

— E, ni, — kažu. — Ce tobi ne piknik z divčatamy. A jakščo ščo-nebud' iz toboju traptysia? Zona, — kažu. — Poriadok maje buty.

Vin led' usmichnuvšia, znyzav plečyma:

— Jak chočeš! Tobi vydniše.

Šče b pak ne vydniše! Zvyčajno, ce vin udav iz sebe velykodušnoho, dla mene staravšia: tretij zajvyj, zbihajemo vdvoch, i vse bude šyto-kryto, nichko pro tebe ne zdohada-jeťsia. Ale že ja znaju, instytutski vdvoch u Zonu ne chodiať. U nych takyj poriadok: dvoje spravu robliať, a tretij dyvýťsia i, koly joho potim zapýtajúť, — rozpovisť.

— Osobysto ja vziav by Ostina, — kaže Kyrylo. — Ta ty joho, napevno, ne zachočeš. Čy može buty?

— Ni, — kažu. — Til'ky ne Ostina. Ostina ty inšym razom vižmeš.

Ostin — chlopeć nepohanyj, smilyviſť i bojahuztvo u nioho v potribnij proporciji, ale vin, po-mojemu, vže vidmičenyj. Kyrylovi cioho ne pojasnyš, ale ja že baču: ujavyv čolovik sobi, načebto Zonu znaje i rozumije do kincia, — otže, skoro hrobanetysia. I prošu duže. Til'ky bez mene.

— Nu dobre, — kaže Kyrylo. — A Tender?

Tender — ce joho druhýj laborant. Ničoho čolovičok, spokijnyj.

— Zastaryj, — kažu ja. — I dity v nioho...

— Ničoho. Vin u Zoni vže buvav.

— Zhoda, — kažu. — Nechaj bude Tender.

Slovom, vin zalyšyvnia sydity nad kartoju, a ja pohopkav navprosteč u «Boržč», bo žerty chotilosia nesyla i v horlianci peresochlo.

Dobre. Zjavliajuš ja vranci, jak zavždy, na devjatu, pokazuju perepustku, a u prochidnij čerhuje cej bambuluvatyj seržant, kotromu ja torik zacidyv, koly vin z pjanych očej čipliavšia do Huty.

— Zdorov, — vin meni kaže. — Tebe, — kaže, — Rudyj, po vsiomu Instytutu šukajuť...

Tut ja joho tak čemneńko oblamuju:

— Ja tobi ne Rudyj, — kažu. — Ty meni v prystani ne šysia, švedška holoble.

— Hospody, Rudyj! — kaže vin zdyvovano. — Ta tebe ž usi tak prozyvajuť.

A ja pered Zonoju nakručenyj, ta šče j tverezyj na dodaču — vziaj ja joho za portupeju i v usich podrobyciach vyklav, chto vin takyj je i čomu vid svojej materi zjavivšia. Vin pliunuv, povernuv meni perepustku i vže bez usich cych nižnostej:

— Redriku Šuchart, — kaže, — vam nakazano nehajno zjavitysia do upovnovaženohu viddilu bezpeky kapitana Hercoga.

— Otož bo, — kažu ja. — Ce inša sprava. Včysia, seržante, v lejtenanty vybješsia.

A sam dumaju: ce ščo šče za novyna? Jakoho ce čorta ja znadobyvšia kapitanu Hercogu u službovyj čas? Dobre, jdu zjavliatysia. U nioho kabinet na tretiomu poversi, harnyj kabinet, i graty tam na viknach, jak u policiji. Sam Villy sydyť za svojim stolom, pachkaje svojeju liul'koju i rozvodyť na mašynci pysanynu, a v kutku ryjeťsia v zaliznij šafi jakýj seržantyk, novyj jakýj, ne znaju ja joho. U nas v Instytuti cych seržantiv biľše, niž u dyviziji, i vsi taki nivroku sobi, rumjani, krov z molokom, — jim u Zonu chodyty ne treba, i na svitovi problemy jim načhaty.

— Zdrastujte, — kažu ja. — Vyklykaly?

Villy dyvyťsia na mene jak na porožnie misce, vidsuvaje mašynku, klade pered soboju tovsteleznu papku i počynaje jiji hortaty.

— Redrik Šuchart? — kaže.

— Vin samyj, — vidpovidaju, a samomu smišno — syl nema. Nervovyj takyj smišok pidstupaje.

— Skil'ky pracujete v Instytuti?

— Dva roky, tretij.

— Sklad simji?

— Sam ja, — kažu. — Syrota.

Todi vin povertajeťsia do svoho seržantyka i suvoro jomu nakazuje:

— Seržante Lummer, jdiť v archiv i prynesiť spravu nomer sto pjatdesiat.

Seržantyk kozyrnuv i všyvšia, a Villy zakryv papku i pochmuro tak zapytuje:

— Znovu za stare vziavšia?

— Za jake take stare?

— Sam znaješ, za jake. Znovu na tebe materiäl pryjšov.

Tak, dumaju.

— I zvidky materiäl?

Vin nachmuryvšia i počav rozdratovano hamselyty svojeju liul'koju po popil'nyčci.

— Ce tebe ne obchodyť, — kaže. — Ja tebe po starij družbi poperedžaju: kyń ciu spravu, kyń nazavždy. Adže vdruhe schopliať — šisťma misiaciamy ne vidbudešsia. A z Instytutu tebe vypruťt nehajno i nazavždy, rozumiješ?

— Rozumiju, — kažu. — Ce ja rozumiju. Ne rozumiju til'ky, jaka ž ce navoloč na mene nastukala...

Prote vin uže znova dyvyťsia na mene olovjanymi očyma, pachkaje porožnioju

liul'koju i znaj sobi hortaje papku. Ce, značyť, povernuvsia seržant Lummer zi spravoju nomer sto pjatdesiat.

— Diakuju, Šucharte, — kaže kapitan Villy Hercog na prizvyško Kaban. — Ce vse, ščo ja chotiv zjasuvaty. Vy vil'ni.

Nu, pišov ja do rozdiahal'ni, natiahnuv specivočku, zakuryv, a sam veš čas dumaju: zvidky ž ce *balamkannia*? Jakščo z Instytutu, to ce vse brechnia, nicho tut pro mene ničoho ne znaje i znaty ne može. A jakščo papircia z policiji pryslaly... znova-taky, ščo vony tam možuť znaty, krim mojich starych sprav? Može, Stervjatnyk popavsia? Cia navoloč, ščob sebe vyhorodyty, koho chočeš potopyť. Ale ž i Stervjatnyk pro mene teper ničoho ne znaje... Dumav ja, dumav, ničoho korysnoho ne prydumav i vyrišyv — načchaty! Vostannie ja chodyv u Zonu vnoči try misiaci tomu, chabar majže veš uže zbuv i hroši majže vsi vyratavy. Na hariačomu ne vpíjmaly, a teper did'ka mene vižmeš, ja slyžkyj.

Až tut, koly ja vže pidnimavsia schodamy, mene osinylo, ta tak osinylo, ščo ja povernuvsia u rozdiahal'niu, siv i znova zakuryv. Vychodylo, ščo v Zonu meni siohodni jty ne možna. I zavtra ne možna, i pisliazavtra. Vychodylo, ščo ja znov u cych liahavych žab na zamitci, ne zabuly vony mene, a jakščo j zabuly, to jim chtoś nahadav. I teper uže bajduže, chto same. Bo žoden stalker, jakščo vin heť ne zvychnuvsia, na harmatnyj postril do Zony ne pidijde, koly znaje, ščo za nym stežať. Meni zaraz u najtemnišej zakut zalizty treba. Jaka, movliav, Zona? Ja tudy, movliav, i z perepustkamy ne chodžu kotryj misiać! Čoho vy, rozumiješ, prýcepylysia do česnoho laboranta?

Obmizkuvav ja vse ce i niby naviť polehšalo, ščo v Zonu meni siohodni jty ne treba. Til'ky jak use ce podelikatniše povidomyty Kyrylovi?

Ja jomu skazav napriamky:

— U Zonu ne jdu. Jaki buduť rozporiadžennia?

Spočatku vin, zvyčajno, vytriščyv na mene oči. Potim, mabuť, ščoś dopet trav: uziav mene za likoť, zaviv u svij kabinetyk, posadyv za svij stolyk, a sam prymostyvsia poruč na pidvikonni. Zakuryly. Movčymo. Potim vin oberežno tak mene pytaje:

— Ščoś trapylosia, Rede?

Nu ščo ja jomu skažu?

— Ni, — kažu, — ničoho ne trapylosia. Včora ot u poker dvadciat monet prosadyv — dobracie cej Nunan hraje, projda...

— Stryvaj, — kaže vin. — Ty ščo, peredumav?

Tut ja naviť zakrektav vid natuhu.

— Ne možna meni, — kažu jomu križ zuby. — Ne možna meni, rozumiješ? Mene ščojno Hercog do sebe vyklykav.

Vin obmjak. Znov u nioho neščasnyj vyhliad zrobysvia, i znov u nioho oči staly jak u chvoroho pudelia. Peredychnuv vin tak sudomno, zakuryv novu sygaretu vid nedopalka staroji i tycho kaže:

— Možeš meni poviryty, Rede, ja nikomu ani slova ne skazav.

— Kyń, — kažu. — Chiba pro tebe jdeťsia?

— Ja naviť Tenderu šče ničoho ne skazav. Perepustku na nioho vypysav, a samoho naviť ne spytav, pide vin čy ni...

Ja movču, paliu. Smich i hrich, ničoho čolovik ne rozumije.

— A ščo tobi Hercog skazav?

— Ta ničoho osoblyvoho, — kažu. — Nastukav chtoś na mene, ot i vse.

Podyvyvsia vin na mene jakoś dyvno, ziskočyv z pidvikonia i počav pochodžaty po svojemu kabinetyku vzad-vpered. Vin po kabinetyku bihaje, a ja sydžu, dym puskaju i po-

movčuju. Škoda meni joho, zvisno, i prykro, ščo tak po-durnomu vse vyjšlo: vylikuvav, nazývajeťsia, liudynu vid melancholiji. A chto vynen? Sam ja j vynen. Prynadyv dytiatko prianykom, a prianyk-to v zanačci, a zanačku serdyti diad'ky sterežuť... Tut vin perestaje bihatý, zupyniajeťsia bilia mene i, dyvliačyś kudyś ubik, nijakovo pytaje:

— Sluchaj, Rede, a skil'ky vona može koštuvaty — povnyj «porožniak»?

Ja spočatku joho ne zrozumiv, podumav spočatku, ščo vin joho šče deš kupyty rozra-chovuje, ta til'ky de joho takoho kupyš, može, vin usioho odyn takyj na sviti, ta j hrošej u nioho na ce by ne vystačylo: zvidky v nioho hroši — v inozemnoho fachivca, ta šče rosija-nyna? A potim mene nače obpekle: ščo ž ce vin, paskudnyk, hadaje — ja čerez zeleneňki vsiu ciu bodiahu rozziv? Ach ty, dumaju, merzotnyk, ta za koho ž ty mene vvažaješ?.. Ja vže rota rozkryv, ščob obklasty joho v boha, v serce, v pečinku. I osiksia. Bo spravdi, a za koho jomu mene šče vvažaty? Stalker — vin stalker i je, jomu b til'ky zeleneňkych pobil'se, vin za zeleneňki žyttiam torhuje. Ot i vychodylo, ščo včora ja, značyť, vudočku zakynuv, a siohodni prymanku vodžu, cinu nabuvaju.

Meni naviľ zacipylo vid takych dumok, a vin na mene dyvytia pyl'no, očej ne zvodyť, i v očach joho ja baču ne prezyrstvo naviľ, a rozuminnia, čy ščo. I todi ja spokojno jomu pojasniv.

— Do garaža, — kažu, — šče nichto nikoly z perepustkoju ne chodyv. Tudy šče trasa ne provišena, ty ce znaješ. Teper povertajemosia my nazad, i tvij Tender počynaje vychvaliatisia, jak machonuly my prostisińko do garaža, vzialy ščo treba i vidrazu nazad. Nibyto na sklad chodyly. I kožnyj dopetraje, — kažu, — ščo zazdalehid' my znaly, po ščo jdemo. A ce označaje, ščo chtoś nas naviv. A vže chto z nas trioch naviv — tut komentariiv ne treba. Rozumiješ, čym ce meni pachne?

Zakinčyv ja svoju promovu, dyvymosia my odyn odnomu v oči i movčymo. Potim vin raptom plesnuv doloneju do doloni, ruky poter i badiorcem takym prohološuje:

— Nu ščo ž, ni to ni. Ja tebe rozumiju, Rede, i zasudžuvaty ne možu. Pidu sam. Jakoś obijdeťsia. Ne vperše...

Rozstelyv vin na pidvikonni kartu, vpersia rukamy, zhorbyvsia nad neju, i vsia joho badiorisť prosto-taky na očach vyparuvalaś. Čuju — burmoče:

— Sto dvadciať metriv... naviľ sto dvadciať dva... I ščo tam šče u samomu garaži... Ni, ne vižmu ja Tendera. Jak ty hadaješ, Rede, može, ne varto Tendera braty? Vse-taky v nioho dvoje ditej...

— Odnoho tebe ne vypustiať, — kažu ja.

— Ničoho, vypustiať... — burmoče vin. — U mene vsi seržanty znajomi... i lejtenanty. Ne podobajuťsia meni ci vantaživky! Trynadciať rokiv prosto neba stojat', a vse jak noveňki... Za dvadciať krokiv benzovoz — iržavyj, jak rešeto, a vony niby ščojno z konvejera... Och uže cia Zona!

Pidniav vin holovu vid karty i vtupyvsia u vikno. I ja tež vtupyvsia u vikno. Šyby v našych viknach hrubezni, svyncevi, a za šybamy — Zona-matusia, oś vona, palyceju doky-nuty, vsia jak na doloni z trynadciatohu poverchu...

Tak ot hlianeš na neji — zemlia jak zemlia. Sonce siudy jak i na vsiu inšu zemliu svityť, i ničoho niby na nij ne zminylosia, vse nibyto jak trynadciať rokiv tomu. Tatuś, nebižčyk, podyvyvsia b i ničoho osoblyvoho ne pomityv by, chiba ščo zapytav by: čoho ce zavod ne dymyť, strajk, čy ščo?.. Žovta poroda konusamy, kaupery¹ na sonečku vidsvičujuť, rejky, rejky, rejky, na rejkach parovozyk iz platformamy... Industriäl'nyj pejzaž, odnym slovom.

¹ **Kauper** — aparat dlia nagrívania povitria, ščo podajeťsia v domennu pič.

Til'ky liudej nema. Ni žyvych, ni mertvych. On i garaž vydno: dovželezna sira kyška, vorota narozchryst, a na asfal'tovanij ploščadci vantaživky stojat'. Trynadciať rokiv stojat', i ničoho jim ne robyťsa. Ce vin pravyl'no pro vantaživky zauvažyv — kumekaje. Boroń Bože miž dvoma mašynamy zapertysia, jich treba storonoju obmynaty... Tam odna triščyna je v asfal'ti, jakščo til'ky vidtodi koliučkoju ne zarosla... Sto dvadciať dva metry — ce zvidky ž vin rachuje? A! Napevno, ce vin vid krajnioji tyčky rachuje. Pravyl'no, vidtilia biľše j ne bude. Vse-taky prosuvajuťsia očkaryky pomaleňku... Dyvy, do samoho vidvalu dorohu provisly, ta jak sprytно provisly! Oś vona, ta kanavka, de Slyzniak hrobanuvsia, vsioho za dva metry vid jichnioji dorohy... A ž kazav Maslak Slyzniakovici: «Trymajsia, durniu, vid kanav podali, a to j chovaty ne bude čoho...» Jak u vodu dyvyvsia — nema ščo chovaty... Adže iz Zonoju tak: iz chabarom povernuvsia — dyvo, žyvyj povernuvsia — ščastia, patrul'na kulia — talan, a vse inše — dolia...

Tut ja pohlianuv na Kyryla i baču: vin za mnoju skosa sposterihaje.

I oblyččia v nioho take, ščo ja cijeji myti znov use perehrav. Nu jich, dumaju, vsich pid try čorty, ščo vony, zreštoju, žaby, zrobity možuť? Vin by mih i vzahali ničoho ne kazaty, ale vin skazav.

— Laborante Šuchart, — kaže. — Z oficijnych — pidkresliju: z oficijnych! — džerel ja diznavsia, ščo ohliad garaža može prynesty velyku koryšť nauci. Je propozycija ohliadnutý garaž. Premiäl'ni garantuju. — A sam cvite jak makiv cvit.

— Z jakych ce ž oficijnych džerel? — pytaju ja i tež jomu usmichajuś, jak dureń.

— Ce konfidencijni džerela, — vidpovidaje vin. — Ale vam ja možu povidomyty... — Tut vin perestav usmichatys i nasupyvsia. — Skažimo, vid doktora Duhlasa.

— A, — kažu, — vid doktora Duhlasa... Vid jakoho ž ce Duhlasa?

— Vid Sema Duhlasa, — kaže vin sucho. — Vin zahynuv mynuloho roku.

Meni murašky po tilu zabihaly. Tak i tak tebel! Chto ž pered vychodom hovoryť pro taki reči? Choč kilok jim, očkarykam, na holovi tešy — ničoho ne tiamliať... Tyčnuv ja nedopalok u popil'nyciu i kažu:

— Dobre. De tvij Tender? Dovho my joho šče čekaty budemo?

Odnym slovom, biľše my na ciu temu ne hovoryly. Kyrylo podzvonyv u PPS, zamovyv «letiuču kalošu», a ja vziav kartu j podyvyvsia, ščo u nych tam namaliovano. Ničoheńko namaliovano, v normi. Fotografičnym sposobom — zverchu i z velykym zbil'senniam. Naviť rubčyky vydno na skati, jakyj valiajetśia bilia vorit garaža. Našomu by bratovi stalkeru taku kartu... A vtim, jaka do čorta z neji koryšť vnoči, koly zadnyciu zirkam pokazuješ i vlasnych ruk ne vydno...

A tut i Tender zajavyvsia. Červonyj, zacheckavia. Dońka v nioho zachvorila, po likaria bihav. Vybačajeťsia za zapiznennia. Nu, my joho i všanuvaly podarunočkom — u Zonu jty. Speršu vin naviť zachekuvatysia zabuv, serdešnyj. «Jak u Zonu? — kaže. — Čomu — ja?» Odnak, počuvšy pro podvijni premiäl'ni i pro te, ščo Red Šuchart takož ide, oklyhav i zadychav znovu.

Otže, spustylyś my do «buduaru», Kyrylo zhaniav po perepustky, pokazaly my jich šče odnomu seržantu, i vydad nam cej seržant po speckostiumu. Oce korysna rič. Perefar-buvaty b joho z červonoho u jakyjś hodiaščyj kolir — kožen stalker za takyj kostium pjatsot monet vidstibne, okom ne zmorphne. Ja vže davno prysiahisia, ščo umudriusia jakoś i pocupliu odyn neodminno. Na peršyj pohliad — ničoho osoblyvoho, kostium takyj jak vodolaznyj i šolom jak u vodolaza, z velykym viknom speredu. Naviť ne jak vodolaznyj, a radše jak u liotčyka-reaktyvnyka čy, skažimo, v kosmonavta. Lehkyj, zručnyj, nide ne tysne, i vid speky v niomu ne potiješ. U takomu kostiumčiku j u vohoń možna, i haz čerez nioho nijakyj ne pronykaje. Naviť kulia, kažuť, ne bere. Avžež, i vohoń, i ipryt jakyj-nebud', i kulia —

ce vse zemne, liudske. U Zoni ničoho cieho nema, u Zoni ne cieho treba bojatysia. Zahalom, ščo tam kazaty, j u speckostiumach takož mruť harneńko. Inša sprava, ščo bez nych merly by, može, šče harniše. Vid «paliučoho puchu», napryklad, ci kostiumy na sto vidsotkiv riatujuť. Čy vid pliuvkiv «čortovoji kapusty»... Dobre.

Natiahly my speckostiumy, peresypav ja hajky z mišečka u kyšeniu na stehni, i povo-loklysia my čerez uveś instytutskyj dvir do vychodu v Zonu. Tak tut u nych ce zavedeno, ščob usi bačyly: oš, movliav, iduť heroji nauky žyttia svoje klasty na vivtar v imja liudstva, znannia i sviatohu duchu, amiń. I dijsno — v usi vikna až do pjatnadciatohu poverchu ryla spivčutlyvi povystromlialysisia, ne vystačaje til'ky chustynok i orkestru.

— Šyrše krok, — kažu ja Tenderu. — Puzo vtiahny, slabosyla komando! Vdiačne liudstvo tebe ne zabude!

Podyvyvsia vin na mene, i baču ja, ščo jomu ne do žartiv. I pravyl'no — jaki vže tut žarty!.. Ale koly v Zonu vychodyš, to vže odne z dvoch: abo plač, abo žartuj, — a ja zrodu-viku ne plakav. Pohlianuv ja na Kyryla. Ničoheńko trymajetsia, til'ky hubamy vorušyť, nače molyťsia.

— Molyšsia? — pytaju. — Molysia, — kažu, — molysia! Ščo dali u Zonu — to blyžče do neba...

— Ščo? — pytaje vin.

— Molysia! — kryču. — Stalkeriv u raj bez čerhy propuskajuť!

A vin raptom usmichnuvsia i popleskav mene doloneju po spyni: ne bijsia, movliav, zi mnoju ne propadeš, a jak i propadeš, to pomyrajemo, movliav, odyn raz. Ni, smišnyj vin chlopeć, jij-Bohu.

Zdaly my perepustky ostanniomu seržantu — cieho razu, jak vyniatok, ce lejtenant vyjavysia, ja joho znaju, u nioho batečko cvyntarnymy ohorožamy v Rexopoli torhuje, — a «letiuča kaloša» vže tut jak tut, pidihnaly jiji chlopci z PPS i postavyly bilia samoj pro-chidnoji. Vsi vže tut jak tut: i «švydká dopomoha», i požeňky, i naša doblesna hvardija, bezstrašni riatuval'nyky, — kupa vidhodovanych ledaciuh zi svojim vertoliotom. Oči b moji na nych ne dyvylyisia!

Pidnialysisia my na «kalošu», Kyrylo stav za keruvannia i kaže meni:

— Nu, Rede, komanduj.

Ja bez usiakoho pospichu pryspustiyv «blyskavku» na hrudiach, vytiahnuv iz-za pa-zuchy fliahu, siorbnuv jak slid, kryšečku zagvyntiyv i zapchav fliahu nazad za pazuchu. Ne možu bez cieho. Kotryj raz u Zonu jdu, a bez cieho — ni, ne možu. Vony obydva na mene dyvliaťsia i čekajuť.

— Tak, — kažu. — Vam ne proponuju, bo jdu z vamy vperše i ne znaju, jak na vas dije spyrtne. Poriadok u nas bude takyj. Use, ščo ja skazav, vykonuvaty vmyť i bezzasterežno. Jakščo chto zabaryťsia čy tam počne zapytannia stavyty — bytymu po čomu baču, vybačajuś napered. Ot ja, napryklad, tobi, pane Tender, nakažu: stań na ruky i jdy. I tijeji že myti ty, pane Tender, maješ zad svij hrubyj zaderty i vykonuvaty, ščo tobi skazano. A ne vykonaješ — dońku svoju chvoru, možlyvo, i ne pobačyš bil'se. Zrozumilo? Ta ja vže poturbujusia, ščob ty pobačyv.

— Ty, Rede, holovne, nakazaty ne zabud', — sypyť Tender, a sam veś červonyj, uže potije i hubamy pliamkaje. — Ja že na zubach pidu, ne te ščo na rukach. Ne novačok.

— Vy dlia mene obydva novačky, — kažu. — A vže nakazaty ja ne zabudu, bud' spo-kijnyj. Do reči, ty «kalošu» vodyty vmiješ?

— Umije, — kaže Kyrylo. — Dobre vodyť.

— Dobre to dobre, — kažu. — Todi z Bohom. Opustyty zbralala! Malyj vpered po tyčkach, vysota try metry! Bilia dvadciať siomoji tyčky — zupynka.

Kyrylo pidniav «halošu» na try metry i dav malyj vpered, a ja nepomitno povernuv holovu i tycheńko dmuchnuv čerez live pleče. Dyvliusia — hvardijci-riatuval'nyky u svij vertolit polizly, požeňnyky zvelysia šanoblyvo, lejtenant u dveriach prochidnoji česť nam, dureń, viddaje, a nad usima nad nymy — zdorovennyj plakat, uže vycvilyj: «Laskavo prosymo, panove prybuľci!» Tender nacilyvsia buv jim usim pa-pa zrobyty, ta ja joho tak u bik stusonuv, ščo jomu vsi ci ceremoniji vmyť iz holovy vyletily. Ja tobi pokažu — proščatysia. Ty v mene poproščaješsia, morda tvoja tovstozada!..

Poplyvly.

Pravoruč u nas buv Instytut, livoruč — Čumnyj kvartal, a my jšly vid tyčky do tyčky po samij seredyni vulyci. Och i davno vže po cij vulyci nicheto ne chodyv i ne jizdyv! Asfal't uveś porepavsia, triščyny pozarostaly travoju, ale ce šče bula naša trava, liudška. A ot na trotuari livoruč rosla vže čorna koliučka, i po cij koliučci bulo vydno, jak čitko Zona sebe poznačaje: čorni zarosti bilia samoji brukivky nače kosoju stialo. Ni, prybuľci ci vse-taky prystojni chlopci buly. Napaskudyly, zvisno, bahato, ale sami ž svojemu lajnu okreslyly čitku mežu. Adže naviť «paliučyj puch» na naš bik iz Zony — ni-ni, choča, zdavalosť by, joho viter jak pryjdeľsia krutýť...

Budynky v Čumnomu kvartali oblupleni, mertvi, odnako šyby u viknach majže vysiudy cili, brudni til'ky i tomu niby slipi. A ot unoči, koly propovzaješ mymo, duže dobre vydno, jak useredyni tam svityťsia, nače spyrt horyť, jazyčkamy takomy holubuvatymy. Ce «vid'myn cholodeć» iz pidvaliv dychaje. A zahalom tak oś pohlianěš — kvartal jak kvartal, budynky jak budynky, remontu, zvyčajno, potrebujuť, ale ničoho osoblyvoho v nych nema, liudej til'ky ne vydno. Oś u ciomu cehlianomu budynku, miž inšym, meškav naš učytel' aryfmetyky na prizvyško Koma. Zanuda vin buv i nevdacha, druha žinka vid nioho pišla pered samisiňkym Vizytom, a v doňky bil'mo na oci bulo, tak my jiji, pamjataju, do sliz zadražniuvaly. Koly panika počalasia, vin z usima inšymy z cieho kvartalu v samij bilyzni do samoho mosta bih — usi šisť kilometrov bez perepočynku. Potim dovho na čumku chvoriv, škira z nioho zlizla, nihti. Majže vsi, chto v ciomu kvartali žyv, na čumku perechvoriły, tomu-to cej kvartal i nazývajeťsia Čumnym. Dechto pomer, ale zdebil'sho starí, ta j to ne vsi. Ja, napryklad, hadaju, ščo vony ne vid čumky pomerly, a vid strachu. Strašno bulo duže.

A oś u tých trioch kvartalach liudy slipnuly. Teper ci kvartaly tak i zvuťsia: Peršyj Slipyj, Druhyj Slipyj... Ne do kincia slipnuly, a tak, ščoś schože na kuriaču slipotu. Miž inšym, rozpovidajuť, ščo posliply vony načebo ne vid spalachu tam jakoho-nebud', choča spalachy, kažuť, tež buly, a posliply vony vid syl'noho hurkotu. Zagrymilo, kažuť, iz takou syloju, ščo vidrazu posliply. Likari jim: ta ne može cieho buty, zhadajte dobre! Ni, zatialysia na svojemu: duže syl'nyj hrim, vid jakoho j posliply. I pry ciomu nicheto, krim nych, hromu ne čuv...

Tak, niby tut ničoho j ne stalosia. On kiiosk stojiť sklianýj, cilisińkyj. Dytiačyj vizok u vorotiach — naviť bilyzna u niomu načebo čysta... Anteny oś til'ky pidveli — obrosly jakymoś volossiam, schožym na mačulu. Očkaryky naši na ci anteny davno vže zuby hostriat: cikavo, bačte, jim podvyytysia, ščo ce za mačula — nide takoji bil'se nemaje, til'ky v čumnomu kvartali i til'ky na antenach.

A holovne — tutečky, zovsim poriad, pid samymy viknami. Torik zdohadalsia: spustily z vertoliota jakir na stalevomu trosi, začepily odnu mačulu. Ščojno vin potiah — rapportom «pš-š-š»! Dyvymosia — vid anteny dym, vid jakoria dym, i sam tros uže dymyťsia, ta ne prosto dymyťsia, a z otrujnym takym syčanniam, niby hrymuča zmija. Nu, pilot, darma ščo lejtenant, švydko dopetrav, ščo do čoho, tros vykynuv i sam drala dav... On vin, cej tros, vysyť, do samozi zemli majže zvysaje i veš mačuloju obris...

Tak potycheńko-poleheńko doplyvly my do kincia vulyci, do poverotu. Kyrylo po-dyvyvysia na mene: zvertaty? Ja jomu machnuv: najmenšyj chid! Povernula naša «kaloša» j pišla jaknajpovilniše ponad ostannimy metramy liudskojo zemli. Trotuar blyžče, blyžče, oš uže j tiń «kaloši» na koliučky vpala... Use, Zona! I vidrazu takyj moroz po škiri. Šcorazu u mene cej moroz, i dosi ja ne znaju, čy to ce tak Zona mene zustričaje, čy to nervy u stal-kera rozchodylysia. Šcorazu dumaju: povernusia i spytaju, v iných buvaje te same čy ni, i šcorazu zabuvaju.

Nu dobre, povzemo potycheńko nad kolyšnimy horodamy, dvyhun pid nohamy hude rivno, spokijno — jomu ščo z toho, joho ne začepliať. I tut mij Tender ne vytrymav. Ne vstyhly my šče do peršoji tyčky dijty, jak uziavšia vin patiakaty. Nu, jak zazvyčaj noveńki molotiať u Zoni: zuby u nioho klacajuť, serce lychomanyť, sebe pohano pamjataje, i so-romno jomu, i strymatysia ne može. Jak na mene, ce v nych ščoś jak ponos, vid liudyny ne zaležiť, a llie sobi ta llie. I čoho til'ky vony ne molotiať! To počne pejzaž nachvaliuvaty, to viźmeľsia vyslovliuvaty svoji mirkuvannia z prvyodu prylbul'civ, a to i vzahali ščoś vid spravy daleke — oš jak Tender zaraz: zaviv pro svij novyj kostium i vže spynylysia ne može. Skil'ky vin zaplatyv za nioho, ta jaka šerst' tonka, ta jak jomu kraveć gudzyky miniatyry...

— Zamovkny, — kažu.

Vin sumno tak na mene podyvyvsia, hubamy popliamkav — i znova: skil'ky šovku na pidkladku pišlo. A horody vže zakinčujuťsia, pid namy vže hlyniaste pustyryšče, de raniše miške zvalyšče bulo, i vidčuvaju ja — vitercem tut tiahne. Ščojno ne bulo nijakoho vitru, a tut raptom potiahnulo, pylovi čortyky pobihly, i načeboť ja ščoś čuju.

— Movčy, svoloto! — kažu ja Tenderovi.

Ni, nijak ne može zupynylysia. Teper pro kinškyj volos zaviv. Nu, todi vybač.

— Stij, — kažu Kyrylovi.

Vin nehajno hal'muje. Reakcija dobra, molodeć. Beru ja Tendera za pleče, povertaju joho do sebe i z rozmachu — doloneju jomu po zaborolu. Torochnuvsia vin, bidolacha, nosom u sklo, oči zapliuščyv i zamovk. I jak til'ky vin zamovk, ja rozčuv: «Tr-r-r... Tr-r-r... Tr-r-r...». Kyrylo na mene dyvyťsia, zuby zcipleni, rot vyščyrenyj. Ja rukoju jomu pokazuju, — stij, movliav, stij, zarady Boha, ne vorušyš. Ale ž vin tak samo cej trisk čuje, i, jak u vsich novačkiv, u nioho vidrazu dumka — dijaty, robyty ščo-nebud'.

— Zadnij chid? — šepoče.

Ja jomu vidčajdušno holovoju telipaju, kulakom pered samym šolomom triasu — cyt', movliav. Ech, mamo ridna! Z cymy novačkamy ne znaješ, kudy j dyvytysia — čy to v pole dyvytysia, čy to na nych. I tut ja pro vse zabuv. Ponad kupoju staroho smittia, nad bytym sklom i hančirjam riznym popovzlo jakeś tremtinnia, dryžannia jakeś, nu jak hariače povitria opivdni nad zaliznym dachom, perebralosia čerez pahorb i pišlo, pišlo nam navprejmy, poriad iz samoju tyčkoju, nad dorohoju zatrymalosia, postojalo z pivsekundy — čy ce meni zdalosia til'ky? — i vtiahlosia v pole, za kušči, za zohnyli parkany, tudy, do cvyn-taria starych mašyn.

Mať jichniu, očkarykiv, u čortovu dušu, treba ž, dodumalysia, de dorohu provisuty: po vyjimci! Nu, i ja tež chorošyj — kudy ce moji oči durnuvati dyvylysia, koly ja jichnioju kartoju zachopliuvavšia?

— Davaj malyj vpered, — kažu ja Kyrylovi.

— A ščo ce bulo?

— A chren joho znaje!.. Bulo — i nema, i diakuvaty Bohu. I stuly pel'ku, bud' laska. Ty zaraz ne liudyna, zrozumiv? Ty zaraz — mašyna, važil' mij, šestirnia...

Tut ja spochopyvsia, ščo mene, schože, samoho slovesnyj ponos zmahaty počynaje.

— Use, — kažu. — Ani slova bil'se.

Siorbnuty b zaraz! Vytiahnuty z-za pazuchy ridneíku, zgvyntyty kovpačok, ne kvapliačyś, horlečko na nyžni zuby poklasty i holovu zaderty, ščob same polylosia, ščob u samisiíku horlianuku, projnialo by, sliozu vytocýlo... A potim fliahoju pokolychaty i šče raz pryklastysia... Barachlo ci skafandry, ot ščo ja vam skažu. Bez skafandra ja, jij-Bohu, stil'ky proživ i šče stil'ky ž prožyvu, a bez dobriačoho kovtka u taku oš myť... Nu ta hodi!

Viterec načebto všuch, i ničoho pohanoho dovkola ne čuty, til'ky dvhun hude spokijno tak, sonlyvo. A navkolo sonce, a navkolo speka... Nad garažem marevo... Use nibyto normal'no, tyčky odna za druhoju mymo proplyvajuť. Tender movčyť, Kyrylo movčyť — šlifujuťsia novačky. Puste, chlopci, u Zoni tež dychaty možna, jakščo vmijučy... A ot i dvadciať sioma tyčka — zalizna žerdyna i červonyj kruh na nij z nomerom 27. Kyrylo na mene hlianuv, kyvnuv ja jomu, i naša «kaloša» zupynlasia.

Kvitočky zakinčylisia, pišly jahidky. Teper najholovniše dla nas — cilkovytyj spokij. Pospišaty nema kudy, vitru nema, vydymist' dobra, vse jak na doloni. On kanava prochodyť, de Slyzniak hrobanuvsia, — pistriave tam ščoś vydnijeťsia, može, hančirja joho. Paskevnyj buv chlopaka, upokij, Hospody, joho dušu, žadibnyj, durnyj, brudnyj, til'ky taki oš zi Stervjatnykom i zvjavujuťsia, takych Stervjatnyk Barbrydž za verstu bačyť i pid sebe pidhribaje... A zahalom kažučy, Zona ne pytaje, pohanyj ty čy chorošyj, i spasybi tobi, vychodyť, Slyzniache: durnem ty buv, naviť imeni tvoho spravžnioho nicho ne pamjataje, a rozumnym liudiam pokazav, kudy jty ne možna... Tak. Zvyčajno, najkrašče distatysia by nam teper do asfal'tu. Asfal't rivnyj, na niomu vse pomitniše, i triščyna tam cia znajoma. Til'ky ot ne podobajuťsia meni ci horbočky! Jakščo po priamij do asfal'tu jty, prochodyty dovedeťsia jakraz pomiž nymy. Ač stoať, nače usmichajuťsia, čekajuť. Ni, promiž vamy ja ne pidu. Druha zapovid' stalkera: čy pravoruč, čy livoruč use povynno buty čysto na sto krokiv. A ot čerez livyj horbočok perebratysia možna... Pravda, ne znaju ja, ščo tam za nym. Na karti nibyto ničoho ne bulo, ale chto ž kartam viryť?..

— Sluchaj, Rede, — šepoče meni Kyrylo. — Davaj strybñemo, ha? Na dvadciať metrů uhoru i vidrazu vnyz — oš my j bilia garaža, ha?

— Movčy, durniu, — kažu ja. — Ne zavažaj, movčy.

Uhoru jomu. A dovbane tam tebe na dvadciaty metrach? Kistok todi ne zbereš. Abo «komaryna lysyna» de-nebud' tut zjavyťsia — ne te ščo kistok, mokroho miscia ne lyšyťsia. Oto vže meni ci ryzykovi, ne terpyťsia jomu, bačyš ty: davaj strybñemo... Otže, jak do parhorba jty — zrozumilo, a tam postojimo, podyvymosia. Zapchav ja ruku v kyšeniu, vytiah žmeniu hajok. Pokazav jich Kyrylovi na doloni j kažu:

— Chlopčyka-mizynčyka pamjataješ? Prochodyly u školi? Tak ot zaraz bude vse navpaky. Dyvysia! — I kynuv ja peršu haječku. Nedaleko kynuv, jak treba. Metriv na desiat'. Haječka projšla normal'no. — Bačyv?

— Nu? — kaže.

— Ne nu, a bačyv, ja pytaju?

— Bačyv.

— Teper najtychše vedy «kalošu» do cijeji haječky i zupynyš za dva metry vid neji. Zrozumiv?

— Zrozumiv. Gravikoncentratty šukaješ?

— Ščo treba, te j šukaju. Stryvaj, ja šče odnu kynu. Slidkuj, kudy vpade, i očeji z neji bil'she ne spuskaj.

Kynuv ja šče odnu hajku. Samo soboju, takož projšla normal'no i liahla bilia peršoji.

— Davaj, — kažu.

Zrušyv vin «kalošu». Oblyččia v nioho spokijne i ščaslyve zrobilosia: vydno, vse zrozumiv. Vony ž usi, očkaryky, taki. Jim holovne — nazvu prydumaty. Poky ne prydumav,

dyvytysia na nioho škoda, jolop jolopom. Nu a koly prydumav jakyj-nebud' gravi-koncentrator — tut jomu nače vse zrozumilo staje, i vidrazu jomu žyty lehše.

Projšly my peršu hajku, projšly druhu, tretiu. Tender zitchaje, z nohy na nohu pere-mynajeťsia i raz za razom pozichaje vid nervovosti z takym sobi sobačym pryskuliuvaniam — nesterpno jomu, bidolasi. Puste, ce jomu na koryst'. Pjať kilo vin siohodni skyne, ce krašče vid bud'-jakoji dijety... Kynuv ja četvertu haječku. Jakoś vona ne tak projšla. Ne možu pojasnyty, u čomu sprava, prote vidčuvaju — ne tak, i vidrazu chap Kyryla za ruku.

— Stij, — kažu. — Ani ruš...

A sam vziaj pjatu j kynuv vyšče i podali. Oś vona, «lysyna komaryna»! Haječka vhoru poletila normal'no, vnyz — tež niby normal'no pišla bula, ale na pivdorozi jiji nače chtoś ubik sipnuv, ta tak sipnuv, ščo vona v hlynu pišla i z očej ščezla.

— Bačyv? — kažu ja pošepky.

— U kino til'ky bačyv, — kaže, a sam veś upered podavsia, tak i dyvysia z «halojidi» hepne. — Kyń šče odnu, ha?

Smich i hrich. Odnu! Chiba tut odnijeju obijdešsia? Ech, nauka!.. Dobre, rozkydadav ja šče visim hajok, poky «lysunu» ne poznačyv. Česno kažučy, i semy b stačylo, ale odnu ja navmysno dlia nioho kynuv, u same oserdia, chaj pomylujeťsia na svij koncentrat. Hachnula vona u hlynu, niby ce ne haječka vpala, a pjatypudova hyria. Hachnula — i til'ky dirka u hlyni. Vin naviť kreknuv vid zadovolennia.

— Nu hodi, — kažu. — Potišylyś, i dosta. Siudy dyvysia. Kydaju prochidnu, očej z neji ne spuskaj.

Korotše, obijsly my «komarynu lysynu» i pidnialysisa na horbočok. Horbočok cej — jak kit napaskudyv, ja joho do siohodnišnioho dnia vzahali ne prymičav. Tak... Nu zavysly my nad horbočkom, do asfal'tu rukoju podaty, krokiv dvadciať. Misce čystiusińke — kožnu travynku vydno, kožnu triščynku. Zdavalosia b, nu ščo? Kydaj hajku, i z Bohom.

Ne možu kynuty hajku.

Sam ne rozumiju, ščo zi mnoju dijeťsia, ale hajku kynuty nijak ne zvažusia.

— Ty ščo, — kaže Kyrylo, — čoho my stojimo?

— Stryvaj, — kažu. — Zamovkny, zarady Boha.

Zaraz, dumaju, kynu haječku, spokijneńko projdemo, jak po maslu proplyvemo, travynka ne voruchneťsia, — pivchylyny, a tam i asfal't... I tut raptom mene jak u pit kyne! Naviť oči zalylo, i vže znaju ja, ščo haječku tudy ne kydatymu. Livoruč — bud' laska, choč dvi. I doroha tudy dovša, i kaminčyky jakiś ja tam baču ne duže prjemni, ale tudy ja haječku kynuty berusia, a priamo — nizaščo. I kynuv ja haječku livoruč. Kyrylo ničoho ne skazav, povernuv «kalošu», pidviv do hajky i til'ky todi podyvyvsia na mene. I vyhliad u mene, napevno, buv ne duže, bo vin vidrazu vidviv oči.

— Puste, — ja jomu kažu. — Kryvoju dorohoju blyžče bude. — I kynuv ostatniu haječku na asfal't.

Dali sprava pišla prostiše. Znajšov ja svoju triščynku, čystoju vona vyjavylaś, liuba moja, nijakym drantiam ne zarosla, kolioru ne pereminya, dyvyvsia ja na neji i tycho radiv. I dovela vona nas do samych vorit garaža krašče za vsiliaki tam tyčky.

Ja nakazav Kyrylovi znyzytysia do pivtora metriv, lih na žyvit i zadyvyvsia u rozčy-neni vorota. Spočatku pislia soncia ničoho ne bulo vydno — čorno i čorno, potim oči zvykly, i baču ja, ščo v garaži vidtodi ničoho načebto ne zminylosia. Toj samoskyd jak sto-jav na jami, tak i stojiť, cileseňkyj stojiť, bez dirok, bez pliam, i na cementnij dolivci navkolo vse jak raniše — tomu, napevno, ščo «vid'mynoho cholodciu» v jami nazbyraloś nebahato, ne vypleskuvavšia vin vidtodi žodnoho razu. Odne meni til'ky ne spodobalosia: v samij hly-byни garaža, de kanistry stojat', sriblyťsia ščoś. Raniše cioho ne bulo. Nu dobre, sriblyťsia

tak sriblyťsia, ne povertatysia že teper čerez ce! Adže ne jakoś osoblywo sriblyťsia, a led'-led', samu krychtu, i spokijno tak, nibyto naviť lahidno... Pidvivsia ja, obtrusyv žyvit i rozzyrnuvsia. Hen vantaživky na majdančyku stoať, spravdi, jak noveńki, — vidtodi jak ja vo-stannie tut buv, vony, po-mojemu, šče noviši staly, a benzovoz — toj zovsim, bidaka, proržaviv, skoro rozvaliuvatysia počne. On i skat valiajeťsia, kotryj u nych na karti...

Ne spodobavšia meni cej skat. Tiň vid nioho jakaś nenormal'na. Sonce nam u spynu, a tiň do nas prostiahlasia. Nu ta dobre, do neji daleko. Zahalom, ničoho, praciuvaty možna. Til'ky ščo ce tam use-taky sriblyťsia? Čy ce vvyžajeťsia meni? Zaraz by zakuryty, prysisty tycheseńko i podumaty — čomu nad kanistramy sriblyťsia, čomu poruč ne sriblyťsia... Tiň čomu taka vid skata... Stervjanik Bar-brydž pro tini ščoś rozpovidav, dyvovyžne ščoś, ale bezpečne... Z tiniamy tut buvaje. A ot ščo ce tam use-taky sriblyťsia? Nu heľ tobi pavutynnia v lisi na derevach. Jakyj ce pavučok jiji tam spliv? Och, žodnoho razu ja šče žučkiv-pavučkiv u Zoni ne bačyv. I najhirše, ščo «porožniak» mij same tam, krokiv za dva vid kanistr, vyležujeťsia. Treba že meni bulo todi joho pocupyty, nijakoho klopotu zaraz ne mav by. Ale nadto vže važkyj, stervo, bo povnyj — pidniaty ja joho šče mih, ale na horbu perty, ta šče j vnoči, ta navkaračky... A chto «porožniakiv» žodnoho razu ne tiahav, nechaj sprobuje: ce vse odno ščo pud vody bez vider nesty... Tak ity, aboščo? Treba jty. Chlebnuty b zaraz... Povernuvsia ja do Tendera i kažu:

— Zaraz my z Kyrylom pidem u garaž. Ty zalyšajeſſia tut za vodija. Do keruvannia bez moho nakazu ne torkajsia, ščo b tam ne trapylosia, choč zemlia pid toboju zajmeťsia. Jakščo zliakajeſſia — na tomu sviti znajdu.

Vin meni serjozno pokyvav — ne zliakajusia, movliav. Nis u nioho — jak ta slyvka, dobracie ja jomu vrizav... Nu, spustiv ja tycheseńko avarijni blok-trosy, podyvyvsia šče raz na ce sriblinnia, machnuv Kyrylovi i počav spuskatysia. Stav na asfal't, čekaju, poky vin spustyťsia po inšomu trosu.

— Ne kvapsia, — kažu jomu. — Ne kvapsia. Menše pylu.

Stojimo my na asfal'ti, «kaloša» bilia nas pohojdujeťsia, trosy pid nohamy sovajuťsia. Tender makitru čerez peryla vystromyv, na nas dyvyťsia, i v očach u nioho rozpač. Treba jty. Ja kažu Kyrylovi:

— Jdy za mnoju krok u krok, na dva kroky pozadu, dyvyš meni u spynu, ne lovy gav.

I pišov. Na porozi zupynyvsia, ohledivsia. Vse-taky do čoho že prostiše praciuvaty vdeň, aniž unoči! Pamjataju ja, jak ležav oś na ciomu samomu porozi. Temno, nače v nehra u vusi, z jamy «vid'myn cholodeć» jazyky vysuvaje, holubi, jak sprytove polumja, i šče prykro — ničoho, navoloč, ne osvitliuje, naviť temniše čerez ci jazyky zdajeťsia. A zaraz — ščo! Oči do piťmy zvykly, vse jak na doloni, naviť u najtemnišych zakutach pyliuku vydno. I spravdi, sriblyťsia tam, nytky jakiś sribliasti tiahnuťsia vid kanistr do steli — duže na pavutynnia schože. Može, pavutynnia i je, ale krašče vid nioho podali. Oś tut ja j napartačyv. Meni b Kyryla bilia sebe postavyty, začekaty, poky j u nioho oči do pivtemriavy zvyknut', i pokazaty jomu ce pavutynnia, pal'cem u nioho tyčnuty. A ja zvyk odyn praciuvaty — v samoho oči pryzvyčajilysia, a pro Kyryla ja j ne podumav.

Stupyv ja vseredynu, i priamo do kanistr. Prysiv nad «porožniakom» navpočipky, do nioho pavutyna nibyto ne prycępylasia. Uziavsia ja za odyn kineć i kažu Kyrylovi:

— Nu, berysia, ta ne vypusty — važkyj...

Pidniav ja na nioho oči, i horlo meni perechopylo: ni slova ne možu skazaty. Choču kryknuty: stij, movliav, zamry! — i ne možu. Ta j ne vstyh by, napevno, — nadto vže švydko vse trapylosia. Kyrylo stupaje čerez «porožniak», povertajeťsia zadom do kanistr i vsijeju spynoju — u ce sriblinnia. Ja til'ky oči zapliuščyv. Use v meni zavmerlo, ničoho ne čuju — čuju til'ky, jak pavutynnia rveťsia. Iz slabkym takym suchym triskotom, nače zvyčajne

pavutynnia luskaje, ale, zvyčajno, holosniše. Sydžu ja z zapliuščenymy očyma, ni ruk, ni nih ne čuju, a Kyrylo kaže:

— Nu, ščo? — kaže. — Vzialy?

— Vzialy, — kažu.

Pidniali my «porožniak» i ponesly do vychodu, bokom idemo. Važennyj, padlo, naviť udvoch tarabanyty nelehko. Vyjšly my na sonečko, zupynylysia bilia «kaloši», Tender do nas vže lapy prostiahnuv.

— Nu, — kaže Kyrylo, — raz, dva...

— Ni, — kažu, — stryvaj. Postavymo spočatku.

Postavyly.

— Povernyś, — kažu, — spynoju.

Vin bez jedynoho slova povernuvsia. Dyvliusia ja — ničoho v nioho na spyni nema. Ja i tak i siak — nema ničoho. Todi ja povertajuś i dyvliusia na kanistry. I tam ničoho nema.

— Sluchaj, — kažu ja Kyrylovi, a sam use na kanistry dyvliusia. — Ty pavutynnia bačyv?

— Jake pavutynnia? De?

— Dobre, — kažu. — Ščaslyvyj naš Boh. — A sam pro sebe dumaju: se, vtim, poky nevidomo. — Davaj, — kažu, — berysia.

Zakynuly my «porožniak» na «kalošu» i postavyly joho na popa, ščob ne kotyvsia. Stoji vin, holub syzyj, — noveńkyj, čysteńkyj, na midi sonečko vyhraj, i synia načynka miž midnymy dyskamy tumanno tak minyłsia, strumenysto. I vydno teper, ščo ne «porožniak» ce, a same ščoś na zrazok posudyny, na zrazok sklianooji banky z synim syropom. Pomyluvalysis mynym, vyderlyisia na «kalošu» sami i bez zajvych sliv — u zvorotniu puť.

Lafa cym učenym! Po-perše, vdeň praciujuť. A po-druhe, chodyty jim važko lyše v Zonu, a iz Zony «kaloša» sama veze — je v neji takyj prystrij, kursograf, aboščo, jakyj vede «kalošu» točnišníko tym samym kursem, jakym vona siudy jšla. Plyvemo my nazad, povtoriujemo vsi manevry, zupyniajemosia, povysymo trochy — i dali, i nad usima mojimi hajkamy prochodymo, choč bery j zbyraj jich nazad u mišok.

Novačky moji, zvyčajno, vidrazu pidneslyisia duchom. Holovamy krutiať ščosyly, strachu v nych majže ne lyšylosia — sama cikavist' i radisť, ščo vse ščaslyvo obijšlosia. Vzialysisia terevenyty. Tender rukamy zamachav i hrozyłsia, ščo ot zaraz poobidaje — i vidrazu nazad u Zonu, dorohu do garaža pidvišuvaty, a Kyrylo vziav mene za rukav i davaj pojasniumaty meni pro cej svij gravikoncentrat, pro «komarynu lysynu» tobto. Nu, ja jich ne vidrazu, pravda, ale vkorotyv. Spokijneńko tak rozpoviv jim, skil'ky durniv hrobanulosia na radoščach na zvorotniomu šliachu. Movčiť, kažu, i dyviłsia jak slid po bokach, bo bude z vamy jak iz Lindonom-Korotunom. Podijalo. Naviť ne zapytaly, ščo trapylosia z Lindonom-Korotunom. I dobre. U Zoni znajomoju dorohoju sto raziv ščaslyvo projdeš, a u sto peršyj hrobanešsia. Plyvemo u tyši, a ja pro odne dumaju: jak budu skručuvaty nakryvočku. Tak i siak ujavliaju sobi, jak peršyj kovtok zrobliu, a pered očyma ni-ni ta pavutynka i zblysne.

Odnym slovom, vybralysia my iz Zony, zahnalysia nas iz «kalošeu» razom u «vošebyjku», čy, vyslovliujućyś po-naukovomu, u sanitarnyj angar. Myly nas tam u trioch kypjatkach i trioch luhach, oprominiuvaly jakojuś hydotoju, obsypaly čymoś i znova myly, potim vysušyly i skazaly: «Huliajte, chlopci, vi'l'ni!» Tender iz Kyrylom potiahly «porožniak». Liudu zbihlosia dyvytysia — ne propchaješsia, i ščo charakterno: vsi til'ky dyviałsia i vydajuť vital'ni vyhuky, a vziatysia i dopomohty vtomlenym liudiam tiahty — žodnoho smilyvcia ne znajšlosia... Harazd, mene ce vse ne obchodyť. Mene teper niščo ne obchodyť...

Stiahnuv ja z sebe speckostium, kynuv joho prosto na pidlohu — lakeji-seržanty pidberuť, — a sam rušiv u dušovu, bo mokryj ja bув uveś vid holovy do nih. Zamknuvsia v kabinci, vydobuv fliahu, vidkrutyy kryšečku i prysmoktavsia do neji, nače klop. Sydžu na lavočci, v kolinach porožnio, u holovi porožnio, u duši porožnio, znaj sobi kovtaju micne, jak vodu. Žvyvj. Vidpustyla Zona. Vidpustyla, pohanka. Sterva ridneńka. Pidla. Žvyvj. Ni chrena novačkam cioho ne zrozumity. Nikomu, krim stalkera, cioho ne zrozumity. I tečuť meni po ščokach sliozy — čy to vid micnoho, čy to sam ne znaju vid čoho. Vysmoktav fliahu nasucho — sam mokryj, fliaha sucha. Odnoho ostannioho kovtka, zvyčajno, zabráklo. Nu dobre, ce popravne. Teper use popravne. Žvyvj. Zakuryv sygaretu, sydžu. Vidčuvaju — vidchodyty počav. Premiäl'ni v holovu pryjšly. Ce u nas v Instytuti postavлено čitko. Prosto choč zaraz idy j otrymuj konvertyk. A može, i siudy prynesuť, prosto u dušovu.

Počav ja potycheńko rozdiahatysia. Zniav hodynnyk, dyvliusia — a v Zoni ž my probuly pjať hodyn iz chvylynamy, panove moji! Pjať hodyn. Mene až peresmyknulo. Tak, panove moji, v Zoni času nemaje. Pjať hodyn... A jakščo podumaty, ščo take dla stalkera pjať hodyn? Ta pliunuty j rozterty. A dvanadciať hodyn ne chočeš? A dvi doby ne chočeš? Koly za nič ne vstyh, cilyj deň u Zoni ležyš rylom u zemliu i vže ne molyssia naviť, a niby jak maryš, i sam ne znaješ, žvyvj ty čy mertvij... A na druhu nič spravu zrobiv, pidibravšia z chabarem do kordonu, a tam patruli-kulemetnyky, žaby, vony ž tebe nenavydiať, jim tebe naviť areštovuvaty nijakoho zadovolennia nema, vony tebe bojaťsia do smerti, ščo ty zaraznyj, vony tebe zamočyty ladni, i vsi kozyri u nych na rukach; idy potim, dovod', ščo zamočyly tebe nezakonno... I značyť, znova rylom u zemliu — molytysia do svitanku i znova do temriavy, a chabar poruč ležyť, i ty naviť ne znaješ, čy to vin prosto ležyť, čy to vin tebe tycieńko vbyvaje. Čy jak Maslakuvatyj Ischak — zastriah na svitanku na vydnoti, zbyvsia z dorohy i zastriah miž dvoma kanavamy — ni vpravo, ni vľivo. Dvi hodyn po niomu striali, pocilyty ne mohly. Dvi hodyn vin mertvym prkydavšia. Diakuvaty Bohu, nabrydlo jim, poviryly, pišly narešti. Ja joho potim pobačyv — ne vpiznav, zlamaly joho, nače j ne bulo liudyny...

Uter ja sliozy i vkliučyv vodu. Dovho myvsia. Hariačoju myvsia, chlodnoju myvsia, znova hariačoju. Myla cilyj šmatok zmylyv. Potim nabrydlo. Vykliučyv duš i čuju — tarabaniať u dveri, i Kyrylo veselo repeteuje:

— Ahov, stalkere, vylizaj! Zeleneńkymy pachne!

Zeleneńki — ce dobre. Vidčynyv ja dveri, stojí Kyrylo holyj, v odnych trusach, veselyj, bez žodnoji melancholiji, i konvert meni prostiahaje.

— Trymaj, — kaže, — vid vdiačnoho liudstva.

— Načchaty meni na tvoje liudstvo! Skil'ky tut?

— Jak vyniatok i za herojsku povedinku u nebezpečnych obstavynach — dva oklady!

Ehe. Tak žyty možna. Jakby meni tut za kožnoho «porožniaka» po dva oklady platily, ja b Ernesta davnym-davno podali poslav.

— Nu jak, zadovolenyj? — pytaje Kyrylo, a sam siaje, rot do vuch.

— Može buty, — kažu. — A ty?

Vin ničoho ne skazav. Obchopyv mene za šyju, prytys do spitnilych svojich hrudej, vidštovchnuv i znyk u susidnij kabini.

— Hej! — kryču ja jomu vslid. — A Tender ščo? Pidštanyky, mabuť, pere?

— Ščo ty! Tendera tam korespondenty otočyly, ty b na nioho podyvysia, jakyj vin považnyj... Vin jim tak use kompetentno vykladaje....

— Jak, — kažu, — vykladaje?

— Kompetentno.

— Dobre, — kažu, — ser. Nastupnoho razu prychopliu slovnyk, ser. — I tut mene

niby strumom udarylo. — Stryvaj, Kyryle, — kažu. — Anu vyjdy siudy.

— Ta ja vže holič, — kaže.

— Vyjdy, ja ne baba!

Nu, vin vyjšov. Uziav ja joho za pleči, povernuv spynoju. Ni, zdalosia. Čysta spyna. Civky potu zasochly.

— Naščo tobi moja spyna zdalasia? — pytaje vin.

Pryhostyv ja joho kopancem pid holič zad, pirnuv do sebe v dušovu i zamknuvšia. Nervy, čort jich zabyraj. Tam vvyžalosia, tut vvyžajeťšia... Do čorta vse ce! Napjusia siohodni jak ziuzia. Ričarda b obderty, ot ščo! Ce že treba, paršyveč, jak hráje... Nu ni z jakoju kartoju joho ne vižmeš. Ja vže i peresmykuvaty probuvav, i karty pid stolom chrestyv, i povsiakomu...

— Kyryle! — kryču. — U «Boržč» siohodni prýjdeš?

— Ne v «Boržč», a v «Boršč», skil'ky raziv tobi kazatý...

— Kyń! Napysano — «Boržč». Ty do nas zi svojimy poriadkamy ne liž. To prýjdeš čy ni? Ričarda b obderty...

— Och, ne znaju, Rede. Ty že, prosta tvoja duša, i ne rozumiješ, jaku my štuku prýtiahly...

— A ty choč rozumiješ?

— Ja, vtim, takoož ne rozumiju. Ce pravda. Ale teper, po-perše, zrozumilo, dlia čoho ci «porožniaky» sluhuvaly, a po-druhe, jakščo odna moja idejka projde... Napyšu stattiu i tobi jiji personal'no prysviaču: Redriku Šuchartu, počesnomu stalkerovi, z blahohovinniam i vdiačnistiu prysviačuju.

— Otut mene i zaprotoriať na dva roky, — kažu ja.

— Zate v nauku vvijdeš. Tak ciu štuku j nazývatymuť — «banka Šucharta». Zvučyť?

Poky my tak patiakaly, ja perevdiahisia. Zapchav porožniu fliahu u kyšeniu, pereličyv zeleneňki i pišov sobi.

— Ščaslyvo tobi zalyšatysia, skladna tvoja duša...

Vin ne vidpoviv — voda syl'no šumila.

Dyvliusia — v korydori pan Tender vlasnoju personoju, červonyj veš i nadutyj, jak tvij indyk. Navkolo nioho jurma — tut i spivrobitnyky, i korespondenty, i para seržantiv zatesalysia (ščojno z obidu, v zubach dlubajuťšia), a vin znaj sobi balabonyť: «Ta technika, kotru my majemo u rozporiadženni, — balabonyť, — daje majže stovidsotkovu garantiju uspichu i bezpeky...» Tut vin mene pobačyv i vidrazu deščo vsochsia — usmichajeťšia, ručeňkoju machaje. Nu, dumaju, treba drapaty. Rvonuv ja kihti, prote ne vstyh. Čuju — tupotiať pozadu.

— Pane Šuchart! Pane Šuchart! Dva slova pro garaž!

— Komentariv ne maju, — vidpovidaju ja i perechodžu na bih. Ale did'ka lysoho vidnych vidiŕveššia: odyn, z mikrofonom, — pravoruč, druhyj, z fotoaparatom, — livoruč.

— Čy bačyly vy u garaži ščoś nezvyčajne? Bukval'no dva slova!

— Bez komentariw! — kažu ja, namahajučyš trymatysia do objektyva potylyceju. — Garaž jak garaž...

— Diakuju vam. Jakoji vy dumky pro turboplatformy?

— Čudovojo, — kažu ja, a sam naciliujuť točnisińko u nužnyk.

— Ščo vy dumajete pro metu Vizytu?

— Zverniťšia do včenych, — kažu. I šmyh — za dveri.

Čuju — škriabajuťšia. Todi ja jim čerez dveri kažu:

— Nastijlyvo rekomenduju, — kažu, — rozpytajte pana Tendera, čomu v nioho nis jak buriak. Vin čerez skromniſť zmovčuje, a ce bula naša najzachoplyviša pryhoda.

Jak vony rvonuť korydorom! Nače koni, Jij-Bohu. Ja vyčekav chvylínu — tycho. Vypnuvsia — nikoho. I pišov sobi, posvystujuč. Spustysia u prochidnu, pokazav bovdurovi perepustku, dyvliusia — vin meni čest' viddaje. Herojevi dnia, tak by movyty.

— Vil'no, seržante, — kažu. — Ja vamy zadovolenyj.

Vin oškirysia, niby ja jomu bozna-jak polestyv.

— Nu, ty, Rudyj, molodeć, — kaže. — Pyšajusia, — kaže, — takym znajomstvom.

— Ščo, — kažu, — bude tobi u tvojij Šveciji pro ščo divkam rozpovidaty?

— Pytaješ! — kaže. — Vony ž u mene okropom pisiatymuť!

Ni, ničoheńkyj vin chlopaka. Ja, jakščo česno, takych roslych i rumjanych ne liubliu. Divky vid nych bez pamjati, a čoho, pytajeſsia? Ne u zrosti ž sprava... Jdu ce ja po vulyci ta rozmirkovuju, u čomu ž tut sprava. Sonečko svityť, bezliudno navkolo. I zachotilosia meni raptom prosto zaraz Huta pobačyty. Prosto tak. Podyvytysia na neji, za ruku potrymaty. Pislia Zony liudyni til'ky odne j zalyšajeſsia — za ruku divčynku potrymaty. Osoblyivo jakščo zhadaješ usi ci rozmovy pro ditej stalkeriv — ščo z nymy robyťsia... Ta vže jaka zaraz Huta, meni zaraz dla počatku pliašku micnomo, ne menše.

Promynuv ja avtomobil'nu stojanku, a tam i kordon. Stojať dvi patrul'ni mašyny v usij svojij kiasi, šyroki, žovti, prožektoramy ta kulemetamy, žaby, najižačylyś, nu j, zvisno, holubi kasky — vsiu vulyciu zahorodyly, ne propchajeſsia. Ja jdu, oči opustyyv, krašče meni zaraz na nych ne dyvytysia, vdeň meni na nych krašče ne dyvytysia zovsim: je tam dva-tryyla, tak ja bojuś jich upiznaty, skandal velykyj bude, jakščo ja jich upiznaju. Potalanylo jim, Jij-Bohu, ščo Kyrylo mene do Instytutu zmanyv, ja jich, hadiv, šukav todi, prýsyv by i ne zdryhnuvsia...

Prochodžu ja čerez ciu jurmu plečem upered, zovsim projšov uže, i tut čuju: «Hej, stalkere!» Nu, mene ce ne obchodyť, idu dali, tiahnu z pačky sygaretku. Nazdohaniaje chtoś zzadu, bere za rukav. Ja ciu ruku iz sebe strusyv i v pivoberta vvičlyveńko tak zapytuju:

— Jakoho čorta čipliajeſsia, mistere?

— Počekaj, stalkere, — kaže vin. — Dva pytannia.

Zviv ja na nioho oči — kapitan Kvoterblad. Staryj znajomyj. Zovsim zsochsia, žovtyj stav jakyjś.

— A, — kažu, — zdorovi bud'te, kapitane. Jak vaša pečinka?

— Ty, stalkere, meni zuby ne zabalakuj, — kaže vin serdyto, a sam tak i sverdlyť mene očyma. — Ty meni krašče skažy, čomu vidrazu ne zupyniajeſsia, koly tebe klyčuť?

I vže tut jak tut dvi holubi kasky v nioho za spynoju — lapy na koburach, očeň ne vydno, til'ky šcelepy pid kaskamy vorušaťsia. I de v nych u Kanadi takych nabyrajuť? Na rozplid jich nam pryslaly, čy ščo?.. Vdeň ja patruliv, zahalom kažučy, ne bojusia, ta ot obšukaty, žaby, možuť, a ce meni v danyj moment ni do čoho.

— Ta chiba vy mene klykaly, kapitane? — kažu. — Vy ž jakohoś Stalkera...

— A ty, značyť, uže j ne stalker?

— Koly z vašoju lasky vidsydiv — pokynuv, — kažu. — Zavjazav. Diakuju vam, kapitane, oči v mene todi rozpliuščylyś. Jakby ne vy...

— Ščo u peredzonnyku robyv?

— Jak ščo? Ja tam praciuju. Dva roky vže.

I, ščob zakinčyty ciu nepryjemnu rozmovu, vyjmaju ja svoje posvidčennia i pokazuju joho kapitanu Kvoterbladu. Vin uziav moju knyžečku, pohortav, kožnu storinku, kožnu pečatku prosto-taky obniuchav, malo ne oblyzav. Povertaje meni knyžečku, a sam zadovolenyj, oči rozhorilysia, i naviľ zarumjanyvsia.

— Vybač, — kaže, — Šucharte. Ne spodivavšia. Značyť, — kaže, — ne projšly dla

tebe moji porady darma. Ščo ž, ce čudovo. Chočeš — vir, chočeš — ne vir, a ja šče todi prypuskav, ščo z tebe liudy majuť vyjty. Ne dopuskav ja, ščob takyj chlopeć...

I pišov, i pišov. Nu, dumaju, vylikuvav ja šče odnoho melancholika sobi na holovu, a sam, zvyčajno, sluchaju, oči zničeno opuskaju, pidtakuju, rukamy rozvodžu i naviť, meni pryahadujeťsia, nižkoju soromjazlyvo tak panel' kolupaju. Ci byčary v kapitana za spynoju posluchaly-posluchaly, zanudylo jich, mabut', dyvliuś — potupotily het', de veseliše. A kapitan znaj meni vse pro perspektyvy splitaje: navčannia, movliav, — svitlo, neutro — tma bezprosvitna, Hospod', movliav, česnu praciu liubyť i cinuje, — odnym slovom, pustomelyť vin ciu bludlyvu halu-balu, kotreju nas sviaščenyk u tiurmi šconedili trujiv. A meni vypyty chočeťsia — nijakoho terpciu nema. Ničoho, dumaju, Rede, ce ty, bratyku, takož vytryma-ješ. Treba, Rede, terpy! Ne zmože vin dovho v takomu samomu tempi, ot uže i zadychatysia počav... Tut, na moje ščastia, odna z patrul'nych mašyn počala sygnalyty. Kapitan Kvoter-blad ozyrnuvsia, kriaknuv iz prykristiu i prostiahaje meni ruku.

— Nu ščo ž, — kaže. — Radyj buv z toboju poznajomytysia, česnyj čoloviče Šucharte. Iz zadovolenniam perechylyv by z toboju kelyšok na čest' takoho znajomstva. Micnoho, ščopravda, meni ne možna, likari ne radiať, ale pyvka by ja z toboju vypyv. Ta ot bačyš — služba! Nu, šče zustrinemosia, — kaže.

Bože borony, dumaju. Ale ručku jomu tysnu i prodovžuju červonity i robyty nižkoju — vse, jak jomu chočeťsia. Potim vin pišov narešti, a ja led' ne striloju — u «Boržč».

U «Boržči» v cej čas porožnio. Ernest stojiť za stítkoju, kelychy protyraje i dyvyťsia jich na svitlo. Dyvovyžna, miž inšym, rič: koly ne prjdeš — vično ci barmeny kelychy protyrajuť, niby v nych vid cioho zaležyť poriatunok duši. Oš tak i stojatyme choč cilyj deň — vižme kelych, prymružyťsia, podyvyťsia na svitlo, pochuchaje na nioho i davaj terty: potre-potre, znova podyvyťsia, teper uže čerez dence, i znova terty...

— Zdorov, Erni! — kažu. — Hodi tobi joho morduvaty, dirku protreš!

Podyvyvysia vin na mene križ kelych, proburčav ščoś, nače životom, i, ne kažučy zajvoho slova, nalyvaje meni na čotyry pal'ci micnoho. Ja vydersia na taburet, kovtnuv, zamružyvysia, holovoju pokrutyv i znova kovtnuv. Cholodyl'nyk poklacie, z muzyčnoho avtomata donosyťsia jakeś tyche tyrlykannia, Ernest sope u nastupnyj kelych — dobre, spokijno... Ja dopyv, postavyv kelych na stítku, j Ernest bez zatrymky nalyvaje meni šče na čotyry pal'ci prozoroho.

— Nu ščo, polehšalo? — burčyť. — Vidtanuv, stalkere?

— Ty sobi znaj try, — kažu. — Znaješ, odyn ter-ter i zloho ducha vyklykav. Žyv potim na šyroku nohu.

— Ce chto ž takyj? — pytaje Erni z nedoviroju.

— Ta buv takyj barmen tut, — vidpovidaju. — Šče do tebe.

— Nu to j ščo?

— Ta ničoho. Ty hadaješ, čomu Vizyt buv? Ter vin, ter... Ty hadaješ, chto nas vidvidav, ha?

— Pustomelia ty, — kaže meni Erni zi schvalenniam.

Vyjšov vin na kuchniu i povernuvsia z tarilkoju — smaženych sosysok prynis. Tarilku postavyv peredi mnoju, pidsunuv ketčup, a sam — znova za kelychy. Ernest svoju spravu znaje. Oko v nioho trenovane, vidrazu bačyť, ščo stalker iz Zony, ščo chabar bude, i znaje Erni, čoho stalkerovi pislia Zony treba. Svoja liudyna — Erni. Blahodijnyk.

Dojivšy sosysky, ja zakuryv i počav prakydaty, skil'ky ž Ernest na našomu bratovi zarobliale. Jaki ciny na chabar u Evropi — ja ne znaju, ale krajem vucha čuv, ščo «po-rožniak», napryklad, ide tam led' ne za dvi z polovynoju tysiači, a Erni daje nam usioho čotyrysta.

«Batarejky» tam koštujuť ne menše sta, a my otrymujemo vid syly po dvadciať. Napevno, j use inše v tomu samomu dusi. Ščoprávda, perepravyty chabar do Evropy tež, zvisno, hrošej vartuje. Tomu na lapu, ciomu na lapu, načal'nyk stanciji garantovanou v nych na utrymanni... Otož, jakščo podumaty, ne tak uže bahato Ernest i vtovče — procentiv pjatnadciať-dvadciať, ne bil'se, a jakščo popadeťsia — desiať rokov katorhy jomu zabezpečeno...

Tut moji blahočestyvi rozdumy pereryvaje jakyjš vvičlyvyj typ. Ja naviť ne čuv, jak vin uvijšov. Vyhul'kuje vin bilia moho pravoho liktia i pytaje:

— Dozvolyte?

— Nema pytań! — kažu. — Prošu.

Maleńkyj takyj, chudeńkyj, z hostreńkym nosykom i pry kra-vatci-metelyku. Fotka joho načebto meni znajoma, deś ja joho vže bačyv, ale de — ne pamjataju. Zaliz vin na taburet poruč i kaže Ernestovi:

— Bourbon, bud' laska! — I vidrazu ž do mene: — Darujte, zdajeťsia, ja vas znaju. Vy v Mižnarodnomu Instytuti pracujete, tak?

— Tak, — kažu. — A vy?

Vin sprytno vychopliuje z kyšeni vizytivku i klade peredi mnoju. Čytaju: «Alojiz Makno, povnovažnyj agent Biuro emigraciji». Nu, zvisno, znaju ja joho. Čipliajeťsia do liudej, ščoby vony z mista pojichaly. Komuś duže treba, ščoby my vsi z mista pojichaly. Nas, rozumiješ, u Harmonti i tak zaledve polovyna zalyšylasia vid kolyšnioho, tak jim treba zovsim misce vid nas očystyty. Vidsunuv ja kartku nihtem i kažu jomu:

— Ni, — kažu, — diakuju. Ne cikavliusia. Mriju, znajete, pomerty na baťkivščyni.

— A čomu? — žvavo pytaje vin. — Vybačte za neskromnist', ale ščo vas tut utrymuje?

Tak jomu vidverto i skažy, ščo mene tut trymaje.

— Ajakže! — kažu. — Solodki spohady dytynstva. Peršyj pocilunok u miškomu sadu. Matusia, tatuś. Jak uperše buchlom nalliajsia u ciomu oś bari. Liubyj serciu policejškyj viddilok... — Tut ja vytiahuju z kyšeni svij zašmarkanyj nosovyk i pryladaju do očej. — Ni, — kažu. — Nizaščo!

Vin posmijavsia, lyznuv svoho burbonu i zamysleno tak kaže:

— Nijak ja vas, harmontciv, ne možu zbahnuty. Žyttia v misti važke. Vlada naležyť vijskovym organizacijam. Postačannia nikudyšnie.

Pid bokom — Zona, žyvete jak na vulkani. Bud'-jakoji myti može abo epidemija jakaś rozhuliatsia, abo ščoś hirše... Ja rozumiju — stari. Jim važko zniatysia z obžytoho miscia. Ale vy... Skil'ky vam rokiv? Rokiv dvadciať dva, dvadciať try, ne bil'se... Vy zrozumijte, naše Biuro — organizacija blahodijna, žodnoho zysku my ne majemo. Prosto choćeťsia, ščob liudy pišly z cioho dyjavol'škoho miscia i vkliučylisia u spravžnie žyttia. My ž bo nadajemo pidjomni, pracevlaštovujemo na novomu misci... molodych — takych, jak vy, — zabezpečujemo možlyvistiu navčatysia... Ni, ne rozumiju!

— A ščo, — kažu ja, — nichko ne choče jichaty?

— Ta ni, ne te ščoby nichko... Dechto pohodžujeťsia, osoblyvo liudy z rodynamy. Ta ot molod', stari... Nu ščo vam u ciomu misti? Ce ž dira, provincija...

I tut ja jomu vydav:

— Pane Alojize Makno! — kažu. — Vse pravyl'no. Mistečko naše — dira. Zavždy bulo diroju i zaraz dira. Til'ky zaraz, — kažu, — ce dira v majbutnie. Čerez ciu diru my takoho u vaš paršyvyj svit nakačajemo, ščo vse zminyťsia. Žyttia bude inše, pravyl'ne, kožen matyme vse, ščo treba. Ot vam i dira. Čerez ciu diru znannia jduť. A koly znannia bude, my j bahatymy vsich porobymo, i do zirok poletymo, i kudy chočeš distanemoś. Oś taka v nas tut dira...

Na ciomu misci ja urvav, bo pomityv, ščo Ernest dyvyťsia na mene z velyčeznym zdyyvuvanniam, i meni zrobylosia nijakovo. Ja vzahali ne liubliu čuži slova povtoriuvaly, navíť jakščo ci slova meni, skažimo, podobajuťsia. Tym bil'se, ščo v mene ce jakoś kostrubato vychodyť. Koly Kyrylo hovoryť, zasluchatyś možna, rota zabuvaješ zakryvaty. A ja niby j te same vykladaju, ale vychodyť jakoś ne tak. Može, tomu, ščo Kyrylo nikoly Ernestovi pid prylavok chabar na skladav. Nu dobre...

Tut mij Erni spochopyvsia i kvaplyvo nalyv meni vidrazu paľciv na šisť: očuniaj, movliav, chlopče, ščo ce z toboju siohodni? A hostronosyj pan Makno znovu lyznuv svoho burbonu i kaže:

— Tak, zvisno... Vični akumulatory, «synia panaceja»... Ale vy j spravdi viryte, ščo bude tak, jak vy skazaly?

— Ce ne vaš klopit, u ščo ja tam naspravdi viriu, — kažu ja. — Ce ja pro misto kazav. A dlia sebe ja tak skažu: čoho ja u vas tam, u Evropi, ne bačyv? Nuďhy vašojo ne bačyv? Deň batračyš, večir televizor dyvyšsia, nič prýjsla — do obrydloji baby pid kovdru, vybliadkiv plodyty. Strajky vaši, demonstraciji, polityka rozdovbana... U hrobu ja vašu Evropu bačyv, — kažu, — zaniuchanu.

— Nu čomu ž neodminno Evropa?..

— A, — kažu, — vsiudy odne j te same, a v Antarktydi šče na dodaču zymno.

I oš ščo dyvovyžno: hovoryv ja jomu i vsima pečinkamy viryv u te, ščo hovoryv. I Zona naša, hadyna stervozna, vbyvcia, stokrat myliša meni v ciu myť bula, niž usi jichni Evropy j Afryky. I pjanyj ja šče ne buv, a prosto ujavylosia meni na myť, jak ja veś rozmačulenýj z roboty povertajusia u stadi takých samých kretyniv, jak mene v jichniomu metro tysnuť zusibič i jak meni vse ostobisilo i ničoho meni ne chočeťsia.

— A vy ščo skažete? — zvertajeťsia hostronosyj do Ernesta.

— U mene sprava, — vahomo vidkazuje Erni. — Ja vam ne šmarkač jakyj-nebud'! Ja vsi svoji hroši u ciu spravu vklav. Do mene inkoly sam komendant zachodyť, general, ne chvist sobačyj. Čoho ž ja vidsilia pojdu?..

Pan Alojiz Makno vziavšia jomu ščoś utovkmačuvaty z cyframy, ale ja, joho vže ne sluchav. Siorbnuv ja jak slid iz kelycha, vyhrib iz kyšeni kupu dribnych hrošej, zliz iz taburetky i šconajperše zapustiv muzyčnyj avtomat na povnu kotušku. Je tam odna taka pišeňka — «Jakščo ne vpevnenyj, ne povertajsia». Duže vona na mene dobre dije pislia Zony... Nu, avtomat, značyť, hrymyť i zavyvaje, a ja zabrav svij kelych i pišov u kut do «odnorukoho bandyta» stari rachunky zvodyty. I poletiv čas, nače ptašečka...

Protryńkuju oce ja ostannij nikel', i tut uvaliujuťsia pid hostynnyj dach Ričard Nunan iz Hutilinom. Hutilin uže pid muchoju — krutyť bilkamy i šukaje, komu by daty u vucho, a Ričard Nunan nižno trymaje joho popid ruku i vidvolikaje anekdotamy. Harna paročka! Hutilin zdorovennejj, čornjej, jak oficerškyj čobit, kučeriavyj, ručyska do kolin, a Dik — maleńkyj, kruhleńkyj, roževeńkyj veś, dobryj, chiba ščo ne svityťsia.

— A! — kryčyť Dik, pobačyvšy mene. — Ot i Red tut! Chody do nas, Rede!

— Pr-ravyl'no! — reve Hutilin. — V usiomu misti je lyše dvoje liudej — Red i ja! Vsi rešta — svyni, dity satany. Rede! Ty tež služyš satani, ale ty vse ž taky liudyna...

Ja pidchodžu do nych zi svojim kelyškom, Hutilin zhribaje mene za kurtku, sadžaje za stolyk i kaže:

— Sidaj, Rudyj! Sidaj, sluha satany! Liubliu tebe. Splaknemo pro hrchy liudski. Hirko splaknemo!

— Splaknemo, — kažu. — Kovtnemo sliz hricha.

— Bo prýjde deň, — zviščaje Hutilin. — Bo zahnuzdanyj vže kiń blidyj, i vže vklav nohu u stremeno veršnyk joho. I marni molytvy zaprodanciv satany. I vriatujuťsia lyše ti,

ščo povstanuť na nioho. Vy, dity liudski, koho satana spokusyv, chto satanynskymy ihraškamy hraješsia, chto satanynskych skarbiv zažadav, — vam kažu: slipi! Spajmatajtesia, merzotnyky, poky ne pizno! Roztopci dyjavol'ski ciačky! — Tut vin raptom zamovk, nače zabuv, jak bude dali. — A vypyty meni tut daduť? — zapytav vin uže inšym holosom. — Čy de ce ja?.. Znaješ, Rudyj, mene znova z roboty poperly. Ahitator, kažuť. Ja jim pojasnjuju: spajmatajtesia, sami slipi, u prirvu padajete ta iných slipciv za soboju tiahnete! Smijuťsia. Nu, ja dav kerujučomu po pysku i pišov. Posadiať teper. A za ščo?

Pidijšov Dik, postavyv na stil pliašku.

— Siohodni ja pláču! — kryknuv ja Ernestu.

Dik na mene skosyv oči.

— Use zakonno, — kažu. — Premiju budemo propyvaty.

— U Zonu chodyly? — pytaje Dik. — Ščoś vynesly?

— Povnyj «porožniak», — kažu ja. — Na vittar nauky. I povni štany na dodaču. Ty rozlyvatymeš čy ni?

— «Porožniak»!.. — tužlyvo hudyť Hatalin. — Za jakohoś «porožniaka» žyttiam svojim ryzykuvav! Žyvyj lyšyvsia, ale u svit prynis šče odyn dyjavol'skyj vyrib. A jak ty možeš znaty, Rudyj, skil'ky horia i hricha...

— Zasochny, Hatalin, — kažu ja jomu suvoro. — Pyj i veselysia, ščo ja žyvyj povernuvsia. Za ščastia, chlopci!

Dobre pišlo za ščastia. Hatalin zovsim rozhys — sydyť, plače, teče u nioho z očej, jak iz vodoprovidnoho krana. Puste, ja joho znaju. Ce v nioho stadija taka — oblyvatysia sližmy i propoviduvaty, ščo Zona, movliav, je dyjavol'ska spokusa, vynosyty z neji ničoho ne možna, a ščo vže vynesly — povernuty nazad i žyty tak, niby Zony vzahali nema. Dyjavolove, movliav, dyjavolu. Ja joho liubliu, Hatalina. Ja vzahali dyvakiv liubliu. U nioho koly hroši je, vin u peršoho-lipšoho chabar skupovuje, ne torhujučyš, za skil'ky prosiať, a potim unoči tarabanyť cej chabar nazad, u Zonu, i tam zakopuje... Oto reve vže, Bože bory! Nu ničoho, vin šče rozijdeťsia.

— A ščo ce take — «povnyj porožniak»? — pytaje Dik. — Prosto «porožniak» ja znaju, a ot ščo take povnyj? Vperše čuju.

Ja jomu pojasyv. Vin holovoju pochytav, hubamy popliamkav.

— Tak, — kaže. — Ce cikavo. Ce, — kaže, — ščoś noveńke. A z kym ty chodyv? Z rosijanynom?

— Tak, — vidpovidaju. — Z Kyrylom i z Tenderom. Znaješ, naš laborant.

— Namorduvavšia z nymy, nahevno...

— Ničoho podibnoho. Cilkom prystojno trymalysia chlopci. Osoblyvo Kyrylo. Pryrodženyj stalker, — kažu. — Jomu b dosvidu pobil'she, pospich iz nioho cej chlopčačyj zbyty, ja by z nym ščodnia u Zonu chodyv.

— I ščonoči? — pytaje vin iz pjanim smiškom.

— Ty ce pokyn, — kažu. — Žarty žartamy...

— Znaju, — kaže vin. — Žarty žartamy, a za take možna j u mordu zarobyty. Vvažaj, ščo ja tobi vynen dva liapasy...

— Komu dva liapasy? — strepenuvsia Hatalin. — Kotryj tut?

Schopyly my joho za ruky, ledve vsadovyly. Dik jomu sygaretu v zuby vstromyv i zapal'nyčku pidnis. Zaspokojily. A narodu tym časom ščorazu bil'saje. Stíiku vže obliply, bahato stolykiv zajniati. Ernest svojich divok huknuv, bihajuť vony, roznosiať komu ščo — komu pyva, komu koktejli, komu čystoho. Ja dyvliuś, ostannim časom u misti bahato neznajomcv zjavylosia — vse bil'se jakiś molokososy u strokatych šarfach do pidlohy. Ja skazav pro ce Dikovi. Dik kyvnuv.

— Ajakže, — kaže. — Počynajeťsia velyka budova. Instytut try novi budivli zakladaje, a krim cioho, Zonu zbyrajutsia stinoju obhorodyty — vid kladovyšča do staroho rančo². Dobri časy dlia stalkeriv zakinčujuťsia...

— A koly vony u stalkeriv buly? — kažu. A sam dumaju: ot tobi j maješ, ščo šče za novyny? Otže, teper ne pidrobyš. Nu ščo ž, može, ce j do kraščoho — spokusy menše. Chodytymu u Zonu vdeň, jak poriadnyj, — hroši, zvisno, ne ti, ta zate značno bezpečniše: «kaloša», speckostium, te-se, i na patruli načchaty... Prožyty možna j na zarplatniu, a vypvatymu na premiäl'ni. I taka mene nud'ha vziala! Znovu kožnu kopíjku rachuvaty: ce možna sobi dozvolyty, cioho ne možna sobi dozvolyty, Huti na kožnu hančirku hroši zbyraj, u bar ne chody, chody v kino... I siro vse, siro. Ščodeň siro, i šcovečora, i ščonoči.

Sydžu ja tak, dumaju, a Dik nad vuchom hude:

— Včora u hoteli zajšov ja v bar driňknuty ničnyj kovpačok — sydiať jakiś novi. Vidrazu vony meni ne spodobalsia. Pidsidaje odyn do mene i počynaje balačku zdaleku, daje zrozumity, ščo vin mene znaje, znaje, chto ja, de praciuju, i natiakaje, ščo može dobre oplačuvaty riznomanitni posluhy...

— Špyk, — kažu ja. Ne duže mene cikavylo vse ce, špykiv ja tut nabačyvsia i rozmov pro posluhy nasluchavšia.

— Ni, mylyj mij, ne špyk. Ty posluchaj. Ja trošky z nym pohalakov, — oberežno, zvyčajno, durnyka takoho sklejiv. Joho cikavliať dejaki predmety v Zoni, i pry ciomu — predmety serjozni. Akumulatory, «sliota», «čorni bryzky» ta inša bižuterija jomu ne potribni. A na te, ščo jomu potribno, vin til'ky natiakav.

— To ščo ž jomu treba? — pytaju ja.

— «Vid'myn cholodeć», naskil'ky ja zrozumiv, — kaže Dik i dyvno jakoś na mene dyvytšia.

— Ach, «vid'myn cholodeć» jomu potriben! — kažu ja. — A «smerť-lampa» jomu, buva, ne potribna?

— Ja u nioho tež tak zapýtav.

— Nu?

— Ujavy sobi, potribna.

— Navíť tak? — kažu ja. — Nu to nechaj sam i rozdobude vse ce. Ce ž raz pliunuty! «Vid'mynoho cholodciu» hen povni pidvaly, bery vidro ta začerpuj. Pochoron za vlasnyj košt.

Dik movčyť, dyvytšia na mene spidloba i navíť ne posmichajetsia. Ščo za čort, naj-niaty vin mene choče, čy ščo? I tut do mene dijšlo.

— Stryvaj, — kažu. — Chto ž ce takyj buv? «Cholodeć» zaboroneno navíť v Instytuti vyvčaty...

— Pravyl'no, — kaže Dik nekvapno, a sam use na mene dyvytšia. — Doslidžennia, jaki stanovliať potencijnu nebezpeku dla liudstva. Zrozumiv teper, chto ce?

Ničoho ja ne rozumiv.

— Prybul'ci, čy ščo? — kažu.

Vin rozrehotavsia, popleskav mene po ruci ta j kaže:

— Davaj-no krašče vypjemo, prosta ty duša!

— Davaj, — kažu, ale zliusia. Jakoho chrena — znajšly sobi prostu dušu, suči dity! — Hej, — kažu, — Hataline! Hodí spaty, davaj vypjemo.

Ni, spyť Hatalin. Poklav svoju čornu makitru na čorný stolyk i spyť, ruky do pidlohy

² Rančo — na zachodi SŠA — tvarynnýcka ferma.

zvisyv. Vypyly my z Dikom bez Hatalina.

— Nu dobre, — kažu. — Prosta ja tam duša čy skladna, a pro cioho typa ja vidrazu by donis kudy treba. Vže jak ja ne liubliu policiji, a sam by pišov i donis.

— Uhu, — kaže Dik. — A tebe b u policiji zapytaly: a čomu, vlasne, cej typ same do vas zvernuvsia? Ha?

Ja pochytyav holovoju.

— Vse odno. Ty, zažirilyj kabanyšku, u misti tretij rik, a v Zoni žodnoho razu ne buv, «vid'myn cholodeć» til'ky v kino bačyv, a podyvyvsia b ty na nioho v naturi, ta ščo vin z liudynou robyť — ty by vidrazu u štany naklav. Ce, liubčyku, strašna štuka, jiji z Zony vynosyty ne možna... Sam znaješ, stalkery — liudy mužykuвати, jim til'ky kapustu i podavaj, ta pobil'se, ale na take naviť pokijnyj Slyzniak ne pišov by. Stervatnyk Babrydž na take ne pide... Ja naviť ujavyty sobi bojusia, komu i dla čoho može znadobytsia «vid'myn cholodeć»...

— Ščo ž, — kaže Dik, — use ce pravyl'no. Til'ky meni, rozumiješ, ne chočetsia, ščob jakohoś čudovoho ranku znajšly mene u ližečku i skazaly: naklav na sebe ruky. Ja ne stalker, prote čolovik takož rizkyj ta dilovyj i žyty, rozumiješ, liubliu. Davno žyvu, zvyk uže...

Tut Ernest raptom zavolav iz-za stijky:

— Pane Nunan! Vas do telefonu!

— Ot dyjavol, — kaže Dik zlisno. — Znovu, napevne, reklamacija³. Vsiudy znajduť. Vybač, — kaže, — Rede.

Pidvodyťsia vin i jde do telefonu. A ja zalyšajusia z Hatalinom i z pliaškoju, j oskil'ky vid Hatalina korysti nijakoji nema, to berusia ja do pliašky serjozno. Čort by pobrav ciu Zonu, nide vid neji riatunku nema. Kudy ne pideš, iz kym ne zahovoryš — Zona, Zona, Zona... Dobre, zvyčajno, Kyrylovi nosytsia, ščo iz Zony prollieťsia vičnyj myr i Boža blahodať. Kyrylo — harnyj čolovjaha, nicheto joho durnem ne nazve, navpaky — rozumacha, ale ž vin pro žyttia ni čorta ne znaje. Vin naviť ujavyty sobi ne može, skil'ky vsiakoji svoloty krutyťsia navkolo Zony. Oś teper, bud' laska: «vid'myn cholodeć» komuś znadobyvsia. Ni, Hatalin choč i alkonavt, choč i psychovanyj vin na religijnomu gruntu, ta inkoly podumaješ-podumaješ, ta j skažeš: može, spravdi zalyšyty dyjavolove dyjavolu? Ne čipaj lajna...

Tut vsidajeťsia na Dikove misce jakyjš šmarkač u strokatomu šarfi.

— Pan Šuchart? — pytaje.

— Nu? — kažu.

— Mene zvaty Kreon, — kaže. — Ja z Mal'ty.

— Nu, — kažu. — I jak tam u vas na Mal'ti?

— U nas na Mal'ti nepohano, ale ja ne pro ce. Mene do vas napravyv Ernest.

Tak, dumaju. Svolota vse-taky cej Ernest. Ni žaliu v niomu nema, ničoho. Oś sydyť chlopčyna — smahliaveňkyj, čysteňkyj, krasunčyk, ne holyvsia, mabuť, šče ni razu i divku šče ni razu ne ciluvav, a Ernestovi bajduže, jomu b til'ky pobil'se narodu v Zonu zahnaty, odyn iz trioch iz chabarem poverneťsia — vže kapusta...

— Nu i jak požvaje dobryj starý Ernest? — zapytuju.

Vin ozymuvsia na stíjku i kaže:

— Po-mojemu, vin nezle požvaje. Ja b iz nym pominiavšia.

— A ja b ni, — kažu. — Vypyty chočeš?

— Diakuju, ja ne pju.

— Nu, zapaly, — kažu.

³ Reklamacija — skarga, pretenziji, nevdovolenia čymoš.

— Vybačte, ale ja i ne paliu takož.

— Chaj tebe čort viźme! — kažu ja jomu. — Tak naviščo tobi todi hroši?

Vin počervoniv, perestav usmichatys i tycho tak kaže:

— Napevne, — kaže, — ce til'ky mene stosujeťsia, pane Šucharte, čy ne tak?

— Ščo pravda, te pravda, — kažu ja i nalyvaju sobi na čotyry pal'ci. V holovi, treba ziznatysia, vže trochy šumyť, i v tili taka prjemna kajfovist': zovsim vidpustyla Zona. — Zaraz ja pjanyj, — kažu. — Huliaju, jak bačyš. Chodyv u Zonu, povernuvsia žyvyj i hrošyma. Ce ne často buvaje, ščoby žyvyj, i vže zovsim ridko, ščoby z hrošyma. Tož davaj vidklademo serjoznu rozmovu...

Tut vin schopliujeťsia, kaže «vybačte», i ja baču, ščo povernuvsia Dik. Stojiť bilia svoho stil'cia, i z oblyččia joho ja rozumiju — ščoś trapylosia.

— Nu, — pytaju, — znova tvoji balony vakuum ne trymajuť?

— Tak, — kaže vin. — Znovu.

Sidaje, nalyvaje sobi, pidlyvaje meni, i baču ja, ščo ne v reklamaciji sprava. Na reklamaciji vin, treba skazaty, popliovuje — toj šče praceliub.

— Davaj, — kaže, — vypjemo, Rede. — I, ne čekajučy na mene, perechyliae odnym duchom usiu svoju porciju i nalyvaje novu. — Ty znaješ, — kaže vin, — Kyrylo Panov pomer.

Križ chmil' ja joho ne vidrazu zrozumiv. Pomer tam chtoś to j pomer.

— Ščo ž, — kažu, — vypjemo za upokij duši...

Vin hlianuv na mene kruhlymy očyma, i til'ky todi ja vidčuv, nemov use v mene vse redyni obirvalosia. Pryhaduju, ja pidvivsia, vpersia u stil'nyciu i dyvliusia na nioho zverchu vnyz.

— Kyrylo?!. — A v samoho pered očyma sribne pavutynnia, i znova ja čuju, jak vono potriskuje, rozryvajucijs. I čerez ce motorošne potriskuvannia Dikiv holos dolynaje do mene niby z inšojsi kimnaty:

— Rozryv sercia. U dušovij joho znajšly, gologo. Nichto ničoho ne rozumije. Pro tebe pytaly, ja skazav, ščo z toboju vse harazd...

— A čoho tut ne rozumity? — kažu. — Zona...

— Ty siad', — kaže meni Dik. — Siad' i vypyj.

— Zona... — povtoriuju ja i ne možu zupynytsia. — Zona... Zona...

Ničoho navkolo ne baču, krim sribnoho pavutynnia. Veš bar zaplутavsia u pavutynni, liudy chodiať, a pavutynnia tycheńko potriskuje, koly vony joho začipajuť. A v centri mał'tijeć stojit', oblyččia u nioho zdyyvovane, dytiače — ničoho ne rozumije.

— Maliuče, — kažu ja jomu lahidno, — skil'ky tobi hrošej treba? Tysiači vystačyť? Na! Bery, bery! — Pchaju ja jomu hroši i vže kryču: — Jdy do Ernesta i skažy jomu, ščo vin svolota i pokydiok, ne bijsia, skažy! Vin bojahuz!.. Skažy i vidrazu jdy na stanciju, kupy sobi kvytok i prostisińko na svoju Mał'tu! Nide ne zatrymujsia!..

Ne pamjataju, ščo ja tam šče kryčav. Pamjataju, opynyvsia ja pered stijkoju, Ernest postavyv peredi mnoju bokal osvižajučoho i pytaje:

— Ty siohodni niby z hrošyma?

— Tak, — kažu, — z hrošyma...

— Može, boržok viddasy? Meni zavtra podatok platytý.

I tut ja baču — v kulaci u mene pačka hrošej. Dyvliuś ja na ciu kapustu zelenu i burmoču:

— Ty dyvy, ne vziav, značyť, Kreon Mał'tijskyj... Hordyj, značyť... Nu, vse rešta — dolia.

— Ščo ce z toboju? — pytaje druh Erni. — Perebrav krapelyn?

— Ni, — kažu. — Zi mnoju, — kažu, — vse harazd. Choč zaraz u duš.

— Išov by ty dodomu, — kaže druh Erni. — Perebrav ty krapelyn.

— Kyrylo pomer, — kažu ja jomu.

— Ce kotryj Kyrylo? Šoludyvyj, čy ščo?

— Sam ty šoludyvyj, svoloto, — kažu ja jomu. — Z tysiači takych, jak ty, odnoho Kyryla ne zrobyty. Paskud' ty, — kažu. — Torhaš smerdiučyj. Smertiū ž torhuješ, mordo. Ku-pvv nas usich za zeleneńki... Chočeš, zaraz usiu tvoju lavočku rozdovbaju?

I til'ky ja zamachnuvsia jak slid, raptom mene chapajuť i tiahnuť kudyś. A ja vže ničoho ne tiamlju i tiamyty ne choču. Kryču ščoś, vidbyvajusia, nohamy kohoś kopaju, potim otiamyvsia — sydžu v tualetnij, veś mokryj, morda rozkvašena. Dyvliusia na sebe u dzerkalo i ne vpiznaju, i ščoka posipujeſsia, nikoly cioho raniše ne bulo. A iz zalu — hamir, triščyť tam ščoś, posud bjeſsia, divky vereščať, i čuju — Hutalin reve, jak bilyj vedmid' pid čas paruvannia: «Pokajtesia, parazyty! De Rudyj? Kudy Rudoho podily, dyjavolove simja?...» I policejska syrena zavyvaje.

Jak vona zavyla, tut meni v mozku vse niby kryštaleve zrobylosia. Vse pamjataju, vse znaju, vse rozumiju. I v duši vže bil'se ničoho nema — sama kryžana zlist'. Tak, dumaju, ja tobi zaraz vlaſtuju večoreć. Ja tobi pokažu, ščo take stalker, torhaš ty smerdiučyj. Vytiah ja z kyšeńky dlia hodynnyka «sliotu», noveńku, ni razu ne vžyvanu, paru raziv stysnuv jiji miž paľciamy dlia rozhonu, dveri v zal pročynyv i kynuv jiji tycheńko u pliuval'nciu. A sam vikonečko u nužnyku rozčynyv — i nadvir. Duže meni, zvyčajno, chotilosia podyvvtysia, jak use ce vyjde, ale treba bulo rvaty kihti. Ja ciu «sliotu» perenošu pohano, meni vid neji krov z nosa jde.

Perebih ja čerez dvir i čuju: zapraciuala moja «sliota» na povnu kotušku. Spočatku zavyly i zahavkaly sobaky po vsiomu kvartalu — vony peršymy «sliotu» čujuť. Potim zaverščav chtoś u kabaku, tak ščo meni navíť vucha zaklalo na viddali. Ja tak i ujavyv sobi, jak tam narodeć zametušyvsia, — chto v melancholiju vpav, chto v dyke bujstvo, chto vid strachu ne znaje, kudy poditysia... Strašna štuka — «sliota». Teper v Ernesta ne skoro povnyj kabak nabereſsia. Vin, merzotnyk, zvyčajno, zdohadajeſsia pro mene, ta meni načhaty... Use. Nema bil'se stalkera Reda. Vystačyť z mene. Dosyť meni samomu na smerť chodyty ta iných durniv cijeji spravy navčaty. Pomylyvsia ty, Kyryle, druže mij liubyj. Probač, ta til'ky, vychodyť, ne ty pravyj, a Hutalin pravyj. Nema čoho tut liudiam robyty. Nema v Zoni dobra.

Pereliz ja čerez parkan i poplentavšia potycheńku dodomu. Huby kusaju, plakaty chočeſsia, a ne možu. Poperedu porožneča, ničoho nema. Nudota, budni. Kyryle, družiako mij jedynyj, jak ce my z toboju? Jak ja teper bez tebe? Perspektivy meni maliuvav, pro novyj svit, pro zminenyj svit... A teper ščo? Zaplače za toboju chtoś u dalekij Rosiji, a ja ot i zaplakaty ne možu. I ja ž u vsiomu vynen, parazyt, ne chto-nebud', a ja! Jak ja, skotyna, smiv joho v garaž vesty, koly u nioho oči do temriavy ne zvykly? Vse žyttia vovkom žyv, use žyttia pro odnoho sebe dumav... I ot nadumavsia narešti oščaslyvyty, podarunočkom ušanuvaty. Jakoho čorta ja vzahali jomu pro cej «porožniak» skazav?.. I koly zhadav ja pro ce — vzialo mene za horlianku, choč i sprawdi vovkom vyj. Ja, mabuť, i zavyv — liudy vid mene čohoś šarachatysia počaly, a potim raptom načebto polehšalo — dyvliusia: Huta jde.

Ide vona meni nazustrič, moja kralečka, divčynka moja, ide, nižkamy svojimy točenymy perestupaje, spidnyčka nad kolinkamy chylytajeſsia, z usich pidvoriť na neji vytriščajuťsia, a vona jde jak po šnuročku, ni na koho ne dyvyleſsia, i čomuś ja vidrazu zrozumiv, ščo ce vona mene šukaje.

— Dobrydeň, — kažu, — Huto. Kudy ce ty, — kažu, — priamuješ?

Vona ohlianula mene, vidrazu vse pomityla — i mordu moju rozbytu, i kurtku mokru,

i kulaky u sadnach, ale ničoho pro ce ne skazala, a kaže til'ky:

— Dobrydeń, Rede. A ja same tebe šukaju.

— Znaju, — kažu. — Chodimo do mene.

Vona movčyť, vidvernulasia i vbik dyvyťsia. Ach jaka u neji holovoňka, šyjka — jak u kobylky molodeńkoji, hordoji, ale pokirnoji vže svojemu chaziajinovi. Potim vona kaže:

— Ne znaju, Rede. Može, ty zi mnoju bil'se zustričatysisia ne zachočeš.

Mene za serce vidrazu chapnulo — ščo šče? Ale ja spokijno jij tak kažu:

— Ščoś ja tebe ne rozumiju, Huto. Ty meni vybač, ja siohodni trochy toj, može, tomu pohano tiamliu... Čoho ce ja raptom z toboju ne zachoču zustričatysisia?

Beru ja jiji popid ruku, i jdemo my ne pospišajučy do moho domu, i vsi, chto til'ky ščo na neji vytriščavsia, teper kwaplyvo ryla chovajuť. Ja na cij vulyci vse žyttia žyvu, Reda Rudoho tut usi čudovo znajut. A chto ne znaje, toj u mene skoro znatyme, i vin ce vidčuje.

— Maty velyť abort robyty, — kaže raptom Huta. — A ja ne choču.

Ja šče kil'ka krokiv zrobyv, perš niž zrozumiv, a Huta prodovžuje:

— Ne choču ja nijakych abortiv, ja dytynu choču vid tebe. A ty — jak zavhodno.

Možeš na vsi čotyry vitry, ja tebe ne trymaju.

Sluchaju ja jiji, jak vona postupovo rozpaliujeťsia, sama sebe nakručuje, sluchaju i potycheńko baldiju. Ničoho do puttia zbahnutý ne možu. U holovi jakaś durisť krutyťsia: odnijeju liudynoju bil'se — odnijeju liudynoju menše.

— Vona meni tovče, — kaže Huta, — dytyna, movliav, vid stalkera, čoho tobi vyrod-kiv plodyty? Projda vin, kaže, ne bude u vas ni simji, ničoho. Siohodni vin na voli — zavtra u tiurmi. A til'ky meni bajduže, ja na vse ladna. Ja j sama možu. Sama narodžu, sama vy-chovaju, sama liudynoju zrobliu. I bez tebe obijdusia. Til'ky ty do mene bil'se ne pidchod' — na porih ne pušču...

— Huto, — kažu, — divčynko moja! Ta počekaj ty... — A sam ne možu, smich mene bere jakýs nervovyj, idiötškyj. — Lastivko moja, — kažu, — čoho ž ty mene ženeš, a j spravdi?

Ja rehoču jak ostannij dureň, a vona zupynulasia, utknulasia meni u hrudy i revyť.

— Jak my teper budemo, Rede? — kaže vona križ sliozy. — Jak my teper budemo?

2. REDRIK ŠUCHART, 28 ROKIV, ODRUŽENYJ, BEZ PEVNÝCH ZANIAŤ

Redrik Šuchart ležav za mohyl'nym kamenem i, vidvivšy rukoju hilkou horobyny, dyvyvsia na dorohu. Prožektory patrul'noji mašyny metala cvyntarem i čas vid času byly joho po očach, i todi vin zamružuvavšia i zatamovuvav podych.

Mynulo vže dvi hodiny, a na dorozi vse zalyšalosia jak raniše. Mašyna, rozmireno klekočučy dvyhunom, ščo praciuvav ucholostu, stojala na misci i nyšporyla, i nyšporyla svojimi trioma prožektorami po zaroslych zanedbanych mohylach, po perechniablenych iržavych chrestach i płytach, po nedbalo rozkydanych kuščach horobyny, po hrebeniu try-metrovoji stiny, ščo obryvalasia livoruč. Patrul'ni bojalsia Zony. Vony naviť ne vychodyly z mašyny. Tut, bilia cvyntaria, vony naviť ne zvažuvalisia striliaty. Inodi do Redrika doly-naly pryhlušeni holosy, inodi vin bačyv, jak z mašyny vylitav vohnyk sygaretnoho nedopalka i kotyvsia po šose, pidstrybujučy i rozsypajučy kvoli červonuvati iskry. Bulo duže vohko, nešcodavno projšov došč, i naviť križ nepromokaľnyj kombinezon Redrik vidčuvav volohyj chlod.

Vin oberežno vidpustiv hilkou, povernuv holou i prysluchavšia. Deš pravoruč, ne duže daleko, ale j ne blyžko, tut samo, na cvyntari, buv chtoś išče. Tam znova prošurhotilo lystia i nibyto posypalasia zemlia, a potim iz týchym stukotom upalo važke ta tverde. Redrik oberežno, ne povertajučyš, popoju zadom, prytyskajučyš do mokroji travy. Znovu nad holovoju kovznuv prožektornej promiň. Redrik zavmer, stežačy za joho bezšumnym ru-chom, jomu zdalosia, ščo miž chrestamy sydyť na mohyli neporušna liudyna v čornomu. Sydyť, ne kryjučyš, prytulyvšyš spynoju do marmurovoho obeliska, povernuvšy u bik Redrika bile oblyčcia z temnymy jamamy očej. Naspravdi Redrik ne bačyv i za doliu sekundy ne mih pobačyty vsich cych podrobyć, ale vin ujavliav sobi, jak ce malo vyhliadaty. Vin vidpovz šče na kil'ka krokiv, namacav za pazuchoj fliahu, vytiah jiji i jakyjš čas poležav, prytyskajučy do ščoky tepluj metal. Potim, ne vypuskajučy fliahu z ruky, popovz dali. Vin bil'se ne prysluchavšia i ne rozzyrvavšia na vsi boky.

V ohoroži buv prołom, i bilia samoho prołomu na rozstelenomu prosvincovanomu plašči ležav Barbrydž. Vin prodovžuvav ležaty horilyc, vidtiahujučy oboma rukamy komir svetra, i tycheńko, bolisno krektav, raz po raz zryvajučyš na stohin. Redrik siv bilia nioho i vidgyntyv kovpačok fliahu. Potim vin oberežno zasunuv ruku pid Babrydževu holou, vsi-jeju doloneju vidčuvajučy lypku vid potu, hariaču lysynu, i prylav horlečko fliahu do hub staroho. Bulo temno, ale u slabkych vidblyskach prožektoriv Redrik bačyv široko roz-pliuščeni i nače osklili Barbrydževi oči, čornu ščetynu, ščo vkryvala joho ščoky. Barbrydž žadibno kovtnuv kil'ka raziv, a potim zanepokojeno zasovavšia, obmacujučy rukoju mišok iz chabarem.

— Vernuvsia... — promovyv vin. — Chorošyj chlopeć... Rudyj... ne pokyneš staroho... zdychatys...

Redrik, zakynuvšy holou, zrobiv dobraciajy kovtok.

— Stojiť, žaba, — skazav vin. — Nače prylejena.

— Ce... nedurno... — promovyv Barbrydž. Hovoryv vin uryvčasto, na vydychu. — Nastukav chtoś. Čekajut.

— Može buty, — skazav Redrik. — Daty šče kovtok?

— Ni. Dosyť poky. Ty mene ne pokydaj. Ne pokyneš — ne pomru. Todi ne poškoduješ. Ne pokyneš, Rudyj?

Redrik ne vidpoviv. Vin dyvyvsia u bik šose na holubi spolochy prožektoriv.

Marmurovyj obelisk bulo vydno zvidsy, ale nezrozumilo bulo, sydyť tam CEJ čy podivsia deš.

— Sluchaj, Rudyj. Ja bodiahu ne ženu. Ne poškoduješ. Znaješ, čomu staryj Barbrydž dosi žyvyj? Znaješ? Bob Horyla propav, Faraon Bunker zahynuv, nače ne bulo. Jakyj bув stalker! A zahynuv. Slyzniak takož. Norman Očkaryk. Kallohen. Pit Boliačka. Vsi. Odyn ja zalyšyvnia. Čomu? Znaješ?

— Padliukoju ty zavždy bув, — skazav Redrik, ne vidryvajučy očej vid šose. — Ste-rvijatnyk.

— Padliuka. Ce pravda. Bez cioho ne možna. Ale že i vsi tak. Faraon. Slyzniak. A za-lyšyvnia odyn ja. Znaješ čomu?

— Znaju, — skazav Redrik, aby spekatysia.

— Brešeš. Ne znaješ. Pro Zolotu Kuliu čuv?

— Čuv.

— Hadaješ — kazka?

— Ty by movčav krašče, — poradyv Redrik. — Sily že vtračaješ!

— Puste, ty mene vyneseš. My z toboju stil'ky chodyly! Nevže pokyneš? Ja tebe ota-koho... maleńkoho znav. Baťka tvoho.

Redrik movčav. Duže chotilosia kuryty, vin vytiah sygaretu, vykryšyv tiutiun na do-loniu i počav niuchaty. Ne dopomahalo.

— Ty mene povyňen vytiahyt, — promovyv Barbrydž. — Ce čerez tebe ja pohoriv. Ce ty Mal'tijcia ne vziaj.

Mal'tiječ duže nabyvavšia pity z nymy. Uveš večir pryhoščav, proponuvav harný zavdatok, prysiahavšia, ščo distane speckostium, i Barbrydž, kotryj sydiv bilia Mal'tijcia, vidhorodyvšyš vid nioho važkoju zmorškuvatoju doloneju, liuto pidmorhuvav Redriku: po-hodžujsia, movliav, ne prohadajemo. Može, same tomu Redrik skazav todi «ni».

— Čerez žadibnišť svoju ty pohoriv, — cholodno skazav Redrik. — Ja tut ni pry čomu. Pomovčy krašče.

Jakyjš čas Barbrydž til'ky krektav. Vin znova zasunuv pal'ci za komir i vidkynuv nazad holovu.

— Nechaj uveš chabar tvij bude, — prokrektav vin, — til'ky ne pokydaj.

Redrik pohlianuv na hodynnyk. Do svitanku zalyšalosia zovsim malo, a patrul'na mašyna vse ne vidjiždžala. Prožektory jiji prodovžuvaty nyšporyty po kuščach, i deš tam, zovsim poriad iz patrulem, stojav zamaskovanyj «lendrover», i ščochvylyny joho mohly vyjavity.

— Zolota Kulia, — skazav Barbrydž. — Ja jiji znajšov. Brechni dovkola neji potim naplely. Ja j sam pliv. Ščo bud'-jake, movliav, bažannia vykonuje. Chren tobi — bud'-jake! Jakby vsiaké, mene by tut davno ne bulo. Žyv by u Evropi. U hrošach by kupavsia.

Redrik podyvyvnia na nioho zverchu vnyz. U myhotlyvych holubych vidblyskach za-kynute oblyččia Barbrydža vydavalosia mertvym. Ale skliani oči joho vykotylysia i pyl'no, ne vidryvajučyš, stežyly za Redrikom.

— Vičnu molodisť — chren ja otrymov, — burmotiv vin. — Hrošej — chren. A ot zdorovja — tak. I dity v mene harni. I žyvyj. Ty takoho uvi sni ne bačyv, de ja bув. I vse odno — žyvyj. — Vin oblyzav huby. — Ja jiji til'ky pro ce i prošu. Žyty, movliav, daj. I zdorovja.

I ščoby dity.

— Ta zatkajsia ty, — skazav narešti Redrik. — Čoho ty jak baba? Jakščo zmožu — vytiahnu. Dinu meni tvoju škoda — bo že na panel' pide divka...

— Dina... — prochrypiv Barbrydž. — Dytynka moja. Krasunia. Vony že u mene peščeni, Rudyj. Vidmovy ne znaly. Propaduť. Artur. Arči mij. Ty že joho znaješ, Rudyj. De

ty šče takých bačyv?

— Skazano tobi: zmožu — vytiahnu.

— Ni, — vperto skazav Barbrydž. — Ty mene u bud'-jakomu vypadku vytiahneš. Zo-lota Kulia. Chočeš — skažu de?

— Nu, skažy.

Barbrydž zastohnav i zavorušyvia.

— Nohy moji... — prokrektav vin. — Pomacaj, jak tam.

Redrik prostiahnuv ruku i, obmacujučy, proviv po joho nozi doloneju vid kolina i nyžče.

— Kistky... — chrypiv Barbrydž. — Kistky je šče?

— Je, je, — zbrechav Redrik. — Ne metušyš.

Naspravdi promacuvalasia til'ky kolinna čašečka. Nyžče, do samoji stopy, noha bula nače humova palycia, jiji možna bulo vuzlom zavjazaty.

— Brešeš, — skazav Barbrydž. — Naviščo brešeš? Ščo ja — ne znaju, ne bačyv nikoly?

— Kolina cili, — skazav Redrik.

— Brešeš, napevno, — skazav Barbrydž toskno. — Nu, dobre. Ty til'ky mene vytiahny. Ja tobi vse. Zolotu Kuliu. Kartu namaliuju. Vsi pastky pokažu. Vse rozgovim...

Vin hovoryv i obiciav šče ščoś, ale Redrik uže ne sluchav joho. Vin dyvyvsia v bik šose. Prožektory bil'se ne metalysia po kuščach, vony zavmerly, schrestyvšyš na tomu samomu marmurovomu obelisku, i v jaskravomu holubomu tumani Redrik čitko pobačyv zhorblenu postať, ščo brela miž chrestamy. Postať cia ruchalaś movby naoslip, prosto na prožektory. Redrik pobačyv, jak vona naletila na velyčeznyj chrest, vidsachnulasia, znovu vdarylasia ob chrest i til'ky todi obmynula joho i rušyla dali, vytiahnuvšy vpered dovhi ruky z rozčepirenymy pal'ciamy. Potim vona raptom ščezla, nače zapalasia pid zemliu, i čerez kil'ka sekund zjavylasia znovu, praviše i dali, krokujučy z jakojuš bezhluzdoju, neliudškoju zapovziatistiu, nače nakručenyj mechanizm.

I raptom prožektory zhasly. Zaskrehotilo zčeplenia, dyko revnuv dvyhun, križ kušči myhnuly červoni ta syni sygnal'ni vohni, i patrul'na mašyna, zirvavšyš iz miscia, šaleno na-byrajučy švydkisť, pomčala do mista i ščezla za stinoju. Redrik konvul'syvno kovtnuv i rozpustyv «blyskavku» na kombinezoni.

— Niby pojichaly... — hariačkovo zaburmotiv Barbrydž. — Rudyj, davaj... Davaj sko-reńko! — Vin zavovtuzyvsia, zanyšporyv dovkil sebe rukamy, schopyv mišok iz chabarem i sprobuvav pidvestysia. — Nu davaj, čoho sydyš!

Redrik prodovžuvav dyvytysia u bik šose. Teper tam zapala temiń i hodi bulo ščoś rozhledity, ale deś tam buv CEJ — krokuvav, niby mechanična liaľka, športajučyš, padajučy, natykajučyš na chresty, plutajučyš u čaharnyku.

— Dobre, — skazav Redrik uholos. — Chodimo.

Vin pidniav Barbrydža. Staryj nače kliščamy obchopyv joho livoju rukoju za šyju, i Redrik, ne v zmozi vyprostatysia, navkaračky povolik joho čerez dirku v zahoroži, chapačučyš rukamy za mokru travu.

— Davaj, davaj... — chrypiv Barbrydž. — Ne perežyvaj, chabar ja trymaju, ne vy-pušču... Davaj!

Stežka bula znajoma, ale mokra trava slyžkalasia, hilky horobyny šmahaly po oblyččiu, ohriadnyj staryj buv nejmovirno važkyj, nače mertviak, ta šče mišok z chabarem, podzeňkujučy ta postukujučy, veś čas čipliavšia za ščoś, i šče strašno bulo natrapyty na CIOHO, jakyj, možlyvo, šče blukav tut u piťmi.

Koly vony vybralysia na šose, bulo šče zovsim temno, ale vidčuvalosia, ščo nezabárom svitatyme. U lisočku po toj bik šose sonno i nevpevneno zahomonily ptachy, a nad čornymy budynkamy dalekoji okolyci, nad poodynokymy žovtymy lichtariamy ničnyj morok uže zasyniv, i podulo vidtilia pronyzlyvym volohym vitercem. Redrik poklav Barbrydža na uzbiččia, ohledivsia i, nače velykyj čornyj pavuk, perebih čerez dorohu. Vin švydko znajšov «lendrover», skynuv z kapota i kuzova maskuval'ni hilkы, siv za kermo i oberežno, ne vmykajučy far, vyjichav na asfal't. Barbrydž sydiv, odnijeju rukoju trymajučyš za mišok z chabarem, a druhoju obmacujučy nohy.

— Švydko! — prochrypiv vin. — Švydko davaj! Kolina, cili šče v mene kolina... Kolina by vriatuvaly!

Redrik pidniav joho i, skrehočučy zubamy vid napružennia, perekynuv čerez bort. Barbrydž zi stukotom hupnuv na zadnie sydinnia i zastohnav. Miška vin tak i ne vypustiy. Redrik pidibrav iz zemli i kynuv na nioho zverchu prosvinciovanyj plašč. Barbrydž prymudryvsia prytiahty z soboju i plašč.

Redrik uziav lichtaryk i projšovsia vzad-vpered uzbiččiam, vdyvliajučyš slidy. Slidiv, zahalom, ne bulo. Vykočujučyš na šose, «lendrover» prymjav vysoku hustu travu, ale cia trava povynna bula pidniatsia čerez kil'ka hodyn. Dovkola miscia, de stojav patrul'nyj avtomobil', valialasia velyčeza kil'kisť nedopalkiv. Redrik zhadav, ščo davno choče kuryty, vytiah sygaretu i zakuryv, choča najbil'se jomu zaraz chotilosia strybnuty v mašynu i hnaty, hnaty, hnaty jaknajšvydše zvidsy. Ale hnaty bulo poky ščo ne možna. Vse treba bulo robyty povil'no i rozvažlyvo.

— Čoho ž ty? — plaksivym holosom skazav z mašyny Barbrydž. — Vodu ne vylyv, snasti vsi suchi... Čoho stojiš? Chovaj chabar!

— Zatkajsia! — skazav Redrik. — Ne zavažaj! — Vin zatiahnuvsia. — Na pividenu okolyciu zvernemo, — skazav vin.

— Jak na okolyciu? Ta ty ščo? Kolina ž meni vhrobyš, paskudnyku! Kolina!

Redrik zatiahnuvsia vostannie i zapchav nedopalok u sirnykovu korobku.

— Ne kipišuj, Stervjatnyku, — skazav vin. — Prosto čerez misto ne možna. Try zastavy, bodaj na odnij ta zupyniať.

— Nu to j ščo?

— Podyvliaťsia na tvoji ratyci — i kineć.

— A ščo ratyci? Rybu hlušyly, nohy meni perebylo, ta j po rozmovi!

— A jakščo chto-nebud' pomacaje?

— Pomacaje... Ja tak zarepetuju, ščo nadali zabude, jak macaty.

Prote Redrik use vže vyrišyv. Vin pidniav vodijiske sydinnia, pidsvičujučy sobi lichtarykom, vidkryv potajemnu kryšku i skazav:

— Davaj siudy chabar.

Benzobak pid sydinniam buv fal'syyv. Redrik uziav mišok i zaštovchav joho vseredynu, čujučy, jak u mišku dzeňkaje ta perekoočujeťsia.

— Meni ryzykuvaly ne možna, — proburmotiv vin. — Ne maju prava.

Vin postavyv na misce kryšku, prysypav smittiam, nakydav zverchu hančirok i opustiy sydinnia. Barbrydž krektav, stohnav, žalibno vymahav pokvapytisia, znovu vziajsia obiciaty Zolotu Kuliu, a sam use vovtuzyvsia na svojemu sydinni, stryoženo vdyvliajučyš u ridijuču piťmu. Redrik ne zvertav na nioho uvahy. Vin rozporov nalytyj vodoju plastykowyj michur z ryboju, vodu vylyv na rybolovni snasti, vkladeni na dni kuzova, a tripotlyvu rybu peresypav u brezentovyj mišok. Plastykowyj michur vin sklav i zapchav u kyšeniu kombinezona. Teper use bulo harazd: rybalky povertalysia z ne duže vdaloji lovli. Vin siv za kermo i rušyv mašynu.

Do samoho poverotu vin jichav, ne vmykajučy far. Livoruč, vidhorodžujučy Zonu, tiahlasia potužna trymetrova stina, a pravoruč buly kušči, rideńki hajky, inkoly trapialysia zanedbani kotedži z zabytymy viknamy j obluplenymy stinamy. Redrik dobre bačyv u temriavi, ta j temriava ne bula vže takoj ščil'noju, i, krim toho, vin znav, ščo zaraz trapyťsia, tomu, koly poperedu zamajačyla rozmireno krokujučy, zhorblena postať, vin naviť ne vpovil'nyv chodu. Vin lyše pryhnuvsia šče nyžče do kerma. CEJ krokuvav prosto posered šose — jak i vsi vony, vin išov do mista. Redrik obihnav joho, prytysnuvšy mašynu do uzbiččia, j, obihnavšy, syl'niše natysnuv na axelerator.

— Matir Boža! — proburmotiv pozadu Barbrydž. — Rudyj, ty bačyv?

— Tak, — skazav Redrik.

— Hospody!.. Cioho nam šče brakuvalo!.. — burmotiv Barbrydž i raptom vziavsia holosno čytaty molytvu.

— Stuly pysok! — prykryknuv na nioho Redrik.

Povorot mav buty deš tut. Redrik upovil'nyv chid, vdyvliajučyš u liniju perechniablenych budynočkiv i parkaniv, ščo tiahlysia pravoruč. Stara transformatorna budka... stovp iz pidporkoju... pidhnylyj mistok čerez kiuet... Redrik povernuv kermo. Mašynu pidkynulo na vybojini.

— Ty kudy?! — dyko zahorlav Barbrydž. — Nohy meni vhrobyš, svoloto!

Redrik na sekundu povernuvsia i navidlig udaryv staroho po oblyččiu, vidčuvšy zatyliam doloni koliuču ščoku. Barbrydž poperchnuvsia i zamovk. Mašynu pidkydalo, kolesa bezperestanku probuxovuvaly u svížij pislia ničnoho došču bahniuci. Redrik uvimknuv fary. Bile strybajuče svitlo vychopylo zarosli travoju stari koliji, velyčezni kalieuži, hnyli, pokryvleni ohoroži z bokiv. Barbrydž plakav, schlypujučy i šmarkajučyš. Vin bil'se ničoho ne obiciav, vin skaržyvsia i pohrožuvav, ale duže tycho i nerozbirlyvo, tož Redrik čuv til'ky okremi slova. Ščoś pro nohy, pro kolina, pro krasunčyka Arči... Potim vin zatych.

Selyšče tiahloš uzdovž zachidnoji okolyci mista. Kolyś tut buly dači, horody, fruktovi sady, litni rezydenciji miškoho načal'stva ta zavodškoji administraciji. Zeleni veseli miscia, maleńki ozera z čystymi piščanymy berehamy, prozori berezovi haji, stavky, u jakych rozvodyly koropiv. Zavodškyj smorid i zavodski jaduči dymy siudy nikoly ne dochodyly, jak, utim, i miška kanalizacija. Teper use tut bulo pokynute i zanedbane, i za veś čas jim trapyvsia vsioho odyn žylyj budynok — žovto svitylosia zavišane firankoju vikonce, vysila na motuzkach promokla vid došču bilyzna, i velyčeznyj pes, zachodiačyš vid liuti, vyletit zboku i jakyjś čas hnawsia za mašynoju u vychori hrudok hriažiuky, ščo letila z-pid kolis.

Redrik oberežno perejichav šče čerez odyn staryj perechniablenyj mistok i, koly poperedu zamajačiv poverot na Zachidne šose, zupynyv mašynu i zahlušyv dvyhun. Potim vin vyliz na dorohu, ne ozyrnuvšyš na Barbrydža, i pišov upered, merzliakovato zapchavšy ruky u vohki kyšeni kombinezona. Vže zovsim rozvydnilosia. Vse navkruhy bulo mokre, tyche, sonne. Vin dijšov do šose i oberežno vyzyrnuv z-za kuščiv. Policejska zastava dobre prohliadalasia zvidsy: maleńkyj budynočok na kolesach, try osvitlenych vikoncia, dymok z vužkoji vysokoji truby; patrul'na mašyna stojala na uzbičči, v njí nikoho ne bulo.

Jakyjś čas Redrik stojav i dyvyvysia. Na zastavi ne bulo nijakoho ruchu: mabuť, patrul'ni pomerzly i vymatalysia za nič i teper hrilysia v budynočku — drimaly iz sy-garetkoju, prylaploju do nyžnioji huby.

— Žaby, — tycho skazav Redrik.

Vin namacav u kyšeni kastet, prosunuv pal'ci v oval'ni otvory, zatysnuv u kulaci chlodnyj metal i, vse tak samo merzliakovato horbliačyš, ne vyjmajučy ruk iz kyšeń, pišov nazad. «Lendrover», trochy nachylyvšyš, stojav miž kuščamy. Misce bulo hluche, zanedbane — nicho siudy, napevno, ne zazyrav uže rokiv desiať.

Koly Redrik pidijšov do mašyny, Barbrydž trochy pidvivsia i podyvyvsia na nioho, roztulyvšy rota. Zaraz vin vyhliadav naviť staršym, niž zazvyčaj, — zmorškuvatýj, lysyj, obroslyj nečystoju ščetynoju, hnylozubyj. Jakyjš čas vony movčky dyvylyś odyn na odnoho, i raptom Barbrydž skazav nerozbirlyvo:

— Kartu dam... usi pastky, use... Sam znajdeš, ne poškoduješ...

Redrik sluchav joho, ne ruchajučyś, potim roztysnuv palci, vypuskajučy u kyšeni kastet, i skazav:

— Dobre. Tvoja sprava — buty neprytomnym, zrozumiv? Stohny i ne davaj torkatysia.

Vin siv za kermo, vvimknuv dvyhun i rušyv mašynu.

I vse obijšlosia. Nicho ne vyjšov z budynočka, koly «lendrover» v akuratnij vidpo-vidnosti zi znakamy i vkazivnykamy povil'no prokotyvsia mymo, a potim, ščosekundy zbil'sujučy švydkisť, ponissia u misto čerez pivdennu okolyciu. Bula šosta hodyná ranku, vulyci buly porožni, asfal't mokryj i čornýj, avtomatyčni svitlofory samotnio i nadaremno peremoruvalysia na perechrestiach. Vony promynuly pekarniu z vysokymy, jaskravo osvitlenymy viknamy, i Redrika obvijalo chvyleju teploho, nejmovirno smačnomo zapachu.

— Žerty chočešsia, — skazav Redrik i, rozmynajučy poterpli vid napružennia mjazy, potiahnuvsia, vpyrajučyś rukamy v kermo.

— Ščo? — zliakano zapytav Barbrydž.

— Žerty, kažu, chočešsia... Tebe kudy? Dodomu čy prosto do Mjasnyka?

— Do Mjasnyka, do Mjasnyka ženy! — pokvaplyvo zaburmotiv Barbrydž, na-chylyvšyś upered, hariačkovo dychajučy Redriku v potyliciu. — Priamo do nioho! Priamo davaj! Vin meni šče simsot monet vynen. Ta ženy ty, ženy, čoho ty povzeš jak voša po mo-kromu misciu! — I raptom počav lajatysia bezsylo i liuto, čornymy, brudnymy slovamy, bryzkajučy slynoju, zadychajučyś i zachodiačyś u napadach kašliu.

Redrik ne vidpovidav jomu. Ne bulo ni času, ni syl utychomyryty rozliutovanoho Ste-rvatnyka. Treba bulo čymšvydše zavjazuvaty z usim ocym i bodaj hodynku, bodaj pivhodyny pospaty pered pobačenniam u «Metropoli». Vin vyvernuv na Šistnadciatu vulyciu, projichav dva kvartaly i zupynyv mašynu pered siroju dvopoverchovoju choromynoju.

Mjasnyk vidčynyv jomu sam — mabuť, ščojno vstav i zbyravšia do vannoji. Vin buv u rozkišnomu chalati z zolotymy kyticiami, v ruci — sklianka zi vstavnoju ščelepoju. Volos-sia bulo skujovdžene, pid kalamutnymy očyma nabriakly temni mišečky.

— A! — skazav vin. — Rutyj? Šo škašeš?

— Natiahuj zuby i chodimo, — skazav Redrik.

— Uhu, — ozvawsia Mjasnyk, zaprošuval'no motnuv holovoju u hlybynu cholu, a sam, čovhajučy perškymy kapciamy i ruchajučyś iz dyvovyžnoju švydkistiu, popriamuuvav u vannu. — Chto? — zapytav vin zvidty.

— Barbrydž, — vidpoviv Redrik.

— Ščo?

— Nohy.

U vannij polylasia voda, počulosia forkannia, pleskit, ščoś upalo j pokotylosia po ka-chel'nij pidlozi. Redrik stomleno prysiv u krislo, vytiah sygaretu i zakuryv, ozyrajučyś. Ehe, chol buv ničoheńkyj. Mjasnyk hrošeň ne škoduvav. Vin buv duže dosvidčenym i duže modnym chirurgom, svitylom medycyny ne til'ky mista, a j štatu, i zi stalkeramy vin zlyhavsia, zvyčajno, ne zarady hrošeň. Vin takož brav svoju pajku iz Zony: brav naturoju, riznym cha-barem, jakýj zastosovuvav u svojij medycyni; brav znanniamy, vyvčajučy na skaličených stalkerach nevidomi raniše chvoroby, kalictvo i poškodžennia liudškoho organizmu; brav

slavoju, slavoju peršoho na planeti likaria — fachivcia z neliudskych zachvoriuvaň liudyny. Hrošyma, vin, utim, tež brav ochoče.

— Ščo same z nohamy? — zapytav vin, zjavliajučýs iz vannoji z velyčeznym rušnykom na pleči. Krajem rušnyka vin oberežno vytyrav dovhí nervovi paľci.

— Uteliuščyvsia v «cholodeč», — skazav Redrik.

Mjasnyk svysnuv.

— Otže, kineč Barbrydžu, — proburmotiv vin. — Škoda, znamenytyj bув stalker.

— Puste, — skazav Redrik, vidkydajučýs u krisli. — Ty jomu protezy zrobys. Vin šče na protezach po Zoni postrybaje.

— Nu, dobre, — skazav Mjasnyk. Oblyčia v nioho zrobilosia zovsim zaklopotane.

— Začekaj, ja zaraz odiahnusia.

Poky vin odiahavsia, poky dzvonyv kudyś, mabuť, u svoju likarniu, ščob use pryhotovaly dla operaciji, Redrik neruchomo napivležav u krisli i kuryv. Til'ky odyn raz vin povorušyvsia, ščoby vytiahty fliahu. Vin pyv maleńkymy kovtkamy, tomu ščo u fliazi zaľšalosia na denci, i namahavsia ni pro ščo ne dumaty. Vin prosto čekav.

Potim vony razom vyjšly do mašyny, Redrik siv za kermo, Mjasnyk siv poruč i vidrazu ž, perechylyvšý čerez sydinnia, počav obmacuvaty nohy Barbrydža. Barbrydž, prynyšklyj, vidrazu jakoś ziščulenýj, burmotiv ščoś žalislyve, prysiahavsia ozolotyty, zhaduvav znova i znova ditej i pokijnu družynu i blahav vriatuvaty jomu choč kolina. Koly vony pidjichaly do kliniky, Mjasnyk vylajavsia, ne vyjavyvšy sanitariiv bilia pidjizdu, šče na chodu vystrybnuv z mašyny i znyk za dveryma. Redrik znova zapalyv, a Barbrydž raptom skazav zrozumilo i čitko, nače zovsim zaspokojivšýs:

— Ty mene vbyty chotiv. Ja tobi ce zapamjataju.

— Ale že ne vbyv, — bajdužo skazav Redrik.

— Tak, ne vbyv... — Barbrydž pomovčav. — Ce ja tež zapamjataju.

— Zapamjataj, zapamjataj, — skazav Redrik. — Ty by, zvyčajno, mene ne vbyvav...

Vin ohlianuvsia i podvyvysia na Barbrydža. Staryj nevpevneno kryvyy rota, posmykujučy peresochlomy hubamy.

— Ty b mene prosto pokynuv, — skazav Redrik. — Pokynuv by mene v Zoni, i kinci u vodu. Jak Očkaryka.

— Očkaryk sam pomer, — pochmuro zaperečyy Barbrydž. — Ja tut ni pry čomu. Prykuvalo joho.

— Paskud' ty, — bajdužo skazav Redrik, vidvertajučýs. — Stervjatnyk.

Z pidjizdu vyletily sonni roztripani sanitary i, na chodu rozhortajučy nosylky, pidbighly do mašyny. Redrik, čas vid času zatiahujučýs, dyvyvsia, jak vony sprytno vytiahly Barbrydž z kuzova, poklaly na nosylky i ponesly do pidjizdu. Barbrydž ležav neruchomo, sklavšy ruky na hrudiach i vidčuženo dyvliačyš u nebo. Velyčezni stopy joho, žorstoko objideni «cholodcem», buly čudernačko i nepryrodno vykručeni.

Vin buv ostannim zi starych stalkeriv, iz tych, chto počav poliuvannia za pozazemnymy skarbamy vidrazu ž pislia Vizytu, koly Zona šče ne nazyvalasia Zonoju, koly ne bulo ni instytutiv, ni stiny, ni policejskych syl OON, koly misto bulo paralizovane žachom, a svit chychotiv nad novoju vyhadkoju hazetiariv. Redrikovi vypovnylosia todi desiať rokiv, a Barbrydž buv šče micnym i sprytnym čolovikom — vin obožniuvav vypyty za čužyj košt, pobytisia, prytysnuty u kutku rozziavkuvate divčyško. Vlasni dity todi joho zovsim ne cikavily, a dribnoju svolotoju vin užе buv, tomu ščo, napyvšýs, iz jakoś merzennoju nasoldoju lupciuvav družynu, šumno, vsim napokaz... Tak i zabyv do smerti.

Redrik rozvernuv «lendrover» i, ne zvertajučy uvahy na svitlofory, pohnav joho, harkajučy sygnalom na poodynokych perechožych, zrizajučy kuty, prosto do sebe dodomu.

Vin zupynyvsia pered garažem, a koly vyliz iz mašyny, pobačyv upravytelia, jaký nablyžavsia do nioho z boku skveryka. Jak zavždy, upravytel' buv ne v humorí, požmakane joho lyčko z zapuchlymy očyma vyražalo neabyjaku hydlyviť, nemov ne po zemli vin išov, a po hnojivci.

— Dobroho ranku, — skazav jomu Redrik vvičlyvo.

Upravytel', zupynyvšyš za dva kroky, tyčnuv velykym pal'cem sobi čerez pleče.

— Ce vaša robota? — nevyrazno zapytav vin. Vydkno bulo, ščo ce perši joho slova vid učorašnioho dnia.

— Vy pro ščo?

— Hojdalka cia... Vy postavyly?

— Ja.

— Dlia čoho?

Redrik, ne vidpovidajučy, pidijšov do garažnych vorit i vziavšia vidmykaty zamok.

Upravytel' pišov za nym i zupynyvsia v nioho za spynoju.

— Ja pytaju, dla čoho vy ciu hojdalku postavyly? Chto vas prosyv?

— Dočka poprosyla, — skazav Redrik duže spokijno. Vin vidkotyv vorota.

— Ja vas ne pro dočku pytaju! — Upravytel' pidvyščyv holos. — Pro dočku rozmova okrema. Ja vas pytaju, chto vam dozvolyv? Chto vam, vlasne kažučy, dozvolyv u skveri rozporiadžatysia?

Redrik povernuvsia do nioho i jakyjš čas neporušno stojav, pyl'no dyvlačyš u blide, z prožylkamy perenissia. Upravytel' vidstupyv na krok i promovyv tonom nyžče:

— I balkon vy ne perefarbovujete. Skil'ky raziv ja vam...

— Darma starajeteś, — skazav Redrik. — Odnakovo zvidsy ne vyjdu.

Vin povernuvsia v mašynu i vvimknuv dvyhun. Poklavšy ruky na kermo, vin myhcem pomityv, jak pobilily kistočky pal'civ. I todi vin vysunuvsia z mašyny i, vže bil'se ne strymujučyš, skazav:

— Ale vže jakščo dovedeľsia vse-taky vyjichaty, merzoto, todi molysia.

Vin zahnav mašynu u garaž, uvimknuv lampu i začynyv vorota. Potim vin vydobuv iz fal'syvoho benzobaka mišok iz chabarem, dav mašyni lad, zapchav mišok u staryj pletenyj košyk, zverchu poklav snasti, šče vohki, z prlyplymy travynkamy ta lystiam, a zverchu vysypav posnulu rybu, kotru Barbrydž učora vvečeri kupiyv u jakijš kramnyčci na okolyci. Potim vin šče raz ohlianuv mašynu z usich bokiv, prosto za zvyčkoju. Do zadnioho pravoho protektora prlypla rozpliuščena sygareta. Redrik vidder jiji — sygareta vyjavylasia švedškoju. Redrik podumav i zapchav jiji do sirnykovojo korobky. U korobci vže bulo try nedopalky.

Na schodach vin ne zustriv nikoho. Vin zupynyvsia pered svojimi dveryma, i dveri rozčynylysia, perš niž vin ustyh vydobuty kliuč. Vin zajšov bokom, trymajučy važelevnomo košyka pid pachvoju, i porynuv u znajome teplo i znajomi zapachy svojeji oseli, a Huta, obchopyvšy joho za šyju, zavmerla, prytysnuvšyš oblyččiam do joho hrudej. Naviť kríz kombinezon i teplu soročku vin vidčuvav, jak šaleno stukotyť jiji serce. Vin ne zavažav jij — terpliače stojav i čekav, poky vona vidijde, choča same v ciu chvyliny vidčuv, do jakojí miry zmoryvsia i znesyliv.

— Nu dobre... — promovyla vona vrešti nyžkym chrypluvatym holosom, vidpustyla joho i vvimknula v peredpokoji svitlo, a sama, ne obertajučyš, pišla na kuchniu. — Zaraz ja tobi kavy... — skazala vona zvidyti.

— Ja tut rybu prvolik, — skazav vin navmysno badiorym holosom. — Zasmaž, ale vsiu vidrazu smaž, žerty chočeľsia — syl nema!

Vona povernulasia, chovajučy oblyččia v rozpuščenom volossi, vin postavyv košyk

na pidlohu, dopomih jij vytiahty sitku z ryboju, i vony razom vidnesly sitku na kuchniu i vysypaly rybu u myjku.

— Idy myjsia, — skazala vona. — Poky pomyješšia, vse bude hotove.

— Jak Mavpočka? — zapytav Redrik, vsidajučý i stiahujučy z nih čoboty.

— Ta ščebetala veš večir, — ozvalasia Huta. — Zaledve ja jiji vklala. Čipliajet'sia veš čas: de tato, de tato? Vyjmy i poklady jij tata...

Vona sprytno i bezšumno ruchalaś po kuchni — micna, harna, i vže zakypala voda v kazanku na plyti, i letila luska z-pid noža, i škvarčala olija na najbil'sij skovoridci, i čudovo zapachlo svižoju kavoju.

Redrik pidvivsia, stupajučy bosymy nohamy, povernuvsia u peredpokij, uziav košyk i vidnis joho do komirčyny. Potim vin zazyrnuv u spal'niu. Mavpočka bezturbotno spala, zbyta kovdročka zvisylasia na pidlohu, soročynka zaderlasia, i vsia vona bula jak na doloni — maleńke sopuče zviriatko. Redrik ne vtrymavsia i pohladiv jiji po spyni, poroslij teploju zolotavoju šerstkoju, i v tysiačnyj raz zdyvuvavšia, jak a cia šerstka šovkovysta i dovha. Jomu duže zachotilosia vziaty Mavpočku na ruky, ale vin pobojavašia jiji rozbudyty, ta j brudnyj vin buv jak diďko, veš prosiaknutyj Zonoju i smertiu. Vin povernuvsia na kuchniu, znovu siv za stil i skazav:

— Nalyj horniatko kavy. Mytysia potim pidu.

Na stoli ležala pačka večirnioji korespondenciji: «Harmontška hazeta», žurnal «Atlet», žurnal «Plejboj» — cila kupa žurnaliv pidvalyla — i tovsteňki, u sirij obkladynci «Dopovid Mižnarodnoho Instytutu Pozazemnych Kul'tur», vypusk 56. Redrik uziav vid Huty horniatko parujučoji kavy i potiahnuv do sebe «Dopovid». Kryvuľky, značky jakiś, kreslennia... Na fotografijach — znajomi predmety v čudernačkych rakursach. Šče odna posmertna stattia Kyryla vyjšla: «Pro odnu nespodivanu vlastyvisť magnitnych pastok typu 77-b». Prizvyšče «Panov» obvedene čornoju ramkoju, vnyzu dribnym šryftom prymitka: «Doktor Kyrylo A. Panov, SRSR, tragično zahynuv pid čas provedennia experimentu u kvitni 19... roku». Redrik vidkynuv žurnal, obpikajučý, siorbnuv kavy i spytav:

— Zachodyv chto-nebud'?

— Hutalin zachodyv, — skazala Huta, led' povahavšyš. Vona stojala bilia plyty i dyvylaś na nioho. — Pjanyj buv jak čip, ja joho sprovadyla.

— A Mavpočka jak?

— Ne chotila, zvisno, joho vidpuskaty. Riumsaty namirylaś. Ale ja jij skazala, ščo diad'ko Hutalin pohano počuvajeťsia. A vona meni tak rozumijuče vidpovidaje: «Znovu zasmoktav Hutalin!»

Redrik osmichnuvsia i zrobyv šče kovtok. Potim zapytav:

— Susidy jak?

I znovu Huta trochy povahalasia, perš niž vidpovisty.

— Ta jak zavždy, — skazala vona vrešti.

— Dobre, ne rozpovidaj.

— A! — skazala vona, z vidrazoju machnuvšy rukoju. — Siohodni vnoči stukaje cia baba znyzu. Oči otakenni, pina tak i bryzkaje. Čoho ce my sered noči pylajemo u vannij!..

— Zaraza, — skazav Redrik križ zuby. — Sluchaj, može, pojidemo zvidsy vse-taky? Kupymo de-nebud' dim na okolyci, de nichto ne žyve, daču jaku-nebud' zakynutu...

— A Mavpočka?

— Hospody, — skazav Redrik. — Nu nevže my vdvoch z toboju ne zrobymo, ščob jij bulo dobre?

Huta pochytala holovoju:

— Vona ditej liubyť. I vony jiji liubliať. Vony ž ne vynni, ščo...

— Tak, — promovyv Redrik. — Vony, zvyčajno, ne vynni.

— Ščo tam hovoryty! — skazala Huta. — Tobi dzvonyv chtoś. Sebe ne nazvav. Ja skazala, ščo ty na rybolovli.

Redrik postavyv horniatko i pidvivsia.

— Dobre, — skazav vin. — Pidu vse-taky pomyjusia. Kupa sprav šče v mene.

Vin zamknuvsia u vannij, kynuv odiah u bak, a kastet, reštu hajok, sygarety j inšyj driebjazok poklav na polyčku. Vin dovho krutyvsia pid hariačym, jak okrip, dušem, krekučy, roztyrajučy tilo rukavyceju iz žorstkoji hubky, poky škira ne poburiakovila, potim vymknuv duš, siv na kraj vanny i zakuryv. Myrkotila voda u trubach, Huta na kuchni pobriazkuvala posodom; zapachlo smaženoju ryboju, potim Huta postukala u dveri i prosunula jomu čystu bilyznu.

— Davaj švydše, — nakazala vona. — Ryba styhne.

Vona vže zovsim vidijšla i znova vzialasia komanduvaty. Usmichajučyš, Redrik odiahnuvsia, tobto vdiah majku i trusy, i priamo v takomu vyhliadi povernuvsia na kuchniu.

— Oś teper i pojisty možna, — skazav vin, usidajučyš.

— Šmotky v bak poklav? — spytala Huta.

— Uhu, — promovyv vin z napchanym rotom. — Harna rybka!

— Vodoju zalyv?

— Hi-i... Vynuvatyj, ser, bil'se ne povtoryťsia, ser... Ta oblyš ty, vstyhneš, posyd'!

Vin upijmav jiji za ruku i sprobuvav posadyty sobi na kolina, ale vona vykrutylaś i sila za stil navproto.

— Nechtureš, značyť, čolovikom, — skazav Redrik, znova nabivajučy povnyj rot. — Hyduješ, značyť.

— Ta jakyj ty zaraz čolovik. — Porožnij lantuch ty zaraz, a ne čolovik. Tebe spočatku napchaty treba.

— A raptom? — skazav Redrik. — Chiba ne buvaje u sviti dyv?!

— Ščoś ja takych dyv vid tebe šče ne bačyla. Vypješ, može?

Redrik nerišuče pohravsia vydelkoju.

— N-ni, naepvno, — promovyv vin, pohlianuv na hodynnyk i pidvivsia. — Ja zaraz pidu. Pryhotuj meni vychidnyj kostium. Klas «A». Soročečku tam, kravatku...

Z nasolodoju liaskajučy čystymy bosymy nohamy po procholodnij pidlozi, vin projšov do komirčyny i začynyv dveri na kliamku. Potim vin odiahnuv humovyj fartuch, natiahnuv humovi rukavyci do liktiv i vziavšia vykladaty na stil te, ščo bulo v mišku. Dva «porožniaky». Korobka zi «špyl'kamy». Devjať «batarejok». Try «braslety». I odyn jakyjš obruč — tež schožyj na «braslet», ale z biloho metalu, lehšyj i diämetrom bil'syj, milimetriv na trydciať. Šistnadciať štuk «čornych bryzok» u polietylénovomu paketi. Dvi čudovo zbereženi «hubky» z kulak zavbil'sky. Try «slioty». Banka «hazova-noji hlyny». U mišku šče zalyšavsia važkyj farforovyj kontejner, retel'no zapakovanyj u sklovatu, ale Redrik ne stav joho čipaty. Vin distav sygarety i zapalyv, rozdyvliajučyš dobro, rozkladene na stoli.

Potim vin vysunuv šuchliadu, distav arkuš paperu, ohryzok olivcia i rachivnyciu. Zatysnuvšy sygaretu v kuti rota i mružačyš vid dymu, vin pysav cyfru za cyfroju, vyšykovujučy vse v try stovpčyky, a potim pidsumuvav perši dva. Sumy vyjšly solidni. Vin rozdavyv nedopalok u popil'nyčci, oberežno vidkryv korobku i vysypav «špyl'ky» na papir. V elektryčnomu svitli «špyl'ky» polyskuvaly syniavoju i til'ky zridka raptom bryzkaly čystymy spektral'nymy barvamy — žovtoju, červonoju, zelenoju. Vin uziav odnu «špyl'ku» j oberežno, ščoby ne vkolotysia, zatysnuv miž velykym ta vkazivnym pal'ciamy. Potim vin vymknuv svitlo i počekav trochy, zvykajučy do temriavy. Ale «špyl'ka» movčala. Vin vidklav

jiji v bik, namacav inšu j tež zatysnuv miž pal'ciamy. Ničoho. Vin stysnuv syl'niše, ryzykujučy v kolotysia, i «špyl'ka» zahovoryla: slabki červonuvati spalachy probihly po njí i raptom zminylycia ridšmy zelenymy. Kil'ka sekund Redrik myluvavsia cym dyvovyžnym perelyvom vohnykv, jakýj, jak vin diznavsia z «Dopovidej», mav ščo označaty, možlyvo, ščo duže važlyve, duže značne, a potim poklav «špyl'ku» okremo vid peršojo i vziav novu...

Usioho «špyliok» vyjavilosia simdesiat try, z nych hovoryly dvanadciať, inši movčaly. Naspravdi vony tež maly b rozmovliaty, ale dla cieho pal'civ bulo malo, a potribna bula speciäl'na mašyna zavbil'sky jak stil. Redrik znova zapalyv svitlo i do vže napysanych cyfr dodav šče dvi. I til'ky pislia cieho vin zvažyvsia.

Vin ustromyv obydvi ruky v mišok i, zatamuvaly podych, vydobuv i poklav na stil mjakyj zhortok. Jakýj čas vin dyvyvsia na cej zhortok, zamysleno počisujučy pidboriddia zatylliam doloni. Potim use-taky vziav oliveć, pokrutyv joho v nezhrabnych humovych pal'ciach i znova vidkynuv. Dobuv šče odnu sygaretu i, ne vidryvajučy očej vid zhortka, vykuryv jiji vsiu.

— Jakoho čorta! — skazav vin holosno, rišuče vziav zhortok i zapchav joho nazad u mišok. — I vse. I dosyť.

Vin švydko zsypav «špyl'ky» nazad u korobku i pidvivsia. Čas bulo jty. Napevno, z pivhodynky možna bulo by šče pospaty, ščob holova posvižšala, ta, z inšoho boku, značno korysniše prjty na misce raniše i podyvytysia, jak i ščo. Vin skynuv rukavyci, povisiv far-tuch i, ne vymknuvšy svitla, vyjšov z komirky.

Kostium uže buv rozkladenyj na ližku, i Redrik počav odiahatsia. Vin zavjazuvav kravatku pered dzerkalom, koly za joho spynoju tycheńko rypnuly mostyny, počuloś azartne sopinnia, i vin udavano nachmuryvsia, ščoby ne rozsmijatysia.

— U! — kryknuv raptom poriad iz nym toneńkyj holosok, i joho schopyly za nohu.

— Ach! — vyhuknuv Redrik, padajučy neprytomnym na ližko.

Mavpočka, smijučyš i povyskujučy, nehajno vyderlasia na nioho.

Po niomu tucialy, smykaly za volossia i obdavaly potokamy vsiliakych novyn. Su-sidškyj Villy vidirvav u lial'ky nohu. Na tretiomu poversi zavelosia košenia, vse bile i z če-rvonymy očyma, — mabuť, ne sluchalosia mamy i chodylo v Zonu. Na večeriu bula kaša z vareniam. Diad'ko Hutalin znov zasmoktav i buv chvoryj, vin naviť plakav. Čomu ryby ne tonuť, jakščo vony u vodi? Čomu mama vnoči ne spala? Čomu pal'civ pjať, a ruk dvi, a nis odyn?.. Redrik oberežno obijmav teplu istotu, ščo povzala po niomu, vdyvliavsa u ve-lyčežni, vsucił temni, bez bilkiv oči, prytyskavsa ščokoju do puchkoji, zarosloji zolotym šovkovystym puškom ščičky i povtoriuval:

— Mavpul'ka... Ach ty, Mavpusia... Mavpusia ty takeńka...

Potim nad vuchom rizko zaderenčav telefon. Vin prostiahnuv ruku i vziav sluchavku.

— Sluchaju.

Sluchavka movčala.

— Allo! — skazav Redrik. — Allo!

Nichto ne ozývavsa. Potim u sluchavci klacnulo, i počulysia korotki hudky. Todi Redrik pidvivsia, opustiv Mavpočku na pidlohu i, vže bil'se ne sluchajučy jiji, natiah štany i pidžak. Mavpočka torochtila ne zmovkajučy, ale vin til'ky rozhubleno vsmichavsa odnym rotom, tož narešti jomu bulo ohološeno, ščo tato jazyka prokovtnuv, zuba my zakusyv, i jomu bulo dano spokij.

Vin povernuvsia u komirčynu, sklav u portfel' te, ščo ležalo na stoli, zbihav u vannu po kastet, znova povernuvsia u komirčynu, vziav portfel' v odnu ruku, košyk z miškom — u druhu, vyjšov, retel'no zamknuv dveri komirčyny i kryknuv Huti: «Ja pišov!»

— Koly povernešsia? — zapytala Huta, vyjšovšy z kuchni. Vona vže začesalasia i pid-farbuvalasia, i na nij buv ne chalat, a domašnie plattia, joho najüliubleniše, jaskravo-synie z velykym vyrizom.

— Ja zatelefonuju, — skazav vin, dyviačyś na neji, potim pidijšov, nachylyvsia i pociluvav u vyriz.

— Ta jdy vže, — tycho skazala Huta.

— A ja? A mene? — zavereščala Mavpočka, prodyrajučyś miž nymy. Dovelosia nachylytysia šče nyžče. Huta dyvylasia na nioho neruchomymy očyma.

— Durnyci, — skazav vin. — Ne perejmajsia. Ja zatelefonuju.

Na schodovij ploščadci poverchom nyžče Redrik pobačyv ohriadnoho čolovika u smuhastij pižami, jakyj vovtuzyvsia z dvernym zamkom bilia svojich dverej. Z temnych nadr kvartyry tchnulo teploju kysliatynoju. Redrik zupynyvsia i skazav:

— Dobroho dnia.

Ohriadnyj čolovik bojazko pohlianuv na nioho čerez mohutnie pleče i ščoś burknuv.

— Vaša družyna vnoči do nas zachodyla, — skazav Redrik. — Nibyo my ščoś pylajemo. Ce jakeś neporozuminnia.

— A meni ščo do toho, — proburčav čolovik u pižami.

— Družyna včora vvečeri prala, — prodovžuvav Redrik. — Jakščo my vas poturbuvaly, prošu vybačennia.

— A ja ničoho ne kazav, — skazav čolovik u pižami. — Bud' laska...

— Nu, ja duže radyj, — skazav Redrik.

Vin spustyvsia vnyz, zajšov u garaž, postavyv košyk iz miškom u kut, kynuv na nioho stare sydinnia, ohlianuv use naostanok i vyjšov na vulyciu.

Itý bulo nedaleko — dva kvartaly do plošči, potim čerez park i šče odyn kvartal do Central'nogo prospektu. Pered «Metropo-lem», jak zavždy, blyščav nikelom i lakom riznokolirnyj strij mašyn, lakeji v malynovych kurtkach tiahnuly v pidjizd valizy, jakiś inozemnoho vyhliadu solidni liudy grupkamy po dvoje, po troje terevenyly, dymliačy sygararamy, na marmurovych schodach. Redrik vyrišv poky ne zachodyty tudy. Vin vlaštuvavsia pid tentom maleńkoho kafe na inšomu boci vulyci, poprosyv kavy j zakuryv. Za dva kroky vid nioho sydily za stolykom trijko čyniv mižnarodnoji policiji v cyvil'nomu, vony movčky i pokvapno zapravliałysia smaženymy sosyskamy po-harmontšky i pyly temne pyvo z vysokych sklianych bokaliv. Po inšyj bik, krokiv za desiať, jakyj seržant pochmuro žer smaženu kartopliu, zatysnuvšy vydelku v kulaci. Holuba kaska stojala dohory dnom na pidlozi bilia joho stil'cia, remiń z koburoju vysiv na spynci. Bil'se u kafe vidviduvačiv ne bulo. Oficiäntka, neznajoma litnia žinka, stojala ostoroń i čas vid času pozichala, delikatno prykryvajučy doloneju rozmaliovaný rot. Bula za dvadciať devjata.

Redrik pobačyv, jak iz hotel'noho pidjizdu vyjšov Ričard Nunan, žujučy na chodu j nasuvajučy na holovu mjakoho kapeliucha. Vin badioro zsypavšia po schodach — maleńkyj, tovsteňkyj, roževyj, veś takyj ščaslyvyj, laskavyj, svižovomytyj, absolutno vpevnenyj, ščo deň ne prynese jomu nijakych nepryjemnostej. Vin pomachav komuś rukoju, perekynuv zhornutuj plášč čerez prave pleče i pidijšov do svoho «pežo». «Pežo» v Dika buv tež okruhlyj, kuceńkyj, svižovomytyj i tež načebto vpevnenyj, ščo nijaki nepryjemnosti jomu ne zahrožujuť.

Prykryvšyś doloneju, Redrik dyvylasia, jak Nunan zaklopato i dilovyto vlaštovujeſsia na peredniomu sydinni za kermom, ščoś perekladaje z perednioho sydinnia na zadnie, nachyliajeſsia po ščoś, popravliaje dzerkal'ce zadnioho ohliadu. Potim «pežo» fyrknuv holubuvatym dymkom, bibiknuv na jakohoś afrykancia v burnusi i badioro vykotyvsia na vulyciu. Sudiačy z usioho, Nunan priamuval v Instytut, a otže, mav obihnuty fontan i

projichaty povz kafe. Pidvodytyś i jty bulo vže pizno, tomu Redrik til'ky zovsim zakryv oblyčia doloneju i zhorbyvsia nad svojim horniatkom. Odnak ce ne dopomohlo. «Pežo» probibikav ponad samym vuchom, zaskrypily hal'ma, i badioryj Nunaniv holos huknuv:

— E! Šuchart! Red!

Vylajavšyś pro sebe, Redrik pidviv holovu. Nunan uže jšov do nioho, na chodu prostiahajuč ruku. Nunan prvytno siajav.

— Ty ščo tut robyš u taku rań? — spytav vin pidijšovšy. — Diakuju, mamuniu, — kynuv vin oficiäntci. — Ničoho ne treba... — I znovu do Redrika: — Sto rokiv tebe ne bačyv. De propadaješ? Čym zajmaješia?

— Ta tak... — neochoče skazav Redrik. — Bil'se dribnyciamy.

Vin dyvyvsia, jak Nunan zi zvyčnoju klopitlyvistiu i gruntovnistiu vlaštovuješia na stil'ci navproti, vidsuvaje puchkymy ručkamy sklianku iz servetkamy v odyn bik, tarilku z-pid sandvičiv — v inšyj, i sluchav, jak Nunan pryzazno terevenyť.

— Vyhliad u tebe jakyjs zdochlyj — nedosypaješ, čy ščo? Ja, znaješ, ostannim časom takož zamotavsia z cijeju novoju avtomatykoju, ale spaty — ni, brate, son dla mene najperše, provalysia vona, cia avtomatyka... — Vin raptom ohledivsia. — Pardon, može, ty čekaješ koho-nebud'? Ja ne zavadýv?

— Ta ni... — mliavo skazav Redrik. — Prosto čas je, daj, hadaju, kavy choč popju.

— Nu, ja tebe nadovho ne zatrymaju, — skazav Dik i podyvyvsia na hodynnyk. — Sluchaj, Rede, oblyš ty svij dribjazok, povertajsia v Instytut. Ty ž znaješ, tam tebe u bud'-jakyj moment vižmuť. Chočeš, znovu do rosijanyna, prybuв nedavno?

Redrik pochytav holovoju.

— Ni, — skazav vin. — Druhyj Kyrylo na svit šče ne narodyvsia... Ta j nema ščo meni robyty u vašomu Instytuti. U vas tam teper use avtomatyka, roboty v Zonu chodiať, pre-miäl'ni, treba rozumity, tež roboty otrymujuť... A laborantški hroši — meni jich naviť na tiutiun ne vystačyť.

— Perestaň, use ce možna bulo by vlaštuvaty, — zaperečyv Nunan.

— A ja ne liubliu, koly dla mene vlaštovujuť, — skazav Redrik. — Zrodu ja sam vlaštovuvavšia i nadali choču sam.

— Hordyj ty stav, — promovyv Nunan z osudem.

— Ničoho ja ne hordyj. Hroši ja ne liubliu rachuvaty, ot ščo.

— Nu ščo ž, tvoja pravda, — skazav Nunan rozhubleno. Vin bajduže podyvyvsia na Redrikiv portfel' na stil'ci poriad, poter pal'cem sribnu plastynku z vygravijovanymy na njí slovjanškymy literamy. — Vse pravyl'no: hroši potribni liudyni dla toho, ščob nikoly pro nych ne dumaty... Kyrylo podaruvav? — zapytav vin, kyvajučy na portfel'.

— U spadok distavsia, — skazav Redrik. — Čoho ce tebe v «Borž-či» ne vydno ostan-nim časom?

— Prypustymo, ce tebe ne vydno, — zaperečyv Nunan. — Ja tam majže ščodnia obi-daju, tut u «Metropoli» za kožnu kotletu tak lupliať... Sluchaj, — skazav vin raptom, — a jak u tebe zaraz iz hrišmy?

— Pozyčty v mene chočeš? — zapytav Redrik.

— Ni, navpaky.

— Meni pozyčty, značyť...

— Je robota, — skazav Nunan.

— O Hospody! — skazav Redrik. — I ty tudy ž!

— A chto šče? — vidrazu perepytav Nunan.

— Ta bahato vas takych... robotodavciv.

Nunan, načebto til'ky zaraz zrozumivšy joho, rozsmijavšia:

— Ta ni, ce ne za tvojim osnovnym fachom.

— A za čyjim?

Nunan znov podyvyvysia na hodynnyk.

— Ot ščo, — skazav vin, pidvodiačyś. — Prychody siohodni u «Boržč» pid obid, hodynna na druhu. Pohovorymo.

— Na druhu ja možu ne vstyhnutý, — skazav Redrik.

— Todi vvečeri, hodynna na šostu. Zhoda?

— Pobačymo, — skazav Redrik i tež pohlianuv na hodynnyk. Bula za pjať devjata.

Nunan dav pa-pa i pokotyvsia do svoho «pežo». Redrik proviv joho očyma, pidklykav oficiäntku, poprosyv pačku «Laki strajk», rozplatyvsia i, vziavšy portfel', nekvapno pišov čerez vulyciu do hoteliu. Sonce vže dobríače prypikaló, vulycia švydko napovniuvalaš volohoju zaduchoju, i Redrik vidčuv pečinnia pid povikamy. Vin micno zamružyvysia, žalkujučy, ščo braknulo času pospaty bodaj hodynku pered važlyvoju spravoju. I tut na nioho nakotylo.

Takoho z nym šče nikoly ne buvalo poza Zonoju, ta j u Zoni traplialosia vsioho raziv dva čy try. Vin raptom nače potrapiyv do inšoho svitu. Mil'jony zapachiv razom rynuly na nioho — rizkych, solodkych, metalevych, lahidnych, nebezpečnych, tryvožnych, velyčežnych, nače budynky, krychitnych, nače pylyny, hrubych, nače kameniuky, tonkych i skladnych, nače hodynnykovi mechanizmy. Povitria zrobylosia tverdym, u niomu zjavylyisia hrani, poverchni, kuhy, nemovby prostir zapovnyvysia velyčežnymy šerechatymy kuliamy, slyžkymy piramidamy, veletenškymy koliučkymy krystalamy, i čerez use ce dovodyloš protyskatysia, jak uvi sni čerez temnu kramnyciu lachmitnyka, zacharaščenu starovynnymy potvornymy mebliamy... Ce tryvalo jakuś myť. Vin rozpliuščiv oczy, i vse znyklo. Ce buv ne inšyj svit — ce kolyšnij znajomyj svit povernuvsia do nioho inšoju, nevidomoju storonoju, storona cia vidkrylasia jomu na myť i znova zakrylasia nahluchu, perš niž vin ustyh proanalizuvaty...

Nad vuchom harknuv rozdratovanyj sygnal, Redrik pryskoryv kroky, potim pobih i zupynyvysia til'ky bilia stiny «Metropoliu». Serce hupalo šaleno, vin postavyv portfel' na asfal't, kvaplyvo rozirvav pačku sygaret, zakuryv. Vin hlyboko zatiahuvavsia, vidpočyvajučy, niby pislia bijky, i čerhovyj polismen zupynyvysia poriad i zapytav joho sturbovanou:

— Vam dopomohty, mistere?

— N-ni, — vytysnuv iz sebe Redrik i prokašliavšia. — Dušno...

— Može, provesty vas?

Redrik nachylyvsia i pidniav portfel'.

— Use, — skazav vin. — Use harazd, pryateliu. Diakuju.

Vin švydko rušyv do pidjizdu, pidniavšia schodamy i vvijšov u vestybiuł. Tut bulo procholodno, pochmuro, lunko. Treba bulo by posydity v odnomu z cych velyčežnych škirianych krisel, očuniaty, vidsapatysia, ale vin uže j bez cioho zapizniuva. Vin dozvoliv sobi til'ky dokuryty do kincia sygaretu, rozdyvliajučyś iz-pid napivopuščenych povik liudej, kotri tovklyś u vestybiuli. Kistliavyj buv uže tut jak tut — iz rozdratovanym vyhliadom porpavšia v žurnalach bilia hazetnoji stijky. Redrik žburnuv nedopalok v urnu j uvijšov u kabinu lifta.

Vin ne vstyh začynyty dveri, i razom z nym vtysnulysia: jakyjś debelyj tovstun iz astmatičnym dychanniam, dobríače naparfumlena panianka z pochmurem chlopčykom, ščo žuvav šokolad, i šyročenna stara z pohano vyholenym pidboriddiam. Redrika zatysly v kut. Vin zapliuščiv oczy, ščoby ne bačyty chlopčyka, v jakoho pidboriddiam tekla šokoladna slyna, ale lyčko bulo sviže, čyste, bez žodnoji volosynky... ne bačyty joho mamuniu, mizernyj biust jakoji prykrašalo namysto z velykych «čornych bryzok», opravlenych u

sriblo... i ne bačyty vybalušenych sklerotyčnych bilkiv tovstuna i strachitlyvych borodavok na nabriaklomu ryli staroji. Tovstun sprobuvav zakuryty, ale stara naposilasia na nioho, i ce tryvalo do pjatoho poverchu, de vona vykotylasia, i ščojno vona vykotylasia, tovstun use-taky zakuryv z takym vyhliadom, nače vin oboronyv svoji hromadianški svobody, i vidrazu počav kašliaty i zadychatysia, sypty, chrypity, po-verbliudiačomu vytiahujučy huby i štovchajučy Redrika v bik bolisno vidčepirenym liktem...

Na vošmomu poversi Redrik vyjšov i, ščoby choč trochy rozriadytysia, hučno, staranno vyholosyv:

— V dušu tvoju neholenu, kargo, stara ty liarvo, kašliukom smerdiučym, napivzdochlym v boha trachnuta, razom zi šmarkačem zaslynenym, šokoladnym...

Potim vin rušyv po mjakomu kylymu vzdovž korydoru, osiajanoho zatyšnym svitlom prychovanych lamp. Tut pachlo dorohym tiutiunom, paryžkymy parfumamy, blyskučoju natural'noju škiroju tuho nabytých hamanciv, dorohymy paniankamy po pjatsot monet za nič, masyvnymy zolotymy portsygaramy — vsijeju cijeju brydkoju plisniavovoju, ščo narosla na Zoni, pyla vid Zony, žerla, chapala, žyrila vid Zony, i na vse jij bulo napliuvaty, i osoblyvo jij bulo napliuvaty na te, ščo bude potim, koly vona nažereťsia, nachapaje vdstal', a vse, ščo bulo v Zoni, opynyťsia zzovni j osiade u sviti. Redrik bez stuku štovchnuv dveri nomera visimsot simdesiat čotyry.

Chrypatyj, sydiačy na stoli bilia vikna, čakluvav nad sygaroju. Vin buv šče v pižami, z mokrym rideňkym volossiam, utim, reteľno začesanym na prodil, chvoroblyve odutle oblyčcia bulo hladeńko vyholene.

— Aha, — promovyv vin, ne pidijmajučy oče. — Točnist' — grečnist' koroliv. Dobrydeň, mij chlopčyku!

Vin zakinčyv vidstryhaty v sygary kinčyk, uziav jiji dvoma rukamy, pidnis do vusiv i povodyv nosom uzdovž neji vzad i vpered.

— A de ž naš staryj dobryj Barbrydž? — zapytav vin i zviv oči.

Oči v nioho buly prozori, holubi, angel'ski.

Redrik postavyv portfel' na dyvan, siv i distav sygarety.

— Barbrydž ne prjde, — skazav vin.

— Staryj dobryj Barbrydž, — prokazav Chrypatyj, uziav sygaru dvoma paľciamy j oberežno pidnis jiji do rota. — U staroho Barbrydža rozladnalsia nervy...

Vin dyvyvsia na Redrika čystymy holubymy očyma i ne klipav. Vin nikoly ne klipav. Dveri pročynlysia, i v nomer protysnuvsia Kistliavyj.

— Chto buv cej čolovik, z jakym vy rozmovlialy? — zapytav vin prosto z poroha.

— A, dobrydeň, — prvytno skazav jomu Redrik, strušujučy popil na pidlohu.

Kistliavyj zapchav ruky v kyšeni, nablyzyvsia, široko perestupajučy velyčeznymy, skošenymy vseredynu stopamy, i zupynyvsia pered Redrikom.

— My ž z vamy sto raziv hovoryly, — dokirlyvo promovyv vin. — Nijakych kontaktiv pered zustriččiu. A vy ščo robyte?

— Ja — vitajusia, — skazav Redrik. — A vy?

Chrypatyj rozsmijavsia, a Kistliavyj rozdratovano skazav:

— Dobrydeň, dobrydeň... — Vin perestav sverdlyty Redrika dokirlyvym pohliadom i hrymnusia poruč na dyvan. — Ne možna tak robyty, — skazav vin. — Rozumijete? Ne možna!

— Todi pryznačajte meni pobačennia tam, de ja ne maju znajomych, — skazav Redrik.

— Chlopeć pravyj, — zauvažyv Chrypatyj. — Naš promach... To chto buv cej čolovik?

— Ce Ričard Nunan, — skazav Redrik. — Vin predstavliaje jakiś firmy, ščo postačajuť obladnannia dla Instytutu. Meškaje tut, u hoteli.

— Ot bačyš, jak prosto! — skazav Chrypatyj Koščavomu, vziav zi stolu kolosal'nu zapal'nyčku, oformlenu pid Statuju Svobody, z vahanniam podyvyvsiu na neji i postavyv nazad.

— A Barbrydž de? — zapytav Kistliavyj uže zovsim pryzazno.

— Nakryvsia Barbrydž, — skazav Redrik.

Ci dvoje švydko perezyrnulysia.

— Myr prachu joho, — skazav Chrypatyj nastoroženo. — Čy, može, vin areštovanyj?

Jakyjś čas Redrik ne vidpovidav, povil'nymy zatiažkamy dokuriujučy sygaretu. Potim vin kynuv nedopalok na pidlohu i skazav:

— Ne bijtesia, vse čysto. Vin u likarni.

— Ničoho sobi — čysto! — skazav Kistliavyj znervovano, pidchopyvsia i projšov do vikna. — V jakij likarni?

— Ne bijtesia, — povtoryv Redrik. — U jakij treba. Davajte blyžče do spravy, ja spaty choču.

— U jakij same likarni? — vže rozdratovano zapytav Kistliavyj.

— Tak ja vam i skazav, — ozvawsia Redrik. Vin uziav portfel'. — Budemo my siohodni spravoju zajmatysia čy ni?

— Budemo, budemo, mij chlopčyku, — badioro skazav Chrypatyj. Z nespodivanoju lehkistiu vin ziskočyv na pidlohu, švydko prysunuv do Redrika žurnal'nyj stolyk, odnym ruchom zmachnuv na kylym stos žurnaliv ta hazet i siv navproti, vperšy v kolina roževi volochati ruky. — Pokazujte, — skazav vin.

Redrik rozkryv portfel', vytiah spysok iz cinamy i poklav na stolyk pered Chrypatym. Chrypatyj pohlianuv i nihtem vidsunuv spysok ubik. Kistliavyj, zajšovšy jomu za spunu, vtupyvsiu u spysok čerez joho pleče.

— Ce rachunok, — skazav Redrik.

— Baču, — ozvawsia Chrypatyj. — Pokazujte, pokazujte!

— Hroši, — skazav Redrik.

— Ščo ce za «kil'ce»? — pidozrilo pocikavyvsiu Kistliavyj, tyciajučy pal'cem u spysok čerez pleče Chrypatoho.

Redrik movčav. Vin trymav rozkrytyj portfel' na kolinach i, ne vidryvajučyš, dyvyvsiu v holubi jangol'ski očka. Chrypatyj narešti osmichnuvsia.

— I za ščo ce ja vas tak liubliu, mij chlopčyku? — promurkotiv vin. — A šče kažuť, ščo liubovi z peršoho pohliadu ne buvaje! — Vin teatral'no zitchnuv. — File, druзиako, jak u nych tut vyslovliujuťsia? Vidvaž jomu kapusty, vidslyń zeleneńkych... i daj meni narešti sirnyka! Ty ž bačyš... — I vin potrusyv sygaroju, vse šče zatysnutoju u dvoch pal'ciach.

Kistliavyj Fil proburčav ščoś nerozbirlyve, kynuv jomu sirnykovu pačku, a sam vyjšov do susidnioji kimnaty čerez dveri, zasloneni portjeroju. Bulo čutno, jak vin z kymoś tam rozmovliaje, rozdratovano i nerozbirlyvo, ščoś pro kota v mišku, a Chrypatyj, rozkuriujučy narešti svoju sygaru, vse rozhliadav Redrika vprytul iz zastyhloju usmiškoju na tonkych blidych hubach i niby rozmirkovuvav pro ščoś, a Redrik, poklavšy pidboriddia na portfel', tež dyvyvsiu jomu v oblyčia i tež namahavšia ne klipaty, choča poviky peklo jak vohnem i na oči nabihaly sliozy. Potim Kistliavyj povernuvsia, kynuv na stolyk dvi obanderoleni pačky banknot i, naduvšyš, siv bilia Redrika. Redrik liňkuvato potiahnuvsia za hrošyma, ale Chrypatyj žestom zupynyv joho, obder iz pačok banderoli i pchnuv ci banderoli sobi do kyšeni.

— Teper prošu, — skazav vin.

Redrik uziav hroši i, ne rachujučy, porozpychav pačky po vnutrišnich kyšeniaci pidžaka. Potim vin uziavsia vykladaty chabar. Vin robyv ce povil'no, dajučy možlyvist' jim obom rozdyvytysia i zviruty zi spyskom kožnyj predmet zokrema. V kimnati bulo tycho, til'ky važko dychav Chrypatyj, i šče z-za port'jery dolynalo slabke dzeňkannia — nabyto ložečky ob kraj sklianky.

Koly Redrik narešti zakryv portfel' i klacnuv zamkamy, Chrypatyj pidniav na nioho pohliad i zapytav:

— Nu, a jak stosočno holovnoho?

— Nijak, — vidpoviv Redrik. Vin pomovčav i dodav: — Poky ščo.

— Meni podobajeťsia oce «poky ščo», — laskavo skazav Chrypatyj. — A tobi, File?

— Mudrujete, Šucharte, — skazav nevdovolenou Kistliavyj Fil. — A čoho temnyty, pytajet'sia?

— Speciäl'nisť taká: temni spravy, — skazav Red. — Važka u nas iz vamy speciäl'nisť.

— Nu dobre, — skazav Chrypatyj. — A de fotoaparat?

— O, čort! — prohovoryv Redrik. Vin poter pal'ciamy ščoku, vidčuvajúčy, jak krov prlyvaje jomu do oblyččia. — Vynuvatyj, — skazav vin. — Heť zabuv.

— Tam? — zapytav Chrypatyj, robliačy nevyznačenyj ruch sygaroju.

— Ne pamjataju... Napevno, tam... — Redrik zapliuščiv oči j vidkynuvsia na spynku dyvana. — Ni. Heť ne pamjataju.

— Škoda, — skazav Chrypatyj. — Ale vy, prynajmni, choč bačyly ciu štuku?

— Taž ni, — z dosadoju skazav Redrik. — U tomu-to vsia sprava. My ž ne dijšly do kauperiv. Barbrydž vliapavšia u «cholodeč», i meni dovelosia vidražu ž povertaty holobli... Vže možete buty pevni, jakby ja jiji pobačyv, ja b ne zabuv...

— Sluchaj, Chju, pohliań! — pereliakanym šepotom promovyv raptom Kistliavyj. — Ščo ce, ha?

Vin sydiv, napruženo vytiahnuvšy pered soboju vkazivnyj paleč pravoji ruky. Navkolo pal'cia krutyvsia toj samyj bilyj metalevyj obruč, i Kistliavyj dyvyvsia na cej obruč, vytriščivšy oči.

— Vin ne zupyniajet'sia! — holosno skazav Kistliavyj, perevodiačy kruhli oči z obruča na Chrypatoho i nazad.

— Ščo označaje — ne zupyniajet'sia? — oberežno zapytav Chrypatyj i trochy vidsunuvsia.

— Ja nadiah joho na paleč i krutnuv razočok — prosto tak... I vin uže cilu chvylynu ne zupyniajet'sia!

Kistliavyj raptom pidskočyv i, trymajučy vytiahnutoho pal'cia pered soboju, pobih za port'jeru. Obruč, sribliasto poblyskujučy, rozmireno krutyvsia pered nym, nače propeler litaka.

— Ščo ce vy nam prynesly? — zapytav Chrypatyj.

— Čort joho znaje! — skazav Redrik. — Ja j ne znav... Znav by — zder by bil'se.

Chrypatyj jakyjš čas dyvyvsia na nioho, potim pidvivšia i tež znyk za port'jeroju. Tam vidražu zabubonily holosy. Redrik vytiah sygaretu, zakuryv, pidibrav z pidlohy jakyjš žurnal i vziavsia joho neuvažno hortaty. U žurnali bulo povnisińko micnozadých krasuń, ale čomuś zaraz bulo hydko dyvytysia na nych. Redrik požburyv žurnal heť i ponyšporyv očyma po nomeru, šukajučy čohoś vypyty. Potim vin vydobuv iz vnutrišnioji kyšenii pačku i pererachuvav papirci. Vse bulo pravyl'no, ale, ščoby ne zasnuty, vin pererachuvav i druhu pačku. Koly vin chovav jiji v kyšeniu, povernuvsia Chrypatyj.

— Vam ščastyť, mij chlopčyku, — oholosyv vin, znova vsidajučyš navproty Redrika.

— Znajete, ščo take *perpetuum mobile*⁴?

— Ni, — skazav Redrik. — U nas cioho ne prochodyly.

— I ne treba, — skazav Chrypatyj.

Vin vytiah šče odnu pačku banknot.

— Ce cina peršoho prymirnyka, — promovyv vin, obdyrajučy z pačky banderol'. — Za kožnyj novyj ekzempliar cioho vašoho «kil'cia» vy budeste otrymuватy po dvi takych pačky. Zapamjataly, mij chlopčyku? Po dvi. Ale za umovy, ščo, krim nas iz vamy, nichto pro ci kil'cia nikoly ničoho ne diznajeťsia. Domovylyisia?

Redrik movčky zapchnuv pačku do kyšeni i pidvivsia.

— Ja pišov, — skazav vin. — Koly i de nastupnoho razu?

Chrypatyj takož pidvivsia.

— Vam zatelefonujuť, — skazav vin. — Čekajte dzvinka ščopjatnyci z devjatoji do devjatoji trydciať ranku. Vam peredaduť prvyit vid Fila i Chju ta pryznačať pobačennia.

Redrik kyvnuv i rušyv do dverej. Chrypatyj pišov za nym, poklavšy ruku jomu na pleče.

— Ja chotiv by, ščob vy zrozumily, — prodovžuvav vin. — Use ce dobre, duže mylo i tak dali, a «kil'ce» — tak ce prosto čudovo, ale peredusim nam potribni dvi reči: fotografiji ta povnyj kontejner. Poverniť nam naš fotoaparat, ale z vidzniatoju plivkoju, i naš farforovyj kontejner, ale ne porožnij, a povnyj, i vam bil'se nikoly ne dovedeťsia chodyty v Zonu...

Redrik, voruchnuvšy plečem, skynuv joho ruku, vidimknuv dveri i vyjšov. Vin, ne obertajučyś, krokuvav po mjakomu kylymu i veš čas vidčuvav u sebe na potylyci holubyj jangol'skyj neporušnyj pohliad. Vin ne stav čekaty lifta i spustysia z vošmoho poverchu pišky.

Vyjšovšy z «Metropoliu», vin uziav taxi j pojichav na inšyj kineć mista. Vodij trapyvia neznajomyj, z novačkiv, nosatyj prýščavyj chlopčyško, odyn iz tych, chto valom su nuv u Harmont ostannimy rokamy v pošukach karkolomnych pryhod, nezličennych batatstv, vsesvitnioji slavy, jakojiś osoblyvoji religiji, sunuly valom, ta tak i poosidaly vodi-jamy taxi, oficiäntamy, budivel'nymy robitnykamy, vykydalamy u bordeliach — žadibni, beztalanni, zamučeni nevyraznymy bažanniamy, vsim na sviti nevdovoleni, strašenno rozčarovani i perekonani, ščo tut jich znova obduryly. Polovyna z nych, potyniavšyś misiać-druhyj, iz proklionamy vertalasia po domivkach, roznosiačy velyke svoje rozčaruvan-nia čy ne v usi krajiny svitu, ličeni odynyci stavaly stalkeramy i švydko hynuly, tak i ne vstyhnuvšy ni v čomu rozibratysia, i posmertno peretvoriuvalyś na legendarnych herojiv, dejakym vdavalosia postupyty v Instytut, najtiamovytišym i najgramotnišym iz nych, pryd-atnym bodaj na posadu preparatora, a rešta ponastvoriuvaly polityčnych partij, religij-nych sekt, jakýchoś hurtkiv vzajemodopomohy, ciliemy večoramys prosydžuvala u kabaciu-rach, bylasia čerez rozbižnosti u pohliadach, čerez divok i prosto tak, na pjanu holovu. Čas vid času vony vlaštovuvaly procesiji z jakymyś petycijamy, jakiś demonstraciji protestu, jakiś strajky — sydiači, stojači ta naviť ležači, — zovsim doveły do skazu mišku policiju, komendaturu ta starožyliv, ale čym dali, tym bil'se zaspokojuvalysia, zmyrialysia j dedali menše cikavylisia, dlia čoho vony tut.

Vid prýščavoho vodija za verstu tchnulo pereharom, oči v nioho buly červoni, jak u

⁴ **Perpetuum mobile** (iz lat. «perpetuum mobile» — «vično ruchome») — te same, ščo vičnyj dvyhun. Ce dvyhun, zdatnyj zdjjsniuvaty robotu bez zatrat palyva čy inšych energetičnych resursiv. Zhidno iz zakonom zberežennia energiji, vši sproby stvoryty takyj dvyhun pryrečeni na proval.

krolyka, ale vin buv strašenno zbudženyj i z chodu vziavšia rozpovidaty Redriku, jak sio-hodni vranci na jichniu vulyciu zajavyvsia nebižčyk iz cvyntaria. Pryjšov, značyť, do svoho domu, a dim otoj uže bahato rokiv zabytyj, usi zvidty povyjiždžaly — i vdova joho, stara, i dočka z čolovikom, i onuky. A sam vin, susidy kažuť, pomer rokiv trydciaľ tomu, šče do Vizytu, a teper ot — prvyvit! — prypchavsia. Pochodyv-pochodyv dovkola domu, poškrib-sia, potim vsivsia bilia parkana i sydyl. Liudu nabihlo — z usioho kvartalu, dyvlaťsia, a pidijty, zvyčajno, bojaťsia. Potim chtoś zdohadavsia: vylamaly dveri v joho domi, vidkryly, značyť, jomu vchid. I ščo vy dumajete? Vstav i vvijšov, i dveri za soboju prycynyv. Meni na robotu treba bulo bihyt, ne znaju, čym tam dilo zakinčylosia, znaju til'ky, ščo zibralysia v Instytut telefonuvaty, ščob zabraly joho vid nas do čortovovoji mamy. Znajete, ščo kažuť? Kažuť, komendatura hotuje nakaz, ščob cych nebižčykv, jakščo rodyči v nych vyjichaly, posylaly do nych, na nove misce prožyvannia. Oto vže radosti v rodyčiv bude! A vže smer-dyť vid nioho... nu, na te vin i pokijnyk...

— Stop, — skazav Redrik. — Zupyny otut.

Vin ponyšporyv u kyšeni. Dribných hrošej ne znajšlosia, doveloś rozminiaty novu banknotu. Potim vin postojav bilia vorit, počekav, poky taxi pojide. Kotedžyk u Stervjat-nyka buv nepohanyj: dva poverchy, zasklenyj fligel' z bil'jardnoju, dohlianutyj sadok, oranžereja, bila al'tanka sered jabluń. I navkolo vsioho cioho vizerunčasta zalizna rešitka, pofarbovana svitlo-zelenoju maslanoju farboju. Redrik kil'ka raziv natysnuv knopku dzvinka, chvirtka z lehkym rypom vidčynylasia, i Redrik povil'no rušyv po piščanij dorižci, obsadženij trojandovymy kuščamy, a na hanku kotedžu vže stojav Chovrach — skriučenyj, čorno-bagrianyj, veś azartno tremtiačy vid bažannia dohodyty. V neterpinni vin pover-nuvsia bokom, spustiy zi schidcia, sudomno namacujučy oporu, odnu nohu, stverdyvsia, počav tiahy do nyžnioho schidcia druhi nohu j odnočasno vse smykav, smykav u bik Re-drika zdorovoju rukoju: zaraz, movliav, zaraz...

— Ahov, Rudyj! — poklykav iz sadu žinočyj holos.

Redrik povernuv holovu i pobačyv sered zeleni bilia biloho ažurnoho dachu al'tanky holi smahliavi pleči, jaskravo-červonyj rot, vital'nyj pomach ruky. Vin kyvnuv Chovrachovi, zbočyv z dorižky i naprolom čerez trojandovi kušči, po mjakij zelenij travi rušyv do al'tanky.

Na haliavi buv rozstelenyj velyčeznyj červonyj mat, a na mati sydila z kelychom u ruci Dina Barbrydž u majže nevydymomu kupaľnomu kostiumi, nepodalik valialasia knyžka u strokatij paliturci, i poriad, u tini pid kuščem, stojalo blyskuče viderce z liodom, iz jakoho styrčala vužka dovha šyjka pliašky.

— Zdorov, Rudyj! — skazala Dina Barbrydž, robliačy vital'nyj ruch kelychom. — A de ž tatuńio? Nevže znovu zasypavšia?

Redrik pidijšov i, zavívšy ruky z portfelem za spunu, zupynyvsia, dyvlačyś na neji zverchu vnyz. Tak, ditej sobi Stervjatnyk v kohoś u Zoni vyprosyv nivroku. Vsia vona bula oxamytova, rozkišno-tilysta, žodnoji vady, žodnoji zajvoji skladky — pivtorasta funtiv⁵ dvadciatyričnoji lasoji ploti, ta šče smarahdovi oči, ščo siajaly zseredyne ta šče velykyj volohyj rot i rivni bili zuby, ta šče nedbalo kynuti na odne pleče čorni kosy, ščo vyblyskuvaly pid soncem, a sonce tak i pochodžalo po nj, perechodiačy iz plečej na žyvit i na stehna, zalyšajučy tini miž majže holomy hrud'my. Vin stojav nad neju i vidverto rozhliadav jiji, a vona dyvylasia na nioho znyzu vhoru, z rozuminniam usmichajučyś, a potim pidnesla ke-lych do hub i zrobila kil'ka kovtkiv.

⁵ Funt — u krajinach z anglijskoju systemoju mir dorivniuje 453,6 h.

— Chočeš? — skazala vona, oblyzujučy huby, i, začekavšy rivno stil'ky, ščoby dvoznačnišť dijšla do nioho, prostiahla jomu kelych.

Vin vidvernuvsia, pošukav očyma i, znajšovšy v tini šezlong, usivsia i vyprostav nohy.

— Barbrydž u likarni, — skazav vin. — Nohy jomu vidrižuť.

Tak samo usmichajučýs, vona dyvylasia na nioho odnym okom, druhe prychovuvala husta chvylia volossia, ščo vpala na pleče, til'ky usmiška jiji zrobylaś neruchomoju — cukrový vyškir na smahliavomu oblyčči. Potim vona mašynal'no pochytala kelychom, ne-nače prysluchajučýs do dzeňkannia kryžynok ob stinky, i zapytala:

— Obydvi nohy?

— Obydvi. Može, do kolin, a može, j vyšče.

Vona postavyla kelych i vidvela z oblyččia volossia. Vona bil'se ne usmichalaś.

— Škoda, — promovyla vona. — A ty, značyť...

Same jij, Dini Barbrydž, vin mihi by dokladno rozpovisty, jak use ce stalosia i jak use ce bulo. Napewno, vin mihi by jij rozpovisty naviť, jak povertavsia do mašyny, trymajučy napohotovi kastet, i jak Barbrydž prosyv — ne za sebe prosyv naviť, za ditej, za neji ta za Arči, i obiciav Zolotu Kuli. Ale vin ne rozpoviv. Vin movčky poliz za pazuchu, vytiah pačku asygnacij i kynuv jiji na červonyj mat, prosto do dovhých holých nih Diny. Banknoty rozletilijsia rajdužnym vijalom. Dina rozhubleno vziala kil'ka štuk i počala jich rozhliadaty, nače bačyla vperše, ale ne duže nymy cikavylasia.

— Ostannij zarobitok, značyť, — promovyla vona.

Redrik perehnuvsia z šezlonga, dotiahnuvsia do vidercia i, vytiahnuvšy pliašku, pohlianuv na jarlyk. Po temnomu sklu stikala voda, i Redrik vidliv pliašku vbik, ščob ne kapalo na štany. Vin ne liubyv dorohoho viski, ale zaraz možna bulo by siorbnuty j cieho. I vin už namiryvsia siorbnuty prosto z šyjky, ale joho zupynyly nerozbirlyvi protestujuči zvuky za spynoju. Vin ozyrnuvsia i pobačyv, ščo čerez haliavynu, bolisno perestavliajučy kryvi nohy, šcosyly pospišaje Chovrach, trymajučy pered soboju v oboch rukach vysokyj kelych iz prozoroju sumiššiu. Vid zavziattia pit hradom kotyvsia po joho čorno-bagrianomu oblyččiu, nalyti krovju oči zovsim vylizly z orbit, i pobačyvšy, ščo Redrik dyvyťsia na nioho, vin ledve ne z vidčajem prostiahnuv pered soboju kelycha i znova čy to zamuhykav, čy to zaskavuliv, šyroko i bezsylo rozziavliajučy bezzuboho rota.

— Čekaju, čekaju, — skazav jomu Redrik i poklav pliašku nazad U lid.

Chovrach prýskandybav narešti, podav Redrikovi kelycha i z bojazkoju famil'jarnistiu popleskav joho po pleču klešniastoju rukoju.

— Diakuju, Dixone, — serjozno skazav Redrik. — Ce jakraz te, čoho meni zaraz brakuvalo. Ty, jak zavždy, na vysoti, Dixone.

I poky Chovrach zbenteženo i radisno kyvav holovoju i konvul'syvno byv sebe zdorovoju rukoju po stehnu, Redrik uročysto pidniav kelych, kyvnuv jomu i za odyn duch vidpyv polovynu. Potim vin podyvyvsia na Dinu.

— Chočeš? — skazav vin, pokazujučy jij kelych.

Vona ne vidpovila. Vona skladala asygnaciju napolovynu, i šče raz napolovynu, i šče raz napolovynu.

— Oblyš, — skazav vin. — Ne propadete. U tvoho tatusia...

Vona perervalo joho:

— A ty joho, značyť, tarabanyv, — skazala vona. Vona joho ne pytala, vona stverdžuvala. — Per joho, dureń, čerez usiu Zonu, kretyn rudyj, per na chrebtí ciu svolotu, slyńko, taku nahodu vtratyy...

Vin dyvyvsia na neji, zabuvšy pro kelych, a vona pidvelasia, pidijšla, stupajučy bosoniž po rozkydanych banknotach, i zupynylasia pered nym, uperšy stysnuti kulaky u

hladeńki boky, zahorodyvšy vid nioho veś svit svojim čudovym tilom, ščo pachlo parfumamy ta solodkym potom.

— Otak vin usich vas, idiötykiv, navkruh pal'cia... Po kistkach vašych, po vašych ma-
kitrach bezmozkych... Stryvaj, stryvaj, vin šče na kosturach po vašych čerepočkach chody-
tyme, vin vam šče pokaže bratšku liubov i myloserdia! — Vona vže majže kryčala. — Zo-
lotu Kuliu, napevno, tobi obiciav, tak? Kartu, pastky, tak? Jolop! Kretyn! Po mordi tvojj
riabij baču, ščo obiciav... Stryvaj, vin tobi šče dasť kartu, upokij, Hospody, durnu dušu ru-
doho durnia Redrika Šucharta...

Todi Redrik nekvapno pidvivsia i z rozmachu zalipyv jij liapasa, i vona zmovkla na
pivslovi, opustylasia, jak pidrubana, na travu i schovala oblyččia v doloniach.

— Dureń... rudyj... — nerozbirlyvo prohovoryla vona. — Taku nahodu vtratyv... Taku
nahodu...

Redrik, dyvlačyś na neji zverchu vnyz, dopyv kelych i, ne obertajučyś, tyčnuv joho
Chovrachu. Hovoryty tut ne bulo bil'se pro ščo. Harnych ditočok vymolyv sobi Stervjetnyk
Barbrydž u Zoni. Liubliačych i šanoblyvych.

Vin vyjšov na vulyciu, pijmav taxi i nakazav jichaty u «Boržč». Treba bulo zakinču-
vaty vsi ci spravy, spaty chotilosia nesterpno, pered očyma vse plynlo, i vin taky zasnuv,
navalyvšyś na portfel' usim tilom, i prokynuvsia, tiľky koly šofer potermosyv joho za pleče.

— Pryjichaly, mistere.

— De ce my? — promovyv vin, sprosonnia ozyrajučyś. — Ja ž tobi veliv u bank...

— Až nijak, mistere, — vyškirysvia šofer. — Velily u «Boržč». Ot vam i «Boržč».

— Dobre, — proburčav Redrik. — Prysnylosia ščoś...

Vin rozplatyvsia i vyliz, važko perebyrajučy zanimilomy nohamy. Asfal't uže rozpiksia
pid soncem, stalo duže spekotno. Redrik vidčuv, ščo vin veś mokryj, u roti bulo hydko, oči
sliozylysia. Perš niž uvijty, vin ohledivsia. Vulycia pered «Boržčem», jak i zavždy o cij ho-
dyni, bula bezliudnoju. Zabihajlivky navproti šče ne vidkryvalysia, ta j sam «Boržč» buv,
vlasne, začynenyj, ale Ernest uže buv na postu — protyrav bokaly, pochmuro pozyrajučy
z-za stijky na jakychoś trioch čmyriv, ščo žluktyly pyvo za kutovym stolykom. Z rešty stoly-
kiv šče ne buly zniati perevernuti stil'ci, neznajomyj nef u bilij kurtci nadrajuvav pidlohu
švabroju, i šče odyn nehr mordochavsia z jaščykamy pyva za spynoju v Ernesta. Redrik
pidijskov do stijky, poklav na stiku portfel' i prvytavšia. Ernest proburčav u vidpovid' ščoś
nepryvitne.

— Pyva nalyj, — skazav Redrik i sudomno pozichnuv.

Ernest hrymnuv na stiku porožniu kružku, vychopyv iz cholodyl'nyka pliašku, vid-
korkuvav jiji i nachylyv nad kružkoju. Redrik, prykryvajučy rota doloneju, vytriščyvsia na
joho ruku. Ruka tremtila. Šýjka pliašky kil'ka raziv dzeňknulo ob kraj kružky. Redrik
pohlianuv Ernestu v oblyččia. Važki Ernestovi poviky buly opuščeni, maleńkyj rot vy-
kryvlenyj, tovsti ščoky obvysly. Nehr šarkav švabroju pid samymy nohamy v Redrika,
čmyri v kuti azartno i zlisno sperečalysia pro bihy, nehr, ščo sovav jaščyky, štovchnuv Er-
nesta zadom tak, ščo toj chytnuvsia. Nehr počav burmotity vybačennia. Ernest zdavlennym
holosom sptytav:

— Prynis?

— Ščo — prynis? — Redrik ozyrnuvsia čerez pleče.

Odyn iz čmyriv liňkuvato pidvivsia z-za stolyka, pišov do vychodu i zupynyvsia v dve-
riach, rozkuriujučy sygaretu.

— Chodim pohovorymo, — skazav Ernest.

Nehr zi švabroju teper tež stojav miž Redrikom i dveryma. Zdorovenneyj takyj nehr,
jak Hutalin, ale vdviči šyršyj.

— Chodimo, — skazav Redrik i vziav portfel'. Snu v nioho vže i blyžko ne bulo.

Vin zajšov za stíiku i protysnuvsia mymo nehra z pyvnymy jaščykamy. Nef pryščemyv, mabuť, sobi paľcia — oblyzuval nihtia, spidloba rozdyvliajučýs Redrika. Tak samo micno skrojenyj nehr, z prolamlenym nosom i rozpliuščenymy vuchamy. Ernest projšov do zadnioji kimnaty, i Redrik podavsia za nym, bo teper uže vsi troje čmyriv stojaly bilia vychodu, a nehr zi švabroju opynyvsia pered kulisamy, ščo vely do skladu.

U zadnij kimnati Ernest vidstupyv ubik i, zhorbyvšyś, siv na stileć bilia stiny, a z-za stolu pidvivsia kapitan Kvoterblad, žovtyj i skorbotnyj, a zvidkyś zliva vysunuvsia velyče-znyj ooniveć⁶ u nasunutij na oči kasci, švydko vziav Redrika za boky i proviv velyče-znymy doloniamy po joho kyšeniach. Bilia pravoji bokovoji kyšeni vin zatrymavšia, vydobuv ka-stet i leheńko pidštovchnuv Redrika do kapitana. Redrik pidijšov do stolu i postavyv pered Kvoterbladom portfel'.

— Ščo ž ty, zarazo! — skazav vin Ernestu.

Ernest ponuro ruchnuv brovamy i znyzav odnym plečem. Use bulo zrozumilo. V dve-riach uže stojaly, usmichajučýs, obydva nehry, i biľše dverej ne bulo, a vikno bulo začy-nene j, okrim toho, zahorodžene znadvoru solidnymy gratamy.

Kapitan Kvoterblad, z vidrazuju kryvliačy oblyčcia, oboma rukamy ryvsia u portfeli, vykładajučy na stil: «porožniaky» mali — dvi štuki; «batarejky» — devjať štuk; «čorni bryzky» riznych rozmiriv — šistnadciať štuk u polietylénovomu paketi; «hubky» čudovo zberezieni — dvi štuki; «hazovanoji hlyny» — odna banka...

— V kyšeniach je ščo-nebud'? — tycho promovyv kapitan Kvoterblad. — Vykl-a-dajte...

— Hady, — skazav Redrik. — Zar-razy.

Vin sunuv ruku za pazuchu i žburnuv na stil pačku banknot. Banknoty poletily na vsi boky.

— Oho! — promovyv kapitan Kvoterblad. — Šče?

— Žaby smerdiuci! — zakryčav Redrik, vychopyv z kyšeni druhu pačku i z rozmachu žburnuv jiji sobi pid nohy. — Žerit! Podavišia!

— Duže cikavo, — promovyv kapitan Kvoterblad spokijno. — A teper pidbery vse ce.

— Red'ku v oko! — skazav jomu Redrik, zakladajučy ruky za spynu. — Choluji tvoji pidberuť. Sam pidbereš!

— Pidbery hroši, stalkere, — ne pidvyščujučy holosu, skazav kapitan Kvoterblad, upyrajučýs kulakamy v stil i veś nachyliajučýs upered.

Kil'ka sekund vony movčky dyvylysia odyn odnomu v oči, potim Redrik, burmočučy prokliony, opustysvia navpočipky i znechotia zachodyvsia pidbyraty hroši. Nehry za spy-noju zachychotily, a ooniveć zlovtišno fyrknuv.

— Ne fyrkaj, ty! — skazav jomu Redrik. — Šmarklia vyletyť!

Vin povzav uže na kolinach, zbyrajučy papirci po odnomu, dedali blyžče pidby-rajučýs do temnoho midnoho kil'cia, ščo myrno ležalo v zaroslij hriaziukoju vyjimci v par-keci, povertajučýs tak, ščob bulo zručno, vin vykrykuval i vykrykuval brudni prokliony, vsi, jaki mih pryahadaty, i šče ti, kotri vyhaduvav na chodu, a koly nastala myť, vin zamovk, napružyvsia, schopyvsia za kil'ce, ščosyly rvonuv joho vhoru, i vidčynena kryška liuka šče ne vstyhl vdarytysia ob pidlohu, a vin vže pirnuv unyz holovoju, vytiahnuvšy napruženi ruky, v syru chlodnu piťmu pyvnyci.

Vin upav na ruky, perekotyvsia čerez holovu, pidskočyv i, zihnuvšyś, kynuvsia,

⁶ Ooniveć — soldat vijsk OON — organizacji objednanych nacij.

ničoho ne bačačy, pokladajučý til'ky na pamjať i na udaču, u vužkyj prochid miž štabeliamy jaščykiv, na chodu šarpajučy, rozhojdujučy ci šabeli i čujučy, jak vony z dzeňkaniam i hurkotom valiaťsia u prochid pozadu nioho, slyžkajučýs, vybih nahoru po nevydymych schodach, usim tilom vybyv obbyti ržavoju bliachoju dveri j opynyvsia v Ernestovomu garaži. Vin veś trusyvsia i važko dychav, pered očyma plynly kryvavi pliamy, serce važkymy bolisnymy poštovchamy bylo v same horlo, ale vin ne zupynyvsia naviť na sekundu. Vin vidrazu metnuvsia v dal'nij kut i, obdyrajučy ruky, vziavsia rozkydaty kupu motlochu, pid jakoju u stini garaža bulo vylamano kil'ka došok. Potim vin lih na žyvit i propovz čerez ciu dirku, čujučy, jak z triskotom rveťsia ščoš u joho pidžaku, i vže u dvori, vužkomu, nače kolodiaž, prysiv miž smittievemy kontejneramy, stiahnuv pidžak, zirvav i ky-nuv halstuk, švydko ohlediv sebe, obtripav štany, vyprostavšia i, probihšy čerez dvir, pir-nuv u vužkyj smerdiučyj tunel', ščo viv do susidnioho takoho samoho dvoru. Na bihu vin prysluchavsia, ale vyttia patrul'nych syren poky ščo ne bulo čuty, i vin pobih šče švydše, rozhaniajučy pereliakanu ditlašniu, pirnajučy pid rozvišenu bilyznu, prolizajučy v dirky u zohnylych parkanach, namahajučýs jakomoha švydše vybratysia z cieho kvartalu, poky kapitan Kvoterblad ne vstyh vyklykatty otočennia. Vin čudovo znav ci miscia. V usich cych dvorach, u pidvalach, u zanedbanych pral'niach, u vuhiľ'nych skladach vin hravšia šče chlopčyškom, usiudy tut u nioho buly znajomi i naviť druzi, i za iných obstavyn jomu ničoho ne vartovalo by zachovatysia tut i vidsydžuvatysia choč cilyj tyždeň, ale ne dla cieho vin zdjysnyv «zuchvalu vteču z-pid areštu» — z-pid nosa v kapitana Kvoterblada, vidrazu ž zarobyvšy sobi zajvych dvanadciať misiaciv.

Jomu dobriače poščastylo. Po Siomij vulyci, rozmachujučy durnuvatymy transparantamy, horlaniačy i zdijmajučy pyliuku, sunula procesija jakojiš ligy — duš dvisti dovhovolosych jolopiv i stryženych durep, takych samych roztripanych i neochajnych, jak i vin sam, i naviť hirše, nenače vsi vony tak samo ščojno prodyralysia križ lazy u parkanach, perekydaly na sebe baky zi smittiam, ta na dodaču šče pered tym provely bujnu ničeńku na vuhiľ'nomu skladi. Vin vychopyvsia iz pidvorittia, z chodu vrizavšia u ciu jurmu i nav-skis, štovchajučýs, nastupajučy na nohy, distajučy po vuchu i dajučy zdači, prodersia na inšyj bik vulyci i znova pirnuv u pidvorittia — jakraz toji myti, koly poperedu prolunalo znajome ohydne vyttia patrul'nych mašyn, i procesija zupynylasia, styskajučýs harmoškoju. Ale teper vin buv uže v inšomu kvartali, i kapitan Kvoterblad ne mih znaty, v jakomu same.

Vin vyjšov na svij garaž iz boku skladu radiötovariv, i jomu dovelosia pročekaty jakyjš čas, poky robitnyky zavantažuvaly avtokar velyčeznymy kartonnymy korobkamy z televizoram. Vin vlaštuvaſia u chyrliaſych kuſčach buzku pered hluchoj stinoju susidnioho budynku, trochy vidsapavšia i vykuryv sygaretu. Vin žadibno kuryv, prysivšy navpočipky, prytulyvšy spynoju do tverdoji štukaturky brandmauera⁷, čas vid času prykladajučy ruku do ščoky, aby vhamuvaty nervove ſipannia, i dumav, dumav, dumav, a koly avtokar z robočymy, hudiačy, pokotyv u pidvorittia, vin zasmijavšia i neholosno skazav jomu vſlid: «Diakuju vam, chlopci, zatrymaly durnia... daly podumaty». Z cijeji myti vin počav dijaty švydko, ale bez pospichu, sprytno, produmano, nenače praciuval u Zoni.

Vin probravšia u svij garaž čerez potajnyj laz, bezšumno prybrav stare sydinnia, zapchav ruku v košyk, oberežno distav z miška zhortok i prylaſtuvaſioho za pazuchoj. Pislia cieho vin zniav iz cviacha staru potertu škirianku, znajšov u kuti zasmaľciovane kepi j oboma rukamy natiahnuv joho nyžko na čolo. Križ špary vorit u napivtemriavu garaža padaly

⁷ **Brandmauer** — hlucha stina z vohnetryvkoho materiálu, jaka rozdiliaje dva budynky abo provedena vſeredyni odnoho velykoho budynku z protypožeňnoju metou.

vužki smuhy soniačnoho svitla, povni lyskučych porošynok, u dvori veselo j azartno vyščaly ditlachy, i, vže zbyrajučyš ity, vin raptom upiznav holos doňky. Todi vin prytulyvsia okom do najšyršojo šparyny i jakyjš čas dyvyvysia, jak Mavpočka, rozmachujučy dvoma povitrianymy kul'kamy, bihaje dovkola novoji hojdalky, a try baby-susidky z vjazanniam na kolinach sydiať poriad na lavočci i dyviaťsia na neji, nepryjazno stulyvšy huby. Obminiujuťsia svojimy paršyvymy dumkamy, stari peňky. A ditlachy — ničoho, hrajuťsia z neju jak ni v čomu ne buvalo, ne darma ž vin do nych pidleščuvavsia jak umiv — i hirku derevjanu zrobyv dlia nych, i liaľkovyj budynočok, i hojdalku... I lavočku ciu, na jakij rozsilsia stari potoroči, tež vin zrobyv. Nu harazd, skazav vin samymy hubamy, vidirvavsia vid špary, vostannie ohlianuv garaž i pirnuv u laz.

Na pivdeno-zachidnij okolyci mista, bilia zanedbanoji benzokolonky, ščo naprykinci Hirnyčkoji vulyci, bula budka telefona-avtomata. Bozna-chto teper tut neju korystuvavsia — navkolo buly sami zakynuti budynky, a dali na pivdeň rozsteliavšia neozoryj pustyr kolyšnioho miškoho zvalyšča. Redrik siv u tini budky prosto na zemliu i zastromyv ruku v ščilinu pid budkoju. Vin namacav zapyliuženyj proolijenyj papir i rukivja pistoleta, zahornutoho u cej papir, ocynkovana korobka z patronamy tež bula na misci, i mišečok z «brasletamy», i staryj hamaneč iz pidroblenymy dokumentamy — z tajnykom use bulo harazd. Todi vin zniav iz sebe škirianku ta kepi i poliz za pazuchu. Chvylynu deš vin sydiv, zvažujučy na doloni farforovyj balončyk z nezdolannoju i nemynučoju smertiu vseredyni. I tut vin vidčuv, jak jomu znovu zasipalo ščoku.

— Šucharte, — proburmotiv vin, ne čujučy vlasnoho holosu. — Ščo ž ty, zarazo, robyš? Padlo ty, vony ž cijeju štukoju vsich nas peredušať... — Vin prytys paľciamy sipliyu ščoku, ale ce ne dopomohlo. — Hady, — skazav vin pro robitnykiv, ščo vantažyly televizory na avtokar. — Trapylsia ž vy meni na dorozi... Kynuv by ja jiji, stervotu, nazad u Zonu, i kinci u vodu...

Vin toskno ohledivsia. Nad porepanym asfal'tom brynilo hariače povitria, ponuro dyvylysia pozabyvani vikna, pustyrem blukaly pylovi čortyky. Vin buv odyn.

— Dobre, — skazav vin rišuče. — Kožen za sebe, odyn Boh za vsich. Na naš vik vystačyť...

Pospichom, ščoby ne peredumaty znova, vin zapchav balon u kepi, a kepi zahornuv u škirianku. Potim vin vstav na kolina i, napruživšyš, trochy nachylyv budku. Tovstyj zhrotok lih na dno jamky, i šče zalyšylosia bahato viľnoho miscia. Vin oberežno opustiyv budku, pochytyav jiji dvoma rukamy i pidvivsia, obtrušujučy doloni.

— I vse, — skazav vin. — I ničyčyrk.

Vin zaliz u rozpečenu zaduchu budky, opustiyv monetu i nabrav nomer.

— Hugo, — skazav vin. — Ty, bud' laska, ne chvyliujsia. Ja znova popavšia.

Jomu bulo čutno, jak vona sudomno zitchnula, i vin pospichom prohovoryv:

— Ta durnyci ce vse, misiaciv šisť-visim... i z pobačenniamy... Perežyvemo. A bez hrošej ty ne budeš, hroši tobi prysliuť... — Vona prodovžuvala movčaty. — Zavtra vranci tebe vyklyčuť u komendaturu, tam pobačymosia. Mavpočku privedy.

— Obšuku ne bude? — zapytala vona hluchoo.

— A choč by j buv. Udoma vse čysto. Puste, trymaj chvosta truboju... Vucha storčma, chvist pistoletom. Uziala za čolovika stalkera, teper ne narikaj. Nu, do zavtra... Maj na uvazi, ja tobi ne dzvonyv. Ciluju u popku.

Vin rizko povisiv sluchavku i kil'ka sekund stojav, ščosyly zamruživšyš, stysnuvšy zuby tak, ščo dzvenilo u vuchach. Potim vin znova kynuv monetku i nabrav inšyj nomer.

— Sluchaju vas, — skazav Chrypatyj.

— Hovoryť Šuchart, — skazav Redrik. — Sluchajte uvažno i ne pereryvajte...

— Šuchart? — duže natural'no zdyvuvavšia Chrypatyj. — Jakýj Šuchart?

— Ne pereryvajte, ja kažu! Ja popavšia, vtik i zaraz idu zdavatysia. Meni daduť rokiv dva z polovynoju abo try. Družyna zalyšajeťsia bez hrošeji. Vy jiji zabezpečyте. Ščob u nejí vsioho bulo vdostaľ, zrozumilo? Zrozumilo, ja vas pytaju?

— Prodovžujte, — skazav Chrypatyj.

— Nepodalik vid toho miscia, de my z vamy vperše zustrilysia, je telefonna budka. Tam vona odna, ne pomylyteš. Farfor ležyť pid neju. Chočete — beriť, chočete — ni, ale žinka moja ščob mala vsioho vdostal'. Nam z vamy šče praciuvaty i praciuvaty. A jakščo ja povernuś i diznajusia, ščo vy zihraly nečysto... Ja vam ne radžu hraty nečysto. Zrozumilo?

— Ja vse zrozumiv, — skazav Chrypatyj. — Diakuju. — Potim, povahavšyś, zapytav:
— Može, advokata?

— Hi, — skazav Redrik. — Usi hroši do ostannioho midiaka — družyni. Z prvytom.

Vin povisiv sluchavku, ohledivsia, hlyboko zapchav ruky v kyšeni štaniv i povoli pišov uhoru po Hirnyčkij vulyci miž porožnimy, pokynutymy budynkamy.

3. RIČARD H. NUNAN, 51 RIK, PREDSTAVNYK POSTAČALNYKIV ELEKTRONNOHO OBLADNANNIA PRY HARMONTŠKOMU FILIÄLI MIPK

Ričard H. Nunan sydiv za stolom u sebe v kabinet i maliuvav čortykv u velyčezenomu bloknoti dla dilovych notatok. Pry ciomu vin spivčutlyvo usmichavsia, chytav lysoju holovoju i ne sluchav vidviduvača. Vin prosto čekav telefonnoho dzvinka, a vidviduvač, doktor Pil'man, liňkuvato jomu vyhovoriuvav. Čy hadav sobi, ščo jomu vyhovorie. Čy chotiv zmusyty sebe poviryty, niby jomu vyhovorie.

— My vse ce vrachujemo, Valentyne, — skazav narešti Nunan, domaliuvavšy desiatoho dla rivnoho rachunku čortyka i zakryvšy bloknot. — Spravdi, nepodobstvo...

Valentyn prostiahnuv tonku ruku j akuratno strusyv popil u popil'nyciu.

— I ščo ž same vy vrachujete? — vvičlyvo pocikavyvsia vin.

— Avse, ščo vy skazaly, — veselo vidpoviv Nunan, vidkydajučý u krisli. — Do ostatnioho slova.

— A ščo ja skazav?

— Ce nesuttievo, — promovyv Nunan. — Ščo b vy ne skazaly, vse bude vrachovano.

Valentyn (doktor Valentyn Pil'man, laureat Nobelivskoju premiji i vse take inše) sydiv pered nym u hlybokomu krisli, maleńkyj, vyšukanyj, ochajnyj, na zamševij kurtočci — žodnoji pliamky, na popidsmykuvanych štaniach — ani zmoršky; slípuča soročka, strohyj odnokolirnyj halstuk, siajuči čerevyky, na tonkych blidych hubach — jechydna usmišečka, velyčezeni čorni okuliary prychovujuť oči, nad širokym nyžkym čolom — čorne volossia žorstkym jižačkom.

— Jak na mene, vam daremno platiať vašu fantastičnu platniu, — skazav vin. — Malo toho, Diku, po-mojemu, vy šče j sabotažnyk.

— Ts-s-s! — promovyv Nunan pošeppky. — Zarady Boha, ne tak holosno.

— Spravdi, — viv dali Valentyn. — Ja dovoli davno stežu za vamy: jak na mene, vy zovsim ne pracujete...

— Odnu chvylynku! — urvav joho Nunan i protestujuče pomachav tovstym roževym pal'cem. — Jak ce ne pracuju? Chiba choč odna reklamacija zalyšylasia bez naslidkiv?

— Ne znaju, — skazav Valentyn i znovu strusyv popil. — Prychodyť choroše obladnannia, prychodyť pohane obladnannia. Choroše prychodyť častiše, a pry čomu tut vy — ne znaju.

— A ot jakby ne ja, — zaperečyv Nunan, — choroše prychodylo b ridše. Krim toho, vy, včeni, veš čas psujete choroše obladnannia, a potim zajavliajete reklamaciji, i chto vas todi pokryvaje? Ot, napryklad, ščo vy zrobyly z «nyšporkoju»? Čudovyj aparát, blyskuče zajavyv pro sebe v geologorozvidci, stijkyj, avtonomnyj... A vy hanialy joho v cilkovito nenormal'nych režymach, zahnaly mechanizm, jak skakuna...

— Napojily ne včasno i ne daly vivsa... — zauvažyv Valentyn. — Koniuch vy, Diku, a ne promyslovyk!

— Koniuch, — zamysleno povtoryv Nunan. — Ce vže krašče. Ot kil'ka rokiv tomu tut praciuval doktor Panov, vy joho, mabuť, znaly, vin potim zahynuv... Tak ot, vin hadav, ščo moje poklykannia — rozvodyty krokodyliv.

— Ja čytav joho praci, — skazav Valentyn. — Duže serjozna i rozvažlyva liudyna. Na vašomu misci ja pomirkuvav by nad joho slovamy.

— Dobre. Pomirkuju na dozvilli... Vy meni krašče skažiť, čym včora zakinčyvšia vyprobuval'nyj zapusk SK-3?

— SK-3? — povtoryv Valentyn, namorščujučy blide čolo. — A... «Skomoroch»! Ničoho osoblyvoho. Maršrutom projšov dobre, prynis kil'ka «brasletiv» i jakuś plastynku nevidomoho pryznačennia... — Vin pomovčav. — I priažku vid pidtiažok firmy «Liux».

— A ščo za plastynka?

— Splav vanadiju, poky važko skazaty točniše. Povedinka nuliova.

— Čomu todi SK jiji prytiah?

— Zapytajte u firmy. Ce vže z vašojo haluzi.

Nunan zamysleno postukav olivčykom po bloknotu.

— Zreštoju, ce že buv probnyj zapusk, — promovyv vin. — A može, plastynka rozriadylasia... Znajete, ščo ja vam poradžu? Zažburte jiji znov u Zonu, a čerez dnynku-druhu pošliť po neji «nyšporku». Ja pamjataju, pozamynuloho roku...

Zadzvonyv telefon, i Nunan, vidrazu zabuvšy pro Valentyna, schopyv sluchavku.

— Mister Nunan? — zapytala sekretarka. — Vas znovu pan Lemchen.

— Zjednujte.

Valentyn pidvivsia, poklav zhaslyj nedopalok u popil'nyciu, na proščannia pokrutyv bilia skroni dvoma pal'ciamy i vyjšov — maleńkyj, priamyj, doladnyj.

— Mister Nunan? — prolunav u sluchavci znajomyj mliavyj holos.

— Sluchaju vas.

— Nelehko zastaty vas na robočomu misci, mistere Nunan.

— Pryjšla nova partija...

— Tak, ja vže znaju. Mistere Nunan, ja pryjichav nenadovho. Je kil'ka pytań, jaki neobchidno obhovoryty pry osobystej zustriči. Majuťsia na uvazi ostanni kontrakty «Micubisi Densi». Jurydyčnyj bik.

— Do vašych posluh.

— Todi, jakščo vy ne zaperečujete, chvylyn čerez trydciať u kontori našoho viddilku.

Vas vlaštovuje?

— Cilkom. Čerez trydciať chvylyn.

Ričard Nunan poklav sluchavku, pidvivsia i, potyrajučy puchki ruky, projšovsia kabinetom. Vin naviť zaspivav jakýjs modnyj šliaher, ale vidrazu že pustev pivnia i dobrodušno zasmijavsia nad soboju. Potim vin uziav kapeliuch, perekynuv čerez ruku plašč i vyjšov u prjomal'niu.

— Dytynko, — skazav vin sekretarci, — mene poneslo po klijentach. Zalyšajtesia komanduvaty harnizonom, utrymujte, jak kažuť, forteciu, a ja vam prynesu šokoladku.

Sekretarka rozcvila. Nunan poslav jij povitrianyj pocilunok i pokotyvsia po korydorach Instytutu. Kil'ka raziv joho namahalsia spijmaty za polu — vin vyvertavšia, vidžartovuvavšia, prosyv utrymuvaly bez nioho pozyciji, berehty nyrky, ne napružuvatysia, i zreštoju, tak nikym i ne zlovlenyj, vykotyvsia z budivli, zvyčno zmachnuvšy nerozkrytoju perepustkoju pered nosom čerhovoho seržanta.

Nad mistom vysily nyžki chmary, parylo, perši nevpevneni krapli čornymy ziročkamy rozplyvalysia na asfal'ti. Nakynuvšy plašč na holovu i pleči, Nunan pidtiupcem probih uzdovž šerengy mašyn do svoho «pežo», pirnuv useredynu i, zirvavšy z holovy plašč, žburnuv joho na zadnie sydinnia. Z bokovoji kyšeni pidžaka vin vydobuv čornu kruhlu palyčku «etaka», vstavyv jiji v akumulatorne hnizdo j zasunuv velykym pal'cem do klacannia. Potim, posovhavšý zadom, vin zručno vlaštuvavšia za kermom i natysnuv pedal'. «Pežo» bezšumno vykotyvsia na seredynu vulyci i pomčav do vychodu z peredzonnyka.

Došč rynuv raptovo, vidrazu, niby v nebi perekynuly čan z vodoju. Brukivka zrobila-sia slyžkoju, mašynu zanosylo na poverotach. Nunan zapustyv dvirnyky i zmenšyv švyd-kisť. Otož, raport otrymano, dumav vin. Zaraz nas chvalytymuť. Ščo ž, ja — za. Ja liubliu, koly mene chvaliať. Osoblyvo koly chvalyť sam pan Lemchen, čerez sylu. Dyvna rič, čomu ce nam podobajeťsia, koly nas chvaliať? Hrošej vid cioho ne pobíl'saje. Slavy? Jaka v nas može buty slava? «Vin proslavyvsia: teper pro nioho znalo troje». Nu, skažimo, četvero, jakščo rachuvaty Bejlisa. Liudyna — kumedne stvorinnia!.. Schože, my liubymo pochvalu jak taku. Jak ditlachy — morozyvo. Komplex nepovnoccinnosti ce, oś ščo. Pochvala tišyť naši komplexy. I duže nemudro. Jak ja možu vyvyščytyš u vlasnych očach? Ščo ja — sam sebe ne znaju? Staroho tovstoho Ričarda H. Nunana? A do reči, ščo take ce «H»? Ot tobi j maješ! I zapytaty nema v koho... Ne v pana ž Lemchena pytaty... A, zhadav! Herbert. Ričard Herbert Nunan. Och i llie...

Vin vyvernuv na Central'nyj prospekt i raptom podumav: naskil'ky potužno rozroslo-sia mistečko za ostanni roky!.. Jaki chmaročosy vidhrochaly... Ot šče odyn budujut. Ce ščo ž u nas bude? A, luna-komplex — najkrašči u sviti džazy, i varjete, i dim rozpusty na tysiaču verstativ, use dla našoho doblesnoho harnizonu i dla našych chorobrych turystiv, oso-blyvo litnich, i dla šliachetnych lycariv nauky... A okolci porožnijuť. I vže nema kudy povertatysia postalym iz mohyl nebižčykam.

— Postalym iz mohyl šliachy dodomu zakryti, — promovyv vin uholos, — tomu vony sumni j serdyti...

Tak, chotiv by ja znaty, čym use ce zakinčyťsia. Miž inšym, desiať rokiv tomu ja cil-kom točno znav, čym use ce maje skinčytysia. Nezdolanni kordony. Pojas porožneči zavšyršky pjatdesiat kilometrov. Učeni ta soldaty, biľše nikoho. Strašna vyrazka na tili mo-jeji planety zablokovana namertvo... I treba ž, nibyto j usi tak vvažaly, ne til'ky ja. Jaki vy-hološuvalysia promovy, jaki uchvaliuvalysia zakonoproekty!.. A teper ot uže navíť i ne pry-hadaješ, jakym čynom cia vsezahal'na staleva rišučiſt' rozplyvlasia raptom kyselem. «Z od-noho boku, — ne možna ne vyznaty, ale z inšoho boku, — ne možna ne pohodytysia». A počalosia ce, zdajeťsia, koly stalkery vynesly iz Zony perši «etaky». Batarejky... Tak, zda-jeťsia, z cioho j počalosia.

A nadto koly zjasuvalosia, šo «etaky» rozmnožujuťsia. Vyrazka vyjavylasia ne takou vže j vyrazkoju, i naviť ne vyrazkoju zovsim, a navpaky, skarbnyceju... A teper uže nicheto j ne znaje, ščo vona take — čy vyrazkoju, čy skarbnycia, čy pekel'na spokusa, čy skryňka Pandory⁸, čy čort, čy dyjavol... Korystujutsia pomaleńku. Dvadciať rokiv horbatiaťsia, mil'jardy vbuchaly, a organizovaný hrabiž nalahodyty tak i ne zmohly. Kožen robyť svij maleńkyj biznes, a včeni loby z považnym vyhliadom viščujuť: z odnoho boku, — ne možna ne vyznaty, a z inšoho boku, — ne možna ne pohodytys, oskil'ky objekt takyj-to, budučy oprominenyj renthenom pid kutom visimnadciať hradusiv, vyprominiuje kvaziteplovi elektrony pid kutom dvadciať dva hradusy... Do did'ka! Odnakovo do samoho kincia meni ne dožyty...

Mašyna kotylasia povz kotedž Stervjatnyka Barbrydža. V usiomu budynku z nahody zlyvy horilo svitlo — vydno bulo, jak u viknach druhoho poverchu, v kimnatach kralečky Diny, ruchajuťsia u tanci pary. Čy to spozaranku rozpočaly, čy to vid učorašnioho nijak

⁸ **Pandora** — u davniohrečkij mitologiji žinka, stvorena z voli Zevsa zadlia pokary liudej za vykрадennia Prometejem vohniu u bohiv. Stavšy družynoju brata Prometeja — Epimeteja, vona pobačyla u domi čolovika skryňku, napovnenu bidamy i, popry zaboronu, vidkryla jiji. Vidtodi vsi bidy i lycha liudej pošyrylysia po zemli. U perenosnomu značenni — «skryňka Pandory» — džerelo riznomanitnych lych.

zupynytsia ne možuť. Moda taka pišla u misti — doba za doboju. Micnu molod' my vychovaly, vytryvalu i napolehlyvu u svojich namirach...

Nunan zupynyv mašynu pered neprymitnoju sporudoju zi skromnoju vyviskoju — «Jurydyčna kontora Korš, Korš i Sajmak». Vin vyjniav i schovav u kyšeniu «etak», znova natiahnuv na holovu plašč, pidchopyv kapeliuch i prožohom kynuvsia u paradni dveri — povz švejcara, zahlybleno ho v hazetu, po schodach, ukrytych potertym kylymom, zahupav pidboramy po temnomu korydoru druholho poverchu, prosiaknutomu specyfičnym zapachom, pryrodu jakoho vin svoho času daremno namahavsia zjasuvaty, rozčynyv dveri v kinci korydoru i vvijšov u prjomal'niu. Na misci sekretarky sydiv neznajomyj, duže smahliavyj junak. Vin buv bez pidžaka, rukavy soročky zasukani. Vin kopyrsavsia v nutri jakohoś skladnoho elektronnoho prystroju, vstanovlenoho na stolyku zamisť drukarškoji mašynky. Ričard Nunan povisiv plašč i kapeliuch na cviašok, oboma rukamy pryhladovy reštky volossia za vuchamy i pytal'no pohlianuv na junaka. Toj kyvnuv. Todi Nunan vidčnyv dveri u kabinet.

Pan Lemchen važko pidvivsia jomu nazustrič iz velikoho škirianoho krisla, roztašovanoho bilia zavišanoho portjeroju vikna. Priamokutne general'ske oblyččia joho zbryžylosia, ščo označalo čy to prvytnu usmišku, čy to skorbotu z nahody pohanoji pohody, a može — zaledve prychovane bažannia čchnuty.

— Nu ot i vy, — mliavo promovyv vin. — Zachod'te, vlaštovujteš.

Nunan pošukav pohliadom, de by vlaštuvatysia, i ne vyjavyv ničoho, krim tverdoho stil'cia z priamoju spynkoju, zachovanoho za stil. Todi vin prysiv na kraj stolu. Veselyj nastrij joho počav čomuś vyparovuvatysia — vin i sam ne rozumiv šče, čomu. Raptom vin zrozumiv, ščo chvalyty joho tut ne buduť. Švydše navpaky. Deň hnivu, po-filosofškomu podumav vin i prychotuvavsi do najhiršoho.

— Paliť, — zaproponuvav pan Lemchen, znov opuskajučyś u krislo.

— Diakuju, ne paliu.

Pan Lemchen pochytag holovoju z takym vyhliadom, nemov pidtverdylysia najhirši joho prypuščennia, zjednav pered oblyččiam kinčky pal'civ oboch ruk i jakyś čas uvažno rozdyvliavsi utvorenu figuru.

— Hadaju, jurydyčni spravy firmy «Micubisi Densi» my obhovoriuvaty z vamy ne budemo, — promovyv vin narešti.

Ce buv žart. Ričard Nunan z dorohoju dušeu usmichnuvsia i skazav:

— Jak vam bude zavhodno!

Sydity na stoli bulo do bisa nezručno, nohy ne distavaly do pidlohy, rizalo sidnyci.

— Iz žalem mušu povidomyty vam, Ričarde, — skazav pan Lemchen, — ščo vaš raport spravyv nahori nadzvyčajno spryjatlyve vražennia.

— Hm... — promovyv Nunan. Počynaťsia, podumav vin.

— Vas naviť zbyralysia nahorodyty ordenom, — prodovžuvav pan Lemchen, — prote ja zaproponuvav začekaty. I pravyl'no zrobiv. — Vin narešti vidirvavsi vid spohliadannia figury z desiaty pal'civ i podyvyvsia spidloba na Nunana. — Vy zapytajete mene, čomu ja vyjavyv taku, zdavalosť by, nadmirmu oberežniſt'.

— Mabuť, u vas buly na ce pidstavy, — nudnym holosom skazav Nunan.

— Tak, buly. Ščo vyplývalo z vašoho raportu, Ričarde? Grupa «Metropol» likvidovana. Vašymy zusylliamy. Grupa «Zelena kvitočka» vziata na hariačomu v povnomu skladi. Blyskuča robota. Takož vaša. Grupy «Varr», «Kvazimodo», «Mandrivni muzykanty» i vsi inši, ja ne pamjataju jichnich nazv, samolikviduvalysia, usvidomivšy, ščo ne siohodni-zavtra jich nakryjuť. Ce vse naspravdi tak i bulo, vse pidtverdžujeťsia perechresnoju informacieju. Pole boju očystylosia. Vono lyšylosia za vamy, Ričarde. Suprotyvnyk

bezladno vidstupyv, zaznavšy čymalych utrat. Ja pravyl'no vyklav sytuaciju?

— U bud'-jakomu vypadku, — oberežno skazav Nunan, — ostanni try misiaci vytik materiäliv iz Zony čerez Harmont pripynysia... Prynajmni, za mojimi danymi, — dodav vin.

— Protyvnyk vidstupyv, čy ne tak?

— Nu, jakščo vy napoliahajete same na ciomu vyslovi... Tak.

— Ne tak! — skazav pan Lemchen. — Sprava v tomu, ščo cej suprotyvnyk nikoly ne vidstupaje. Ja ce znaju tverdo. Pokvapyvšyš iz peremožnym raportom, Ričarde, vy prode-monstruvaly nezrilist'. Same tomu ja zaproponuvav utrymatyš vid vašoho nahorodženia.

Na čorta tvoji nahorody, dumav Nunan, rozhojdujučy nohoju i ponuro dyvlačyš na myhočučej nosok čerevyka. U sortyri ja tvoji paskudni ordeny višav. Tež meni moralist, vychovatel' molodi, ja j bez tebe znaju, z kym ja tut maju spravu, ničoho meni moral' čytaty, jakyj takyj-siakyj u mene suprotyvnyk. Skažy prosto i dochidlyvo: de, jak i ščo ja pro-havyv... ščo ci merzotnyky vstruhnuly šče... de, jak i jaki znajšly šparyny... I bez peredmov, ja tobi ne doškil'niatko šmarkate, meni vže za pjatdesiat perestupylo, i ja tobi tut ne zarady tvojich nikčemnych ordeniv sydžu...

— Ščo vy čuly pro Zolotu Kuliu? — zapytav raptom pan Lemchen.

Hospody, iz rozdratovanniam podumav Nunan, a Zolota Kulia tut pry čomu? Did'ko b tebe zabrav z tvojeju maneroju rozmovliaty...

— Zolota Kulia — ce legenda, — nudnym holosom dopoviv vin. — Mityčna sporuda u Zoni, nadilena formoju i zovnišnim vyhliadom takoji sobi zolotoji kuli, pryznačena dlia vykonannia liudskych bažaň.

— Bud'-jakych?

— Zhidno iz kanoničnym textom legendy — bud'-jakych. Isnujut', odnak, variänty...

— Tak, — promovyv pan Lemchen. — A ščo vy čuly pro «smerť-lampu»?

— Visim rokiv tomu, — nudnym holosom zatiahnuv Nunan, — stalker Stefan Norman na prizvyško Očkaryk vynis iz Zony jakyjś prystrij, ščo stanovyv soboju, naskil'ky možna prypustyty, ščoś na zrazok systemy vyprominiuvačiv, jaki smertonosno dijaly na zemni organizmy. Vyščezhadanyj Očkaryk chotiv prodaty cej agrehat Instytutu. U cini vony ne zijslisia, Očkaryk pišov u Zonu i ne povernuvsia.

De perebujae agrehat u danyj čas — nevidomo. V Instytuti dosi likti kusajuť. Vidomyj vam Chju z «Metropolia» proponuvav za cej agrehat bud'-jaku sumu, jaka vmistyťsia na arkuši čekovojo knyžky.

— Use? — zapytav pan Lemchen.

— Use, — vidpowiv Nunan. Vin demonstratyvno ozyrav kimnatu. Kimnata bula nudna, dyvytisia ne bulo na ščo.

— Tak, — skazav Lemchen. — A ščo vy čuly pro «rakove oko»?

— Pro jake oko?

— Pro rakove. Rak. Znajete? — Pan Lemchen postryh povitria dvoma pal'ciamy. — Z klešniamy.

— Vperše čuju, — skazav Nunan, nasupyvšyš.

— Nu a ščo vy znajete pro «hrymuči servetky»?

Nunan zliz zi stola i stav pered Lemchenom, zapchavšy ruky v kyšeni.

— Ničoho ne znaju, — skazav vin. — A vy?

— Na žal', ja tež ničoho ne znaju. Ni pro «rakove oko», ni pro «hrymuči servetky». A tym časom vony isnujuť.

— U mojij Zoni? — zapytav Nunan.

— Vy siad’te, siad’te, — skazav pan Lemchen, pomachujučy doloneju. — Naša roz-mova til’ky počynajeťsia. Siad’te.

Nunan obihnuv stil i vsivsia na tverdyj stileć iz vysokoju spynkoju. Kudy hne? — hariačkovo dumav vin. Ščo šče za novyna? Mabuť, znajšly ščoś v inšych Zonach, a vin mene rozihruje, merzota. Zavždy vin mene ne liubyv, staryj čort, ne može zabuty toho viršyka...

— Prodovžymo naš neveličkyj ispyt, — oholosyv Lemchen, vidsunuv port’jeru i vyzyrnuv u vikno. — Llie, — povidomyv vin. — Liubliu. — Vin vidpustyv port’jeru, vidky-nuvsia u krisli i, dyvlačyś u steliu, zapytav: — Jak požyvaje staryj Barbrydž?

— Barbrydž? Stervyatnyk Barbrydž pid nahliadom. Kalika, ne biduje. Iz Zonoju ne povjazanyj. Trymaje čotyry bary, tancklas i organizuje pikniky dla oficeriv harnizonu i turystiv. Dočka, Dina, vede huliašče žyttia. Syn, Artur, ščojno zakinčyv jurydyčnyj koledž.

Pan Lemchen zadovoleno pokyvav.

— Čitko, — pochvalyv vin. — A ščo porobliaje Kreon-Mal’tijeć?

— Odyn iz nebahatich dijučych stalkeriv. Buv povjazanyj iz grupoju «Kvazimodo», teper zbuvaže chabar Instytutovi, čerez mene. Ja trymaju joho na voli: koly-nebud' chtonебud' kliune. Ščoprávda, ostannim časom vin syl'no pje i, pobojujusia, dovhó ne protiahne.

— Kontakty z Barbrydžem?

— Zalyciajeťsia do Diny. Uspichu ne maje.

— Duže dobre, — skazav pan Lemchen. — A ščo čuty pro Rudoho Šucharta?

— Misiać tomu vyjšov iz tiurmy. Ne biduje. Namahavsia emihruvaty, ale v nioho... — Nunan pomovčav. — Zahalom, u nioho simejni neharazdy. Jomu zaraz ne do Zony.

— Use?

— Use.

— Nebahato, — skazav pan Lemchen. — A jak iduť spravy u Ščaslyvčyka Kartera?

— Vin uže bahato rokiv ne stalker. Torhuje potrymany avtomobiliamy, i potim u nioho majsternia z pereobladrannia avtomobiliv na žylvennia vid «etakiv». Četvero ditej, družyna pomerla rik tomu. Tešča.

Lemchen pokyvav.

— Nu, koho zi starych ja šče zabuv? — dobrodušno pocikavyvsi vin.

— Vy zabuly Džonatana Majlza na prizvyško Kaktus. Zaraz vin u likarni, vmyraje vid raku. I vy zabuly Hatalina...

— Tak-tak, ščo Hatalin?

— Hatalin use toj samyj, — skazav Nunan. — Maje grupu z trioch čolovik. Tyžniamy propadajuť u Zoni. Vse, ščo znachodiať, znyščujuť na misci. A joho spilka Vojovnyčych Angeliv rozpalasia.

— Čomu?

— Nu, jak vy pamjatajete, vony zajmalysia tym, ščo skupovuvaly chabar, i Hatalin vidnosyv joho nazad u Zonu. Dyjavolove dyjavolu. Teper skupovuvaty stalo ničoho, a krim toho, novyj dyrektor filiälu načkuvav na nych policiju.

— Rozumiju, — skazav pan Lemchen. — Nu a molodi?

— Ščo ž — molodi... Prychodiať i vidchodiať, je pjat'-šisť čolovik iz takym-siakym dosvidom, ale ostannim časom jim nema komu zbuvaty chabar, i vony rozhubylyś. Ja jich potrochu praručaju... Vvažaju, šef, ščo zi stalkerstvom u mojij Zoni praktično pokinčeno. Stari vidijšly, molod' ničoho ne vmije, ta j prestyž remesla vže ne toj, ščo raniše. Jde technika, stalkery-avtomaty.

— Tak-tak, ja čuv pro ce, — skazav pan Lemchen. — Odnak ci avtomaty ne vyprav-dovujuť poky naviť toji energiji, kotru spožívajúť. Čy ja pomyliajusia?

— Ce pytannia času. Skoro počnuť vypravdovuvaty.

— Jak skoro?

— Rokiv čerez pjať-šist...

Pan Lemchen znova pokyvav.

— Miž inšym, vy, napevno, šče ne znajete, suprotyvnyk tež stav zastosovuvaty stal-kery-avtomaty.

— U mojij Zoni? — znova zapytav Nunan, nastoroživšyś.

— I u vašej tež. U vas vony bazujuťsia na Rexopolisi, perekydajuť obladnannia na ver-toliotach čerez hory do Zmijinoji uščelyny, na Čorne ozero, do pidnižžia Bolderpika.

— Tak ce ž peryferija, — skazav Nunan nedovirlyvo. — Tam porožnio, ščo vony tam zmožuť znajty?

— Malo, duže malo. Ale znachodiať. Utim, ce ja dlia dovidky, ce vas ne stosujeťsia... Rezumujemo. Stalkeriv-profesiönaliv u Harmonti majže ne zalyšylosia. Ti, ščo zalyšylysi, do Zony bil'se stosunku ne majuť. Molod' rozhublena i perebuva je u procesi pryučennia. Suprotyvnyk rozbytyj, vidkynutyj, zalig deś i zalyzuje rany. Chabara nema, a koly vin zjavliajeťsia, joho nema komu zbuvaty. Nezakonnyj vytik materiäliv iz Harmontskojoj Zony vže try misiaci jak prypynyvsia. Tak?

Nunan movčav. Zaraz, dumav vin. Zaraz vin meni vriže. Ale de ž u mene dira? I zdorovenna, mabuť, probojina. Nu, davaj, davaj, stara morkvyno!.. Ne tiahny dušu...

— Ne čuju vidpovidi, — promovyv pan Lemchen i pryklav doloniu do zmorškuvatoho volochatoho vucha.

— Dobre, šef, — pochmuro skazav Nunan. — Hodi. Vy mene vže zvaryly i vysmažyly, podavajte na stil.

Pan Lemchen nevyrazno hmyknuv.

— Vy naviť ne majete ščo meni skazaty, — promovyv vin iz nespodivanoju hirkotoju.

— Chiba ščo vucha rozvisyly pered načal'stvom, a jak bulo meni, koly pozavčora... — Vin raptom urvav sebe, pidvivsia i pobriv po kabinetu do sejfa. — Korotše kažučy, za ostanni dva misiaci, til'ky za najavnoju informacijeju, komplexy suprotyvnyka otrymaly ponad šisť tisiač odynyć materiälu z riznych Zon... — Vin zupynyvsia bilia sejfa, pohladyv joho po farbovanomu boci i rizko povernuvsia do Nunana. — Ne tište sebe iliuzijamy! — zakryčav vin. — Vidbytky pal'civ Barbrydža! Vidbytky pal'civ Mal'tijcia! Vidbytky pal'civ Nosatoho Ben-Halevi, pro kotreho vy naviť ne vvažaly za potribne meni zhadaty! Vidbytky pal'civ Huhniavoho Hereša i Karlyka Cmyha! Oś tak vy pryučajete vašu molod'! «Braslety»! «Holky»! «Bili vertiačky»! I bil'se toho — jakiś «rakovi oči», jakiś «suči briazkal'cia», «hrymuči servetky», čorty b jich zabraly!

Vin znov urvav sebe, povernuvsia u krislo, znova zjednav pal'ci i vvičlyvo zapytav:

— Ščo vy pro ce dumajete, Ričarde?

Nunan distav nosovyčok i vyter šyu ta potylyciu.

— Ničoho ne dumaju, — prosypiv vin česno. — Darujte, šefe, ja zaraz vzahali... Dajte viddychatysia... Barbrydž! Možete pidtertysia mojim poslužnym spyskom, ale Barbrydž ne maje nijakoho stosunku do Zony! Ja znaju kožen joho krok! Vin vlaštovuje pyjatyky ta pikniky na ozerach, vin zagribaje harni hroši, i jomu prosto ne treba... Probačte, ja durnyci, zvisno, kažu, ale zapevniaju vas, ja ne vypuskaju Barbrydža z polia zoru vidiči, vidkoly vin vyjšov iz likarni...

— Ja vas bil'se ne zatrymuju, — skazav pan Lemchen. — Daju tyždeň času. Podajte mirkuvannia, jakym čynom materiäly z vašojoj Zony potrapliajuť do ruk Barbrydža... i vsiejeji inšojoj svoloty. Do pobačennia!

Nunan pidvivsia, nezhrabno kyvnuv profilevi pana Lemchena i, prodovžujučy

vytyratty nosovyčkom riasno spitnilu šyju, vybravšia do prjmaľni. Smahliavyj junak kuryv, zadumlyvo dyvlačyś u nadra rozkydanoji elektroniky. Vin myhcem pohlianuv u bik Nunana — oči v nioho buly porožni, oberneni vseredynu.

Ričard Nunan tak-siak nasunuv kapeliuch, schopyv plašč pid pachvu i pišov heť. Ta koho zi mnoju, zdajeſſia, šče ne traplialosia, bezladno dumav vin. Treba ž — Nosatyj Ben-Halevi! Prizvyško vže vstyh zarobyty... Koly? Otakyj šybzyk, solomynkoju perelomyty možna... chlopčyško... Ni, vse ce ne te... Ach ty, potoloč beznoha, Stervyatnyku! Jak že ty mene vjiv! Bez štaniv pustvv, brudnymy škarpetkamy nahoduvav... Jak ce mohlo statysia? Cioho ž prosto ne mohlo statysia! Dostotu jak todi, u Syngapuri, — mordoju ob stil, potylyceju ob stinu...

Vin siv v avtomobil' i jakyjś čas beztiamno nyšporyv pid ščytkom u pošukach kliuča zapaliuvannia. Z kapeliucha teklo na kolina, vin zniav joho i, ne dyvlačyś, žburnuv za spynu. Došč zalyvav perednie sklo, i Ričardovi Nunanu ujavlialosia čomuś, ščo same čerez ce vin nijak ne može zbahnuty, ščo ž robyty dali. Usvidomiyvšy ce, vin syl'no stuknuv sebe kulakom u lysunu. Polehšalo. Vidrazu zhadalosia, ščo kliuča zapaliuvannia nema i buty ne može, a je v kyšeni «etak». Vičnyj akumulator. I treba joho vytiahty z kyšeni, mamu joho suču za nohu, i vstromyty u prjmaľne hnizdo, i todi možna bude kudy-nebud' pojichaty — podali vid cioho domu, de z vikna za nym zapevne stežyť ota stara brukva...

Ruka Nunana z «etakom» zavmerla na pivšliachu. Tak. Iz koho počaty — ja, prynamni, znaju. Ot iz nioho j počnu. Och, jak ja z nioho počnu!

Nichto ni z koho tak ne počynav, jak počnu z nioho ja zaraz. I z takym zadovoleniam... Vin uvimknuv dvirnyky i pohnav mašynu vzdovž buľvaru, majže ničoho ne bačačy pered sebe, ta vže potrochu zaspokojujučyś. Harazd. Chaj jak u Syngapuri. Zreštoju u Syngapuri use zakinčylosia ščaslywo... Podumaješ, razočok mordoju ob stil! Mohlo buty j hirše. Mohlo buty ne mordoju i ne ob stil, a ob ščoś iz cviachamy... Hospody, jak prosto vse ce možna bulo by zrobyty! Zibraty v odnu kupu vsiu ciu svolotu, zasadyyt rokiv na pjatnadciať... čy vyslaty do bisovoji materi! V Rosiji ot pro stalkeriv i ne čuvaly. Tam navkolo Zony dijsno porožneča, sto kilometriv, nikoho zajvoho, ni turystiv cych smerdiučych, ni Barbrydziv... Prostiše treba čynyty, panove, prostiše! Nijakych skladnoščiv tut, jij-Bohu, ne treba. Ničoho tobi robyty v Zoni — do pobačennia, na sto peršyj kilometr... Dobre, ne budemo vidvolikatysia. De tut mij bardak? Ne vydno ni čorta... Aha, ot vin.

Čas buv neuročnyj, ale zaklad «Pjať chvylyn» siajav vohniamy, nače jakyjś «Metropol». Obtrušujučyś, niby sobaka na berezi, Ričard Nunan uvijšov u jaskravo osvitlenyj chol, prosmerdilyj tiutiunom, parfumamy i skyslym šampanškym. Staryj Benni, ščo bez livreji, sydiv za stíjkoju navskis vid vchodu i ščoś žer, trymajučy vypelku v kulaci. Pered nym, roztašuvavšy sered porožních kelychiv strachitlyvyj biust, bovvanila Madam i, pochniupyvšyś, dyvylasia, jak vin jisť. U choli šče naviť ne prypyraly pislia včorašnioho. Koly Nunan uvijšov, Madam vidrazu povernula v joho bik šyroke naštukaturene oblyččia, spočatku nevdovolene, ale jake nehajno roztiahnulosia u profesijnij usmišci.

— Cho! — probasyla vona. — Čy ne sam pan Nunan! Za divčatkamy stužylysia?

Beni prodovžuvav žerty, vin buv hluchyj jak peň.

— Pryvit, stareńka! — ozvavšia Nunan, pidchodiačy. — Naviščo meni divčatka, koly peredi mnoju spravžnia žinka?

Benni narešti pomityv joho. Strašna maska, vsia v synich i bagrianych rubciach, z nátuhoju perekosylaś u prvytnij usmišci.

— Dobrydeň, chaziajine! — prochrypiv vin. — Pidsušylysia zajšly?

Nunan usmichnuvsia u vidpovid' i pomachav rukoju. Vin ne liubyv rozmovliaty z Benni: veš čas dovodyloś kryčaty.

— De mij upravytel', druzi? — zapytav vin.

— U sebe, — vidpovila Madam. — Zavtra podatky platyt.

— Och uže ci podatky! — skazav Nunan. — Dobre. Madam, poprošu pryhotuvaty moje uliublene, ja skoro povernusia.

Bezšumno stupajučy po tovstomu syntetyčnomu kylymu, vin projšov korydorom po pry zavišani port'jeramy stijla — na stini bilia kožnoho stijla krasuvalosia zobražennia ja-koji-nebud' kvitky, — povernu u neprymitnyj tupyčok i bez stuku vidčyny obštyi škiroju dveri.

Maslak Katiuša sydiv za stolom i rozdyvliavsia u dzerkal'ce zlovisnu boliačku na nosi. Pliuvaty vin chotiv, ščo zavtra podatky platyt. Na cikom porožniomu stoli pered nym stojala banočka rtutnoji mazi ta sklianka z prozoroju ridynoju. Maslak Katiuša pidniav na Nunana nalyti krovju oči i zirvavšia na nohy, zronyvšy dzerkal'ce. Ne kažučy ni slova, Nunan opustysvia v krislo navproto i jakyjš čas movčky rozdyvliavsia projdu i sluchav, jak toj nerozbirlyvo burmoče ščoś pro trykliatyj dosč i revmatyzm. Potim vin skazav:

— Zamkny dveri na kliuč, holubčyku.

Maslak, ploskostopo buchkajučy nožyškamy, pidbih do dverej, klacnuv kliučem i povernuvsia do stolu. Vin volochatoju horoju hromadyvsia nad Nunanom, viddano dyvliačyj jomu v rot. Nunan use rozhliadav joho križ prymruženi poviky. Čomuś vin rapportom pryhadav, ščo spravžnie imja Maslaka Katiuši — Rafael'. Maslakom joho prozvaly če-rez strachitlyvi kistliavi kulaky, syzo-červoni ta holi, kotri vypynalsia z hustoji šersti, ščo vkryvala joho ruky, nače z manžetiv. A Katiušeu vin nazyvav sebe sam u cilkovytij vpevnenosti, ščo ce tradycijne imja velykych mongol'skych cariv. Rafael'. Nu ščo ž, Rafaeliu, počnemo.

— Jak spravy? — zapytav vin lahidno.

— U povnomu poriadku, bos, — kvaplyvo vidpovidav Rafael'-Maslak.

— Toj skandal zalahodyv u komendaturi?

— Sto pjatdesiat monet vyklav. Usi zadovoleni.

— Sto pjatdesiat iz tebe, — skazav Nunan. — Tvoja provyna, holubčyku. Treba bulo stežyty.

Maslak zrobyv neščasne oblyččia i pokirno rovviv velyčezni doloni.

— Parket u choli zdalosia by perestelyty, — skazav Nunan.

— Bude zrobleno.

Nunan pomovčav, vypynajučy huby.

— Chabar? — spytav vin, ponyzyvšy holos.

— Je trišky, — tež ponyzyvšy holos, promovyv Maslak.

— Pokažy.

Maslak metnuvsia do sejfa, distav zhortok, poklav joho na stil pered Nunanom i roz-hornuv. Nunan odnym paľcem podlubavšia v kupci «čornych bryzok», uziav «braslet», ohlianuv joho z usich bokiv i poklav nazad.

— Ce vse? — zapytav vin.

— Ne nesuť, — vynuvato skazav Maslak.

— Ne nesuť... — povtoryv Nunan.

Vin retel'no prycilyvsia i ščosyly kopnuv nosakom čerevyka Maslaka v homilku. Maslak zojknuv, pryhnuvsia, aby vchopýtisia za boliuče misce, ale vidrazu vyprostavšia i vytiahnuv ruky po švach. Todi Nunan pidchopyvsia, nemov joho štryknuly v zad, požburyv krislo heť, schopyv Maslaka za komir soročky i pišov na nioho, kopajučyš, krutiačy očyma i pošepek lajučyš. Maslak, achajučy j ochajujučy, zadyrajučy holovu, jak naliakana koniaka, zadkuvav vid nioho doty, poky ne vpav na dyvan.

— Na dvi storony praciuješ, padlo? — syčav Nunan prosto v joho bili vid žachu oči.
— Stervyatnyk u chabari kupajeťšia, a ty meni namysto u papirci pidnosyš?.. — Vin rozvernouvsia i vdaryv Maslaka v oblyčcia, namahajučyš začepyty nis iz boliačkoju. — U tiurmi zhnoju! U lajni u mene žytymeš... Lajno žertymeš... Škoduvatymeš, ščo na svit narodyvsia!
— Vin navidlig tyčnuv kulakom u boliačku. — Zvidky u Barbrydža chabar? Čomu jomu nesuť, a tobi ni? Chto nese? Čomu ja ničoho ne znaju? Na koho ty praciuješ, svynia volochata? Kažy!

Maslak bezzvučno roztuliav i zatuliav rot. Nunan vidpustiv joho, povernouvsia u krislo i zader nohy na stil.

— Nu? — skazav vin.

Maslak iz chliupanniam vtiahnuv nosom krov i skazav:

— Jij-Bohu, bos... Čoho vy? Jakýj u Stervyatnyka chabar? Ne maje vin nijakoho chabara. Nyni chabara nicheto ne maje...

— Ty ščo — sperečatysia zi mnoju budeš? — laskavo zapytav Nunan, znimajučy nohy zi stolu.

— Ta ž ni, bos... Jij-Bohu... — zakvapivsia Maslak. — Mať-peremáť! Jake tam spe-rečatysia! I hadky takoj ne maju...

— Vykyňu ja tebe, — pochmuro promovyv Nunan. — Bo ty abo skurvyvsia, abo praciuватy ne vmiješ. Na did'ka ty meni, takyj-siakyj, zdavsia? Ja takych, jak ty, za četvertak desiatok naberu. Meni spravžnia liudyna potribna pry dili, a ty meni tut lyše divok psuješ ta pyvo žereš.

— Stryvajte, bos, — rozvažlyvo skazav Maslak, rozmazujučy krov po mordi. — Čoho ce vy vidrazu, z naskoku?.. Davajte vse ž taky rozberemoš... — Vin oberežno torknuv boliačku kinčykamy pal'civ. — Chabara, kažete, bahato u Barbrydža? Ne znaju. Pereprošuju, zvyčajno, ale ce vam chtoś kazky rozkazuje. Nicheto zaraz chabara ne maje. Adže u Zonu sami šmarkači chodiať, tak vony ž ne povertajuťšia majže nikoly. Ni, bos, v naturi, ce vam chtoś breše...

Nunan skosa stežyv za nym. Bulo schože, ščo Maslak spravdi ničoho ne znaje. Ta jomu j nevyhidno bulo brechaty — na Stervyatnyku bahato ne zarobyš.

— Ci pikniky joho — vyhidna sprava? — zapytav vin.

— Pikniky? Ta ne tak ščob duže. Lopatoju ne zagrebeš... Ale ž zaraz u misti vyhidnych sprav ne lyšylosia...

— De ci pikniky vlaštovujuťšia?

— De vlaštovujuťšia? Tak, u riznych misciach. Kolo Biloji hory, na Hariačych džerelach buvajuť, na Veselkovych ozerach...

— A jaka klijentura?

— Klijentura jaka? — Maslak znovu pomacav boliačku, podyvyvsia na pal'ci i skazav dovirčo: — Jakščo vy, bos, chočete sami za ciu spravu vziatysia, ja b vam ne radyv. Suproty Stervyatnyka vam tut ničoho ne posvityť.

— Ce čomu ž?

— U Stervyatnyka klijentura: holubi kasky — raz. — Maslak uziavšia vidhynaty pal'ci.

— Oficery z komendatury — dva, turysty z «Metropoliu», z «Biloji Lileji», z «Prybul'cia»... ce try. Potim u nioho vže reklama postavlena, miscevi chlopci tež do nioho chodiať... Jij-Bohu, bos, ne varto z takym zvjazuvatysia. Za divčat vin nam platyť — ne te ščoby ščedro...

— Miscevi tež do nioho chodiať?

— Molod', v osnovnomu.

— Nu j ščo tam, na piknikach, dijeťšia?

— Dijeľsia ščo? Jidemo tudy na avtobusach, tak? Tam už nametyky, bufetyk, muzyčka... Nu j kožen rozvažajeľsia jak choče. Oficery zdebil'sho z divčatamy, turysty pchajuťsia na Zonu dyvytysia — jakščo bilia Hariačych džerel, to do Zony tam rukoju podaty, prosto za Sirčanoju uščelynoju... Stervjačnyk tudy jim kinškých kistok nakydav, ot vony i dyvlaťsia v binokli...

— A miscevi?

— Miscevi? Miscevym ce, zvyčajno, necikavo... Tak, rozvažajuťsia, chto jak umije...

— A Barbrydž?

— Tak a ščo — Barbrydž? Jak usi, tak i Barbrydž...

— A ty?

— A ščo — ja? Jak usi, tak i ja. Dyvliusia, ščob divčat ne obražaly, i... ce... nu, tam...

Nu, jak usi, zahalom.

— I skil'ky ce vse tryvaje?

— Koly jak. Koly try dni, a koly j veš tyždeň.

— I skil'ky ce zadovolennia koštuje? — zapytav Nunan, dumajučy zovsim pro inše.

Maslak vidpoviv ščoś, Nunan joho ne čuv. Oś vona, prohalyna, dira, dumav vin. Kil'ka dniv... Kil'ka nočej. Za cych umov prosto nemožlyvo prostežty za Barbrydžem, naviť jakščo ty navmysno postavyv sobi za metu, a ne valiaješsia z divkamy i ne dudlyš pyvo, jak mij mongoľškyj car... I vse-taky ničoho ne zrozumilo. Vin že beznohyj, a tam uščelyna... Ni, tut ščoś ne te...

— Chto z miscevych jizdyť postijno?

— Z miscevych? Tak ja ž kažu — zdebil'sho molod'. Odni vidmorozky, jaki je v misti.

Nu tam Halevi, Ražba... Kurča Capfa... cej... Cmyh... Nu, Mał'tijeć buvaje. Tepla kompanija. Vony ciu spravu nazývajuť «nedil'na škola». Ščo, kažuť, vidvidajemo «nedil'nu školu»? Vony tam zdebil'sho na litnich turystkach nezle zarobliajuť. Pryvalandajeľsia ja-kaś stara z Evropy...

— «Nedil'na škola», — povtoryv Nunan.

Jakaś dyvna dumka zjavylasia raptom u nioho. Škola. Vin pidvivsia.

— Dobre, — skazav vin. — Boh z nymy, z piknikamy. Ce ne dla nas. Ale ščoby ty znav: Stervjačnyk maje chabar, a ce vže — naša sprava, holubčuku. Ce my prosto tak lyšty ne možemo. Šukaj, Maslače, šukaj, bo vyženu ja tebe do did'kovojoj mamy. Zvidky vin bere chabar, chto jomu dopravliaje, — zjasuj use i davaj na dvadciať vidsotkiv bil'se, niž vin. Zrozumiv?

— Zrozumiv, bos, — Maslak už takož stojav, ruky po švach, na zamurzanij mordi — viddanisť.

— Ta prypyňy meni psuvaty divok, tvariuko! — zahorlanyv raptom Nunan i vyjšov.

U choli bilia stíjky vin nekvapno rozpyv svij aperrytyv, poterevenyv iz Madam pro padinnia morali, natiaknuv, ščo v najblyžčomu majbutniomu zbyrajeľsia rozšyryty zaklad, i, ponyzvyšy holos dla značuščosti, poradyvsia, jak buty z Benni: starjeľsia čolovjaha, sluchu nema, reakcija vže zovsim ne ta, ne vstyhaje, jak raniše... Bula vže šosta hodyna, chotilosia jisty, a v mozku vse sverdlyla, vse krutylasia nespodivana idejka, vona bula ni z čym nespivstavna i vodnočas bahato ščo pojasiuvala. Vtim, i tak vže deščo projasnylosia, znyk iz ciejej spravy dratujučyj i liačnyj nalit mistyky, zalyšylasia til'ky prykriſť na sebe, ščo raniše ne podumav pro taku možlyvist', ale ž holovne bulo ne v ciomu, holovne bulo v cij dumci, ščo povsiakčas krutylasia i krutylasia i ne davala spokoju.

Poproščavšyš iz Madam i potysnuvšy ruku Benni, Nunan pojichav priamisińko v «Boržč». Usia bida v tomu, ščo my ne pomicajemo, jak mynajuť roky, dumav vin. Pliuvaty na roky — my ne pomicajemo, jak use zminiujeľsia. My znajemo, ščo vse zminiujeľsia, nas

zmalku včať, ščo vse zminiujeťsia, my bahato raziv bačyly na vlasni oči, jak use zminiujeťsia, i vodnočas my absoliutno ne zdatni pomityty tu myť, koly vidbuva jeťsia zmina, čy šukajemo zminu ne tam, de slid bulo b. Ot uže zjavlyś novi stalkery — osnaščeni kibernetkyoju. Staryj stalker buv brudnym, ponurym čolovikom, kotryj zi zviriačoju vpertistiu, milimetr za milimetrom, povz na životi po Zoni, zarobliajučy sobi kuš. Novyj stalker — ce čepurun pry kravatci, inžener, sydyť de-nebud' za kilometr vid Zony, v zubach sygaretka, bilia liktia — sklianka z badiorlyvoju sumiššiu, sydyť sobi ta dyvyťsia za ekranamy. Džentl'men na zarplati. Duže logična kartyna. Nastil'ky logična, ščo vsi inši možlyvosti prosto na dumku ne spadajuť. A je ž i inši možlyvosti — «nedil'ná škola», napryklad.

I raptom, ni z toho, ni z sioho, joho ochopyv vidčaj. Use bulo marno. Vse bulo daremno. Bože mij, podumav vin. Adže ničoho v nas ne vyjde! Ne strymaty, ne zupynyty! Nijakych syl ne vystačyť utrymaty u horščuku ciu kvašu, podumav vin iz žachom. Ne tomu, ščo my pohano pracujemo. I ne tomu, ščo vony chytriši i sprytniši za nas. Prosto svit takyj. Liudyna taka. Jakby ne bulo Vizytu — bulo b ščo-nebud' inše. Svynia bahno znajde...

U «Boržči» bulo bahato svitla i duže smačno pachlo. «Boržč» tež zminyvsia — ni tobi pyjatyky, ni tobi veseloščiv. Hutalin teper siudy ne chodyť, hyduje, i Redrik Šuchart, napevno, vstromyv siudy nosa svoho riaboho, skryvyvsia i pišov. Ernest use šče v tiurmi, keruje spravamy joho stara, dorvalasia: solidna postojna klijentura, veš Instytut chodyť siudy obidaty, ta j starši oficery. Zatyšni kabinky, hotujuť smačno, beruť nedoroho, pyvo zavždy sviže. Dobra stara charčevnia.

V odnij iz kabinok Nunan pobačyv Valentyna Pil'mana. Laureat sydiv z horniatkom kavy i čytav skladenyj udvoje žurnal. Nunan pidíjšov.

— Dozvolyte prjednatysia? — zapytav vin.

Valentyn zviv na nioho čorni okuliary.

— A, — skazav vin. — Prošu.

— Zaraz, til'ky ruky pomyju, — skazav Nunan, zhadavšy raptom pro boliačku.

Tut joho dobre znaly. Koly vin povernuvsia i siv navproty Valentyna, na stoli vže stojala maleńka žarovnia z parujučym šurasko⁹ ta vysokyj kuchol' pyva — ne cholodnoho, ale j ne teploho, jak vin liubyv. Valentyn vidklav žurnal i pryhubyv kavu.

— Sluchajte, Valentyne, — skazav Nunan, vidrizajučy šmatočok mjasa i vmočujučy joho v sous. — Jak vy hadajete, čym use ce skinčyťsia?

— Vy pro ščo?

— Vizyt, Zony, stalkery, vijskovo-promyslovi komplexy — vsia cia kupa... Čym use ce može skinčyťsia?

Valentyn dovho dyvyvsia na nioho slipymi čornymi skel'ciamy. Potim vin zakuryv sygaretu i skazav:

— Dlia koho? Konkretyzujte.

— Nu, skažimo, dla liudstva zahalom.

— Ce zaležyť vid toho, potalanyť nam čy ni, — skazav Valentyn. — My teper znamo, ščo dla liudstva zahalom Vizyt mynuv, u cilomu, bezslidno. Dlia liudstva vse mynaje bezslidno. Zvyčajno, ne vykliučeno, ščo, tiahajučy navmannia kaštany z cieho vohniu, my vrešti-rešt vytiahnemo ščoś take, čerez ščo žyttia na planeti stane prosto nemožlyvym. Ce bude beztalannia. Odnak pohod'tesia, ščo take zavždy zahrožuvalo liudstvu. — Vin rozihnav dyn sygarety doloneju i vsmichnuvsia: — Ja, bačte, davno vže vidvyk mirkuvaty pro liudstvo zahalom. Liudstvo zahalom — nadto staciōnarna systema, jiji ničym ne projmeš.

⁹ **Šurasko** — brazyl'ska naciōnal'na strava: šmatočky teliatyny, nanyzani na metalevyj prut i spečeni na vidkrytomu povitri.

— Vy tak dumajete? — rozčarovano promovyv Nunan. — Ščo ž, može j tak...

— Skažiť česno, Ričarde, — javno rozvažajučýs, skazav Valentyn. — Ot dlia vas, diliačy, ščo zminylosia z Vizytom? Ot vy diznalsia, ščo u Vsesviti je šče prynajmni odyn rozum, okrim liudskoho. Nu i ščo?

— Ta jak vam skazaty? — promymryv Nunan. Vin uže škoduvav, ščo zatijav ciu rozmovu. Ne bulo tut pro ščo rozmovliaty. — Ščo dlia mene zminylosia?.. Napryklad, oś uže bahato rokiv ja vidčuvaju jakuś nezručnišť, nezatyšnišť jakuś. Dobre, vony prjšly i vidrazu pišly. A jakščo vony prjduť znov i jim stukne v holovu zalyšytyisia? Dlia mene, dlia diliačy, ce, znajete, ne puste zapytannia: chto vony, jak vony žyvuť, čoho jim treba?.. U najprymityvnisomu variänti ja zmušený dumaty, jak meni zminyty vyrobnyctvo. Ja maju buty hotovyj. A jakščo ja vzahali vyjavliusia nepotribnym u jichnij systemi? — Vin požvavyvsia. — A jakščo my vsi vyjavymosia nepotribnymy? Sluchajte, Valentyne, jakščo vže do slova pryšylosia, isnujuť jaki-nebud' vidpovidi na ci pytannia? Chto vony, ščo jim bulo potribno, povernuťsia čy ni?..

— Vidpovidi isnujuť, — skazav Valentyn, usmichajučýs. — jich naviť duže bahato, vybyrajte bud'-jaku.

— A osobysto vy jak vvažajete?

— Vidverto kažučy, ja nikoly ne dozvoliav sobi dumaty pro ce serjozno. Dlia mene Vizyt — ce peredusim unikal'na podija, vahoma možlyvistiu perestrybnuty vidrazu čerez kil'ka schodynok u procesi piznannia. Ščoś schože na podorož u majbutnie technologiji. N-nu, niby do laboratoriji Isaaka Ñjutona potrapiyv sučasnyj kuantovyj generator...

— Ñjuton ničoho ne zrozumiv by.

— Darma vy tak dumajete! Ñjuton buv duže pronyklyvyj čolovik.

— Tak? Nu dobre, Boh z nym, iz Ñjutonom. A jak vy vse-taky tlumačyte Vizyt? Chaj naviť neserjozno...

— Dobre, ja vam skažu. Til'ky ja mušu poperedyty vas, Ričarde, ščo vaše zapytannia perebuja u kompetenciji psevdonauky, jaka maje nazvu xenologija. Xenologija — ce takyj nepryrodnyj hibryd naukovoji fantastyky z formal'noju logikoju. Osnovoju jiji metodu je chybnyj prjom — navjazuvannia inoplanetnomu rozumu liudskoji psychologiji.

— Čomu chybnyj? — skazav Nunan.

— A tomu, ščo biölogy svoho času vže popeklysy, koly namahalsia perenesty psychologiju liudyny na tvaryn. Zemnych tvaryn, zauvažte.

— Darujte, — skazav Nunan. — Ce zovsim inša sprava. Adže my hovorymo pro psychologiju ROZUMNYCH istot...

— Tak. I vse bulo b duže dobre, jakby my znaly, ščo take rozum.

— A chiba my ne znajemo? — zdyyvuvavsia Nunan.

— Ujaviť sobi, ni. Zazvyčaj vychodiať iz duže ploskoho vyznačennia: rozum — taka zdatnist' liudyny, jaka vidrizniaje jiji dijal'nist' vid dijal'nosti tvaryn. Taka sobi, znajete, sproba vidmežuvaty vlasnyka vid psa, jakyj nibyto vse rozumije, til'ky skazaty ne može. Vtim, iz cioho ploskoho vyznačennia vyplývajuť doteplniši. Vony bazujuťsia na hirkych spostereženniach za vyščezhadanoju dijal'nistiu liudyny. Napryklad: rozum je zdatnistiu žyvoji istoty zdijsniuvaty nedocil'ni i nepryrodni včynky.

— Tak, ce pro nas, — pohodyvsia Nunan.

— Na žal'. Abo, skažimo, vyznačennia-hipoteza. Rozum — skladnyj instynkt, jakyj ne vstyh šče sformuvatysia. Majeťsia na uvazi, ščo instynktyvna dijal'nist' zavždy docil'na i pryrodna. Myne mil'jon rokiv, instynkt sformujeťsia, i my perestanemo robyty pomylky, jaki, virohidno, je nevidjemnoju vlastyvistiu rozumu. I todi, jakščo u Vsesviti ščoś zminyťsia, my

ščaslyvo vymremo, — znovu že taky tomu, ščo rozumylycia zdijisniuvaty pomylky, tobto probuvaty rizni, ne peredbačeni žorstkoju programu variänty.

— Jakoś ce vse u vas vychodyť... prynyzlyvo.

— Bud' laska, todi šče odne vyznačennia — duže vyvyščene i šliachetne. Rozum je zdatnistiu vykorystovuvaty syly navkolyšnioho svitu bez rujnuvania cioho svitu.

Nunan zmorščyvsia i zachytav holovoju.

— Ni, — skazav vin. — Ce vže zanadto... Ce ne pro nas... Nu a jak ščodo toho, ščo liudyna, na vidminu vid tvaryn, je istotoju, kota vidčuvaje neperebornu potrebu v znan niach? Ja deš pro ce vže čytav.

— Ja tež, — skazav Valentyn. — Ta vsia bida v tomu, ščo liudyna, prynajmni masova liudyna, z lehkistiu poboriuje ciu svoju potrebu v znanach. Jak na mene, vona takoji potreby vzahali ne maje. Je potreba zrozumity, a dlia cieho znań ne treba. Hipoteza pro Boha, napryklad, daje unikal'nu možlyvisť absolutno vse zrozumity, absolutno ni pro ščo ne dznujučyš... Dajte liudyni vkray sproščenu systemu svitu i tlumačte vsiaku podiju na bazi cijeji sproščenoji modeli. Takyj pidchid ne potrebuje nijakych znań. Kil'ka zavčenych formul plius tak zvana intuicija, tak zvana praktyčna kmityvisť i tak zvanyj zdroovyj hluzd.

— Stryvajte, — skazav Nunan. Vin dopyv pyvo i z hriukom postavyv porožnij kuchol' na stil. — Ne vidvolikajtesia. Davajte vse-taky tak. Liudyna zustrilasia z inoplanetnoju istotoju. Jak vony znatymuť odne pro odnoho, ščo vony obydva rozumni?

— Hadky ne maju, — skazav Valentyn rozveseliajučyš. — Use, ščo ja čytav iz cieho pryyodu, zvodytśia do chybnoho kola. Jakščo vony zdatni do kontaktu, značyť, vony rozumni. I navpaky: jakščo vony rozumni, vony zdatni na kontakt. I vzahali: jakščo inoplanečna istota maje česť buty nadilenoju psychologijeju liudyny, to vona rozumna. Taki spravy, Ričarde. Čiťaly Vonneguta¹⁰?

— Ot tobi j na, — skazav Nunan. — A ja hadav, ščo u vas use vže rozkladeno po polyčkach...

— Rozklasty po polyčkach i mavpa može, — zauvažyv Valentyn.

— Ni, stryvajte, — skazav Nunan. Čomuś vin počuvavšia obdurenym. — Ale jakščo vy takych prostych rečej ne znajete... Dobre, Hospod' iz nym, iz rozumom. Vydno, tut sam čort nohu zlamaje. A pro Vizyt? Ščo vy vse že taky dumajete pro Vizyt?

— Bud' laska, — skazav Valentyn. — Ujaviť sobi piknik...

Nunan zdryhnuvsia:

— Jak vy skazaly?

— Piknik. Ujaviť sobi: lis, putiveć, haliavyna. Z putivca na haliavu zjiždžaje mašyna, z mašyny vyvantažujuťsia molodi liudy, pliašky, košky z provizijeju, divčata, tranzystory, fotokinoaparaty... Rozpalijeteśia bahattia, stavliaťsia namety, vmykajeśia muzyka. A vranci vony jiduť. Zviri, ptachy i komachy, jaki vsiu nič iz žachom sposterihaly za podijamy, vypovzajuť zi svojich schovkiv. I ščo že vony bačať? Na travu ponatikalo avtolu, rozlyvsia benzyn, rozkydani nepotribni svičky i masliani fil'try. Valiajeśia drantia, perehorili lampočky, chtoś zahubyv rozvidnoho kliuča. Vid protektoriv lyšylasia hriažiuka, nalypla na jakomuś neznanomu boloti... nu i, sami rozumijete, slidy bahattia, nedohryzky jabluk, cukerkovi obhortky, konservni bliašankys, porožni pliašky, čyjś nosovyčok, čyjś skladanyj niž, stari, poderti hazety, monetky, zivjali kvity z iných haliavyn...

— Ja zrozumiv, — skazav Nunan. — Piknik na uzbičci.

¹⁰ Jdeťsia pro amerykanškoho prozajika Kurta Vonneguta (nar. 1922), u tvorach jakoho sučasne žyttia postaje jak absurdna, nekerovana, apokaliptyčna komedia. Providni temy joho tvorčosti — dehumanizujučy vplyv technologij, borotba vorožym Vsesvitom toščo.

— Dostotu. Piknik na uzbičči jakojiš kosmičnoji dorohy. A vy mene pytajete: povernuťsia vony čy ni.

— Dajte meni zakuryty, — skazav Nunan. — Did'ko b zabrav vašu psevdonauku! Jakoś ja vse ce ne tak sobi ujavliav.

— Ce vaše pravo, — zauvažyv Valentyn.

— Vychodyť, ščo ž — vony nas naviť i ne pomityly?

— Čomu?

— Nu, v bud'-jakomu vypadku, ne zvernuly na nas uvahy...

— Znajete, ja b na vašomu misci ne žuryvsia, — poradyv Valentyn.

Nunan zatiahnuvsia, zakašliavsia, kynuv sygaretu.

— Vse odno, — skazav vin uperto. — Ne može buty... Did'ko b vas, učenych, ucho-pyv! Zvidky u vas taka znevaha do liudyny? Čomu vy jiji veš čas prahnete prynzyty?..

— Stryvajte, — skazav Valentyn. — Posluchajte. «Vy zapytajete mene: čym velyka liudyna? — procytuval vin. — Tym, ščo stvoryla druhu pryrodu? Ščo prvela v ruch syly majže kosmični? Ščo v mizerni stroky zavolodila planetoju i prorubala vikno u Vsesvit? Ni! Tym, ščo, nezvažajučy na vse ce, vcilila i zbyrajet'sia vcility j nadali».

Zapala movčanka. Nunan dumav.

— Možlyvo... — skazav vin nevpevneno. — Zvyčajno, jakščo z cijeji točky zoru...

— Ta vy ne žuriťsia, — blahodušno skazav Valentyn. — Piknik — ce ž til'ky moja hipoteza. I naviť ne hipoteza, vlasne, a tak, kartynka... Tak zvani serjozni xenology nama-hajuťsia obgruntuvaty nabahato solidniši j obleslyviši dla liudskoho samoliubstva versiji. Napryklad, ščo nijakoho Vizytu ne bulo, ščo Vizyt šče til'ky bude. Jakýs vysokyj rozum zakynuv do nas na Zemliu kontejnery iz vzirciamy svojeji materiäl'noji kul'tury. Očiku-jeťsia, ščo my vyvčymo ci zrazky, zdísnymo technologičnyj strybok i zumijemo nadislaty sygnal u vidpovid', jakýj i označatyme real'nu hotovist' do kontaktu. Jak vam ce?

— Ce vže značno krašče, — skazav Nunan. — Ja baču, sered učenych tež trapliajuťsia poriadni liudy.

— Abo oś. Vizyt i spravdi mav misce, ale vin až nijak ne zakinčyvsia. Faktyčno my zaraz perebuvajemo u stani kontaktu, lyše ne pidozriujemo pro ce. Prybul'ci oselylysia u Zonach i retel'no nas vyvčajuť, vodnočas hotujučy do «žorstokych dyv pryjdeňsioho».

— Oce ja rozumiju! — skazav Nunan. — Prynajmni, todi zrozumilo, ščo ce za tajemnyče musuvannia vidbuvajeteſia u rujinach zavodu. Miž inšym, vaš piknik ciu vovtuzniu ne pojasniuje.

— Čomu ž ne pojasniuje? — zaperečyv Valentyn. — Mohlo ž jake-nebud' divčyško zabuty na haliavyni uliublene mechanične vedmeža...

— Nu, vy ce oblyšte, — rišučo skazav Nunan. — Ničoheńke vedmeža — zemlia dvyhytyť... Utim, zvyčajno, može buty j vedmeža. Pyvo budete? Rozalije! Ahov, stara! Dva pyva panam xenologam!.. A vse-taky prjemno z vamy pobesiduvaty, — skazav vin Valentynu.

— Take sobi pročyščennia mizkiv, nače anglijskoji soli¹¹ nasypaly pid čerepok. Bo ž praciuješ-praciuješ, a naviščo, dla čoho, ščo bude, ščo staneťsia, čym serce zaspokojoťsia...

Prynesly pyva. Nunan vidsiorbnuv, dyviačyś poverch piny, jak Valentyn z vyrazom hydlyvoho sumnivu rozhliadaje svij kuchol'.

— Ščo, ne podobajeťsia? — zapytav vin, oblyzujučy huby.

— Ta ja, vlasne, ne pju, — nerišuče skazav Valentyn.

— Ta nu? — zdívuvavšia Nunan.

¹¹ Anglijska sil', abo hirka sil', abo sul'fat natriju — bezkolirni krystaly, ščo rozčyniajuťsia u vodi. U medyciny vykorystovujeťsia jak pronosne.

— Čort zabyraj! — skazav Valentyn. — Ta ž musyť u ciomu sviti buty bodaj odyn nepytuščyj. — Vin rišuče vidsunuv kuchol'. — Zamovte meni krašče koňjaku, jakščo tak, — skazav vin.

— Rozalije! — nehajno harknuv heť rozveselilij Nunan.

Koly prynesly koňjak, vin skazav:

— I vse-taky tak ne možna. Ja vže ne kažu pro vaš piknik — ce vzahali svynstvo, — ale jakščo naviť prijnati versiju, ščo ce, skažimo, preliudija do kontaktu, vse odno nedobre. Ja rozumiju — «braslety», «porožniaky»... Ale «vid'myn cholodeć» naviščo? «Komaryni lysyny», puch cej hydotnyj...

— Darujte, — skazav Valentyn, vybyrajučy skybku lymona. — Ja ne zovsim rozumiju vašu terminologiju. Jaki, vybačte, lysyny?

Nunan zasmijavsia.

— Ce fol'klor, — pojasnyv vin. — Robočyj žargon stalkeriv. «Komaryni lysyny» — ce oblasti pidvyščenoji gravitaciji.

— A, gravikoncentratty... Kerovana gravitacija. Ot pro ce ja pohovoryv by iz nasolodoju, ale vy ničoho ne zrozumijete.

— Čomu ž ce ja ničoho ne zrozumiju? Ja vse-taky inžener...

— Bo ja sam ne rozumiju, — skazav Valentyn. — U mene je systemy rivniań, ale jak jich vytlumačyty — ja hadky ne maju... A «vid'myn cholodeć» — ce, virohidno, kolojidnyj haz¹²?

— Same vin. Čuly pro katastrofu v Karryhanivskych laboratorijach?

— Čuv deščo, — neochoče ozvavšia Valentyn.

— Ci jolopy pomistily farforovyj kontejner iz «cholodcem» u speciäl'nu kameru, hranyčno izolovanu... Tobto ce vony tak dumaly, ščo kamera hranyčno izolovana, ale koly vony vidkryly kontejner manipulatoramy, «cholodeć» pišov čerez metal i plastyk, nače voda čerez vymočku, vyrvavšia nazovni, i vše, z čym vin stykavšia, peretvoriuvalosia na toj samyj «cholodeć». Zahynulo trydciať pjať liudej, ponad sto skaličeno, a vsia budivlia laboratorijsia zrobylasia cilkovyto nepryatnoju. Vy tam buvaly koly-nebud'? Čudova budivlia! A teper «cholodeć» stik u pidvaly i nyžni poverchy... Oś vam i preliudija do kontaktu.

Valentyn veš zmorščyvsia.

— Tak, ja znaju vse ce, — skazav vin. — Odnak pohod'tesia, Ričarde, prybul'ci tut ni pry čomu. Zvidky vony mohly znaty pro isnuvannia v nas vijskovo-promyslovych komplexiv?

— A slid bulo by znaty! — povčal'no vidpoviv Nunan.

— A vony skazaly b vam u vidpovid': treba bulo vže davno poznyščuvaty vijskovo-promyslovi komplexy.

— I to pravda, — pohodyvsia Nunan. — Ot chaj by vony cym i zajnialyś, jakščo taki mohutni.

— Tobto vy proponujete vtrúčannia u vnutrišni spravy liudstva?

— Hm, — skazav Nunan. — Tak my, zvyčajno, možemo zajty duže daleko. Ne budemo pro ce. Povernimosia krašče do počatku rozmovy. Čym vse ce taky zakinčyťsia? Nu ot, napryklad, vy, včeni. Spodivajetesia vy otrymaty iz Zony ščo-nebud' fundamental'ne, ščo-nebud' take, ščo dijsno mohlo by perevernutu nauku, technologiju, sposib žyttia?..

Valentyn dopyv čarku i znyzav plečyma:

— Vy zvertajeteś ne za adresoju, Ričarde. Ja ne liubliu fantazuvaty daremno. Koly

¹² **Kolojidnyj haz** — fantastičnyj termin. Pochodyť vid «kolojid» — rečovyna, ščo ne krystalizujeťsia i rozčyny jakoji ne pronykajuť križ tvarynni i roslynni peretynky.

jdeťšia pro taki serjozni reči, ja viddaju perevahu oberežnomu skepsysovi. Jakščo vidštovhuvatysia vid toho, ščo my vže otrymaly, poperedu cilyj spektr možlyvostej, i ničoho pevnoho skazaty ne možna.

— Rozalije, šče końjaku! — kryknuv Nunan. — Nu dobre, sprobujmo z inšoho kincia. Ščo vy, na vašu dumku, vže otrymaly?

— Ce prozvučyť kumedno, ale otrymaly duže malo. My vyjavly bahato dyvovyž. U dejakych vypadkach my navčylisia naviť vykorystovuvaty ci dyvovyž dlia svojich potreb. My naviť zvykly do nych... Laboratorna mavpa natyskaje červonu knopku — otrymuje banan, natyskaje bilu — apeľ'syn, ale jak maty banany j apeľ'syny bez knopok, vona ne znaje. I jake vidnošennia majuť knopky do bananiv i apeľ'syniv, vona ne rozumije. Vižmimo, skažimo, «etaky». My navčylisia nymy korystuvalysia. My naviť vidkryly umovy, za jacych vony rozmnožujuťsia dilenniam. Ale my dosi ne zumily zrobyty žodnoho «etaka», ne rozumijemo, jak vony vlaštovani, i, sediačy z usioho, rozberemosia u vsiomu ciomu šče ne skoro... Ja by vyslovyyvsia tak. Je objekty, jakym my znajšly zastosuvannia. My vykorystovujemo jich, choča majže zapevno ne tak, jak nymy korystujuťsia prybul'ci. Ja cilkovo to vpevnenyj, ščo v perevažnij bil'sosti vypadkiv my zabývajemo mikroskopamy cviachy. Ale vse-taky deščo my zastosovujemo: «etaky», «braslety», jaki stymuliujuť žyttievi procesy... rizni typy kvazibiologičnych mas, ščo spryčynyly takyj perevorot u medycyni... My otrymaly novi trankvilizatory, novi typy mineral'ných dobryv, perevorot v agronomiji... Utim, ščo ja vam pererachovuju! Vy znajete vse ce ne hirše za mene — «brasletyk», ja baču, sami nosyte... Nazvemo ciu grupu objektiv korysnymi. Možna skazaty, ščo jakojuś miroju liudstvo nymy oblahodijane, choča nikoly ne slid zabuvaty, ščo v našomu evklidovomu sviti¹³ bud'-jaka palycia maje dva kinci...

— Nebažani zastosuvannia? — vstavyv Nunan.

— Same tak. Skažimo, zastosuvannia «etakiv» u vijskovij promyslovosti... Ja ne proce. Dija kožnoho korysnoho objekta namy bil's abo menš vyvčena, bil's abo menš pojasnena. Teper zatrymka za technologijeju, ale rokiv čerez pjatdesiat my sami navčymosia vyhotovliaty ci korolivski pečatky i todi vže doschoču kolotymemo nymy horichy¹⁴. Skladniše z inšoju grupoju objektiv — skladniše same tomu, ščo nijakoho zastosuvannia vony v nas ne znachodiať, a jichni vlastyvosti v ramkach našych siohodnišnich ujavleň absolutno nepojasnymi. Napryklad, magnitni pastky riznych typiv. My rozumijemo, ščo ce magnitna pastka, Panov ce duže doteplno doliv. Ale my ne rozumijemo, de džerelo takoho potužnoho magnitnoho polia, u čomu pryczyna joho nadstíkosti... ničoho ne rozumijemo. My možemo til'ky vysuvaty fantastični hipotezy stosovno takych vlastyvostej prostoru, pro jaki raniše naviť ne pidozriuvaly. Abo K-23... Jak vy jich nazývajete, ci čorni harni kuľky, ščo jduť na prykrysy?

— «Čorni bryzky», — skazav Nunan.

— Ot-ot, «čorni bryzky»... Harna nazva... Nu, vy znajete pro jichni vlastyvosti. Jakščo pustyty promiň svitla u taku kuľku, to svitlo vyjde z nioho iz zatrymkoju, pryczomu cia-

¹³ **Evklid** (III st. do n. e.) — davniohrečkyj matematyk, zhidno z praciamy jakoho odnijeju iz osnovnych metryčnych vlastyvostej prostoru je tryvymirnišť, tobto «evklidiv» prostir maje šyrynu, dovžynu i vysotu.

¹⁴ Natiak na heroja povisti-kazky amerykanškoho pyšmennyka Marka Tvena (1835 – 1910) «Prync i zlydar» — Toma Kenti. Tom, nadzvycajno schožyj na svojo odnolitka — anglijskoho prynca Eduarda, vypadkovo pominiavšia z nym misciamy i jakoš u palaci, ne majučy čym koloty horichy, vin skorystavšia korolivškuju pečatkoju.

trymka zaležyť vid vahy kuľky, vid rozmiru, še vid dejakych parametiv, i častota vychidnoho svitla zavždy menša za častotu vchidnoho... Ščo ce take? Čomu? Je boževil'na ideja, niby ci vaši «čorni bryzky» — ce veletenški diliňany prostoru, nadilenoho inšymy vlastvostiamy, niž naš, i zamkneno u taku zhornutu formu pid vplyvom našoho prostoru... — Valentyn vytiah sygaretu i zapalyv. — Korotše kažučy, objekty cijeji grupy dlia nynišnjoji liudškoji praktyky cilkovito nekorysni, choča iz suto naukovoj točky zoru vony majuť fundamental'ne značennia. Ce vidpovidi na zapytannia, jaki vpaly z neba i jaki my še ne vmijemo postavyty. Zhadanyj vyšče ser Isaak, može, i ne rozibravšia b u lazeri, ale vin, prynajmni, zrozumiv by, ščo taka rič možlyva, i ce duže syl'no vplynulo b na joho naukovyj svitohliad. Ja ne vdavatymuš u podrobyci, ale isnuvannia takych objektiv, jak magnitni pastky, K-23, «bile kil'ce», vraz perekreslylo cile pole nedavno procvitajučich teorij i dalo žyttia cilkovito novym idejam. A je še j tretia grupa...

— Tak, — skazav Nunan. — «Vid'myn cholodeč» ta inše ajno...

— Ni-ni. Vse ce slid vidnesty abo do peršoji, abo do druhoj grupy. Ja maju na uvazi objekty, pro jaki my ničoho ne znajemo čy znajemo til'ky z čutok, objekty, jaki my nikoly ne trymaly v rukach. Te, ščo pocupyly v nas iz-pid nosa stalkery, — prodaly nevidomo komu, prchovaly. Te, pro ščo vony movčať. Legendy i napivlegendy: «mašyna bažań», «prybluda Dik», «veseli prvydy»...

— Chvylynku, chvylynku, — skazav Nunan. — Ce še ščo take? «Mašyna bažań» — rozumiju...

Valentyn zasmijavsia.

— Bačte, v nas tež je svij robočyj žargon. «Prybluda Dik» — ce te same hipotetyčne mechanične vedmeža, jake bešketuje u rujinach zavodu. A «veseli prmary» — ce pevna nebezpečna turbulencija¹⁵, najavna v dejakych rajonach Zony.

— Vperše čuju, — skazav Nunan.

— Vy rozumijete, Ričarde, — skazav Valentyn, — my kopyrsajemosia u Zoni dva desiatky rokiv, ale ne znajemo i tysiačnoji častky toho, ščo vona mistyť. A jakščo vže hovoryty pro vplyv Zony na liudynu... Ot, do reči, tut nam dovedeťsia vvesty do klasyfikaciji še odnu, četvertu grupu. Vže ne objektiv, a vplyviv. Cia grupa vyvčena zovsim pohano, choča faktív nazbyralosia, na mij pohliad, až zadosyť. I vy znajete, Ričarde, ja — fizyk i, otže, skeptyk. Ale j u mene podekoly moroz jde poza škiru, koly ja dumaju pro ci fakty.

— Žyvi pokijnyky... — proburmotiv Nunan.

— Ščo? A... Ni — ce zahadkovo, ale ne bil'se toho. Jak by ce skazaty... Ce možlyvo ujavyty, aboščo. A ot koly navkolo liudyny raptom ni z toho ni z sioho počynauť vidbuvatysia pozafizyczni, pozabiologični javyšča...

— A, vy majete na uvazi emihrantiv...

— Dostotu tak. Matematyčna statystyka, znajete, — ce duže točna nauka, choč vona i maje spravu z vypadkovymy velyčynamy. I krim toho, ce duže promovsta nauka, duže naočna...

Valentyn, očevydiačky, trochy zachmeliv. Vin počav hovoryty holosniše, ščoky joho poroževily, a brovy ponad čornymi okuliaramy vysoko zaderlysia, zmynajučy čolo v harmošku.

— Rozalije! — harknuv raptom vin. — Šče koñjaku! Velyku čarku!

— Liubliu nepytuščych, — z povahoju skazav Nunan.

— Ne vidvolikajtesia! — skazav Valentyn suvoro. — Sluchajte, ščo vam rozpovidajuť.

¹⁵ **Turbulencija** — u hidromechanici j aeromechanici — ce chaotyčnyj ruch ridyny abo hazu; v atmosferi — nevporiadkovani j vypadkovi zminy napriamu i švydkosti častynok povitria.

Ce duže dyvno.

Vin pidniav čarku, odnym duchom vidsiorbnuv polovynu i provadyv dali:

— My ne znajemo, ščo stalosia z bidolašnymy harmontciamy u samu myť Vizytu. Až oś odyn iz nych vyrišv emihruvaty. Jakyj-nebud' zvyčajnisiňkyj meškaneć. Perukar. Syn perukaria i vnuk perukaria. Vin perejizdyť, skažimo, u Detrojt. Vidkryvaje perukarniu, i počynajetsia čortova majačnia. Ponad devjanostu vidsotkiv joho klijentury hyne vprodovž roku: hynuť v avtomobil'nych avarijach, vypadajuť iz vikon, jich vyrizujuť hangstery ta chuligany, vony tonuť na milkych misciach i tak dali, i tak dali. Malo toho. Čyslo komunal'nych katastrof u Detrojti rizko zrostaje. Udvíči častiše vybuchajuť hazovi kolonky. U try z polovynoju razy častiše vynykajuť požeži vid nespravnosti elektromereži. Utryči zbil'sujeťsia kil'kisť avtomobil'nych avarij. Udvíči zrostaje smertnist' vid epidemij hrypu. Malo toho. Zrostaje kil'kisť stýchijnych lych u Detrojti ta joho okolyciach. Zvidkyś beruťsia smerči i tajfuny, jakych u cych misciach ne bačyly vid tysiača simsot zatertoho roku. Rozverzajutsia mokvy nebesni, j ozero Ontariö, abo Mičyhan, abo de tam stojit' Detrojt, vychodyť iz berehiv... Nu j use v takomu samomu dusi. I taki kataklizmy vidbuvajuťsia v bud'-jakomu misti, v bud'-jakij miscevosti, de selyťsia emigrant iz rajonu Vizytu, i kil'kisť cych kataklizmiv priamo proporcijna do čysla emigrantiv, osilych u danomu misci. I zauvažte, podibnyj vplyv spravliajuť til'ky ti emigrantsy, kotri perežyly sam Vizyt. Narodženi pislia Vizytu na statystiku neščasnych vypadkiv nijakoho vplyvu ne majuť. Vy prožyly v Harmonti desiať rokiv, ale vy prjichaly siudy pislia Vizytu, i vas bez pobojuvań možna selyty choć u Vatykani. Jak pojasnyty take? Vid čoho treba vidmovytyisia — vid statystyky? Čy vid zdorovoho hluzdu? — Valentyn schopyv čarku i zalpom dopyv jiji.

Ričard Nunan počuchav za vuchom.

— Ta-a-k, — skazav vin. — Ja vzahali bahato čuv pro taki reči, ale ja, česno kažučy, zavždy hadav, ščo vse ce, mjako kažučy, deščo perebil'šeno... Prosto znadobysia pryvid, aby zaboronyty emigraciu.

Valentyn hirko usmichnuvsia:

— Ničoho sobi pryvid! Ta chto ž takij majačni poviryť? Nu, prydumaly b jaki-nebud' epidemiji... nebezpeku rozpočiudžennia škidlyvych čutok... ta malo šče čoho!

Vin upersia liktiamy u stil i zasumuval, opustvýš oblyččia u doloni.

— Ja vam spivčuvaju, — skazav Nunan. — Spravdi, z točky zoru našojoj mohutnioji pozityvistškoji nauky¹⁶ ...

— Abo, skažimo, mutahennyj vplyv Zony, — perebyv joho Valentyn. Vin zniav okuliary i vtupyvsia u Nunana čornymy pidslipuvatymi očyma. — Vsi liudy, kotri dosyť dovho spilkujuťsia iz Zonoju, zaznajuť zmin — jak fenotypnych, tak i henotypnych¹⁷. Vy znajete, jaki dity buvajuť u stalkeriv, vy znajete, ščo buvaje iz samymy stalkeramy. Čomu? De mutahennyj faktor? Radiäciji v Zoni nijakoji. Chimična struktura povitria i gruntu v Zoni choć i maje svoju specyfiku, prote žodnoji mutahennoji nebezpeky ne stanovyť. Ščo ž meni v takych umovach — u čaklunstvo počaty viryty? V lyche oko?.. Sluchajte, Ričarde, davajte šče po čarci. Ja ščoś rozijšovsia, chaj vono vse zapadeťsia...

Ričard Nunan, usmichajučyś, zažadav šče čarku końjaku dla laureata i kuchol' pyva dla sebe. Potim vin skazav:

¹⁶ Tut u značenni nauka, jaka vyznaje vidnosnisť piznannia, strohe pidporiadkuvannia ujavy spostereženiu, pragmatyčnist' toščo. Zahalom, pozityvne znannia — ce znannia korysne, točne, dostovirne i stverdžoval'ne.

¹⁷ Tobto zminy zovnišni i vnutrišni.

— Tak oś. Ja vam, zvyčajno, spivčuvaju u vašomu borsanni. Ale, vidverto kažučy, oso-bysto meni voskresli pokijnyky bjuť po mizkach značno syl'niše, niž dani statystyky. Tym pače, ščo danyh statystyky ja nikoly ne bačyv, a merciv i bačyv, i naniuchavšia predosyť.

Valentyn lehkovažno machnuv rukoju.

— A, pokijnyčky vaši... — skazav vin. — Sluchajte, Ričarde, vam ne soromno? Vy ž use-taky liudyna z osvitoju... Nevže ne zrozumilo, šo, z točky zoru fundamentalnych pryncypiv, ci vaši nebižčyky — anitrochy ne bil'sa i ne menša dyvovyža, niž vični akumulatory. Prosto «etaky» porušujuť peršyj pryncyp termodynamiky, a nebižčyky — druhyj, ot i vsia riznycia. Vsi my v jakomuś sensi pečerni liudy — ničoho strašnišoho za prvyda čy vurdalaka ujavyty sobi ne možemo. A, popry te, porušennia pryncypu prycynovosti — značno strašniša rič, niž cili tabuny prvydiv... i vsiakych tam čudovýsk Rubinštejna... čy Valenštejna?

— Frankenštejna.

— Tak, zvyčajno, Frankenštejna. Madam Šelli. Poetova družyna. Čy dońka.¹⁸ — Vin raptom zasmijavsia. — U cych vašych nebižčykiv je odna cikava vlastyvist' — avtonomna žytiezdatnisti. Možna v nych, prymirom, vidtiaty nohu, i noha chodytyme... tobto ne chodytyme, zvyčajno... zahalom, žytyme. Okremo. Bez usiakych fiziologičnych rozčyniv... Tak ot, neščodavno dopravyly v Instytut odnoho takoho... nezatrebuvanoho. N-n-nu, prepařovaly joho... Ce meni laborant Bojda rozpovidav. Vidokremely pravu ruku dla jakychoś tam potreb, prychodiať nastupnoho ranku, a vona duliu pokazuje... — Valentyn zarehotav. — Ha? I tak dosi! To rozrysne pal'ci, to znovu sklade. Jak vy vvažajete, ščo vona cym choče skazaty?

— Po-mojemu, symbol dovoli prozory... A čy ne čas nam po domivkach, Valentyne? — skazav Nunan, dyvlačyś na hodynnyk. — Ja maju šče odnu važlyvu spravu.

— Chodim, — ochoče pohodyvsia Valentyn, marno namahajučyś vtrapty oblyččiam v opravu okuliariiv. — F-fu, napojily vy mene, Ričarde... — Vin uziav okuliary v obydví ruky i staranno prylaštuval jich na misce. — U vas mašyna?

— Tak, ja vas zavezu.

Vony rozrachuvalysia i rušyly do vychodu. Valentyn trymavšia šče priamiše niž zazvyčaj i čas vid času z rozmachu pryladav paleć do skroni, vitajučy znajomych laborantiv, jaki z cikavistiu i zdyyvuvanniam sposterihaly za svitylom svitovojo fizyky. Bilia samoho vychodu, vitajučy švejcara, ščo rozplyvsia v usmišci, Valentyn zbyv iz sebe okuliary, i vsi troje kynulysia jich lovyty.

— F-fu, Ričarde... — prymovliav Valentyn, vlizajučy v «pežo». — Vy mene bez-božno napojily. Ne možna že tak, čort zabyraj... Nezručno. V mene zavtra experyment. Vy znájete, cikava rič...

I vin zachodyvsia rozpovidaty pro zavtrašnij experyment, ščochvylyny vidvolikajučyś na anekdoty i prymovliajučy: «Napojily... ce že treba! Do did'ka psiačoho...» Nunan vidvíz joho u naukove mistečko, rišuče poklav kraj nespodivanomu splesku laureatovoho bažania piddaty šče («...i jakyj tam do did'ka experyment? Znajete, ščo ja z cym vašym experymentom zrobliu? Ja joho vidkladu!...») i zdav z ruk na ruky družyni, kotra, pobačyvšy svoho čolovika, veselo oburylasia.

— ...H-hosti? — halasuvav čolovik. — Chto? A, profesor Bojd? Prečudovo! Zaraz my z nym chyl'nemo. Ale ne čarkamy, čort zabyraj, a kelychamy... Ričarde! De vy, Ričarde!..

Ce Nunan čuv, uže zbihajučy schodamy. A vony že takož bojaťsia, dumav vin, znovu

¹⁸ Jdeťsia pro Meri Šelli (1797 – 185?), družynu vsesvitnio vidomoho anglijskoho poeta P. B. Šelli (1792 – 1822), avtorku romanu «Frankenštejn, abo Zvil'nenyj Prometej», ščo stav javyščem svitovojo kul'tury.

vmoščujučýs u «pežo». Bojaťsia, bojaťsia, vysokolobi... Ale tak i maje buty. Vony povynni bojatysia naviť bil'se, niž usi my, zvyčajni miščany, razom uziati. My ž prosto ničoho ne rozumijemo, a vony prynajmni rozumijuť, do jakoji miry ničoho ne rozumijuť. Dyvlaťsia v ce bezdonne provallia i znajuť, ščo nemynuče jim tudy spuskatysia, — serce zachodyťsia, ale spuskatysia treba, a jak spuskatysia, ščo tam na dni i, holovne, čy možna bude potim zvidty vybratysia? ... A my, hrišni, dyvymosia, tak by movyty, v inšyj bik. Sluchaj, a može, tak i treba? Chaj vono sobi jde vse svojim robom, a my vže prožvemo jak-nebu d'. Pravyl'no vin skazav: najherojičnišyj včynok liudstva — ce te, ščo vono vyžyo i zbyrajeťsia vyžyty nadali... A vse-taky did'ko b vas zabrav, skazav vin prybul'ciam. Ne mohly vlaštuvaty svij piknik v inšomu misci. Na Misiaci, prymirom. Abo na Marsi. Taka sama vy bajduža merzota, jak i vsi, choč i navčylysia zhortaty prostir. Piknik, bačte, nam tut vlaštuvaly... Piknik...

Jak že meni krašče včynyty z mojimi piknikami, dumav vin, povil'no vedučy «pežo» jaskravo osvitlenymy mokrymy vulyciamy. Jak by meni sprytniše vse ce provernuty? Za pryncypom najmenšojo diji. Jak u mechanici. Na bisa meni todi mij takyj-siakyj inženernyj dyplom, jakščo ja ne možu prydumaty, jak meni sprytniše pidlovyty cioho beznohoho merzotnyka...

Vin zupynyv mašunu pered budynkom, de žvv Redrik Šuchart, i trochy posydiv za kermom, prkydajučy, jak vesty rozmovu. Potim vin vytiah «etak», vyliz iz mašyny i til'ky tut zauvažyv, ščo budynok vyhliadaje nežlym. Majže vsi vikna buly temni, u skveryku nikoho ne buło, i naviť lichtari tam ne horily. Ce nahadalo jomu, ščo vin zaraz pobačyť, i vin merzliakovato ziščulyvsia. Jomu naviť spalo na dumku, ščo, može, je sens vyklykatty Redrika po telefonu i pobesiduvaty z nym u mašyni čy v jakij-nebud' tychij pyvnyčci, ale vin vidihnav ciu ideju. Z ciloho riadu prycyn. I krim usioho inšoho, skazav vin sobi, davaj ne budemo upodibniuvatysia do vsich cych žaliuhidnych svolot, jaki rozbihlysia zvidsy, jak targany, ošpareni okropom.

Vin uvijšov u pidjizd, povoli pidniasia po davno ne metenych schodach. Navkolo stojala nežyla tyša, bahato dverej, ščo vychodyly na schodovi ploščadky, buly pročneni čy naviť rozčineni navstič — z temnych peredpokojiv tchnulo spertymy zapachamy vohkosti i pylu. Vin zupynysia pered dveryma Redrikovoju kvartyry, pryhladovy volossia poza vuchamy, hlyboko zitchnuv i natysnuv knopku dzvinka. Jakýs čas za dveryma buło tycho, potim tam rypnuly mostyny, klacnuv zamok, i dveri tycho pročynylysia. Krokiv vin tak i ne rozčuv.

Na porozi stojala Mavpočka, doňka Redrika Šucharta. Z peredpokoju na napivtemnu schodovu ploščadku padalo jaskrave svitlo, i peršojo sekundy Nunan pobačyv til'ky temnyj syluet divčynky i podumav, jak vona syl'no pidrosla za ostatni kil'ka misiaciv, ale potim vona vidstupyla u hlyb peredpokoju, i vin pobačyv jiji oblyčcia. U horli v nioho myttievo peresochlo.

— Dobrydeň, Marije, — skazav vin, namahajučýs rozmovliaty jakomoha lahidniše.
— Jak požyvaješ, Mavpočko?

Vona ne vidpovila. Vona movčala i cílkom bezšumno zadkuvala do dverej u vital'niu, dyviačyš na nioho spidluba. Schože, vona ne vpiznavala joho. Ta j vin, česno kažučy, ne vpiznavav jiji. Zona, podumav vin. Pohań...

— Chto tam? — zapytala Huta, vyzyrajučy z kuchni. — Hospody, Dik! De vy propadaly? Vy znajete, Redrik povernuvsia!

Vona pospišyla do nioho, na chodu vytyrajučy ruky rušnykom, perekynutym čerez pleče, — taka ž harna, energijna, syl'na, til'ky ot pidtiahlo jiji jakoś: oblyčia zmarnilo, i oči buly jakiś... hariačkovi, čy ščo?

Vin pociluvav jiji u ščoku, viddav jij plašč i kapeliuch i skazav:

— Čuly, čuly... Use času nijak ne mih znajty — zabihty. Vdoma vin?

— Vdoma, — skazala Huta. — U nioho tam odyn... Skoro pide, naevno, vony davno vže sydiať. Prochod'te, Diku...

Vin stupyy kil'ka krokiv po korydoru i zupynyvsia u dveriach vital'ni. Staryj sydiv za stolom. Sam. Neruchomyj i trochy perechniablenyj. Roževe svitlo vid abažura padalo na šroke temne oblyččia, nače vyrimane zi staroho dereva, zapalyj bezhubyj rot, zavmerli, bez blysku, oči. I vidrazu Nunan vidčuv zapach. Vin znav, ščo ce hra ujavy, zapach buvav til'ky u perši dni, a potim znykav het'-čysto, ale Ričard Nunan vidčuvav joho nemovby pamjattiu — mlosnyj, važkyj zapach rozrytoji zemli.

— Abo chodimo na kuchnju, — pospichom skazala Huta. — Ja tam večeriu hotuju, zarazom i pobalakajemo.

— Tak, zvyčajno, — skazav Nunan badioro. — Stil'ky ne bačylisia!.. Vy šče ne zabuly, ščo same ja liubliu vypyty pered večereju?

Vony projšly na kuchnju, Huta vidrazu ž vidčynyla cholodyl'nyk, a Nunan usivsia za stil i ohledivsia. Jak zavždy, tut use bulo čysto, vse blyščalo, nad kastrul'kamy zdijmalaš para. Plyta bula nova, napivavtomat, značyť, hroši v domi velysia.

— Nu jak vin? — zapytav Nunan.

— Ta vse takyj samyj, — vidpovila Huta. — Schud u tiurmi, ale teper uže vidjivsia.

— Rudyj?

— Šče by!

— Zlyj?

— Ajakže! Ce v nioho vže do samozi smerti.

Huta postavyla pered nym sklianku «kryvavozi Meri» — prozoryj šar rosijškoji horilky niby vysiv nad šarom tomatnoho soku.

— Ne bahato? — zapytala vona.

— Jakraz. — Nunan nabrav u hrudy povitria i, zamružyvšyś, vlyv u sebe sumiš. Ce bulo dobre. Vin pryahadav, ščo, po suti spravy, za veš deň uperše vypyv ščoś istotne. — Oce inša rič, — skazav vin. — Teper možna žyty.

— U vas use dobre? — zapytala Huta. — Čoho vy tak dovho ne zachodyly?

— Kliati spravy, — skazav Nunan. — Kožnoho tyžnia zbyravsia zajty čy bodaj podzvonyty, ale spočatku dovelosia jichaty u Rexopolis, potim skandal odyn počavisia, potim meni kažuť: «Redrik povernuvsia», — dobre, dumaju, naviščo jim zavažaty... Slovom, zakrutyvsia ja, Huto. Ja inkoly sebe pytaju: jakoho čorta my tak krutymosia? Ščoby zarožty hroši? Ale na did'ka nam hroši, jakščo my til'ky te j robymo, ščo krutymosia?..

Huta dzeíknula kryškamy kastruliok, uziala z polyčky pačku sygaret i sila za stil navproty Nunana. Oči jiji buly opuščeni. Nunan pospichom vychopyv zapal'nyčku i dav jij prykuryty, i znova, vdruhe v žytti, pomityv, ščo v neji tremtiať pal'ci, jak todi, koly Redrika ščojno zasudyly i Nunan pryjšov do neji, ščoby daty jij hrošej, — popervach vona zovsim propadala bez hrošej, i žodna tvariuka v budynku ne davala jij u borh. Potim hroši v domi zjavylisia, i, sudsiačy z usioho, čymali, i Nunan zdohaduvavšia — zvidky, ale vin prodovžuvav prychodyty, prynosyv Mavpočci lasošči j ihrašky, cilymy večoramysy pyv z Hutoju kavu i planuvav razom z neju majbutnie ščaslyve Redrikove žyttia, a potim, nasluchavšyś jiji rozpovidej, išov do susidiv i namahavšia jakoś prystrunčyty jich, pojasniuvav, umovliav, nařešti, koly jomu vryvavšia terpeć, pohrožuvav: «Rudyj že koly poverneťšia, vin vam usi kistky perelamaje...» — ničoho ne dopomahalo.

— A jak požívavje vaša divčyna? — zapytala Huta.

— Kotra?

— Nu, z jaku vy zachodyly todi... Biliava taka...

— Jaka ž ce moja divčyna? Ce moja stenografistka. Vyjšla zamiž i zvil'nylasia.

— Odružytysia vam treba, Diku, — skazala Huta. — Chočete, narečenu znajdu?

Nunan chotiv bulo vidpovisty, jak zavždy: «Mavpočka ot pidroste...», ale včasno spochopivsia. Zaraz by ce vže ne prozvučalo.

— Stenografistka meni potribna, a ne družyna, — proburčav vin. — Kydajte vy svoho rudoho dyjavola ta jdiť do mene stenografistkoju. Vy ž buly čudovoju stenografistkoju. Staryj Harris vas dosi zhaduje.

— Šče by, — skazala vona. — Vsiu ruku todi ob nioho vidbyla.

— O, naviľ tak? — Nunan udav, ščo zdývovanyj. — Oce tak Harris!

— Hospody! — skazala Huta. — Ta vin meni prochodu ne davav! Ja til'ky odnoho bojalasia, aby Red ne diznavsia.

Bezšumno zajšla Mavpočka — zjavylasia u dveriach, podyvylasia na kastruli, na Ričarda, potim pidijšla do materi i prytulylasia do neji, vidvernuvšy oblyčcia.

— Nu ščo, Mavpočko, — skazav badioro Ričard Nunan. — Šokoladku chočeš?

Vin poliz do žyletnojo kyšeni, vytiah šokoladnyj avtomobil'čyk u prozoromu paketyku i prostiahnuv divčynci. Vona ne voruchnulasia. Huta vziala v nioho šokoladku i poklala na stil. U neji raptom pobilily huby.

— Otak-to, Huto, — badioro skazav Nunan. — A ja, znajete, perejiždžaty zibravšia. Nabrydlo meni v hoteli. Po-perše, vid Instytutu vse-taky daleko...

— Vona vže majže ničoho ne rozumije, — tycho skazala Huta, i vin urvav sebe, vziav v obydvi ruky sklianku i počav bezhluzdo krutyty neju v pal'ciach. — Vy ot ne pytajete, jak my žívemo, — prodovžuvala vona, — i pravyl'no robyte. Til'ky ž vy naš staryj druh, Diku, nam vid vas prychovuvaty nema čoho. Ta j ne prychovaješ!

— U likaria buly? — zapytav Nunan, ne pidvodiacy očej.

— Tak. Vony ničoho ne možuť zrobity. A odyn skazav...

Vona zamovkla. Vin tež movčav. Ne bulo tut pro ščo hovoryty i ne chotilosia pro ce dumaty, ale joho raptom vdaryla motorošna dumka: ce vtorhnennia. Ne piknik na uzbičči, ne zaklyk do kontaktu — vtorhnennia. Vony ne možuť zminyty nas, ale vony pronykajuť u tila našych ditej i zminiujuť jich za svojim obrazom i podoboju. Joho probrav cholod, ale vin vidrazu pryahadav, ščo vže čytav pro ščoś podibne, jakyjś poketbuk¹⁹ u jaskravij hliansovij obkladynci, i vid cioho spohadu jomu polehšalo. Vyhadaty možna vse, ščo zavhodno. Naspravdi nikoly ne buvaje tak, jak vyhadujuť.

— A odyn skazav, ščo vona vže ne liudyna, — promovyla Huta.

— Majačnia, — hlugo skazav Nunan. — Zverniťsia do spravžnioho fachivcia. Zverniťsia do Džejmsa Katterfilda. Chočete, ja z nym pohovoriu? Vlaštuju vam prjonom...

— Ce do Mjasnyka? — Vona nervovo zasmijalasia. — Ne treba, Diku, spasybi. Ce vin i skazav. Mabuť, dolia.

Koly Nunan znova zvažyvsia pidniaty oči, Mavpočky vže ne bulo, a Huta sydila neruchomo, rot u neji buv prvidkrytyj, oči porožni, i na sygareti v jiji pal'ciach naris dovhuj kryvyj stovpčyk siroho popelu. Todi vin štovchnuv do neji po stolu sklianku i promovyv:

— Zrobiť meni šče odnu porciju... I sobi zrobiť. I vypjemo.

Vona strusyla popil, pošukala očyma, kudy podity nedopalok, i kynula v myjku.

— Za ščo? — prohovoryla vona. — Ot ja čoho ne rozumiju! Ščo my take zrobily? My ž ne najhirši vse-taky v ciomu misti...

¹⁹ Poketbuk — deševe maloformatne vydannia literaturnych tvoriv, rozrachované na masovoho čытаča.

Nunan podumav, ščo vona zaraz zaplače, ale vona ne zaplakala — vidkryla cholodyl'nyk, uziala horilku ta sik i zniala z polyčky druhu sklianku.

— Vy vse-taky ne vpadajte v rozpač, — skazav Nunan. — Nema na sviti ničoho takohu, čoho ne možna bulo b vypravyty. I vy meni povirte, Huto, v mene duže velyki zvjazky. Use, ščo zmožu, ja zrobliu...

Zaraz vin sam viryv u te, ščo kazav, i vže perebyrav u holovi imena, likarni ta mista, i jomu vže zdavalosia, niby pro podibni vypadky vin ščoś deš čuv, i niby vse zakinčylosia ščaslyvo, treba til'ky rozibratysia, de ce bulo i chto likuvav, ale tut vin zhadav, naviščo vin siudy pryjšov, i zhadav pana Lemchena, i zhadav, dlia čoho vin zapryjateliuvav iz Hutoju, i jomu ne zachotilosia dumaty ni pro ščo, i vin vidihnav vid sebe vsi zvjazni dumky, vsivsia zručniše, rozslabyvsia i stav čekaty, poky jomu daduť vypyvku.

U cej čas u peredpokoji počulysia čovhajući kroky, postukuvannia, ta ohydnyj, osoblyvo zaraz, holos Stervjatnyka Barbrydža prohuhniavyv:

— E, Rudyj! A do twojeji baby, vydno, chtoś zazyrnuv, — tiutia... Ja by na twojemu misci cioho tak ne zalyšyv...

I Redrikiv holos:

— Berežy protezy, Stervjatnyku. I prykusy jazyk. Onde dveri, pity ne zabud', meni večeriaty pora.

I Barbrydž:

— Čchu ty, Hospody, požartuvaty vže ne možna!

I Redrik:

— My z toboju vže vse vidžartuvaly. I krapka. Motaj, motaj, ne zatrymuj!

Klacnuv zamok, i holosy stychly — vočevyd', obydva vyjšly na schodovu ploščadku. Barbrydž ščoś skazav upivholosa, i Redrik jomu vidpoviv: «Use, use, pohovoryly!» Znovu burčannia Barbrydža i rizkyj holos Redrika: «Skazav — use!» Hachnuly dveri, prostukotily švydki kroky v peredpokoji, i na porozi kuchni zjavysia Redrik Šuchart. Nunan pidvivsia jomu nazustrič, i vony micno potysly odyn odnomu ruky.

— Ja tak i znav, ščo ce ty, — skazav Redrik, ohliadajući Nunana metkymy zelenkuvatymy očyma. — O, pohladšav, tovtune! Vse zadnyciu v barach nahuliuješ... Ehe! Ta vy tut, ja baču, veselo čas provodyte! Huto, stareńka, zroby meni porciju, treba nazdohaniaty...

— Ta my šče j ne počaly, — skazav Nunan. — My til'ky zbyralysisia. Vid tebe chiba vtečeš!

Redrik rizko zasmijavsia, tyčnuv Nunana kulakom u pleče.

— A ot my zaraz podyvymosia, chto koho dožene, chto koho perežene! Ja, brate, dva roky postyv, meni, ščoby tebe dohnaty, cysternu vychlebtaty treba... Chodimo, chodimo, čoho my tut na kuchni! Huto, tiahny večeriu...

Vin pirnuv u cholodyl'nyk i znova vyprostavtsia, trymajući v kožníj ruci po dvi pliašky z riznymy naklejkamy.

— Huliaty budemo! — oholosyv vin. — Na čest' najkraščoho druha Ričarda Nunana, kotryj ne pokydaje svojich u bidi! Choča korysti jomu vid cioho nijakoji. Ech, Hatalina nema, žal'...

— A ty podzvony jomu, — zaproponuvav Nunan.

Redrik pochytag jaskravo-rudoju holovoju.

— Tudy šče telefon ne provely, kudy jomu teper dzvonyty. Nu chodimo, chodimo...

Vin peršym uvijšov u vital'niu i hrymnuv pliašky na stil.

— Huliaty budemo, tatuniu! — skazav vin neporušnomu staromu. — Ce oś Ričard Nunan, naš druh! Diku, a ce tatuś mij, Šuchart-staršyj...

Ričard Nunan, skulyvšyś podumky v nepronyknyj klubok, roztiahnuv rota do vuch, potrusyv u povitri doloneju i skazav pokijnykovi:

— Duže radyj, mistere Šuchart. Jak požyvajete?.. My ž znajomi, Rede, — skazav vin Šuchartu-molodšomu, jakyj kopyrsavsia v bari. — My odnoho razu vže bačylisia, myhcem, ščoprávda...

— Sidaj, — skazav jomu Redrik, kyvajučy na stilec naproti staroho. — Ty, jakščo budeš z nym hovoryty, hovory hučniše — vin ne čuje ni chrena.

Vin rozstavyv kelychy, švydko vidkorkuvav pliašky i skazav Nunanu:

— Rozlyvaj. Tatusevi nebahato, na same dence...

Nunan nekvaplyvo vziavsia rozlyvaty. Staryj sydiv u poperednij pozi, vtupyvšyś u stinu. I vin nijak ne reaguvav, koly Nunan prysunuv do nioho kelych. A Nunan uže perekliučyvsia na novu sytuaciju.

Ce bula hra, strašna i žaliuhidna. Hru rozihruvav Redrik, i vin pryjednavsia do cijeji hry, jak use žyttia pryjednuvavšia do čužych ihor, i strašnych, i žaliuhidnych, i soromitnych, i dykých, i značno nebezpečnišych, niž ocia. Redrik, pidniavšy svoho kelycha, promovyv: «Nu ščo, poneslysia?», i Nunan cikom pryrodno pohlianuv na staroho, a Redrik neterpliače podzeňkav svojim kelychom ob Nunaniv kelych i skazav: «Poneslysia, poneslysia, ty za nioho ne chvyliusia, vin svoho ne popustyť...», i todi Nunan cikom pryrodno kyvnuv, i vony vypyly.

Redrik kreknuv i, vyblyskujučy očyma, zahovoryv u tomu samomu zbudženomu, trochu štučnomu toni:

— Use, bratyku! Bil'se mene tiurma ne pobačyť. Jakby ty znav, liubyj mij, do čoho ž udoma dobre! Hroši je, ja sobi harnyj kotedžk pryhlianuv, iz sadom budemo, ne hirše, niž u Stervyatnyka... Ty znaješ, ja ž emihruvatu chotiv, šče v tiurmi vyrišv. Zarady jakoho padla ja v ciomu vošvomu mistečku sydžu? Ta nechaj, dumaju, propade vono vse. Povertajusia — prvit, zaboronyly emigraciu! Ta ščo ž my — čumnymy jakymoś staly za ci dva roky?..

Vin hovoryv i hovoryv, a Nunan kyvav, prysiorbujučy viski, vstavliav spivčutlyvi prokliony, rytoryčni zapytannia, potim vziavsia rozptytuvaty pro kotedž — ščo za kotedž, de, za jaku cinu? — i vony z Redrikom posperečalysia. Nunan dovodyv, ščo kotedž dorohyj i v nezručnomu misci, vin vytiah notatnyk, uziavsia hortaty joho i nazývatu adresy zanedbaných kotedživ, jaki viddaduť za bezciń, a remont koštuvatyme mizeriju, osoblyvo jakščo podaty zajavu pro emigraciu, otrymaty vid vlastej vidmovu i zažadaty kompensaciji.

— Ty, ja baču, vže j neruchomistiu zajniavsia, — skazav Redrik.

— A ja vsim potrochu zajmajusia, — vidpoviv Nunan i pidmorhnuv.

— Znaju, znaju, nasluchavšia pro tvoji bordel'ni afery!

Nunan zrobyv velyki oči, prykłav paleć do hub i kyvnuv u bik kuchni.

— Ta hodi, vsi ce znajuť, — skazav Redrik. — Hroši ne pachnuť. Teper ja ce dobre zrozumiv... Ale Maslaka ty sobi pidibrav v upravyteli — ja životy porvav, koly počuv! Pustiyv, rozumiješ, capa v horod... Vin že psych, ja joho z dytynstva znaju!

Tut staryj povil'no, derevjanym ruchom, niby velyčezna lial'ka, pidniav ruku z kolina i z derevjanym stukotom zronyv jiji na stil bilia svoho kelycha. Ruka bula temna, iz syniuvatym polyskom, zvedeni pal'ci robyly jiji schožoju na kuriaču lapu. Redrik zamovk i podvyvysia na nioho. V oblyčči joho ščoś zdryhnulosia, i Nunan iz zdyvuvanniam pobačyv na cij riabij chyžij fiziōnomiji najspravžnišu, najnepidrobnišu liubov i nižnist'.

— Pyjte, tatusiu, pyjte, — lahidno skazav Redrik. — Trošky možna, pyjte na zdrovja... Ničoho, — vpivholosa skazav vin Nunanu, po-zmovnyčky pidmorhujučy. — Vin do cioho kelyška dobereťsia, bud' spokijnyj...

Dyvliačyś na nioho, Nunan zhadav, ščo bulo, koly Bojdovi laboranty zjavylyisia siudy za cym nebižcykom. Laborantiv bulo dvoje, obydva micni sučasni chlopci, sportsmeny i vse take, i šče buv likar iz miškoji likarni i pry niomu dvjiko sanitariv, liudej hrubych i zdorovennych, prystosovanych tarbaty nosylky i vtychomyriuvaty bujnych. Potim odyn iz laborantiv rozpovidav, ščo cej «rudyj» spočatku nače ne zrozumiv, pro ščo jdeťsia, vpustiv u kvartyru, dav ohlianuty baťka, i, napevno, staroho tak by j povezly, bo Redrik, schože, ujavyv, niby tatusia kladuť u likarniu na profilaktyku. Ale ci bovdury-sanitary, jaki vprodovž poperednich perehovoriv styrčaly u peredpokoji i pidhliadaly za Hutoju, jak vona myje v kuchni vikna, vzialysisia, koly jich huknuly, za staroho jak za kolodu — potiahly, vpustyly na pidlohu. Redrik oskaženiv, i tut vyliz upered bovdur-likar i počav gruntovno pojasiuvaty, ščo, kudy i naviščo. Redrik posluchav joho chvylynu abo dvi, a potim raptom bez bud'-jakoho poperedženia vybuchnuv, nače vodneva bomba. Laborant, kotryj use ce rozpovidav, i sam ne pamjataje, jak vin opynyvsia na vulyci. Rudyj dyjavol spustiv po schodach usich pjatioch, prýčomu žodnomu z nych ne dav pity samostijno, na svojich nohach. Usi vony, za slovamy laboranta, vyletily z paradnoho, nače jadra z harmaty. Dvoje zalyšylyisia valiatysia na paneli neprytomnymy, a iných trioch Redrik hnav po vulyci čotyry kvarataly, pislia čoho povernuvsia do instytutskoj trupozky i povybyvav u njus usi vikna — ſofera v mašyni vže ne bulo, vin dremenuv po vulyci u protyležnomu napriamku...

— ...Meni tut v odnomu bari novyj koktejl' pokazaly, — kazav tym časom Redrik, rozlyvajući viski. — «Vid'myn cholodeć» nazývajeťsia, ja tobi potim zrobliu, jak pojimo. Ce, brate, taka rič, ščo na porožnie puzo prýmaty nebezpečno dlažyttia: ruky-nohy terpnuť vid odnijeji porciji... Ty jak chočeš, Diku, a ja tebe siohodni nakyriaju. I tebe nakyriaju, i sam nakyriajusia... Stari dobrí časy zhadjemo, «Boržč» zhadjemo... Bidolacha Erni dosi sydyl', znaješ? — Vin vypyv, vyter huby zatylliam doloni i zapytav nedbalo: — A ščo tam v Instytuti, za «vid'myn cholodeć» šče ne vzialysisia? Ja, znaješ, vid nauky trochy vidstav...

Nunan vidrazu zrozumiv, čomu Redrik počav rozmovu na ciu temu. Vin splesnuv rukamy i skazav:

— Ščo ty, druziako! Iz cym «cholodcem» znaješ jaka štuka trapylasia? Pro Karryhanivski laboratoriji čuv? Je taka prývatna kontora... Tak ot, rozdobuly vony porciju «cholodciu»...

Vin rozpočiv pro katastrofu, pro skandal, pro te, ščo kinciv tak i ne znajšly, zvidky vziavšia «cholodeć» — tak i ne zjasuvaly, a Redrik sluchav nibyto neuvažno, cmokav jazykom, chytav holovoju, a potim rišuče plesnuv šče viski u kelychy i skazav:

— Tak jim i treba, parazytam, ščob vony vsi povyzdychaly...

Vony vypyly. Redrik podyvyvsia na tatusia — znovu u joho oblyčci ščoś zdryhnulosia. Vin prostiahnuv ruku i prysunuva kelycha blyžče do skorčenych pal'civ, i pal'ci raptom roztslyisia i znovu styslyisia, obchopyvšy kelych za dence.

— Otak-ot vono sprava švydše pide, — skazav Redrik. — Huto! — zakryčav vin. — Dovho ty nas holodom morytymeš?.. Ce vona dlaž tebe starajeťsia, — pojasniv vin Nunanu. — Neodminno tvij uliublenyj salat hotuje, z moliuskami, vona jich davno prypasla, ja bačyv... Nu a jak vzahali v Instytuti spravy? Znajšly ščo-nebud' noveńke? U vas tam, kažuť, teper ščosyly avtomaty pracujuť, ta malo vyrobliajut...

Nunan uziavšia rozpovidatý pro instytutski spravy, i poky vin hovoryv, bilia stola poruč zi starym nečutno vynykla Mavpočka, postojala, poklavšy na stil volochati lapky, i raptom zovsim dytiačym ruchom prytulylasia do nebižcyka i schylyla holou jomu na pleče. I Nunan, prodovžujući terevenyty, podumav, dyvliačyś na ci dva dyvovyžni vytvory Zony: Hospody, ta ščo ž išče? Ščo ž išče treba z namy zrobity, ščob nas narešti projnialo? Nevže ocioho — malo?.. Vin znav, ščo cioho malo. Vin znav, ščo mil'jardy i mil'jardy ničoho ne

znajuť i ničoho ne chočuť znaty, a jak i diznajuťsia, to požachajuťsia desiať chvylyn i znova povernuťsia na kruhy svoji. Napjusia, podumav vin ozvirilo. Do did'ka Barbrydža, do did'ka Lemchena... Simju ciu, Bohom prokliatu, do did'ka. Napjusia.

— Ty čoho na nych vytriščyvšia? — neholosno sptyav Redrik. — Ty ne chvyliujsia, ce jij ne škodyt'. Naviť navpaky — kažuť, vid nych zodorovja jde.

— Tak, ja znaju, — skazav Nunan i zalpom osušv kelych.

Uvijšla Huta, zaklopotano nakazala Redriku rozstavliaty tarilky i postavyla na stil veľky sribnu mysku z uliublennym salatom Nunana. I tut staryj, nače chtoś spochopyvšia i smyknuv za nytočky, odnym ruchom pidkynuv kelych do vidkrytoho rota.

— Nu, chlopci, — skazav Redrik zachoplenym holosom, — teper u nas pide hulianka na slavu!

4. REDRIK ŠUCHART, 31 RIK

Za nič dolyna vystyhla, a na svitanku stalo zovsim chladno. Vony jšly po nasypu, stupajučy po zohnylych špalach miž iržavymy rejkamy, i Redrik dyvyvšia, jak vyblyskujuť na škirianij kurtci Artura Barbrydža krapeľky zhusloho tumanu. Chlopčyna krokuvav lehko, veselo, niby ne bulo pozadu vtomlyvoji noči, nervovoji napruhy, vid jakoji i dosi trusylasia kožna žylka, dvoch motorošnych hodyn na mokromu veršečku lysoho pahorba, kotri vony provely u chvoroblyvomu napivsni, prytulyvšyś odyn do odnoho spynamy zadlia tepla, perečikujučy potik «zelenky», ščo obtikala pahorb i znykala v jaru.

Z bokiv nasypu ležav hustyj tuman. Čas vid času vin napovzav na rejky važkymy si-rymy strumeniamy, i v cych misciach vony jšly po kolina v povil'nych klubkach kalamuti. Pachlo mokroju iržeju, z bolota pravoruč vid nasypu smerdilo tuchliatynoju. Navkolo ničoho ne bulo vydno, krim tumanu, ale Redrik znav, ščo na obydva boky prostiahajetešia pahorysta rivnyna z kamjanymi rozsypamy, a za rivnynoju v imli chovajuťsia hory. I šče vin znav, ščo, koly zijde sonce i tuman osiade rosoju, vin maje pobačyty deš livoruč karkas rozbytoho vertoliota, a poperedu — ešelon vahonetok, i oś todi počneťsia sama sprava.

Redrik na chodu propchav doloniu miž spynoju i riukzakom i pidkynuv riukzak vyšče, ščoby kraj balona z helijem ne rizav chrebet. Važkyj, parazyt, jak ja z nym popovzu? Pivtora kilometry navkaračky... Dobre, ne buchty, stalkere, znav, na ščo jdeš. Pjatsot tysiač monet čekajuť naprykinci dorohy, možna j popotity. Pjatsot tysiač, lasyj šmat, ha? Chren ja jim viddam menše niž za pjatsot tysiač. I chren ja dam Stervyatnyku biľše trydciaty. A šmarkačevi... a šmarkačevi — ničoho. Jakščo staryj had bodaj pivpravdy skazav, to šmarkačevi — ničoho...

Vin znova pohlianuv u spynu Arturovi i jakyjś čas prymružyvšyś sposterihav, jak toj lehko perestupaje čerez dvi špaly razom, šyrokoplečyj, vužkozadyj, i dovhe, jak u sestry — kolioru voronovoho kryla, volossia zdryhajetešia v takt krokam. Sam naprosyvšia, po chmuro podumav Redrik. Sam. I čoho ce vin tak vidčajdušno naprošuvavšia? Prosto tremtiv veš, sliozy na očach... «Vižmiť mene, mistere Šuchart. Meni rizni liudy proponovaly, ale ja chotiv by til'ky z vamy, vony ž usi ni na ščo ne prydatni! Baťko... Ale ž vin teper ne može!» Redrik zusylliam voli obirvav cej spohad. Dumaty pro ce bulo ohydno, i, možlyvo, čerez te vin stav dumaty pro Arturovu sestru, pro te, jak vin iz cijeju Dinoju spav — i tverezyj spav, i pjanyj spav, i jake ce šcorazu bulo rozčaruvannia. Prosto nezbahnenno: taka rozkišna baba, vik by z neju kochavsia, a naspravdi — porožniak, obman, liaľka nežyva, a ne žinka. Nače, zhadujetešia, gudzyky na mamynomu svetri — burštynovi taki, napiaprozori, zolotavi, tak i chočeťsia zapchaty jich u rot i smoktaty v očikuvanni jakojiš

nezvyčajnoji nasolody, i vin brav jich do rota i smoktav, i šcorazu strašenno rozčarovuvavšia, i šcorazu zabuvav pro ce rozčaruvannia — naviť ne zabuvav, a prosto vidmovliavsia viryty vlasnij pamjati, varto bulo jomu znovu jich pobačyty.

A može, tatuś joho do mene pidislav, podumav vin pro Artura. On u nioho jaka puška u zadnij kyšeni... Ni, navriad. Stervјatnyk mene znaje. Stervјatnyk znaje, ščo zi mnoju žarty pohani. I znaje, jakyj ja u Zoni. Ni, durnyci vse ce. Ne peršyj vin mene prosyv, ne peršyj vin sliozy lyv, inši j navkolišky stavaly... A pušky vony vsi z soboju tiahajuť po peršomu razu. Vperše i vostannie. Nevže vostannie? Och, vostannie, chlopče! Oš ščo vychodyť, Stervјatnyku, vostannie. Tak, tatumiu, diznavsia by ty pro ciu joho vytivku — tak by joho kosturamy vidduchopelyv, synočka svoho, v Zoni vymolenoho... Vin raptom vidčuv, ščo po-peredu ščoś je — nedaleko vže, metriv za trydciať-sorok.

— Stij, — skazav vin Arturovi.

Chlopeć sluchniano zavmer na misci. Reakcija u nioho bula dobroju — vin tak i zastyh iz zanesenoju nohoju, a potim povil'no j oberežno opustev jiji na zemliu. Redrik zupy-nyvsia bilia nioho. Kolija tut pomitno jšla vnyz i povnistiu chovalasia v tumani. I tam, u tumani, ščoś bulo. Ščoś velyke i neruchome. Bezpečne. Redrik oberežno potiahnuv ni-zdriami povitria. Tak. Bezpečne.

— Upered, — skazav vin tycho, počekav, poky Artur zrobyť krok, i rušyv za nym.

Krajem oka vin bačyv Arturove oblyčcia, rižblenyj joho profil', čystu škiru ščoky i rišuče stysnuti huby pid toniusíkymy vusykamy.

Vony zanurylysia v tuman po pojas, potim — po šyju, a šče čerez kil'ka sekund pope-redu zabovvanila skošena bryla vahonetky.

— Use, — skazav Redrik i počav stiahaty riukzak. — Sidaj, de stojiš. Perekur.

Artur dopomih jomu stiahnuty riukzak, a potim vony sily poruč na iržavu rejku, Redrik vidstibnuv odyn iz klapaniv, distav zhortok z jižeju i termos iz kavoju i, poky Artur roz-hortav pakunok i prylaštovuvav buterbrody na riukzaku, vytiah iz-za pazuchy fliahu, vidgyntyv kryšečku i, zažmuryvšyś, zrobyv kil'ka povil'nych kovtkiv.

— Kovtneš? — zaproponuvav vin, obtyrajučy doloneju šyjku fliahы. — Dlia chorobrosti...

Artur obraženo pochytag holovoju.

— Dlia chorobrosti meni ne treba, mistere Šuchart, — skazav vin. — Ja lipše kavy, jakščo dozvolyte. Vohko tut duže, pravda?

— Vohko, — zhodyvsia Redrik. Vin schovav fliahu, vybrav buterbrod i vziavšia žu-vaty. — Oš tuman rozijdeťsia, pobačyš, ščo tut navkruhy suciľni bolota. Raniše u cych mi-sciach komariv bulo — strašne dilo...

Vin zamovk i nalyv sobi kavy. Kava bula hariača, husta, solodka, pyty jiji zaraz bulo naviť prjemniše, niž spyrtne. Vid neji pachlo domom. Hutoju. I ne prosto Hutoju, a Hutoju v chalatyku, prosto zi snu, šče iz zaležanym rubcem vid podušky na ščoci. Darma ja v ciu spravu vplutavšia, podumav vin. Pjatsot tysiač... A na did'ka meni ci pjatsot tysiač? Bar ja na nych kupuvaty zbyrajsia, čy ščo? Hroši potribni, ščoby pro nych ne dumaty. Ce prav-yľno. Ce Dik slušno skazav. Ale že ja pro nych i tak ne dumaju ostannim časom. Na did'ka meni ci hroši? Budynok je, sad je, bez roboty v Harmonti ne zalyšyssia... Zaviv mene Ste-rvјatnyk, hnyda smerdiuča, zaviv, jak molodeňkoho...

— Mistere Šuchart, — skazav raptom Artur, dyvliačyś u storonu, — a vy spravdi vi-ryte, ščo cia štuka vykonuje bažannia?

— Majačnia! — rozhubleno promovyv Redrik i zavmer iz pidnesenym do rota sta-kančykom. — A ty zvidky znaješ, za jakou takou štukoju my jdemo?

Artur znijakovilo zasmijavsia, zapustyv pjatirniu u volossia kolioru voronovoho kryla,

posmykav i skazav:

— Ta ot zdohadavsia!.. Ja vže i ne pryahaduju, ščo same naštvchnulo mene na ciu dumku... Nu, po-perše, raniše baťko veš čas buboniv pro ciu Zolotu Kuli, a ostannim časom raptom perestav i zamisť cieho začastyy do vas, a ja ž znaju — nijaki vy ne druzi, chaj by ščo tam baťko kazav... Potim, vin dyvnyj jakýjs stav ostatným časom... — Artur znova zasmijavšia i pokrutyv holovoju, ščoś pryahadujučy. — A ostatōčno ja vse zrozumiv, koly vy na pustyri vyprobouvaly cej dyryžablyk... — Vin popleskav doloneju po riukzaku, de ležala tuho zhornuta obolonka povitrianoji kuli. — Česno kažučy, ja vas todi vystežyv, i, koly pobačyv, jak vy mišok z kaminniam pidijmajete j vedete nad zemleju, tut vže meni vse ostatōčno projasnylosia. Jak na mene, u Zoni, krim Zolotoji Kuli, ničoho važkoho bil'se ne zalyšylosia. — Vin vidkusyv vid buterbroda, požuvav i zamysleno promovyv z nabitym rotom: — Ja ot til'ky ne rozumiju, jak vy jiji čipliatymete, vona ž, napevno, hlaďanka...

Redrik prodovžuvav dyvytysia na nioho poverch sklianky i dumav, do čoho ž vony ne schoži odyn na odnoho, baťko i syn. Ničoho spil'noho miž nymy ne bulo. Ni oblyčcia, ni holosu, ni duši. U Stervjatnyka holos chrypkuj, uleslyvyj, pidlyj jakýjs, ale koly vin pro ce hovoryv, to hovoryv čudovo. Ne možna joho bulo ne sluchaty. «Rudyj, — kazav vin todi, perechylyvšy čerez stil. — Nas že dvoje zalyšylosia vsioho, ta na dvoch dvi nohy, i obydvi tvoji... Komu ž, jak ne tobi? Ce ž, može, najcinniše, ščo v Zoni je! Komu ž distanešsia, ha? Nevže tym čystopliujam distanešsia, z jichnimy mašynamy? Adže ja jiji znajšov, ja! Skil'ky tam našych po dorozi poliahlo! A znajšov ja! Sobi berih. I zaraz nikomu b ne viddav, ale ruky, bačyš, korotkymy staly... Krim tebe — nikomu. Skil'ky ja riznych molokososiv dresyruvav, cilu školu, rozumiješ, dla nych vidkryv, — ne možuť, kistka ne ta... Nu dobre, ty ne viryš. Ne viryš — ne treba. Tobi hroši. Dasy meni, skil'ky sam zachočeš, ja znaju, ty ne skryvdyš... A ja, može, nohy sobi povernu. Nohy povernu, rozumiješ ty? Zona ž nih mene pozbavyla, to, može, Zona j viddasť?..»

— Ščo? — zapytav Redrik, strepenuvšyš.

— Ja zapytav, zakuryty možna, mistere Šuchart?

— Tak, — skazav Redrik. — Kury, kury... Ja takož zakuriu.

Vin zalpom dopyv reštky kavy, vytiah sygaretu i, rozmynajuč jiji, vtupyvsia u ridujučej tuman. Psych, podumav vin. Boževil'nyj. Nohy jomu. Stervoti... hnydi vošyvij...

Vid usich cych rozmov nakopyčuvavsia v duši jakýjs osad, nezrozumilo jakýj. I vin ne rozčyniavšia z časom, cej osad, a, navpaky, nazbyruvavšia i nazbyruvavšia. I nezrozumilo bulo, ščo ce take, ale vono zavažalo, nače vin čymoś zarazyvsia vid Stervjatnyka, ale ne jakojuš tam hydotoju, a navpaky... syloju, čy ščo? Ni, ne syloju. A čym že todi?.. Nu dobre, skazav vin sobi. Davaj tak: prypustimo, ne dijšov ja siudy. Zovsim uže zibravšia, riukzak uklav, i tut ščoś stalosia... Schopyly mene, prymirom. Pohanu bulo by? Bezsperečno pohanu. Čomu pohanu? Hroši plakaly? Ta ni, ne v hrošach sprava... Ščo dobro ce hadam distanešsia, Chrypatym ta Kistliavym? Ščopravda, u ciomu ščoś je. Prykro. Ale ž meni ščo do nych? Odnakovo zreštoju vse jim perepade...

— Br-r-r-r... — Artur peresmyknuv plečyma. — Do kistok projmaje. Mistere Šuchart, može, daste meni teper kovtnuty trišky?

Redrik movčky vziav fliahu i prostiahnuv jomu. A ja ž ne vidrazu pohodyvsia, podumav vin raptom. Dvadciať raziv ja posylav Stervjatnyka podali, a na dvadciať peršyj use-taky pohodyvsia. Jakoś meni nesyla zrobilosia zovsim. I ostatnia rozmova u nas vyjšla krotkoju i cílkom dilovoju. «Zdorov, Rudyj. Ja ot kartu prynis. Može, vse-taky podyvyšsia?» A ja podyvyvsia jomu v oči, a oči v nioho jak naryvy — žovti z čornoju ciatkoju, i ja skazav: «Davaj». I vse. Pryhaduju, ščo pjanyj buv todi, cilyj tyždeň pyjačyv. Na duši bulo hydotno... A č-čort, čy ne vse odno! Pišov i pišov. Ščo ja v ciomu dlubajusia, nače u lajni prutykom!

Bojusia ja, čy ščo?..

Vin zdryhnuvsia. Dovhyj, tužlyvyj skryp dolynuv raptom iz tumanu. Redrik scho-pyvnia, niby pidkynutyj, i vidrazu, niby pidkynutyj, schopyvnia Artur. Ale vže znova bulo tycho, lyše šurhotila, strumenijučy po nasypu u nych z-pid nih, dribna hal'ka.

— Ce, mabuť, poroda prosila, — nevpevneno, važko vymovliajučy slova, prošepotiv Artur. — Vahonetky — z porodoju... stojat' davno...

Redrik dyvyvnia prosto pered soboju i ničoho ne bačyv. Vin pryhadav. Ce bulo vnoči. Vin prokynuvsia vid takoho samoho zvuku, tužlyvoho i dovhoho, mertvijučy, nače u sni. Til'ky to buv ne son. Ce kryčala Mavpočka, sydiačy na svojemu ližku bilia vikna, a z inšoho kincia budynku vidhukuvavia baťko, duže schože, tak samo protiahlo i ryplyvo, til'ky šče z jakymoś klekotinniam. I tak vony perehukovalyš i perehukovalyš u piťmi — stolittia, sto lit i šče sto lit. Huta prokynulasia takož i vziala Redrika za ruku, vin vidčuvav jiji vmyť spit-nile pleče, i tak vony ležaly vsi ci sto lit i šče sto lit i sluchaly, a koly Mavpočka zamovkla i vliahlasia, vin počekav šče trochy, potim pidniavšia, pišov na kuchnju i požadlyvo vypyv pivpliašky koňaku. Vid cijejí noči vin zapav.

— ...Poroda, — hovoryv Artur. — Vona, znajete, prosidaje z časom. Vid vologosti, vid eroziji, vid usiakych takych prycyn...

Redrik podyvyvnia na joho zblidle oblyčcia i znova siv. Sygareta joho kudyš propala z paľciv, vin zakuryv novu. Artur postojav šče trochy, bojazko krutiačy holovoju, potim takož siv i skazav tycho:

— Ja znaju, rozpovidajuť, ščo v Zoni nibyto chtoś žyve. Jakiś liudy. Ne prybul'ci, a same liudy. Nibyto Vizyt zachopyv jich tut, i vony mutuvaly... prystosuvalysia do novych umov. Vy čuly pro ce, mistere Šuchart?

— Tak, — skazav Redrik. — Til'ky ce ne tut. Ce v horach. Na pivničnomu zachodi. Pastuchy jakiś.

...Oś vin čym mene zarazyv, dumav vin. Boževilliam svojim vin mene zarazyv. Ot, značyť, čomu ja siudy pišov. Ot ščo meni tut treba... Jakeś dyvne i duže nove vidčuttia povil'no zapovnylo joho. Vin usvidomliuvav, ščo vidčuttia ce naspravdi zovsim ne nove, ščo vono davno vže sydilo deś u nioho v pečinkach, ale til'ky zaraz vin pro nioho zdohadavia, i vse zajnialo svoji miscia. I te, ščo raniše vydavalosia duristiu, boževil'noju majačneju zboževoliloho staroho, stalo teper jedynou nadijeju, jedynym sensom žyttia, bo til'ky zaraz vin zrozumiv: jedyne na všiomu sviti, ščo v nioho šče zalyšylosia, jedyne, zadlia čoho vin žyv ostanni misiaci, bula nadija na dyvo. Vin, dureń, bovdur, vidštovchuval ciu nadiju, zatoptuvav jiji, znuščavsia z neji, propyvav jiji, bo vin tak zvyk, bo nikoly v žytti, iz samoho malku, vin ne rozrachovuvav ni na koho, krim sebe, i tomu ščo iz samoho malku cej rozrachunok na sebe vyražavsia u nioho v kil'kosti zeleneńkych, jaki jomu vdavalos vyrvaty, vyderty, vyhryzty z bajdužoho chaosu, ščo otočuvav joho. Tak bulo zavždy, i tak bulo by i dali, jakby vin kineć kincem ne opynyvnia v takij jami, z jakoji joho ne vyzvoliať nijaki zeleneńki, v jakij rozrachovuvaty na sebe zovsim bezhluzdo. A zaraz cia nadija — vže ne nadija, a vpevnenisť u dyvi — zapovnya joho do samoju makivky, i vin uže dyvuvavia, jak mih raniše žyty u takomu bezprosvitnomu, bezmežnomu moroci... Vin zasmijavšia i štovchnuv Artura v pleče.

— Ščo, stalkere, — skazav vin. — Zakaliav pidštanky? Zvykaj, bratyku, ne soromsia, vdoma vidperut'.

Artur zdyvovano podyvyvnia na nioho, nepevno usmichajučyš. A Redrik zimjav masnyj papir vid buterbrodiv, zažburyv joho pid vahonetku i prylig na riukzak, uperšyš liktem.

— Nu dobre, — skazav vin. — A prypustimo, napryklad, ščo cia sama Zolota Kulia dijsno... Ščo b ty todi pobažav?

— Značyť, vy vse-taky viryte? — švydko zapytav Artur.

— Ce nesuttievo — viriu ja tam čy ne viriu. Ty meni na zapytannia daj vidpovid'.

Jomu raptom naspravdi stalo cikavo diznatysia, ščo može poprosyty v Zolotoji Kuli takyj ot chlopeć, molokosos išče, včorašnij školar, i vin z veseloju cikavistiu stežyv, jak Artur chmuryťsia, posmykuje vusyky, švydko pidvodyť na nioho i znova chovaje oči.

— Nu, zvyčajno, nohy baťkovi... — promovyv Artur narešti. — Ščob udoma bulo vse dobre...

— Brešeš, brešeš, — dobrodušno skazav Redrik. — Ty, bratyku, maj na uvazi: Zolota Kulia til'ky potajemni bažannia vykonuje, til'ky taki, ščo jakščo ne zdjjsnyťsia, to choč u petliu!

Artur Barbrydž počervoniv, znova švydko pidviv na Redrika i vidrazu ž opustiv oči i zovsim zašarivsia, naviť sliozy vystupyly. Redrik usmichnuvsia, dyvliačyś na nioho.

— Vse zrozumilo, — skazav vin majže lahidno. — Dobre, to ne moja sprava. Trymaj uže svoje pry sobi... — I tut vin raptom zhadav pro pistolet i podumav, ščo, poky je čas, treba vrachuvaty vse, ščo možna vrachuvaty. — Ščo ce v tebe u zadnij kyšeni? — zapytav vin nedbalo.

— Pistolet, — burknuv Artur i prykusyv hubu.

— Naviščo vin tobi?

— Striliaty! — skazav Artur z vyklykom.

— Oblyš, oblyš, — suvoro prohovoryv Redrik i siv priamo. — Davaj joho siudy. U Zoni striliaty nema v koho. Davaj.

Artur chotiv ščoś skazaty, ale promovčav, sunuv ruku za spynu, vytiah armijskij kol't i prostiahnuv Redrikovi, trymajučy za stvol. Redrik uziav pistolet za teple rubčaste rukivja, pidkynuv joho, spijmov i zapytav:

— Chustka v tebe je jaka-nebud'? Davaj ja zahornu...

Vin uziav v Artura nosovyk, čysteňkyj, propachlyjodekolonom, zahornuv pistolet i poklav zhortok na špalu.

— Chaj poky tut poležyť, — pojasyňv vin. — Dasť Boh, povernemosia siudy — vižmemo. Može, spravdi vid patrul'nych vidstriliuvatysia dovedeťsia... Choča vid patrul'nych vidstriliuvatysia, bratyku...

Artur rišuče pochytag holovoju.

— Ta meni ne dla cioho, — skazav vin iz dosadoju. — Tam til'ky odyn patron. Ščob, jakščo jak z baťkom...

— O-on ščo... — promovyv sprokvolu Redrik, rozdyvliajučyś joho vprytul. — Nu, za ce možeš ne chvyliuvatysia. Jakščo jak z baťkom, to vže do cioho miscia ja tebe dotiahnu. Obiciaju... Dyvy, rozvydnilosť!

Tuman ščezav na očach. Na nasypu joho vže ne bulo zovsim, a vnyzu i vdalyni mołočna imla prosidala i protavala, križ neji prorostaly okruhlji jižakuvati verchivky pahorbiv, i miž pahorbamy de-ne-de vydnilasia vže riaba poverchnia prokysloho bolota, vkryta rideňkym zamorenym verbolozom, a na horyzonti, za pahorbamy, jaskravo-žovto spalachnuly verchivky hir, i nebo nad horamy bulo čyste i holube. Artur ozyrnuvsia čerez pleče i zachopleno skryknuv. Redrik tež ozyrnuvsia. Na schodi hory vydavalysia čornymy, a nadnymy palachkotila i minylasia znajoma smarahdova zagrava — zelena zoria Zony. Redrik pidvivsia i, rozstibajúcy remiń, skazav:

— Do vitru ne chočeš? Dyvysia, potim ne bude de i ne bude koly...

Vin zajšov za vahonetku, prysiv na nasypu i, pokrektujučy, dyvyvsia, jak švydko zhasaje, zatopliujeťsia roževym zelena zagrava, j oranževý okraječ soncia vypovzaje z-za chrebta, i vidrazu vid pahorbiv potiahlysia buzkuvati tini — vse stalo rizkym, rel'jefnym,

use stalo vydno jak na doloni, i priamo pered soboju, metriv za dvisti, Redrik pobačyv ver-tolit. Vertolit upav, napevno, u samisińkyj centr «komarynoji lysyny», i veś fiuzeliaž joho rozpliuščyo na bliašanyj mlyneč, til'ky chvist zalyšyvsia cilyj, joho led' pohnulo, i vin čor-nym hačkom styrčav nad prohalynoju miž pahorbamy, i stabilizujučyj gvynt zalyšyvsia ci-lyj — vidčutno porypuvav, pohodjujučyś na lehkomu viterci. «Lysyna», napevno, trapyla-sia potužna, naviť do požeži spravžnioji ne dijšlo, i na rozpliuščenij bliašanci čitko vydilia-łaš červono-synia emblema korolivskych vijskovo-povitrianyh syl, jaku Redrik ot uže skil'ky rokiv i v oči ne bačyv i nibyto naviť zabuv, jak vona vyhliadaje.

Spravyvšy nuždu, Redrik povernuvsia do riukzaka, distav kartu i rozklav jiji na kupy spečenoji rudy u vahonetci. Samoho karjeru ne bulo zvidsy vydno — joho zatuliav pahorb iz počornilym, obhorilym derevom na veršyni. Cej pahorb šče treba bulo objity sprava, po vydolynku miž nym ta inšym pahorbom, jakyj tež vydnivsia zvidsy, heť-čysto holyj, z bu-rym kaminnym osypom po vsiomu schyлу.

Usi orijentyry spivpadaly, ale Redrik ne vidčuvav zadovolennia. Bahatoričnyj in-stynkt stalkera kategoryčno protestuvav proty samoji dumky, bezhluzdoji i protypyrydro-noji, — prokladaty stežku miž dvoma blyžkymi vysočynamy. Dobre, podumav Redrik. Ce my šče pobačymo. Na misci bude vydniše. Stežka do cioho vydolynka vela po bolotu, po vidkrytij rivnij miscyni, jaka vydavalasia zvidsy bezpečnoju, prote, pridyvvyvšyś, Redrik rozriznyv miž suchymi hrudamy jakuś temno-siru pliamu. Vin pohlianuv na kartu. Tam stojav chrestyk i kostrubatymy literamy bulo napysano: «Chliust». Červonyj punktyr stežky jšov praviše vid chrestyka. Prizvyško bulo načebto znajome, ale chto takyj cej Chliust, jak vin vyhliadav i koly vin buv, Redrik zhadaty ne mih. Pryhadalosia jomu čomuś til'ky: prokurenyj zal u «Boržci», jakiś pjani rozliučeni pyky, velyčezni červoni lapy, ščo styskaly sklianky, hromovyj rehit, rozziavleni žovtozubi paščeky — fantastične stado ty-taniv i veletiv, ščo zibralysisa na vodopij, odyn iz najjaskravišych spohadiv dytnstva — perši vidvidyny «Boržcu». Ščo ja todi prynis? «Porožniak», zdajeťsia. Prosto iz Zony, mo-kryj, holodnyj, očmanilyj, z miškom čerez pleče, vvalyvsia u cej hadiučnyk, hrymnuv miškom na stíjku pered Ernestom, liuto škiriačyś i ozyrajučyś, vytrymov hromovyj zalp znuščań, dočekavsia, poky Ernest — todi šče molodyj, zavždy pry metelyku — vidrachu-vav meni skil'kyś tam zeleneńkých... ni, todi buly šče ne zeleneńki, todi buly kvadratni, korolivski, z jakojuś napivholoju baboju u plašči ta vinku... dočekavsia, schovav hroši v kyšeniu i nespodivano dlia sebe samoho chaponuv zi stíjky važkyj pyvnyj kuchol'i navidlig zajichav nym po najblyžčij rehočučij paščeci... Redrik usmichnuvsia i podumav: može, to j buv Chliust?

— Chiba miž pahorbamy možna, pane Šuchart? — upivholosa zapytav nad vuchom Artur. Vin stojav poruč i tež rozdyvliavšia kartu.

— Tam pobačymo, — skazav Redrik. Vin use dyvyvysia na kartu. Na karti bulo šče dva chrestyky: odyn — na schyli pahorba z derevom, druhýj — na kamjanomu osypu. Pudel' i Očkaryk. Stežka prochodyla nyzom pomiž nymy. — Tam pobačymo, — povtoryv vin, sklav kartu i zapchav jiji v kyšeniu.

Vin ohlianuv Artura i zapytav:

— Jak, do vitru schodyv? — i, ne čekajučy vidpovidi, nakazav: — Zavdaj meni na spynu riukzak... Pidemo jak raniše, — skazav vin, pidtrušujučy riukzak i prypasovujučy liamky zručniše. — Ty jdeš poperedu, ščob ja tebe ščochvyliny bačyv. Ne ozyrajsia, ale bud' napohotovi navstiž. Mij nakaz — zakon. Maj na uvazi, dovedeťsia bahato povzty, bahna i ne dumaj bojatysia, jakščo nakažu — mordoju v bahno bez rozmov... I kurtočku svoju zastibny. Hotovyj?

— Hotovyj, — skazav Artur hlicho. Vin dobriače nervuvav. Rumjanciu na ščokach u

nioho nače j ne buvalo.

— Peršyj napriamok — ot. — Redrik rizko machnuv doloneju v bik najblyžčoho pahorba za sotniu krokiv vid nasypu. — Zrozumilo? Pišov.

Artur sudomno zitchnuv i, perestupyvšy čerez rejku, počav bokom spuskatysia z nasypu. Hal'ka z šumom sypalasia za nym.

— Lehše, lehše, — skazav Redrik. — Spištyt nema kudy.

Vin počav oberežno spuskatysia slidom, zvyčno rehuliujučy inerciju važkoho riukzaka mjazamy nih. Krajem oka vin uveš čas stežyv za Arturom. Bojiťsia chlopeć, dumav vin. I pravyl'no bojiťsia. Peredčuvaje, napevno. Jakščo v nioho čuttia, jak u tatusia, to musyť peredčuvaty... Znav by ty, Stervjatnyku, jak obernulasia sprava. Znav by ty, Stervjatnyku, ščo cioho razu ja tebe posluchajusia. «... A otut, Rudyj, tobi samomu ne projty. Choč-nechoč, a dovedeťsia tobi koho-nebud' iz soboju braty. Možu koho-nebud' zi svojich šmarakačiv viddaty, koho ne škoda...» Vmovyv. Vperše v žytti pohodyvsia ja na take dilo. Nu ničoho, podumav vin. Može, vse-taky obijdeťsia, vse-taky ja — ne Stervjatnyk, može, vykrutymosia jakoš...

— Stij! — nakazav vin Arturovi.

Chlopčyna zupynyvsia po kistočky v iržavij vodi. Poky Redrik spuskavšia do nioho, drahovyna zatiahla joho po kolino.

— Kamiń bačyš? — zapytav Redrik. — On, pid pahorbom ležyť. Davaj na nioho.

Artur rušyv upered. Redrik vidpustyv joho na desiať krokiv i pišov uslid. Drahovyna pid nohamy čvakala i smerdila. Ce bula mertva drahovyna — ni mošvy, ni žab, naviť verboliz tut vysoch i zhnyv. Redrik zvyčno pohliadav dovkola, ta poky vse bulo načebto spokijno. Pahorb povil'no nablyžavsia, napovz na nyžke šče sonce, potim zatupyv usiu schidnu častynu neba. Bilia kamenia Redrik ozyrnuvsia v bik nasypu. Nasyp buv jaskravo osiajanyj soncem, na niomu stojav pojizd iz desiatka vahonetok, častyna vahonetok zirvalasia z rejok i ležala na boci, nasyp pidnymy buv ukrytyj rudymy šlejfamy rozsypanojo porody. A dali, u bik karjeru, na pivnič vid pojizda, povitria ponad rejkamy kalamutno tremitilo i merechtilo, i čas vid času v niomu myttievo spalachuvaly i zhasaly maleńki veselky. Redrik podyvyvsia na ce tremtinnia, spliunuv majže vsuchu i vidvernuvsia.

— Dali, — skazav vin, i Artur povernuv do nioho napružene oblyčcia. — On hančirja, bačyš? Ta ne tudy dyvyšsia! On tam, praviše...

— Tak, — skazav Artur.

— Tak ot, ce buv takyj sobi Chliust. Davno buv. Vin ne sluchavšia starých i teper ležyť tam navmysno dla toho, ščoby pokazuvaty rozumnym liudiam dorohu. Viźmy dva paľci pravoruč vid cioho Chliusta... Vziav? Zasik točku? Nu, pryblyzno tam, de verboliz trochy hustišyj... Davaj tudy. Pišov!

Teper vony jšly paralel'no do nasypu. Iz kožnym krokom vody pid nohamy stavalo menše, i nezabarom vony jšly po suchomu pružnomu kupynni. A na karti tut usiudy sučil'ne boloto, podumav Redrik. Zastarila karta. Davneńko Barbrydž tut ne buvav, ot vona j zastarila. Pohano. Vono, zvisno, po suchomu jty lehše, ale krašče vže, ščoby tut bulo ce boloto... Ač krokuje, podumav vin pro Artura. Jak po Central'nemu prospektu.

Artur, vydno, pidbadioryvsia i jšov na povnyj chid. Odnu ruku vin zapchav u kyšeniu, a druhoju veselo vidmachuvav, nenače na prohulianci. Todi Redrik ponyšporyv u kyšeni, vybrav hajku gramiv na dvadciať i, prycilyvšyś, zapustyv jomu v holovu. Hajka vlučyla Arturovi točnisińko v potyliciu. Chlopeć zojknuv, obchopyv holovu rukamy i, skorčyvšyś, upav na suchu travu. Redrik zupynyvsia nad nym.

— Otak vono tut i buvaje, Arči, — skazav vin povčal'no. — Ce tobi ne bul'var, ty tut zi

mnoju ne na špacyr²⁰ vyjšov.

Artur povil'no pidvivsia. Oblyččia u nioho bulo het' čysto bile.

— Vse zrozumilo? — spytav Redrik.

Artur kovtnuv i pokyvav.

— Ot i dobre. A nastupnoho razu ja nadaju po zubach. Jakščo žyvyj zalyšyssia. Pišov!

A z chlopčyška mih by vyjty stalker, dumav Redrik. Nazvaly b joho, napevno, Krasunčyk. Krasunčyk Arči. V nas buv uže odyn Krasunčyk, zvaly joho Dixon, a teper joho zvuť Chovrašok. Jedynyj stalker, kotryj potrapavy u «mjasorubku» i vse-taky vyžyv. Poščastylo. Vin, dyvak, dosi hadaje, ščo ce joho Barbrydž iz «mjasorubky» vytiah. Did'ka lysoho! Z «mjasorubky» ne vytiahneš... Iz Zony vin joho vyvolik, ce pravda. Zdijsnyv Barbrydž takyj herojičnyj včynok! Til'ky sprobuvav by vin ne vyvolikty! Ci joho štučky todi vže vsim nabrydly, i chlopci jomu skazaly toho razu priamo: odyn krašče ne povertajsia. A ce že jakraz todi Barbrydža i prozvaly Stervatnykom, dota vin u nas u Mocakach chodyv...

Redrik raptom vidčuv na livij ščoci led' pomitnyj strumiň povitria i vidrazu, šče ne vstyhnuvšy ni pro ščo podumaty, kryknuv:

— Stij!

Vin vytiahnuv ruku vlivu. Potik povitria vidčuvavšia tam syl'niše. Deš miž nymy ta nasypom rozliahlasia «komaryna lysyna», a može, vona jšla i po samomu nasypu — nedarma že popadaly vahonetky. Artur stojav jak ukopanyj, vin naviť ne obernuvsia.

— Vižmy praviše, — nakazav Redrik. — Pišov.

Ehe, nepohanyj buv by stalker... Ščo za čort, žaliju ja joho, čy ščo? Cioho šče brakuvalo. A mene chtoś kolyś žaliv?.. Nu, vzahali, tak, žalily. Kyrylo mene žaliv. Dik Nunan mene žalije. Ščopravda, vin, može, ne stil'ky mene žalije, skil'ky do Huty tulytsia, ale, može, j žalije, odne inšomu ne zavažaje u poriadnych liudej... Til'ky meni ot žality nikoho ne dovodytsia. U mene vybir: abo — abo... Vin uperše z povnoju čitkistiu ujavyv sobi cej vybir: abo cej chlopčyna, abo moja Mavpočka. Tut i vybyraty nema čoho, vse zrozumilo. Jakščo til'ky dyvo možlyve, — skazav jakyjš skeptyčnyj holos izseredy, i vin iz žachom i liuttiu prytlumyv u sobi cej holos.

Vony promynuly kupu siroho hančirja. Vid Chliusta ničoho ne zalyšylosia, til'ky ležala trochy viddalik u zasochlij travi dovha, naskriž proržavila palycia — minošukač. Buv čas, bahato chto korystuva vassia minošukačamy, kupuvaly tychcem v armijskych intendantiv, spodivalyš na ci štuky jak na samoho Hospoda Boha, a potim dva stalkery pidriad za kil'ka dniv zahynuly z nymy, vbyti pidzemnymy rozriadamy. I jak vidrizalo... Chto že use-taky buv cej Chliust? Stervatnyk joho siudy pryviv, čy vin sam siudy pryjšov? I čomu jich usich vabylo do cioho karjeru? Čomu ja pro ce ničoho ne čuv?.. Dyjavol, prypikaje že jak! I ce vranci, a ščo bude potim?

Artur, jakyj išov krokiv na pjať poperedu, pidniam ruku i vyter z loba pit. Redrik skosyv oči na sonce. Sonce bulo šče nevysoko. I tut vin raptom usvidomiyv, ščo sucha trava pid nohamy ne šurchotyť, jak raniše, a movby rypyť, nače kartopliana muka, i vona vže ne koliuča i žorstka, jak raniše, a mjaka ta chystka, — vona rozsypalasia pid čobotom, nemov klapti kiptiavy. I vin pobačyv čitko vidbyti Arturovi slidy i vpav na zemliu, kryknuvšy: «Li-ahaj!»

Vin upav lycem u travu, i vona rozletilasia na poroch pid joho ščokoju, i vin zaskrehotiv zubamy vid zlosti, ščo tak ne poščastylo. Vin ležav, namahajučyj na ruchatysia, vse

²⁰ Špacyr (z nim.) — prohulianka.

šče spodivajučyś, ščo, možlyvo, myneťsia, choč i rozumiv, ščo vony popalsia. Žar po-syliuvavsia, navaliuuvavsia, obvolikajučy vse tilo, nače prostyradlo, zmočene okropom, oči zalylo potom, i Redrik zapiznilo kryknuv Arturovi: «Ne ruchajsia! Terpy» — i počav terpty sam.

I vin by vyterpiv, i vse by mynulosia tycho-šliachetno, propotily by til'ky, ale ne vyterpiv Artur. Čy to vin ne rozčuv, ščo jomu kryknuly, čy to pereliakavsia nad usiaku miru, a može, joho prypeklo šče syl'niše, niž Redrika, — u bud'-jakomu vypadku keruvaty soboju vin perestav i slipo, z jakymoś horlovym zojkom, kynuvsia, pryhnuvšyś, kudy pohnav joho beztiamnyj instynkt — nazad, jakraz tudy, kudy bihty vže nijak ne možna bulo. Redrik ledve vstyh pidchopytysia j oboma rukamy zlovyty joho za nohu, i vin usim tilom hep-nuvsia do zemli, zdjiniavšy chmaru popelu, veresknuv nepryrodno vysokym holosom, bryknuv Redrika vil'noju nohoju v oblyčcia, zabyvsia i zasmykavsia, ale Redrik, sam uže pohano tiamliačy vid boliu, napovz na nioho, prytyskajučyś obpečenym oblyčciam do škir-ianoji kurtky, prahnučy zadavyty, vterty v zemliu, oboma rukamy trymajučy za dovhe vollossia vertliavu holovu i šaleno stukajučy nosakamy čerevykiv i kolińmy po nohach, po zemli, po zadnyci. Vin jak u tumanu čuv stohin i mukannia, ščo dolynaly z-pid nioho, i svoje vlasne chrypke revinnia: «Ležy, žabo, ležy, vbju...», a zverchu na nioho vse navaliuvaly i navaliuvaly kupy rozpečenoho vuhillia, i vže palachkotiv na niomu odiah, i trišala, nadymajučyś puchyriamy, škira na nohach i bokach, i vin, ustromyvšyś čolom u siryj popil, sudomno vmyňajučy hrud'my holovu cioho trykliatoho šmarkača, ne vytrymov i zavolav ščosyly...

Vin ne pamjatav, koly vse ce skinčylosia. Zrozumiv til'ky, ščo znova može dychaty, ščo povitria znova stalo povitriam, a ne rozpečenoju paroju, ščo vypaliuvala horlianku, i zrozumiv, ščo treba pospišaty, ščo treba jaknajšvydše zabyratysia z-pid cijeji dyjavol'škoji žarovni, poky vona znova ne opustylasia na nych. Vin spovz iz Artura, kotryj ležav zovsim neruchomo, zatysnuv obydví joho nohy pid pachvoju i, pomahajučy sobi vil'noju rukoju, popovz upered, ne spuskajučy očej z liniji, za jakoju znova počynalasia trava, — mertva, sucha, koliuča, ale sprawžnia, — vona zdavalasia jomu zaraz najvelyčnišym prychystkom žyttia. Popil skrypiv na zubach, obpečene oblyčcia raz po raz obdavalо reštkamy žaru, pit jušyv prosto v oči — mabuť, tomu, ščo ni briv, ni vij vin bil'se ne mav. Artur voliksia slidom, niby navmysno čipliajučyś svojeju kliatoju kurtočkoju, horila obvarena zadnycia, a riukzak pry kožnomu rusi byv po obhorilij potylyci. Vid boliu i zaduchy Redrik iz žachom podumav, ščo zovsim obvaryvsia i teper jomu ne dijty. Vid cioho strachu vin syl'niše zapraciuvav vil'nym liktem i kolińmy, vyštovchujučy čerez peresochlu horlianku najbrudniši prokliony, jaki spadaly jomu na dumku, a potim raptom z jakojuš boževil'noju radistiu zhadav, ščo za pazuchoju u nioho ležyť majže povna fliaha, podružečka, liuba moja, ne zradyť, til'ky by dopovzty, nu šče trochy, davaj, Rede, davaj, Rudyj, otak, nu šče trochy, v boha, v angeliv, na Pivničnomu poliusi, pid trydciaťma kovdramy, v prýbul'civ i u Stervjatnyka dušu...

Potim vin dovhó ležav, zanuryvšy oblyčcia i ruky v cholodnu iržavu vodu, z nasolo-doju vdychajučy prosmerdilu hnylliu procholodu. Vik by tak ležav, ale vin zmusyv sebe pidvestysia, stojačy na kolinach, skynuv riukzak, navkaračkach pidibravisia do Artura, jakyj use šče neruchomo ležav krokiv za trydciať vid bolota, i perevernuv joho na spynu. Ta-a-k, harnyj buv chlopčyk. Teper cia harneńka marmyzka zdavalasia čorno-siroju maskoju iz sumiši zapečenoji krovi ta popelu, i kil'ka sekund Redrik z tupym zacikavieniam rozdyvliavia pozdovžni borozny na cij masci — slidy vid kupyn i kaminnia. Potim vin pid-vivsia na nohy, vziav Artura pid pachvy i potiah do vody. Artur chrypko dychav, čas vid času postohnujučy. Redrik kynuv joho lycem u najbil'su kaliužu i vpav poruč, znova

perežyvajučy nasolodu vid mokroji kryžanoji lasky. Artur zabul'kav, zavovtuzyvsia, pid-tiahnuv pid sebe ruky i pidniav holovu. Oči joho buly vyriačeni, vin ničoho ne rozumiv i žadibno chapav rotom povitria, vidpliovujučy i kašliajučy. Potim pohliad joho zrobysia osmyslenym i zupynyvsia na Redrikovi.

— F-fu-u... — skazav vin i pometliav holovoju, rozbryzkujučy brudnu vodu. — Ščo ce bulo, mistere Šuchart?

— Smerť ce bula, — nevyrazno promovyv Redrik i zakašliavsia. Vin obmacav oblyčcia. Bulo boliače. Nis rozpuch, ale brovy i viji, jak ce ne dyvno, buly na misci. I škira na rukach tež vyjavylasia ciloju, til'ky počervonila trochy. Treba dumaty, i zadnyciu ne do kistky propalylo... Vin pomacav — ni, až nijak ne do kistky, naviľ štany cili. Prosto niby okropom ošparylo...

Artur tež oberežno macav pal'ciamy svoje oblyčcia. Teper, koly strašnu maškaru zmylo vodoju, fiziönomija v nioho vyjavylasia — tež suproty spodivaň — majže v poriadku. Kil'ka podriapyn, sadno na lobi, rozsičena nyžnia huba, a tak, zahalom, ničoheńkyj.

— Nikoly pro take ne čuvav, — promovyv Artur i podyvyvsia nazad.

Redrik tež ozyrnuvsia. Na siruvatij spopelilij travi zalyšylosia bahato slidiv, i Redrik zdyyvuvavysia, jakym, vyjavliajeťsia, korotkym buv toj strašnyj, neskinčennyj šliach, jakýj vin propovz, riatujučy vid zahybeli. Jakychoś metriv dvadciať-trydciať, ne bil'se, bulo vsioho vid kraju do kraju vypalenoji latky, ale vin zoslipu ta vid strachu povz po njí jakymoś dykym zyhzhahom, jak targan po rozpečenij skovoridci, i diakovaty šče, ščo povz, zahalom, tudy, kudy treba, bo mih že zapovzty na «komarynu lysynu» livoruč, a mih by i vzahali povernuty nazad... Ni, ne mih by, podumav vin rozliučeno. Ce molokosos jakyj-nebud' mih by, a ja tobi ne molokosos, i jakby ne cej dureń, to vzahali ničoho ne staloś by, obvaryv by sobi zad — ot i vsi nepryjemnosti.

Vin podyvyvsia na Artura. Artur iz forkanniam umyvavysia, krektav, začipajučy boliuči miscia. Redrik pidvivsia i, morščačyš vid dotykiv zadubiloho vid speky odiahu do obpalenoji škir, vyjšov na suchu miscynu i nachylyvsia nad riukzakom. Ot riukzakovi perepal po-spravžniomu. Verchni klapany prosto-naprosto obhorily, pliašečky v aptečci vsi potriskaly vid spekoty do čortovoji mamy, i vid zaškarubloji pliamy smerdilo nesterpnoju medycynoju. Redrik vidstibnuv klapan, uziavysia vyhribaty oskolky skla i plastyku, i tut Artur u nioho za spynoju skazav:

— Diakuju vam, mistere Šuchart! Vytiahly vy mene.

Redrik promovčav. Jake šče do did'ka — diakuju! Zdavsia ty meni — riatuvaty tebe.

— Ja sam vynen, — skazav Artur. — Ja že čuv, ščo vy meni nakazaly ležaty, ale ja dobracie pereliakavysia, a jak prypeklo — zovsim holovu vtratyv. Ja duže bojusia boliu, mistere Šuchart...

— Davaj vstavaj, — skazav Redrik, ne obertajučyš. — To vse buly kvitočky... Vstavaj, čoho rozligsia!

Zasyčavšy vid boliu v obpečenych plečach, vin zavdav na spynu riukzak, propchav ruky u liamky. Vidčuttia bulo take, niby škira na obpalenych misciach zbihlasia i vkrylasia boliučymi zmorškamy. Boliu vin bojitsia... Z lajnom tebe napolovynu razom iz tvojim bolem!.. Vin ohlianuvsia. Puste, zi stežky ne zjíšly. Teper ci horbočky z pokijnykamy. Paršyvi horbočky — stojať, hnydy, styrčať, jak ster-vjači sidnyci, i cej vydolynok miž nymy... Vin mymochit' potiahnuv nosom povitria. Och, svolotnyj vydolynok, oś vona sameńka pohań i je. Žaba.

— Vydolynok miž pahorbamy bačyš? — zapytav vin Artura.

— Baču.

— Prosto na nioho. Marš!

Zatyliam doloni Artur vyter pid nosom i rušyv upered, liapajučy po kaliužach. Vin nakul'huvav i buv uže ne takyj priamyj i strunkuj, jak raniše, — zihnuło joho, i jšov vin teper oberežno, z velykoju ostorohoju. Ot i šče odnoho ja vytiah, podumav Redrik. Kotryj ce vže bude? Pjatyj? Šostyj? I teper ot pytajeľsia: naviščo? Ščo vin meni — ridnyj? Poručyvsi ja za nioho? Sluchaj, Rudyj, a čomu ty joho volik? Ta ž malo sam čerez nioho ne zahnuvsia... Teper-to, na jasnu holovu, ja znaju: pravyl'no ja joho tiahnuv za soboju, meni bez nioho ne objtysia, vin u mene jak zaručnyk za Mavpočku. Ja ne liudynu vytiah, ja minošukač svij vytiah. Tral'sčyka svoho. Vidmyčku. A tam, na hariačomu misci, ja pro ce j dumaty ne dumav. Volik joho jak ridnoho, i dumky naviť ne bulo, ščoby kynuty, choča pro vse zabuv — i pro vidmyčku zabuv, i pro Mavpočku zabuv... Ščo ž ce vychodyť? Vychodyť, ščo ja j spravdi chorošyj chlopeć. Ce meni j Huta tverdyť, i Kyrylo-nebižčyk utovkmačuvav, i Ričard postijno pro ce tovče... Tež meni, znajšly dobriaka! Ty ce kyń, skazav vin sobi. Tobi tut cia dobrota ni do čoho! Dumaty treba, a potim uže rukamy-nohamy vorušyty. Ščob uperše i vostannie, zrozumilo? Dobriak... Meni joho treba zberehty dlia «mjasorubky», chlodno i čitko podumav vin. Tut use možna projty, krim «mjasorubky».

— Stij! — skazav vin Arturovi.

Vydolynok buv pered nymy, i Artur vže stojav, rozhubleno pozýrajučy na Redrika. Dno vydolynka bulo vkryte hnijno-zelenoju, masno-svitnoju na sonci tvaniukoju. Nad poverchneju jiji kurylasia leheńka para, miž pahorbam vona hustišala, i za trydciať krokiv uže ničoho ne bulo vydno. I smorid. Čortzna-ščo hnylo tam u ciomu misyvi, ale Redriku zdalosia, ščo sto tysiač rozbytych tuchlych jajeć, vylytych na kupu zi sta tysiač tuchlych rybjačych holiv i zdochlych kotiv, ne mohly by smerdity tak, jak smerdilo tut. «Zapašok tam bude, Rudyj, ale ty ne toj... ne drejf».

Artur vydav horlový zvuk i pozadkuvav. Todi Redrik strusyv iz sebe zacipeninnia, pospichom vytiah iz kyšeni zhortok z vatoju, prosočenoju dezodoratorom, zatknuv nizdri tamponamy i prostiah vatu Arturovi.

— Diakuju, mistere Šuchart, — kvolym holosom skazav Artur. — A jak-nebud' zverchu ne možna?

Redrik movčky vziav joho za volossia i povernuv joho holovu v bik kupy hančirja na kamjanomu osypu.

— Ce buv Očkaryk, — skazav vin. — A na livomu pahorbi — zvidsy ne vydno — ležyť Pudel'. U takomu samomu vyhliadi. Zrozumiv? Upred.

Tvaniuka bula tepla, lypka, nače hnij. Spočatku vony jšly u povnyj zrist, zanuryvšyś po pojas, dno pid nohamy, na ščastia, bulo kamjanyste i dosyť rivne, ale nevdovzi Redrik počuv znajome dzyčannia z oboch bokiv. Na livomu pahorbi, osvitlenomu soncem, ničoho ne bulo vydno, a na kosohori pravoruč, u tini, zastrybaly blidi buzkuvati vohnyky.

— Pryhnyś! — skomanduvav vin križ zuby i pryhnuvsia sam. — Nyžče, durniu! — kryknuv vin.

Artur pereliakano pryhnuvsia, i v tu samu sekundu hromovyj rozriad rozkolov povitria. Nad samymi holovamy v nych zatrusylaś u šalenomu tanci rozhalužena blyskavka, ledve pominha na tli neba. Artur prysiv i zanuryvsi po pleči. Redrik, vidčuvajučy, ščo vucha jomu zaklalo vid hurkotu, povernuv holovu i pobačyv u tini jaskravo-červonu, švydko tanuču pliamu pomiž kamjanoho kryšyva, i vidrazu ž tudy vdaryla druha blyskavka.

— Upred! Upred! — zarepetuvav vin, ne čujučy sebe.

Teper vony ruchalsia navpočipky, husiacym krokom, vystromyvšy nazovni til'ky holovy, i pry kožnomu rozriadu Redrik bačyv, jak dovhe Arturove volossia staje storč, i vidčuvav, jak tysiači holočok vpynauťsia u škiru oblyččia. «Upred! — monotonno povtoriuuvav vin. — Upred!» Vin uže ničoho ne čuv. Odnoho razu Artur povernuvsia do nioho u profil',

i vin pobačyv vytrišcene vid žachu oko, skošene na nioho, i bili zasipani huby, i zamazanu zelenniu spitnilu ščoku. Potim blyskavyci počaly byty tak nyžko, ščo jim dovodylosia porynaty z holovoju. Zelenyj slyz zaklejuvav rot, stalo važko dychaty. Chapajučy rotom povitria, Redrik vyrvav z nosa tampony i vyjavyy raptom, ščo smorid ščez, ščo povitria perepovnene svižym, pronyzlyvym zapachom ozonu, a para navkolo čymraz hustišala, čy, može, ce potmianilo v očach, i vže ne vydno bulo pahorbiv ani pravoruč, ani livoruč — ničoho ne bulo vydno, krim obliplenoji zelenoju bahniukoju Arturovoju holovy ta žovtých klubiv pary navkolo.

Projdu, projdu, dumav Redrik. Ne vperše, vse žyttia otak: sam u lajni, a nad holovoju blyskavyci, inakše nikoly j ne bulo... I vidkilia tut ce lajno? Skil'ky lajna... zboževolity, skil'ky lajna v odnij miscyni, tut lajno z usioho svitu... Ce Stervjatnyk, podumav vin liuto. Ce Stervjatnyk tut projšov, ce zanym zalyšylosia... Očkaryk lih pravoruč, Pudel' — livoruč, i vse zadlia toho, aby Stervjatnyk projšov miž nymy i zalyšyv za soboju vse svoje lajno... Tak tobi j treba, skazav vin sobi. Chto jde slidom za Stervjatnykom, toj zavždy kovtaje lajno. Ty ščo, cioho raniše ne znav? V usiomu sviti tak. Jich nadto bahato, Stervjatnykiv, čerez ščo i ne zalyšylosia žodnoho čystoho miscia, vse zapaskudženo... Nunan — dureň: ty, movliav, Rudyj, porušnyk rivnovahy, rujnivnyk poriadku, tobi, movliav, Rudyj, pry vsiakomu poriadku zle, i pry pohanomu — zle, i pry dobromu — zle, — čerez takych, jak ty, nikoly ne bude carstva nebesnoho na zemli... Ta ščo ty v ciomu tiamyš, tovtune? Koly ce ja bačyv harnyj poriadok? Koly ce ty bačyv mene pry harnomu poriadku?.. Ja vse svoje žyttia til'ky j baču, jak pomyrajuť Kyryly j Očkaryky, a Stervjatnyky propovzajuť pomiž jichnimy trupamy, po jichnich trupach, niby chrobaky, i paskudiať, i paskudiať, i paskudiať...

Vin poslyznuvsia, natrapiyvšy nohoju na kamiń, pirnuv z holovoju, vyrynuv, pobačyv zovsim poriad perekosene, z vytrišenymi očyma Arturove oblyčcia i raptom na myť zachołov: jomu zdalosia, ščo vin vtrattyv napriam. Ale vin ne vtrattyv napriamu. Vin vidrazu ž zrozumiv, ščo jty treba otudy, de z tvaniuky styrčyť čorna verchivka kamenia, — zrozumiv, choča, krim cijeji verchivky, ničoho ne bulo vydno v žovtomu tumani.

— Stij! — zavolav vin. — Praviše trymaj! Praviše vid kamenia!

Vin znova ne počuv svoho holosu i todi nazdohnav Artura, schopyv joho za pleče i stav pokazuvaty rukoju: trymaj praviše vid kamenia, holovu vnyz. Vy meni za ce zaplatyte, podumav vin. Bilia kamenia Artur pirnuv, i vidrazu ž blyskavka z triskotom vdaryla v čornu verchivku, až rozpečeni krychty poletily. Vy meni za ce zaplatyte, povtoriuvav vin, porynajući z holovoju i ščosyly praciujući rukamy ta nohamy. U vuchach lunko rozkotyvsia novyj udar blyskavky. Ja z vas usiu dušu vytriasu za ce! Vin mymochiť podumav: pro koho ce ja? Ne znaju. Ale chtoś za ce musyť zaplatyty, chtoś meni za ce zaplatyť! Stryvajte, dajte til'ky distatysia do Kuli, do Kuli meni dajte distatysia, ja ce lajno vam u horlianku zabju, ja vam ne Stervjatnyk, ja z vamy inakšyj bazar počnu...

Koly vony vybralysia na suche misce, na vže rozpečene soncem kamjane kryšyvo, ohlušeni, vyvernuti navyvorit, chytajući i čipliajući odyn za odnoho, aby ne vpasty, Redrik pobačyv obluplenyj avtofurgon, ščo prosiv na osiach, i smutno zhadav, ščo tut, bilia cioho furgona, možna vidsapatysia u zatinku. Vony zalizly u zatinok. Artur lih na spynu i vziavsysia mliavymy pal'ciamy rozstibaty na sobi kurtku, a Redrik pryalysia riukzakom do stinky furgona, tak-siak vyter doloni ob ščebiń i poliz za pazuchu.

— I meni... — prohovoryv Artur. — I meni, mistere Šuchart.

Redrika vrazylo, jakyj u cioho chlopčyška hučnyj holos, siorbnuv, zapliuščyv oči, prysluchajući, jak hariačyj, vseočyščuval'nyj strumiń llietśia u horlianku i roztikajeteśia po hrudiach, kovtnuv šče raz i dav fliahu Arturovi. Vse, podumav vin mliavo. Projšly. I ce

projšly. Teper — sumu propysom. Vy hadajete, ja zabuv? Ni, ja vse pamjataju. Hadajete, ja vam podiakuju, ščo vy mene žyvym zalyšyly, ne vtopyly u ciomu lajni? Kil vam, a ne diakuju. Teper vam usim kineć, zrozumilo? Ja ničoho cioho ne zabudu. Teper ja vyrišuju. Ja, Redrik Šuchart, pry zdorovomu rozumi ta tverezij pamjati budu vyrišuvaty vse i za vsich. A vy, vsi inši, stervjatnyky, žaby, prylučni, kistliavi, kvoterblady, parazyty, zeleneńki, chrypati, u kravatočkach, u mundyrčykach, čysteseńki, z portfeliamy, z promovamy, z dobročynnistiu, robotodavstvom, z vičnymy akumulatoramy, z vičnymy dvyhunamy, z «komarynymy lysynamy», zi svitlymy obiciankamy — hodi, povodyly mene za nosa, čerez use moje žyttia volokly mene za nosa, ja veś čas, telepeň, pochvaliavšia, ščo, movliav, jak choču, tak i robliu, a vy til'ky pidtakuvaly, a sami, hady, peremorhuvalyś i volokly mene za nosa, tiahly, volokly, čerez lajno, čerez tiurmy, čerez kabaky... Hodi! Vin vidstibnuv šlejky riukzaka i vziav z Arturovych ruk fliahu.

— ...Nikoly ja ne dumav, — kazav Artur z pokirlyvym zdyvuvanniam u holosi, — navit' ujavyty sobi ne mih... Ja, zvisno, znav — smerť, vohoń... Ale otake!.. Jak že my z vamy nazad pidemo?

Redrik ne sluchav joho. Te, ščo kaže cej čolovičok, teper ne maje nijakoho značenia. Ce j raniše ne malo nijakoho značenia, ale raniše vin use-taky buv čolovikom. A zaraz ce... tak, balakuča vidmyčka. Nechaj hovoryť.

— Pomytyś by... — Artur zaklopotano ozyravšia. — Bodaj oblyččia spolosnuty.

Redrik pohlianuv na nioho, pobačyv zlyple, pereplutane volossia, zamašcene pidsochlym slyzom oblyččia zi slidamy pal'civ, i vsioho joho, vkrytoho škaralupkoju potriskanoho brudu, i ne vidčuv ani žaliu, ani rozdratuvannia, ničoho. Balakuča vidmyčka. Vin vidvernuvsia. Poprednu rozkynuvsia bezvidradnyj, nače zanedbanyj budivel'nyj majdančyk, prostir, zasypanyj hostrym ščebenem, zaporošenyj bilym pylom, zalytyj slipučym soncem, nesterpno bilyj, hariačyj, zlyj, mertvyj. Daľnij kraj karjeru vydnivsia vže zvidsy — tež slipučo bilyj i z cijeji vidstani nenače cilkovyto rivnyj i priamovysnyj, a blyžnij kraj poznačav rozsyp velykych ulamkiv, i spusk do karjeru buv tam, de sered ulamkiv červonoju pliamoju vydilialasia kabina exkavatora. Ce buv jedynyj orijentyr. Treba bulo jty prosto na nioho, poklavšyś na najzvyčajnisińke ščastia.

Artur raptom trochy pidvivsia, zapchav ruku pid furgon i vytiahnuv zvidty poržavilu konservnu bliašanku.

— Pohláňte-no, mistere Šuchart, — skazav vin, požvavišavšy. — Ce ž, mabuť, baťko zalyšyv... Tam i šče je.

Redrik ne vidpoviv. Ce ty daremno, podumav vin bajdužo. Krašče by tobi zaraz pro baťka ne zhaduvaty, krašče by tobi zaraz vzahali pomovčuvaty. A vtim, odnakovo... Vin pidvivsia i zasyčav vid boliu, bo veś odiah prylejivsia do tila, do obpečenoji škir, i teper ščoś tam useredyni bolisno rvalosia, viddyrilosia, nače zasochlyj bynt vid rany. Artur takož pidvivsia i takož zasyčav i zakrektav i po-stradnyčky podyvyvšia na Redrika — vydno bulo, ščo jomu duže chočet'sia poskaržytyś, ale vin ne navažujeťsia. Vin til'ky skazav zdušenym holosom:

— A čy ne možna meni zaraz šče razočok kovtnuty, mistere Šuchart?

Redrik schovav za pazuchu fliahu, jaku trymav u ruci, i skazav:

— Červone bačyš miž kameniamy?

— Baču, — skazav Artur i konvul'syvno pereviv duch.

— Prosto na nioho. Pišov.

Artur zi stohonom potiahnuvsia, rozpravliajučy pleči, veś skryvyvšia j, ozyrajučyś, promovyyv:

— Pomytysia by choč trišky... Pryklejilosia vse.

Redrik movčky čekav. Artur beznadijno podyvyvsa na nioho, pochytav holovoju i rušyv bulo, ale tut že spynyvsia.

— Riukzak, — skazav vin. — Riukzak zabuly, mistere Šuchart.

— Marš! — nakazav Redrik.

Jomu ne chotiloś ani pojasniumaty, ani brechaty, ta j namarno vse ce bulo. I tak pide. Divatysia jomu nikudy. Pide. I Artur pišov.

Pobriv, zhorbyvšyś, tiahnučy nohy, namahajučyś vidderty vid oblyčcia micno prysocchlu pohań, zrobyvšyś maleńkym, žaliuhidnym, chudym, jak mokre prybludne kotenia. Redrik rušyv slidom, i, jak til'ky vin vyjšov iz zatinku, sonce obpalylo i zaslipylo joho, i vin prykryvsia doloneju, škodujučy, ščo ne prychopyv temnych okuliariiv.

Vid kožnoho kroku zdijmalasia chmarka biloji kuriavy, kuriava sidala na čerevyky, vona smerdila — točniše, ce vid Artura tchnulo, jty slidom za nym bulo nemožlyvo, i ne vidrazu Redrik zrozumiv, ščo smerdyť jakraz najbil'se vid nioho samoho. Zapach buv hydotnyj, ale jakyjś znajomyj — ce v misti tak smerdilo u ti dni, koly pivničnyj viter nis po vulyciach dymy vid zavodu. I vid baťka tak samo smerdilo, koly vin povertavsia dodomu, velyčeznyj, pochmuryj, z červonymy skaženomy očyma, i Redrik pospišav zalizty kudynebuď u daľnij kut i zvidty dyvyvsia bojazko, jak baťko zdyrage z sebe i žburliae v ruky materi roboču kurtku, stiahue z velyčeznych nih velyčezni stoptani čerevyky, pchaje jich pid višak, a sam v odnych škarpetkach lypko čalapaje do vannoji pid duš i dovho uchkaje tam, z liaskom pleskajučy sebe po holych tilesach, hrymyť tazamy, ščoś burčyť sobi pid nis, a potim reve na veś dim: «Marije! Zasnula?» Treba bulo dočekatysia, poky vin vidmyjeťsia, siade za stil, de vže stojit čvertka, hlyboka tarilka z hustym supom i banka z ketčupom, dočekatysia, poky vin sporožnyť čvertku, dosiorbaje sup, ryhne i vižmeťsia za mjaso z bobam, i oś todi možna bulo vylazyty na svitlo, zalazyty do nioho na kolina i pytaty, jakoho majstra i jakoho inženera vin utopyv siohodni v kuporosnomu mastyli...

Use navkolo bulo rozpečene do biloho žaru, i joho nudylo vid suchoji žorstokoji speky, vid smorodu, vid utomy, i nesamovyto sadnyla obpečena, potriskana na zhynach škira, i jomu zdavalosia, ščo križ hariaču kalamuť, jaka ohortala svidomist', vona namaha jeťsia dokryčatysia do nioho, blahajučy pro spokij, pro vodu, pro procholodu. Zaterti do neznajomosti spohady hromadylysia u nabriaklomu mozku, perekydaly odyn odnoho, zatuliali odyn odnoho, zmišuvalysia odyn z odnym, vplitajučyś u bilyj spekotnyj svit, ščo vytanciovuvav pered napivzapliuščenomy očyma, i vsi vony buly hirkymi, i vsi vony smerdily, i vsi vony vyklykaly škrebkyj žal' abo nenavyst'. Vin namahavsia vtrutytsia u cej chaos, syluvavšia vyklykaty z mynuloho jakyj-nebud' solodkyj miraž, vidčuttia nižnosti čy badiorosti, vin vytyksav iz hlybyn pamjati sviže usmichnene lyčko Huty, šče divčynky, bažanoji i nedotorkanoji, i vono niby i zjavliałosia, ale vidrazu ž zatikalo iržeju, spotvoriuvalosia i peretvoriuvalosia na pochmuru, zaroslu hruboju buroju šerstiu mordočku Mavpočky; vin syluvavšia zhadaty Kyryla, sviatoho čolovika, joho švydki, vpevneni ruchy, joho smich, joho holos, ščo obiciav nečuvani i prekrasni kraji ta časy, i Kyrylo zjavliaväšia pered nym, a potim jaskravo spalachuvalo na sonci sribne pavutynnia, i oś uže nema Kyryla, a vytriščajuťsia v oblyčcia Redriku nezmyhni angel'ski očyci Chrypatoho Chju, i veľyka bila ruka joho zvažuje na doloni farforovyj kontejner... Jakiś temni syly, vovtuziačyś u joho svidomosti, myttievo zmynaly voliovyj barjer i hasyly tu krapelynua dobra, jaku šče zberihala joho pamjať, i vže zdavalosia, ščo ničoho dobroho ne bulo vzahali, a til'ky ryla, ryla...

I veś cej čas vin zalyšavšia stalkerom. Ne dumajučy, ne usvidomliujučy, ne zapamjatovujučy naviť, vin fixuvav nemovby spynnym mozkom, ščo ot livoruč, na bezpečnij vid-

stani, nad kupoju starych doščok, stojiť «veselyj prvyd» — spokijnyj, znesylenyj, i pliuvaty na nioho; a sprava poduv nezrozumilyj vitereć, i čerez kil'ka krokiv vyhul'knula rivna, niby dzerkalo, «komaryna lysyna», bahatochvosta, nače morška zirka, — daleko, ne strašno, — a v centri jiji — rozpliuščenyj u tiń ptach, ridkisna štuka, ptachy nad Zonoju majže ne litajuť; a on poruč zi stežkoju dva pokynuti «porožniaky» — mabuť, Stervjatnyk zalyšyv na zvorotniomu šliachu, strach syl'nišyj za žadobu... Vin use ce bačyv, use vrachovuvav, i varto bulo zhorblenomu Arturovi bodaj na krok vidchylytysia vid napriamu, jak Redrikiv rot sam soboju rozziavliavsia i chrypkij zasterežlyvyj kryk sam po sobi vylitav iz horlianky. Mašynu, dumav vin. Mašynu vy z mene zrobyly... A kamjani ulamky na kraju karjeru dedali blyžčaly, i vže možna bulo rozhledity prymchlyvi vizerunkы irži na červonomu dachu kabiny exkavatora.

Dureń ty, Barbrydž, dumav Redrik. Chytryj, a durnyj. Jak ce ty meni poviryv, ha? Ty ž mene z takych ot pir znaješ, ty ž mene krašče za mene samoho znaty maješ. Staryj ty stav, ot ščo. Otupiv. Ta j te skazaty — vse žyttia z durniamy spravu mav... I tut vin ujavyv sobi, jake rylo zrobylosia u Stervjatnyka, koly toj diznavsia, ščo Artur, Arči, krasunčyk, krovynočka... ščo v Zonu z Rudym po joho, Stervjatnykovi, nohy pišov ne šmarkač bezkorysnyj, a ridnyj syn, žyttia, hordist... I, ujavyvšy sobi ce rylo, Redrik zarehotav, a koly Artur zliakano ozyrnuvsia na nioho, vin, prodovžujučy rehotaty, machnuv jomu rukoju: marš, marš! I znova popovzly po svidomosti, nače po ekrani, ryla, ryla, ryla... Treba zminiuvaty vse. Ne odne žyttia i ne dva žyttia, ne odnu doliu i ne dvi doli — kožnyj gvyntyk cieho smerdiučoho svitu treba bulo zminiuvaty...

Artur zupynyvsia pered krutym spuskom u karjeru, zupynyvsia i zavmer, vtupyvšyś vnyz i vdalečiń, vytiahnuvšy dovhu šyu. Redrik pidijšov i zupynyvsia poriad. Ale vin ne zachotiv dyvytysia tudy, kudy dyvyvsia Artur.

Prosto z-pid nih u hlybynu karjeru jšla doroha, šče bahato rokiv tomu rozbyta huse-nyciamy i kolesamy važkych vantaživok. Pravoruč vid neji zdijmavšia bilyj, potriskanyj vid speky ukis, a zliva ukis buv napivzrujnovanyj, i pomiž kaminnia ta kup ščebeniu tam stojav, nachylyvšyś, exkavator, kovš joho buv opuščenyj i bezsylo tyčnuvsia u kraj dorohy. I, jak i slid bulo spodivatysia, ničoho bil'se na dorozi ne bulo vydno, til'ky bilia samoho kovša z hrubych vystupiv ukosu zvysaly čorni skručeni burul'ky, schoži na tovsti kručeni svičky, i bezlič čornych pliam vydnilosia v pyliuci, nenače tam rozpleskaly bitum. Ot i vse, ščo vid nych zalyšylosia, naviť ne možna skazaty, skil'ky jich tut bulo. Može, kožna pliama — ce odna liudyna, odne bažannia Stervjatnyka. On ta — ce Stervjatnyk žyvym i neuškod-ženym povernuvsia z pidvalu siomoho korpusu. On ta, bil'sa, — ce Stervjatnyk bez pereškod vytiah iz Zony «ruchlyvyj magnit». A on ta burul'ka — ce rozkišna, ne schoža ni na baťka, ni na matir, usima žadana chvojda Dina Barbrydž. A oś cia pliama — ne schožyj ni na matir, ni na baťka Artur Barbrydž, Arči, krasunčyk, hordist....

— Dijšly! — nesamovskyto prochrypiv Artur. Mistere Šuchart, dijšly ž use-taky, ha?

Vin zasmijavsia ščaslyvym smichom, prysiv navpočipky j oboma kulakamy šcosyly zahamselyv po zemli. Kovtun²¹ volossia v nioho na makivci trusyvsia i rozhojduvavšia smišno ta bezhluzdo, letily vriznobič vysochli klapťi brudu. I til'ky todi Redrik pidniav oči i pohlianuv na kuliu. Oberežno. Bojazko. Iz začajenym strachom, ščo vona vyjavyťsia jakojuś ne takou — rozčaruje, vyklyče sumniv, skyne z neba, na jake potalanylo vydertysia, zachlynajučyś u lajni...

²¹ Kovtun — žmut zbytoho volossia, vovny toščo.

Vona bula ne zolotoju, vona bula radše midnoju, červonuvatoju, absolutno hladeńkoju, i vona kalamutno vylyskuvala na sonci. Vona ležala pid dal'nioju stinoju karjeru, začiščeno vlaštuvavšyś sered kup zležanoji porody, i naviť zvidsy bulo vydno, jaka vona ma-syvna i jak važko prytysla vona svoje lože.

U niж ne bulo ničoho, ščo mohlo by rozčaruvaty čy zmusylo zasumnivatysia, ale ne bulo j ničoho obnadijlyvoho. Čomuś vidrazu na dumku spadalo, ščo vona, virohidno, po-rožnysta i ščo na dotyk vona povynna buty duže hariačoju — sonce rozpekle. Vona javno ne svylasia svojim svitlom i vona javno bula ne zdatna zlynuty v nebo i vytanciovuvaty, jak ce často traplialosia v legendach pro neji. Vona ležala tam, de vona vpala. Može, vypala z čyjejiš velyčeznoji kyšeni čy zahubylasia, zakotylasia pid čas hry jakychoś veletiv — vona ne bula vstanovlena tut, vona valialasia, valialasia dostotu tak samo, jak usi ci «po-rožniaky», «braslety», «batarejky» ta inšyj motloch, ščo zalyšyvsia pislia Vizytu.

Ale vodnočas ščoś u niж use-taky bulo, i ščo dovše Redrik dyvyvsia na neji, to očevydniše vin rozumiv, ščo dyvytysia na neji prjemno, ščo do neji chočeťsia pidijty, jiji chočeťsia torknutysia, pohladity, i zvidkyś raptom zrynula dumka, ščo dobre, mabuť, sisty bilia neji, a šče krašče — prytulytysia do neji spynoju, vidkynuty holovu i, zapliuščyvšy oči, podumaty, pozhaduvaty, a može, i prosto podrimaty, vidpočyvajučy...

Artur pidchopyvsia, porozsmykuval usi «zmijky» na svojij kurtci, zirvav jiji z sebe i ščosyly žburnuv pid nohy, zdijniavšy chmaru biloho pylu. Vin ščoś kryčav, korčačy hry-masy i rozmachujučy rukamy, a potim zaklav ruky za spynu i, prytanciovujučy, vyro-bliajučy nohamy chytromudri pa, vystrybom rušyv unyz po spusku. Vin biľše ne dyvyvsia na Redrika, vin zabuv pro Redrika, vin zabuv pro vse — vin išov vykonuvaty svoji bažannia, maleńki potajemni bažannia junoho kole-džera, chlopčyška, kotryj nikoly u žyti ne bačyv nijakych hrošej, krim tak zvanych kyšeńkovych, molokososa, kotreho neščadno lupciu-valy, jakščo pislia povernennia dodomu vid nioho bodaj trošečky pachlo spryrnym, kotreho vychovuvaly jak vidomoho advokata, a v perspektysi — ministra, a v najdalšíj per-spektysi — sami rozumijete, prezydenta... Redrik, prymružyvšy vid slipučoho svitla zapa-leńi oči, movčky dyvyvsia jomu vslid. Vin buv cholodnyj i spokijnyj, vin znav, ščo zaraz stanet'sia, i vin znav, ščo ne bude dyvytysia na ce, ale poky ščo dyvytysia bulo možna, i vin dyvyvsia, ničoho osoblyvoho ne vidčuvajučy, chiba ščo deš hlyboko-hlyboko vseredyni zavorušyvsia raptom tryvožno jakyjš chrobačok i zakrutyv koliučoju holivkoju.

A chlopčyna vse spuskavšia, prytanciovujučy, po krutomu spusku, vybyvajučy nejmovirnu čečitku, i bila pyliuka zdijmalasia u nioho z-pid kablukiv, i vin ščoś kryčav na veš holos, duže dzvinko, i duže veselo, i duže vročysto — jak pisniu čy jak zakliattia, — i Redrik podumav, ščo vperše za veš čas isnuvannia karjeru po cij dorozi spuskalysia tak — niby na sviato. I spočatku vin ne sluchav, ščo tam vykrykuje balakuča vidmyčka, a potim niby ščoś uvimknulosia v niomu, i vin počuv:

— Ščastia vsim!.. Zadarma!.. Skil'ky zavhodno ščastia!.. Usi zbyrajtesia siudy!.. Vy-stačyť usim!.. Nichto ne pide obdilenyj!.. Zadarma!.. Ščastia! Zadarma!..

A potim vin raptom zamovk, nenače velyčezna ruka z rozmachu uvihnala jomu kliap u rot. I Redrik pobačyv, jak prozora porožneča, začajena u zatinku kovša exkavatora, scho-pyla joho, vysmyknula u povitria i povil'no, z natuhuju skrutyla, nače chaziajky skručujuť bilyznu, vidžymajučy vodu. Redrik ustyh pomityty, jak odyn iz propylenych čerevykiv zi-rvavšia z tremtiačoji nohy i šuhonuv vysoko nad karjerom. Todi vin vidvermuvsia i siv. Žodnoji dumky ne bulo u nioho v holovi, i vin jakoś perestav vidčuvaty sebe. Navkolo sto-jala tyša, j osoblyvo tycho bulo za spynoju, tam, na dorozi. Todi vin zhadav pro fliahu — bez zvyčnoji radosti, prosto jak pro liky, jaki prýšov čas prýjniaty. Vin vidgyntyv kryšečku i počav pyty maleńkymy skupymy kovtkamy, i vperše u žyti jomu zachotilosia,

ščob u fliazi bulo ne spyrtne, a prosto cholodna voda.

Projšov jakyjš čas, i v holovi počaly zjavliatysia bil's-menš zvazni dumky. Nu ot i vse, dumav vin znechotia. Doroha vidkryta. Vže zaraz možna bulo bity, ale krašče, zvyčajno, počekaty šče trochy. «Mjasorubky» buvajuť iz fokusamy. Ta j podumaty treba. Sprava nezvyčna — dumaty, ot u čomu bida. Ščo take «dumaty»? Dumaty — ce označaje schytruvaty, nakoloty, zalipyty horbatoho, navišaty lapšu na vucha, ale že tut use ce ne hodyťsia...

Nu dobre. Mavpočka, baťko... Rozplatytysia za vse, dušu z hadiv vyjniaty, nechaj lajna požeruť, jak ja žer... Ne te, ne te ce, Rudyj... Tobto te, zvyčajno, ale ščo vse ce označaje? Čoho meni treba? Ce že lajka, a ne dumky. Vin pocholov vid jakohoś strašnogo peredčuttia i, vidrazu perestupyvšy čerez bezlič riznych rozdumiv, jaki šče čekaly joho, liuto nakazav sobi: ty ot ščo, ruda potoloč, ty zvidsy ne pideš, poky ne dodumaješsia do dila, zdochneš bilia cijeji kul'ky, zismažyšsia, zhnyješ, padlo, ale ne pideš nikudy...

Hospody, ta de že slova, dumky moi de? Vin iz rozmachu vdaryv sebe napivrozkytym kulakom po oblyčiu. Adže za vse žyttia žodnoji dumky v mene ne bulo! Stryvaj, Kyrylo ščoś kazav take... Kyrylo! Vin hariačkovo babravsia u spohadach, zrynaty jakiś slova, znamomi ta napivznajomi, ale vse ce bulo ne te, tomu ščo ne slova zalyšylysia vid Kyryla — zalyšylysia jakiś nečitki kartyny, duže dobrí, ale že cílkom nepravdopodibni...

Pidlisť, pidlisť... I tut vony mene vzuly, bez jazyka zalyšyly, hady... Špana. Jak buv španoju, tak španoju i zistaryvsia... Ot cieho ne povynno buty! Ty, čuješ? Ščoby na maj-butnie ce raz i nazavždy bulo zaboroneno! Liudyna narodžena, ščoby myslyty (oś vin, Kyrylo, narešti!). Til'ky že ja v ce ne viriu. I raniše ne viryv, i zaraz ne viriu, i dla čoho liudyna narodžena — ne znaju. Narodylasia — ot i narodžena. Hodujuťsia, chto do čoho vdatnyj. Nechaj my vsi budemo zdorovi, a vony nechaj usi povyzdychujuť. Chto ce — my? Chto — vony? Ničoho že ne zrozumity. Meni dobre — Barbrydžu zle, Barbrydžu dobre — Očkaryku zle, Chrypatomu dobre — vsim zle, i samomu Chrypatomu zle, til'ky vin, dureń, hadaje, nibyto zumije jakoś včasno bodiah zahnaty... Hospody, ce že kaša, kaša! Ja vse svoje žyttia z kapitanom Kvoterbladom vojuju, a vin use žyttia z Chrypatym vojuvav i vid mene, jolopa, til'ky odnoho lyše chotiv — ščoby ja stalkerstvo pokynuv. Ale jak meni bulo stalkerstvo pokynuty, koly simju hoduvaty treba? Praciuvaty jty? A ne choču ja na vas praciuvaty, nudyt mene vid vašoji roboty, možete vy ce zrozumity? Jakščo liudyna praciuje, vona zavždy na kohoś praciuje, rab vona — i bil'se ničoho, a ja zavždy chotiv sam, sam chotiv buty, ščoby na všich popliovuvaty, na sirisť jichniu i nud'hu...

Vin dopyv reštky koňaku i šcosyly hachnuv porožnioju fliahoju ob zemliu. Fliaha pidskočyla, blysnuvšy na sonci, i pokotylasia kudyś — vin vidrazu že zabuv pro neji. Teper vin sydiv, zatulyvšy oči rukamy, i namahavsia vže ne zrozumity, ne prydumaty, a choča by pobačyty ščo-nebud', jak vono maje buty, ale vin znova bačyv til'ky ryla, ryla, ryla... zelenéńki, pliašky, kupy hančirja, jaki kolyś buly liud'my, stovpčyky cyfr... Vin znav, ščo vse ce treba znyščyty, i vin prahnuv ce znyščyty, ale vin zdohaduvavsia, ščo jakščo vse znyščyty, to ne zalyšyťsia ničoho — til'ky rivna hola zemlia. Vid bezsyllia ta vidčaju jomu znova zachotilosia prytulytysia spynoju i vidkynuty holovu — vin pidniavšia, mašynal'no obtripav štany vid pyliuky i počav spuskatysia v karjer.

Peklo sonce, pered očyma plavalý červoni pliamy, tremtilo povitria na dni karjeru, i v ciomu tremtinni zdavalosia, niby kulia prytanciouje na misci, nače poplavok na chvylach. Vin projšov povz kivš, zabobonno pidijmajučy nohy jakomoha vyšče i stežačy, aby ne nastuputy na čorni pliamy, a potim, hruznučy u puchkij pyliuci, poplentavšia navskis čerez uveš karjer do kuli, ščo tanciuvala i pidmorhuvala jomu. Joho zalyvav pit, vin zadychavsia vid speky, i vodnočas joho kydalo v cholod, joho chapaly dryžaky, nače iz pochmilia, a na zubach skrypiv prisnyj krejdianyj pyl. I vin vže bil'se ne namahavsia dumaty. Vin

til'ky tverdyv pro sebe z vidčajem, niby molytvu: «Ja chudoba, ty ž bačyš, ja chudoba. Ja ne maju sliv, mene ne navčyly sliv, ja ne vmiju dumaty, ci hady ne daly meni navčytysia dumaty. Ale jakščo ty spravdi takyj... vsemohutnij, vsesyl'nyj, vserozumijučyj... rozberysia! Zazyrny v moju dušu, ja znaju — tam je vse, ščo tobi treba. Musyť buty. Bo dušu ja nikoly i nikomu ne prodavav! Vona moja, liudška! Vytiahny z mene sam, čohož ja choču, — adže ne može buty, ščob ja chotiv pohanoho!.. Chaj horyť vono vse jasnym vohnem, ja ž ničoho ne možu prydumaty, krim ocych joho sliv —

ŠČASTIA DLIA VSICH,

ZADARMA,

I NECHAJ NICHTO NE PIDE OBDILENYJ!»

ZMIST

1. REDRIK ŠUCHART, 23 ROKY, NEODRUŽENYJ, LABORANT HARMONTŠKOJI FILIJI MIŽNARODNOHO INSTYTUTU POZAZEMNYCH KULTUR.....	5
2. REDRIK ŠUCHART, 28 ROKIV, ODRUŽENYJ, BEZ PEVNYCH ZANIAŤ.....	30
3. RIČARD H. NUNAN, 51 RIK, PREDSTAVNYK POSTAČALNYKIV ELEKTRONNOHO OBLADNANNIA PRY HARMONTŠKOMU FILIÄLI MIPK.....	55
4. REDRIK ŠUCHART, 31 RIK	81
ZMIST	99